

Lwowska Narodowa Naukowa Biblioteka Ukrainy im. W. Stefanyka.

Odział Rękopisów

Zespół (fond) 9

ZBIÓR RĘKOPISÓW RÓŻNEJ PROWENIENCJI

1173. Zbiór materiałów do historii m. Lwowa, przeważnie z lat I-j wojny światowej.

1913-1919. K.275

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

Львівська бібліотека
АН УРСР

ВІДДІЛ РУКОПИСІВ

ОН-1173

Львівські намери
з часів Другої світової війни
1914³ - 1918

255 арк (242 л)

Prześwietna Reprezentacyo!

Ustawa z dnia 11. czerwca 1905 o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych, Tyt. II. Art. 16. w następujący sposób określa obowiązek Gminy dostarczenia pomieszkania dla kierowników (czek) szkół lud. posp. i wydziałowych, ewentualnie wynagrodzenia za nie:

„Każdemu stałemu dyrektorowi stałemu kierownikowi szkoły, tudzież nauczycielowi szkoły jednoklasowej należy się stosowne wolne mieszkanie, o ile możności w budynku szkolnym

W braku takiego mieszkania należy się im z funduszu szkolnego miejscowego wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy Rada Szkolna okręgowa w każdym poszczególnym wypadku, porozumiewszy się ze stronami obowiązanymi do dostarczania mieszkania nauczycielowi.“

W wykonaniu tej ustawy unormowała Prześwietna Reprezentacya tę sprawę, wyznaczając jako relutum na pomieszkanie dla kierowników szkół ludowych miejskich wszelkiej kategorii kwotę 960 koron rocznie, co odpowiadało mniej więcej ówczesnym stosunkom mieszkaniowym we Lwowie.

Powołany artykuł ustawy wskazuje jednak niedwuznacznie, że relutum na mieszkanie dla kierowników (czek) szkół ma być normowane według każdorazowych stosunków miejscowych, a jest rzeczą znaną, że stosunki mieszkaniowe, szczególnie we Lwowie, uległy w ciągu ostatnich kilku lat ogromnej zmianie na niekorzyść najemców. Pomieszkanie, którego czynsz przed 6 - 8 laty wynosił 80 kor. miesięcznie, dzisiaj kosztuje — skromnie licząc — conajmniej o 50% więcej.

Toteż inne miasta naszego kraju, jak Kraków, Przemyśl, Tarnów, uznając te stosunki, wyznaczyły — zgodnie z duchem ustawy — kierownikom (czkom) swoich szkół lud. posp. i wydz. znacznie większe dotacje na mieszkanie jak stolica kraju; a przecież mizerya mieszkaniowa we Lwowie jest o wiele dotkliwszą, niż w tych miejscowościach.

PRZEŚWIETNA REPREZENTACYO!

Wobec naprowadzonych powyżej okoliczności, podpisani żywią nadzieję, że Prześwietna Reprezentacya, zawsze tak dbała o dobro i rozwój swoich szkół, uzna potrzebę podwyższenia kierownikom (czkom) tych zakładów wynagrodzenia na pomieszkanie jako sprawę niedającą się odwlec i w myśl naszych przedstawień raczy w poczuciu słuszności uchwalić:

Kierownicy (czki) szkół ludowych miejskich pospolitych i wydziałowych otrzymają z dniem 1-go maja 1913 podwyższoną dotację na mieszkanie, odpowiadającą obecnym stosunkom mieszkaniowym we Lwowie.

We Lwowie, 24 kwietnia 1913.

Kierownicy i kierowniczkki szkół ludowych pospolitych i wydziałowych
król. stoł miasta Lwowa:

Aleksandrowicz Marya Aniela
prow. ki r. szk. wydz. żeńsk. im Kl. Tańskiej

Bałabanowa Marya
kier. szk. żeńskiej im. ks. Isakowicza

Bąkowska-Czerszyk Marya
prow. kier. szkoły żeńskiej im. Kościuszki

Bałaban Józef
kier. szkoły męskiej im. Kościuszki

Bąkowska Marya
dyr. szk. wydz. żeńskiej im. Piramowicza

Borecki Filip
dyr. szkoły męskiej im. Elżbiety

Gamota Jan
dyrektor szkoły męskiej im. Szaszkiewicza

Janowski Karol
kier. szkoły męsk. im. Żółkiewskiego

Kawówna Marya
dyr. szkoły wydz. żeńsk. im. Konarskiego

Leèg Leonard
kier. szk. męskiej im. Piramowicza

Levay Salomea
kier. szkoły żeńsk. im. kr. Sobieskiego

Milski Jan
kier. szkoły męskiej im. Czackiego

Moniak Emil
kier. szkoły męsk. im. św. Anny

Nowicki Wilhelm
kier. szkoły męsk. im. Piramowicza

Paklerska Krystyna
dyr. szkoły wydz. żeńskiej im. Żółkiewskiego

Piórkiewicz Józef
dyr. szkoły wydz. męsk. im. Staszica

Rudnicki Ludwik
kier. szkoły męsk. im. św. Zofii

Skrzyńska Marya
dyr. szkoły wydz. żeńsk. im. ces. Elżbiety

Soleski Jan
dyr. szkoły wydz. męskiej im. Sienkiewicza

Winnicki Karol
kier. szkoły męsk. im. św. Maryi Magdaleny

Wolter Adolfina
dyr. szkoły wydz. żeńsk. im. św. Antoniego

Gąsiewicz Władysław
kier. szkoły męskiej im. Konarskiego

Kikinisowa R.
kier. szkoły żeńskiej im. Mikołaja Reja

Kruszyńska Agnieszka
dyr. szkoły wydz. żeńskiej im. M. Magdaleny

Lewakowska Marya
kier. szkoły żeńskiej im. Sienkiewicza

Longchamps Wincenta
dyr. szkoły w dz. żeńsk. im. św. Anny

Mochnacka Marya
prow. kier. filii szkoły żeńsk. im. św. Anny

Mucha Michał
kier. szkoły miesz. im. św. Mikołaja

Oberhardowa Karolina
dyr. szkoły wydz. żeńsk. im. Czackiego

Pierzchała Ludwik
dyr. szkoły wydz. męsk. im. św. Marcina

Rudnicka Marya Aniela
dyr. szk. wydz. żeńsk. im. św. Marcina

Soltysowa Karolina
kier. szkoły. żeńsk. im. ks. Kordeckiego

Seelig Franciszka
kier. szkoły żeńsk. im. św. Zofii

Szatkowska Wanda
dyr. szkoły wydz. żeńskiej im. Staszica

Węcłewska Felicja
dyr. szkoły wydz. żeńsk. im. Mickiewicza

Do
Prześwietnej Reprezentacji
król. stoł. miasta

Lwowa.

Kierownicy i kierowniczkę miejskich szkół
ludowych pospolitych i wydziałowych

proszą o podwyższenie — w myśl usta-
wy — dodatku na pomieszkanie z dniem
1-go maja 1913.

Prześwietna Reprezentacyo!

Nauczycielstwo ludowe w kraju naszym od lat kilkudziesięciu walczy o polepszenie swego bytu materyalnego. Słuszność jego żądań uznało już całe społeczeństwo, mimo to jednak Sejm krajowy dotychczas nie uczynił niczego w kierunku ich załatwienia. W ostatnich miesiącach kwestya nauczycielska napotkała na niesłychane trudności z przyczyn ogólnopolitycznych, które — niestety — nie dadzą się prawdopodobnie rychło usunąć.

Wiadomy jest Prześwietnej Reprezentacyi ciężki los nauczyciela ludowego. Płaca jego nie stoi w żadnym stosunku do najskromniejszych potrzeb życiowych. Troska o los rodziny nie pozwala wprost nauczycielowi spełniać skutecznie jego szczytnego powołania. A przecież dusza nauczyciela jest zarazem duszą szkoły.... Czyż może być mowa o skuteczności wychowania szkolnego, jeżeli ci, w których ręku ono spoczywa, nie są w stanie ze spokojem myśleć o jutrze?

Bezskuteczność starań nauczycielstwa powoduje gorycz i niezadowolenie, które może pociągnąć fatalne skutki dla przyszłości oświaty w kraju. Stąd też kwestya nauczycielska wysunęła się na czoło obecnych zagadnień społecznych i społeczeństwo, świadome jej doniosłości, powinno jak najenergiczniej domagać się jej rozwiązania.

Nauczycielstwo lwowskich szkół ludowych uznawało zawsze Prześwietną Reprezentacyę za życzliwszego swego przyjaciela. Widziało ono i należycie oceniało ofiarność Gminy m. Lwowa na cele szkolnictwa. Nie zapomniało faktów pozaustawowego świadczenia Gminy także na rzecz plac nauczycielskich. Przed rokiem 1907. pobierało nauczycielstwo lwowskie osobiste dodatki miejskie, które, jako nieustawowe, zostały jednak cofnięte z chwilą przeprowadzenia ostatniej regulacyi plac.

Ofiarność ta dowodzi o wysokiem umiłowaniu sprawy oświaty narodowej ze strony Reprezentacyi m. Lwowa i napelnia nauczycielstwo lwowskie nadzieją, że i nadal tradycya ta w łonie Prześwietnej Reprezentacyi się utrzyma. Szczera ufność, jaką nauczycielstwo żywi dla Gminy, skłania je do wniesienia niniejszego memoriału — z powodu ciężkich warunków bytu, w jakich się obecnie znajduje.

Drożyzna, która w ostatnich czasach doszła do niebywałej wysokości, odbija się fatalnie na budżecie wszystkich stanów, a tem bardziej stanu nauczycielskiego. W szczególności drożyzna mieszkań przechodzi siły finansowe każdego nauczyciela. Jak krzywdząca jest ustawa dla nauczycielstwa pod względem dodatków na mieszkanie, w porównaniu z dodatkami aktywalnymi urzędników i służby Gminy lwowskiej, wykazuje następująca tabelka porównawcza dat, wyjętych z Budżetu miejskiego za rok 1910.

Dodatki nauczycielskie.		Dod. urzędników Mgtrtu.		Dodatki służby miejskiej.	
Charakter służbowy	Rocznie K	Charakter służbowy	Rocznie K	Charakter służbowy	Rocznie K
1. a) Tymczasowi po maturze	100	Ranga XI. . . .	576	Tercyan szkolny	300
b) „ po egz. kwalifikacyjnym	120			Dozorca drogowy	360
c) „ po egz. wydziałowym	140			Rewizor targowy	400
2. Stali ludowi i wydziałowi	500	Ranga X.	768	Konduktor drogowy	480
3. Nauczycielki stałe	300	„ IX.	960	Kontrolor czyszcz. kanałów	480
4. Kierownicy i dyrektorstwo	960	„ VIII.	1200	Dozorca oddziału czyszczenia miasta	520
				i t. p.	

Z zestawienia powyższego wynika, że nauczyciel wydziałowy, (nie mówiąc już o takichże nauczycielkach [300 K dodatku]), — po długich studiach i 20-tu co najmniej latach służby — nie dorównuje w dodatkach na mieszkanie dozorczy oddziału czyszczenia miasta (520 K dodatku). Nic dziwnego tedy, że nauczyciele i nauczycielki, mający od 100 K do 500 K dodatku mieszkaniowego, muszą mieszkać w najgorszych mieszkaniach, suterynowych i wilgotnych, na co znaleźć można liczne dowody w naszym mieście. Zaznaczyć należy, iż zeszłego roku płace, a zatem i dodatki aktywalne urzędników Magistratu zostały podwyższone przez zrównanie ich z poborami urzędników wiedeńskich; nauczycielstwo — mimo wniesionego memoriału — nie uzyskało niestety dotychczas niczego.

4

Ustawodawca szkolny, Sejm krajowy, normując wysokość dodatków na mieszkanie, nie uwzględniał absolutnie stosunków mieszkaniowych we Lwowie, kierując się chyba tą myślą, że Gmina m. Lwowa, opłacając z własnych funduszków nauczycielstwo, może we własnym zakresie działania rozwiązać tę kwestję w sposób, jaki uzna za stosowny. Trudno bowiem przypuszczać, by ustawodawca nie znał stosunków lwowskich o tyle, że za 100, 120, 140, 300 i 500 koron nie można znaleźć we Lwowie mieszkania dla jednej osoby, a tembardziej dla rodziny.

Nauczycielstwo ma to głębokie przekonanie, że Prześwietna Reprezentacya rozumie wielkie niedomaganie ustawy w tym kierunku. W tem przekonaniu zwraca się nauczycielstwo z prośbą o unormowanie dodatków mieszkaniowych dla nauczycielstwa w sposób, odpowiadający warunkom lokalnym — iżby Sejm krajowy, gdy przystąpi do definitywnej regulacji płac nauczycielskich, miał podstawę należyłą do ustawowego załatwienia tej kwestyi.

Jak wiadomo, nauczycielstwo domaga się od Sejmu uregulowania poborów w ramach 4 najniższych rang urzędników państwowych. Jest nadzieja, że — skoro postulat ten uznało już całe społeczeństwo — i Sejm nie przejdzie nad nim do porządku dziennego. Stosunki jednak polityczne w kraju tak się ułożyły, że zachodzi obawa odwleczenia tego załatwienia w Sejmie.

Na ogólnem zebraniu, odbytem dnia 21. maja b. r. uchwaliło nauczycielstwo lwowskie przedłożyć prośbę następującą :

Prześwietna Reprezentacya raczy uregulować dodatki na mieszkanie dla nauczycielstwa lwowskiego na zasadzie dodatków aktywalnych urzędników m. Lwowa 4 rang najniższych i w szczególności przyznać :

- a) nauczycielom (lkom) tymczasowym dodatek mieszkaniowy (aktywalny) rangi XI.,
- b) nauczycielom (lkom) stałym, z płacą zasadniczą 2100 K., dodatek rangi X.
- c) nauczycielom (lkom) stałym, z płacą zasadniczą 2300 K i 2500, dodatek rangi IX.,
- d) dyrektorom (rkom) i kierownikom (czkom), dodatek rangi VIII.

Przyznanie tych dodatków byłoby dla nauczycielstwa znaczną ulgą w jego przykrem położeniu materyalnym do chwili uregulowania jego płac przez Sejm, — zaś wysokość ich, oparta na rangach urzędniczych, poparłaby wymownie postulat zasadniczy nauczycielstwa ze strony tak poważnej, jaką jest Reprezentacya stolicy kraju.

We Lwowie, dnia 27. czerwca 1913.

Za ogół nauczycielstwa lwowskich szkół ludowych i wydziałowych

KOMITET:

Romuald Kwiatkowski, Marya Skrzyńska, Edward Szajowski, Bolesław Popowicz.

*Marya Czerszyk-Bąkowska, Aniela Aleksandrowiczówna, Jan Soleski, Maryan Wojtów, Karol Düring,
Kazimierz Skulski, Jan Kornecki, Garstka Leon.*

Sprawozdanie z frekwencji
w miejskich szkołach w dniu 10. września 1917.-

Uwagi i życzenia.

W roku szkolnym 1917/18 wpisało się do ^{Kortca} ~~10.~~ września 1917
włącznie 22.019 ^{ficc.} ~~podzielonych~~ ^{je} na 463 oddz. ^{na jeden wyp. wzięt. przypada około 50 dzieci. -} W liczbie tej dziewcząt
11.982 w oddziałach 257, chłopców 10.037 w oddziałach 206.- W po-
równaniu z rokiem poprzednim wpisy tegoroczne znaczną wykazują
zwyżkę.- W ubiegłym bowiem roku było w połowie września około
20.500, oddziałów zaś 448.- Zwyżka obecna ciągle rośnie, ponieważ wedle
późniejszych dodatkowych relacji Dyrekcyi szkół, mnóstwo dzieci do-
piero teraz wraca ze wsi, gdzie przepędzały wakacje celem odżywienia
się.-

Silna ta frekwencya jest objawem prawdziwie pocieszającym-
zrównuje się bowiem ona powoli z frekwencyą przedwojenną z r. 1913/14.
W tym bowiem czasie wpisanych było około 22.800 dzieci.- A nie wolno
nam zapominać, że Lwów obecnie ma co najmniej o 15.000 mieszkańców
mniej niż przed wojną,- nie możemy zapominać o obecnym silnym procen-
cie śmiertelności, zabierającym właśnie w tych szeregach jak najwię-
cej ofiar- Znane są ogólnie przyczyny tego i niedożywienie, a często
głód, zimno i na tym tle występujące łatwo i podatnie rozliczne epi-
demie.-

A przytem, co również jest wynikiem wojny mnóstwo dziatwy
w wieku szkolnym będącej nie uczęszcza do szkoły albo dlatego, ponie-
waż zarobkuje, albo też z powodu braku należytej opieki domowej, - albo
wreszcie z braku okrycia i obuwia, albo też ponieważ jeszcze nie
wróciła z uchodźstwa.-

O przymusie zaś szkolnym trudno w tych czasach myśleć, bo
egzekutywa poprostu jest niemożliwa.-

Nauka szkolna pozostaje i obecnie podobnie jak w roku poprzednim
pod fatalnym wpływem i oddziaływaniem wojny.-

Budynki bowiem szkolne w przeważnej części ciągle są zajęte na
cele wojskowe ..- W ostatnich zaś dniach zabrano nam gmach szkoły męskiej

i żeńskiej Sienkiewicza - do którego z początkiem roku wspomniane szkoły zdawało się, że na stałe wróciły.-

I tak:

2. szkoły znajduje pomieszczenie w wynajętych budynkach, które na prawdę tylko w ostatecznej konieczności nadają się na cele szkolne.-

15. zaś gniecie się formalnie pod wspólnym dachem innych szkół, n.p. szkoła Reya, która jako budynek szkolny wogóle istnieć nie powinna, urega bowiem wszelkim najprymitywniejszym wymogom higieny- dziś mieści w sobie prawie 3.000 dzieci, gdy przed wojną z biedą 1000 znachodziło tam możliwe pomieszczenie.- *Albo np. szkoła przy Przemysłowej, brak miejsca w celu wybudowania...*

Te fizyczne braki i niedomagania, rzecz naturalna mścić się muszą na sposobie, toku i wydajności pracy wychowawczej, a równocześnie jak najfatalniej na zdrowiu dzieci.-

Przedewszystkiem musiano prawie w każdej szkole zredukować godziny do 40' w niektórych zaś szkołach nawet kilka godzin z programu wyrzucić.- Nauka odbywać się musi grupami w jednej szkole od 8 rano do wieczora n.p. Czackiego męsk. i t.d.-

Wyobraźmy sobie ponadto, stęchłą, zgnikłą atmosferę w klasach w tych warunkach.- A trwają one już trzeci rok.- Trudno zaś dla poprawy obecnych stosunków cokolwiek uczynić.-

~~Marniej więc młodzież nasza- bo przy niedostatku odżywiania musi połykać miazmaty w salach szkolnych - nie przewietrzanych, często nieodpowiednich, bo jak zaznaczyłem z konieczności na cele szkolne użytych.~~ *Selavi z Honn...*

A i pod względem moralnym brak pomieszczenia zgubnie działa na dźiatwę.-

Przeważna bowiem część szkół z peryferyi miasta przeniesiona została do Śródmieścia n.p. Marcina męska i żeńska, Isakowicza.-

Dzieci więc - już pomijam znaczne oddalenie domu od szkoły, co ze względu na obuwie i na ubranie jest także ważne, muszą późnym wieczorem wracać do domu.-

Dla dziewcząt, zwłaszcza dojrzewających przy tylu nastroczających się obecnie podnieciach i pokusach, stan panujący grozi po ważnem niebezpieczeństwem.- Mimo zaś najlepszych starań, mimo troski pedagogicznej ze strony odpowiedzialnych czynników szkolnych, niestety, w tym kierunku nie wiele dało się zrobić.- Źródło zła abstrahując już od naczelnego, jakim jest wojna, tkwi właśnie w braku własnego pomieszczenia.-

N a u c z y c i e l s t w o . -

W bieżącym roku stosunek sił męskich do żeńskich przesunął się znów na niekorzyść męskich.-

Bo gdy w r. ubiegłym sił żeńskich było 295, obecnie jest 308 - z 112 zaś sił męskich ubiegłego roku pozostało 99.- A gdy mowa o siłach męskich to niewiadomo, czy w obec utrudnień reklamacyjnych uda się nam i ten niski stan liczebny utrzymać.-

Brak sił męskich odbija się niekorzystnie na normalnej należytej a skutecznej pracy w męskich szkołach.-Często- kroć bowiem musi się nauczycielkom oddawać prowadzenie klas 3 i 4, w męskiej szkole a to wbrew interesowi pedagogicznemu i doświadcze- niu.-

Z nauczycieli ewakuowanych zatrudnionych jest w tutej. okręgu ~~okolo~~ 114 kobiet, 8 mężczyzn.- Gdy w roku ubiegłym było ich około 160 razem.-

Liczba ewakuowanych z każdym dniem maleje- ale jak dotychczas tylko nieznacznie.-Większy odpływ spodziewany jest dopiero w b .miesiącu.- Tu musimy zaznaczyć, że tak stosownie do dotychczasowej praktyki jak również odnośnie do wezwania c.k. Rady szkolnej krajowej ewakuowane siły nauczycielskie poprzednio u nas zajęte a przez ich właściwe Rady szkolne okr, nie wzywane nadal zatrudniemy - z bardzo nielicznymi wyjątkami podyktowanymi faktycznym interesem szkoły.-

Luki powstające w szeregach naszego nauczyciel- stwa czy to pod wpływem powoływań do wojsko/92/ choroby /13 na urlo- pie/ a głównie z powodu odjazdu ewakuowanych sił/przeszło 30/ uzu- pełniało się przez powołanie do służby prenotowanych na poprzednich posiedzeniach c.k. Rady szkolnej okr. m. kandydatek.-

Z początkiem roku szkolnego powołano w ten sposób ..... *20 r. # co do rzeczy sprawa pot w zawiązaniu a z celem poinformowania w sprawie S. ul. c.*

Mimo to jednak zapotrzebowanie jeszcze jest wielkie, doraźnie potrzeba nam natychmiast 30 sił, aby nauka mniej więcej normalnie funkcjonowała - o ile wogóle w tych czasach i w tych warunkach może być mowa o normalnym toku pracy szkolnej.-

Sprawa mianowania stanowi właśnie osobny punkt programu posiedzenia.-

Nie byłby zupełny obraz, gdybym nie wspomniał

2 ogólna, c. inby 11 Hoebłowal

o froebłówkach.- Zorganizowanych jest ich ..... ~~19~~ .....niezorganizowanych.....~~3~~.....W ubiegłym roku funkcjonowało ich tylko.....
.....a to z braku pomieszczenia.-

W tym ^{zad} roku ~~jest~~ wszystkie ~~8~~ uruchomionych ~~stajni~~

Odnosnie do ogródków dziecięcych zauważyć się musi, że jeśli kiedy, to dzisiaj specjalnie Lwów powinien się pokryć prawdziwą siecią ich.- W każdej dzielnicy powinny być po 2 ogródki, o typie ochronki dla umożliwienia matkom ciężko zarobkującym na życie, czy upędzającym się za prowiantami swobody ruchów i czasu.- Dzieci zaś, a o nie właściwie chodzi, znalazłyby w ochronach opiekę troskliwą i baczną możliwie całodzienną.- Jak to się dzieje obecnie na zachodzie.- Z tym postulatem zwracamy się do Zarządu kr.stok.m. Lwowa.- Wiele jest dziś rzeczy b. ważnych, wiele b. aktualnych, ale ponad wszystkie aktualności wybija się kwestya dziecka,- jego zdrowie i życia.- I nie ulega wątpliwości, że Zarząd m. Lwowa mimo ciężkiego swego położenia finansowego sprawie ochronek poświęci obywatelską uwagę.

Nie mniej gorąco apeluje c.k. Rada szkolna okręgowa do Zarządu miasta, by starał się swoim wpływem ukompetentnych czynników usunąć anormalne, a często ohydne stosunki higieniczne przez odebranie od wojska budynków szkolnych.-

Jeśli już nie interes wychowawczy, to zdrowie dzieci wymaga, by je wreszcie z obecnej tłoczni wyzwolić.-

I wreszcie c.k. Rada szkolna okręgowa miejska zwraca się do Zarządu kr. stok. miasta Lwowa z przedstawieniem i prośbą, by ze względu na ciągle pogarszające się stosunki żywnościowe, kontynuował dalej akcyę żywienia dziatwy szkolnej .- W ubiegłym roku około 10.000 dzieci korzystało z obiadów wydawanych w kuchniach szkolnych.- Wówczas Komenda miasta zajmowała się tą sprawą, a właściwie dawała tylko firmę, bo koszta ponosił także Zarząd miasta.-Z końcem roku szkolnego akcyę zakończyła się.- Podczas wakacyi natomiast Prezydum miasta przyszło Komitetowi dzieci na wieś z pomocą, biorąc na siebie żywienie przeszło 3.200 dzieci.- I na chlubę Prezydum trzeba podnieść że dzieci były żywione b.dobrze.-Przyczyniły się do tego także i dyrektorki szkół, które przeważnie bezinteresownie przez całe wakacye dnia całe tracąc zajmowały się kuchniami,- częstokroć

gotowały

same ~~gotując~~. - Odnosne panie jak. WĘCLEWSKA, RUDNICKA, SZATKOWSKA, *Raklowska, mawiny*
 SEELIG, CHIGEROWA, ZDOBNICKA, BALABANOWA, WOLTER, BAKOWSKA, ARGASINSKA, /Ognisko Bursi Boberskiej/ jak i panowie: *zyl. Miszowicz* Mucha, *Kiel. szkoły*
które organizowal i aprowizowal kolonnie wakacyjna im. sw. Mikołaja, *muż. bursie* radca Zajaczkowski /Ognisko Grunwaldzkiej/ fakty-
swój czas i sily z oddaniem w usługi i gratulacje cznie poświęcili się // Ich praca zasługuje na wyróżnienie i wyszcze-
 gólnienie. - ~~Bowodem dobroci i obfitości wiktów waga dzieci przed~~
~~akcją żywienia i z końcem wakacji. - Przeciwnie bowiem po 1 kg.~~
~~przybyło im na wadze.~~

czelka Bięguńska a matka z pora imiata uawryczenskigo p. Arga =

Obecni Chodzi ~~niec~~ *o to* ~~obecnie~~ o to, by Zarząd kr.st.m.

Lwowa wczął ~~XXXXXX~~ po dwumiesięcznej przerwie wydawanie obia-
 dów .- C.k. Rada szkolna okręgowa miejska chętnie przez swych
 inspektorów obejmie *czyt. w nawi. czasu, czy poszcz. wakacji* jak i dotychczas pracę organizacyjną, nadzór,
 opiekę i kontrolę.- Dyrekcyje zaś i Grona nauczycielskie nie odmó-
 wią pomocy i współpracy w tej prawdziwie zbożnej, a dziś niezbędnej,
 koniecznej wprost akcji.- A ponadto c.k. Rada szkolna okręgowa m.
 uprasza Zarząd m. Lwowa, by ze względu na brak obuwia i odzieży i ich
 niedostępność z powodu niebywalej drożyzny wydatniejszej niż do-
 tyychczas udzielił subwencji na ich zakupno i rozdzielenie między
 najbiedniejszą dziatwę.- *Wybiegły w bawianach obuwia i szyci mało*
 c.a. Rada szkolna *obszerna do wyprawy tylko 22000 kor.*

Lwów 9. 8. 1917
Efferowat

LM. 36517/17.

We Lwowie, dnia 27. marca 1917.

Wysoki c. k. Rządzie !

1/.

Budżet Gminy miasta Lwowa na rok administracyjny od 1. lipca 1915. do 30. czerwca 1916. tu pod 1/ załączony, wykazuje w rozchodach kwotę 14,725.995 koron, w przychodach kwotę 8,383.475 koron, został zatem zamknięty niedoborem w kwocie 6,342.520 koron, przyczem się zaznacza, że w preliminowaną sumę przychodów zostały już wliczone dwie zaliczki udzielone Gminie m. Lwowa przez Wysoki c.k. Rząd, a mianowicie w kwocie 1,982.000 koron na wykupno płatnych 31. października 1915. stukoronowych asygnat miejskich emitowanych przez Gminę na wypłatę zaliczek na płace dla funkcjonaryuszy Państwa w czasie inwazyi rosyjskiej we Lwowie i w kwocie 1 miliona koron na pokrycie bieżących wydatków administracyjnych względnie na wypłatę zalegających wówczas poborów nauczycielskich, urzędniczych i służby, tudzież na wypłatę zalegających należności dostawców gminnych /vide str. 61. budżetu/.

Celem uzyskania pokrycia wykazanego wyżej nie-

doboru budżetowego odnosił się Zarząd Gminy miasta Lwowa kilkakrotnie do Wysokiego c.k. Rządu z petycjami o udzielenie odpowiedniej subwencji, którą też Wysokie c.k. Ministerstwo Skarbu po zbadaniu na miejscu przez swego Delegata tak samego budżetu, jakoteż i poniesionych wydatków rzeczywistych udzieliło Gminie m. Lwowa kilka zaliczek w łącznej kwocie 5 milionów koron we formie zaliczek na rachunek przyszłych dodatków gminnych do dodatków państwowych.

Suma ta nie pokrywa całego na rok 1915/16. budżetowego niedoboru, do którego brakuje jeszcze kwota 1,342.520 koron. Jednakże faktyczny niedobór kasowy z końcem czerwca 1916. okazał się większy od preliminowanego o kwotę 154.084 koron 09 hal. tak, że na pokrycie rzeczywistego niedoboru roku budżetowego 1915/1916 brakuje kwota 1,496.604 K. 9 hal. okrągło kwota 1 1/2 miliona koron.

Na pokrycie tego deficytu roku 1915/16 nie posiada Zarząd Gminy żadnych funduszków i zmuszony był bądź naruszyć obce depozyta i obce kapitały, bądź zastanowić jeszcze wypłaty, bądź też sięgnąć po wpływy i dochody następnego roku budżetowego.

Już przeto w roku administracyjnym 1915/16 została zachwiana poważnie równowaga budżetowa miasta.

Nierównie jednakże cięższą troską przejęty jest Zarząd Gminy m. Lwowa o następny rok gospodarczy t.j. okres od 1. lipca 1916. do końca czerwca r. 1917.-

Położenie finansowe Gminy w tym okresie nie zapowiedziało żadnych zmian na korzyść, wszystkie te warunki, które wpłynęły na tak opłakany stan finansowy Gminy w r. 1915/16, istnieją nadal a nawet po -

gorszyły się jeszcze bardziej.

Nie dopisują nadal a nawet zanikają w zupełności dotychczasowe źródła dochodów gminnych.

Minimalny przynosi dochód własny majątek Gminy. Czysze najmu z realności miejskich uległy - jak wiadomo - znacznej redukcji, a nadto są przeważnie nie - ściągalne, gdyż lokatorzy służą przy wojsku a przeciw ich rodzinom kroki egzekucyjne są wzbronione, zastój przemysłowy, bliskość frontu, zwinięcie wielu mieszkań powoduje liczne próżnostania. Takim samym warunkom podlegają czynsze dzierżawne z dóbr i gruntów.

W przedsiębiorstwach inwestycyjnych miasta jak w miejskich zakładach elektrycznych w gazowni, w zakładzie wodociągowym wysokie koszty produkcji, ustawowe ograniczenia rozmiarów produkcji spowodowane brakiem węgla i innych surowców obniżyły dochody do takiego minimum, że Zakłady te pokrywają zaledwie własne koszty administracyjne i nie mogą już amortyzować inwestowanych własnych kapitałów; o odprowadzaniu przeto nadwyżek na potrzeby administracyjne Gminy niema mowy. Dosadnym przykładem w tej mierze niechaj będzie okoliczność, że od pożyczek zaciągniętych w Banku krajowym przez miejskie Zakłady elektryczne, za których spłatę przyjęła Gmina gwarancję, zalegają raty pożyczkowe o sumie przenoszącej 2 miliony koron. Zaległości tych miej. Zakłady elektryczne nie są w możności nawet częściowo wyrównać, wskutek czego Bank krajowy grozi egzekucją.

Ograniczenia w prowadzeniu artykułów konsumcyjnych obniżyły w znacznym stopniu dochody z opłat konsumcyjnych i targowych.

Ogólny zastój handlu i przemysłu, powszechne zu-

bożenie miasta tuż za frontem leżącego, wywarły jednakże przedewszystkiem katastrofalny wprost dla finansów miasta wpływ na obniżenie dochodów z najważniejszego źródła i podstawy życia gospodarczego miasta t.j. z gminnych dodatków do podatków państwowych i z samoistnych podatków gminnych i innych opłat publicznych. Ilustracją tego objawu niechaj będzie porównanie wyników przychodów z tego źródła z r. 1914 i w r. 1915/16. W roku 1914 opodatkowanie miasta przyniosło jeszcze 3,923.000 koron, gdy na rok 1915/16 zapreliminowano prawie zgodnie z rzeczywistym wynikiem 1,820.000 koron, zatem o 2,103.000 K. mniej /str. 74 i 75. budżetu/, a te same warunki istnieją w r. 1916/17. a nawet ogólne pogorszenie stosunków spowoduje jeszcze dalszy spadek tego źródła dochodu. Natomiast rozchody Gminy rosą prawie proporcjonalnie z obniżką dochodów. Wzrosły przedewszystkiem wydatki na płacę personalu miasta i personalu nauczycielskiego z dwóch powodów: przez przyznanie dodatku wojennego drożyznianego w rozmiarach przyznanych personalowi państwowemu i z powodu przyjęcia pracowników nowych niestałych w miejsce powołanych do wojska, którzy jednakże pobierają nadal swoje pobory.

Wzrosły wydatki na opał, za druk, za papier z powodu podrożenia cen; z tego samego powodu wzrosły wydatki na konserwację budynków miejskich, koszar i szkół. - Z powodu panujących epidemij podniosły się koszty administracji sanitarnej, wzrosły również koszty kwaterunku. Przedewszystkiem zaś doznały z powodu wojny niebywałej podwyżki wydatki na dobroczynność publiczną, która co-rocennie pochłania miliony.

Oświetlenie miasta, konserwacja zniszczonych przemarszami wojsk dróg, zniszczonych z tego samego po-

wodu plantacyj i ogrodów miejskich, zaniedbanych kanałów, czyszczenie miasta, odbudowa zniszczonych folwarków miejskich, ulepszenie gospodarki w nich w celu lepszej aprowizacji miasta i kraju, zwiększenie czyszczenie koszar i szpitali i t.d., wszystko to kosztuje o wiele więcej z braku robotnika odpowiedniego, z powodu podrożenia robocizny, drożyzny materiałów i z powodu potrzeby częstszej i gruntowniejszej konserwacji. Rosną wreszcie odsetki bierne od niewypłacanych albo wcale albo na czas długów miasta.

Na domiar czekają Gminę obecnie konieczne, odwlec się nie dające wydatki na budowę Zakładu przerabiania padliny kosztem około 510.000 koron, budowę palarni śmiecia, na wykończenie już rozpoczętych dróg dokoła Lwowa, a to od rogatki Łyczakowskiej do gościńca Sichowskiego i w dalszym ciągu do stryjskiego, tudzież od rogatki janowskiej do gościńca żółkiewskiego długości 14.5 km. kosztem około 319.000 koron, od gościńca stryjskiego do rogatki janowskiej i od gościńca żółkiewskiego do rogatki łyczakowskiej długości 15 km. kosztem około 600.000 koron czyli ogólnym kosztem około 1. miliona koron, na budowę czterech pawilonów ustępowych kosztem 60.000 koron, na konieczne odnowienie ratusza kosztem 760.000 koron, na wykupno w celach gospodarczych miasta gmachu c.k. Krajowej Dyrekcyi Skarbu, c.k. Arsenaków i w celach asanacyjnych kilku realności w śródmieściu. Wszystkie te zamierzone przedsięwzięcia miasta domagają się natychmiastowej realizacji; tymczasem funduszków na ten cel niema żadnych.

Ten smutny stan spowodował Radę przyboczną miasta Lwowa, że zaleciła Zarządowi miasta Lwowa do przyjęcia na okres 1916/17 tylko półrocznego prowizoryum budżeto-

wego za czas od 1. lipca 1916. do 31. grudnia 1916. a po upływie tego okresu do przyjęcia prowizoryum budżetowego za czas od 1. stycznia 1917. do 30. czerwca 1917. W tych obu prowizoryach budżetowych przyjęto za podstawę budżet za rok 1915/16 i upoważniono Zarząd miasta do czynienia wydatków i do pobierania dochodów w takich samych rozmiarach, co w poprzednim okresie. Rada przyboczna miasta Lwowa uchwalając oba te prowizoryum budżetowe, zdawała sobie jasno sprawę z tego, że konjunktura finansów Gminy pogorszyła się w porównaniu z rokiem 1915/16, jednakże nie mogąc tego pogorszenia obliczyć możliwie dokładnie w cyfrach, wolała na razie przyjąć budżet roku 1915/16, a dopiero po prawdopodobnem ustaleniu potrzebnych dat w przeciągu miesiąca marca i kwietnia 1917. zostanie definitywny budżet na rok 1916/17 ostatecznie zestawiony. Już teraz jednak jest pewne, że niedobór jego przekroczy znacznie cyfrę niedoboru z roku 1915/16.-

Wobec tego stanu rzeczy Zarząd miasta zwrócił się ponownie do Wysokiego c.k. Rządu z prośbą o pomoc i tak obszernym memoriałem z 31. lipca 1916. do LM. 91.361/16 upraszał o bezzwłoczną subwencję na cele asanacyjne i wojenno-humanitarne w kwocie 15. milionów koron, ostatnio zaś wniósł dnia 10. marca 1917. do LM. 25.095/17 petycję o bezprocentową zaliczkę w kwocie 9 1/2 miliona koron na pokrycie niedoboru budżetowego lat 1915/16 i 1916/17.-

W tej ostatniej petycji wykazał mianowicie Zarząd Gminy, że budżet roku 1915/16 zamknięto preliminowanym niedoborem 6,342.520 koron, zaś faktycznym niedoborem 6,496.604 koron 9 hal., przyczem wliczono już w preliminowaną sumę przychodów dwie zaliczki rządowe w łącznej kwocie 2,982.000 koron. Gdy z budżetu roku 1916/17 odpa-

odpada wydatek 1,982.000 koron na wykupno stukorono-
wych asygnat kasowych miasta Lwowa, faktyczny niedo-
bór oparty na budżecie 1915/16. powiększy się o kwotę
1,000.000 koron, zatem wyniesie kwotę 7,496.604 ko-
ron 9 hal. okrągło 7,500.000 koron.

Wykazał dalej Zarząd Gminy, że niedobór roku
1916/17 będzie większy od cyfry niedoboru roku poprzed-
niego. Oceniając tę nadwyżkę niedoboru minimalnie na
pół miliona koron, otrzymamy pokąźną cyfrę 8 milionów
koron, niedoboru budżetowego roku 1916/17. Doliczywszy
do tego resztę niedoboru budżetowego roku 1915/16 w kwocie
1 1/2 miliona koron, otrzymamy kwotę 9 1/2 miliona
koron, której Gmina miasta Lwowa potrzebuje bezzwłocznie
na zaspokojenie swoich potrzeb po koniec czerwca 1917 r.
i o którą Wysokie c.k. Rząd upraszała. Obie wspomniane
petycje nie zostały dotychczas załatwione, tymczasem na-
tychmiastowe zarządzenie w tem krytycznem położeniu finan-
sowem Gminy stało się już teraz nieodzowną koniecznością,
gdyż dociągnięciem już do drugiej połowy roku budżetowego
1916/17 zawdzięcza się tylko tej smutnej okoliczności, że
wstrzymane zostały liczne wypłaty zobowiązań Gminy, ja-
ko to : niepokryto z braku zapasów kasowych przypadają-
cych w tym roku anuitetów względnie odsetek od kapitałów
wypożyczonych, mianowicie :

- 1/ bieżących odsetek od pożyczek zaciągniętych w galic. Kasie oszczędności w sumie .... 104.792 koron,
- 2/ anuitetów od pożyczek dłużny galic. Banku krajowe-
mu i austro-węgierskiemu w kwocie ...240.016 koron,
- 3/ odsetek tudzież rat pożyczki zaciągniętej na za-
kupno zbiorów ś.p. Łozińskiego w kw. 64.200 koron,

- 4/ odsetek od dżugu zaciągniętego w funduszu propi-
nacyjnym w kwocie ..... 37.200 koron,
- 5/ odsetek od dżugów bieżących w kw. 121.830 koron,
- 6/ niema przygotowanych rezerw kasowych na wykupno
wylosowanych obligów i kuponów pożyczki miej.z r.
1896, płatnych w dniu 1. maja 1917. w kwo -
cie ..... 439.420 koron.

Ponadto naruszono z konieczności depozyty obce
i fundusze i tak według dokonanego dnia 28. lutego
1917. zamknięcia dzienników kasowych wynosił zapas
gotówki w funduszach depozytowych :

w funduszu depozytu I /Kaucye i depozyty obcych
stron ..... 1,233.924 K. 02 h.

w funduszu depozytu II /depozyty chwilo-
we ..... 134.491 K. 79 h.

r a z e m ..... 1,368.415 K. 81 h.

zaś w innych funduszach samoistnych pod zarządem Gminy
zostających ..... 1,058.600 K. 10 h.

razem tedy ..... 2,427.024 K. 91 h.

a ponieważ w tym dniu pozostałość kasowa w gotówce
wynosiła tylko 580.200 koron 70 hal. okazuje się prze-
to brak kasowy w kwocie 1,846.824 K. 21 h.; taką prze-
to kwotą naruszano obce depozyty.

Ze taki stan rzeczy jest niezmiernie szkodli-
wy pod każdym względem, że podkopuje zaufanie w zdol-
ność kredytową miasta i że dłużej utrzymywać się nie
da, lecz musi sprowadzić niechybną katastrofę, egzeku-
cyę na majątku Gminy i jej dochodach, zawieszenie wy-

płat i zastanowienie funkcjonowania administracji miejskiej, jest jasnym i dowodu nie potrzebuje, jak jasnym i dowodu nie wymagającym jest, że winy tego stanu rzeczy nie ponosi Zarząd miasta, lecz że przyczyna tego leży w stanie rzeczy spowodowanym wojną.

Wojna ta bowiem sprawiła, że miastu stołecznemu największego kraju koronnego Monarchii, miastu opartemu na zdrowych podstawach finansowych, które niedawno przed wojną weszło na szerokie tory wielkiej inwestycyjnej polityki gospodarczej, rokującej najświetniejsze nadzieje, grozi obecnie ruina zupełna.

Bliski koniec roku budżetowego 1916/17 zniewala nadto do rozpatrzenia przyszłego budżetu na rok 1917/18. I na ten okres nie można się spodziewać żadnego polepszenia finansów miasta, lecz raczej oczekiwać dalszego obniżenia się dochodów Gminy a zwiększonego zapotrzebowania. Przyjmując jednak nawet, że stan rzeczy nie zmieni się na gorsze, należy się znowu liczyć z faktem, że i na ten okres wyniknie deficyt budżetowy w kwocie 8 milionów koron, jeżeli nie weźmie się pod uwagę poza budżetowych wydatków na wskazane powyżej pilne budowy i roboty nadzwyczajne.

Nadto z dniem 30. czerwca 1917. tracą moc obowiązującą ustawy moratoryjne, wobec czego staną się płatne wypowiedziane jeszcze przed dniem 1. sierpnia 1914. kapitały dłużne a to :

- 1/ pożyczki zaciągnięte w galic. Kasie oszczędności zalegające obecnie w resztującej kwocie 976.826 K.,
- 2/ reszta pożyczki zaciągniętej od funduszu propinacyjnego w kwocie ..... 744.000 K.,
- 3/ pożyczki lombardowe i wekslowe zaciągnięte w Pili

3/ pożyczki lombardowe i wekslowe zaciągnięte w Filii
wied. Banku związkowego, Union-Banku i w Banku hi-
potecznym w kwocie 1,535.734 koron, w łącznej prze-
to kwocie ..... 3,256.560 koron.

Wobec tego łączny niedobór roku 1917/1918 wyniesie
okrągło około 11 1/4 milionów koron.

Wobec tego stanu rzeczy Zarząd miasta nie widzi
innego sposobu wyjścia z tego trudnego położenia finan-
sowego Gminy, jak zwrócić się znowu do Wysokiego c.k.
Rządu z prośbą o bezprocentową zwrotną zaliczkę na po-
krycie niedoborów budżetowych Gminy m. Lwowa lat 1915/16,
1916/17 i 1917/18. w łącznej kwocie 21 milionów koron.

Gdyby wszakże sprawa udzielenia proszonej zaliczki
wymagała ze względu na jej wysokość dłuższego czasu, Za-
rząd Gminy miasta Lwowa uważając sprawę zasilenia miasta
w czasie możliwie najbliższym, wprost za kwestyę dalsze-
go funkcyonowania administracji miejskiej, byłby zmuszo-
ny chwycić się ostatniego środka to jest zaciągnięcia
w powyższej kwocie walutowej /gotówkowej/ pożyczki bądź
w jednej instytucji finansowej, bądź w specjalnie w tym
celu złożyć się mającem konsorcjum kilku banków.

Pożyczka taka może jednakże rokować tylko wtedy
pomyślny skutek, jeżeli zostanie zagwarantowaną przez Wy-
soki c.k. Rząd imieniem Skarbu Państwa. Bez takiej gwa-
rancyi możliwość dojścia do skutku tej operacji finanso-
wej jest wykluczona, gdyż żadna instytucja finansowa nie
udzieli Gminie tak wielkiego kredytu wobec znacznego, wy-
żej przedstawionego stanu finansowego miasta. Natomiast
gwarancya Państwa nie tylko daje rękojmię doprowadzenia
pożyczki do skutku w ogóle, lecz nadto zapewni miastu ko-
rzystniejsze i dogodniejsze warunki kredytu.

Na wypadek przeto, gdyby prośba o bezprocentową zaliczkę nie mogła liczyć na pomyślne załatwienie w czasie najbliższym, zwraca się Gmina m. Lwowa do Wysokiego c.k. Rządu z prośbą o objęcie imieniem c.k. Skarbu Państwa gwarancji dla 21. milionowej pożyczki gotówkowej.

Po otrzymaniu przyrzeczenia objęcia gwarancji rządowej zostałyby wdrożone natychmiast rokowania w świecie finansowym o udzielenie Gminie powyższej pożyczki.

Zarząd Gminy miasta Lwowa pozwala sobie żywić nadzieję, że Wysoki c.k. Rząd uzna trudność położenia Gminy i szybką pomyślną decyzją swoją umożliwi Gminie dalsze funkcjonowanie administracji miasta, która w poręczonym zakresie działania spełnia liczne i bardzo ważne agendy administracji państwowej.

W uwzględnieniu jednakże, że nawet i udzielenie Gminie m. Lwowa gwarancji dla 21-milionowej pożyczki nie może doznać załatwienia tak rychłego, by Gminę ochronić od przykrych przejść wskazanych powyżej a jak przytoczone już wywody wskazują, doraźna, natychmiastowa pomoc jest dla Gminy miasta Lwowa warunkiem dalszego funkcjonowania Magistratu, spełniającego zadania władzy administr. I inst. dla miasta Lwowa tak ważnego w obecnej dobie wojennej dla całego Państwa :

Zarząd Gminy pozwala sobie prosić o doraźną zaliczkę w kwocie 10 mil. koron, którato kwota byłaby w razie dojścia do skutku 21 mil. pożyczki z pożyczki tej spłacona. -

D o

Wysokiego c.k. Rządu

na ręce

Jego Ekscelencji

Jaśnie Wielmożnego Pana

Karola hr. H U Y N A,

Tajnego Radcy, c. i k. Generała
Kawaleryi, c. k. Namiestnika w Ga-
licyi.

Gmina miasta L w o w a

do rąk

Komisarza rządowego kr. st. m. Lwowa

z petycją o zaliczkę
z funduszków Państwa,
względnienie o gwarancję
Państwa dla pożyczki
miejskiej.

24

znalazło się w praktycznym położeniu, bez żadnych środków utrzymania.

LM. 28900/17.

XI

We Lwowie, dnia 28. marca 1917.

Pozostała nadto służba opuszczona przez pracodawców oraz cała rzesza biednej ludności, których wyznaczenie poszli spełniać powinność wojskową, pozbawiona była zasiłków z kasy państwowej.

Do miasta nadto napływała ludność z okolic nawiedzonych chorobami zakaźnymi i spustoszonej wojną szukając tu pracy i pożywienia.

Położenie było poważne. Brak środków żywności, przesmarane najrozmaitszych wojak, napływ ludności z innych powiatów, grabież nędzy wywołała niepożądane dla miasta następstwa oraz wybuchy najrozmaitszych epidemii.

Wysoki c. k. Rządzie!
Gdy we wrześniu 1914. wojska rosyjskie zajęły miasto Lwów spadło z natury rzeczy na Zarząd miasta także i spełnianie tych wszystkich zadań, które w normalnych czasach spoczywały na władzach państwowych i krajowych. Nie szczędził trudów i kosztów.

Przeważna część ludności a między innymi i urzędnicy państwowi i wogóle publiczni względnie ich rodziny, pozbawieni w jednej chwili stałych swych dochodów i pozostawieni na łaskę losu, stanęli wobec widma nędzy i głodu.

Nawet ci, którzy mieli drobne oszczędności, nie mogli nimi swobodnie rozporządzać z powodu różnych utrudnień manipulacyjnych i zupełnego niefunkcjonowania kilku instytucyj finansowych.

Przeważna część nawet właścicieli realności, pozbawiona dochodów z czynszów, których nie płacili lokatorzy a jeśli płacili to tylko w pewnej części,

dziennie - a zatem przeszło 100 osób więcej ponad

znalazła się w przykrem położeniu, bez żadnych środków utrzymania.

Pozostała nadto służba opuszczona przez pracodawców oraz cała rzesza biednej ludności, których żywiciele poszli spełniać powinność wojskową, pozbawiona była zasiłków z kasy państwowej.

Do miasta nadto napływała ludność z okolic nawiedzonych chorobami zakaźnymi i spustoszonych wojną - szukając tu pracy i pożywienia.

Położenie było poważne. Brak środków żywności, przemarsze najrozmaitszych wojsk, napływ ludności z innych powiatów, groźba nędzy wywołać mogły niepożądane dla miasta następstwa oraz wybuchy najrozmaitszych epidemii.

Równocześnie wielka drożyzna, spekulacja prywatna i dwoistość monety pogarszały i tak trudne położenie.

Zarząd miasta nie szczędził trudów i kosztów, by ulżyć niedoli mieszkańców. Przedewszystkiem powołano do życia wielkim kosztem z ramienia miasta policję bezpieczeństwa t.zw. milicję miejską i wydano cały szereg kosztownych zarządzeń sanitarnych.

Dzięki temu zapobieżono grożącym epidemiom oraz zapewniono ludności bezpieczeństwo mienia i życia.

Przedewszystkiem zaś staraniem Zarządu miasta było zapewnienie sprawnego funkcjonowania całego aparatu dobroczynności.

Rozszerzono więc :

- 1/ dwa miejskie zakłady dla nieuleczalnych, które w czasie inwazyi musiały mieścić przeszło 400 osób dziennie - a zatem przeszło 100 osób więcej ponad

- liczbę statutową.
- 2/ Miej. Zakład sierót, który mieścił wówczas również znacznie większą liczbę wychowanków, aniżeli w czasach normalnych,
  - 3/ dwa przytuliska miejskie dla dorosłych dzieci pod zarządem Braci Albertów,
  - 4/ Zakład kalek dla starców św. Łazarza we Lwowie, którego niedobór, pokryty z funduszków Gminy m. Lwowa, w roku 1915/16 wynosił 33,280 K.

Pomoc dla ludności miasta w dziedzinie dobroczynności tak zwanej otwartej - zorganizowaną była przede wszystkim przez powołanie do życia 21. kuchen ludowych i 14. kuchen dla inteligencji. W kuchniach tych otrzymywało stałe pożywienie 35.000 mieszkańców - przeciętnie dziennie, z czego 1282 obiadów było płatnych po 20 - 40 halerzy. W 9 bezpłatnych herbarniach rozdano 630.000 porcji herbaty.

Gdy spekulacja opałowa, wobec olbrzymich trudności sprowadzenia opału, zaciężyła nad miastem niebywałym wyzyskiem i uczyniła biednej ludności wprost niedostępnym nabycie opału, Zarząd miasta pospieszył ludności z pomocą rozdawszy bezpłatnie 91.461 centnarów drzewa kosztem 182.922 K.

Z powodu zakazu władz rosyjskich otworzenia szkół miejskich powołano do życia instytucję "Ciepłych kącików" dla dzieci. Tu znajdowały schronienie dzieci warstw najbiedniejszych, otrzymywały ciepłą strawę, a w razie potrzeby obuwie, ubranie i bieliznę.

Za inicjatywą Zarządu miasta powstało "Schro-

nisko matek", którego koszt utrzymania pokryty przez Gminę, wyniósł kwotę 16.735 K. 88 h., dalej dom dla inwalidów wojskowych, nadto Gmina miasta Lwowa udzielała wsparć luźnym tutejszym instytucjom dobroczynnym prywatnym, zasiłków artystom oraz zorganizowała rozdawnictwo zapomóg w gotówce, w naturze oraz bezpłatne rozdawnictwo lekarstw dla ubogich, co wyniosło również nader wielką kwotę w wydatkach miasta.

%. Jak świadczą załączone % wykazy, sporządzone przez miej. Izbrę obrachunkową na podstawie ksiąg miejskich, wydatki n a d z w y c z a j n e - spowodowane tylko inwazyą rosyjską a poniesione na cele zabezpieczenia ludności bytu materialnego w czasie inwazyi rosyjskiej z wyłączeniem normalnych wydatków Gminy m. Lwowa na cele dobroczynności - wynoszą 3,145.297 koron 41 hal.

Nie obejmują one jednak zwyczajnych wydatków Gminy m. Lwowa na cele dobroczynności a mianowicie na utrzymanie zakładów dobroczynnych, rozdawnictw subwencji udzielanych corocznie towarzystwom dobroczynnym prywatnym, na staże wsparcia udzielane ubogim przynależnym do Gminy m. Lwowa, na koszty utrzymania niemowląt i dzieci w Zakładach prywatnych jak dzieciątka Jezus oraz przytuliska pod wezwaniem św. Józefa.

Wymieniony wyżej nadzwyczajny wydatek na cele wyżywienia ludności spowodowany inwazyą rosyjską w kwocie ..... 3,145.297 K. 41 groszy zaważył bardzo na budżecie Gminy m. Lwowa i zachwiał zupełnie finansami miasta.-

Odbiło się to tem dotkliwiej na gospodarce

miejskiej, że po wybuchu wojny obniżyła się czysta
zwyżka przychodów z majątku gminnego i przedsię-
biorstw z kwoty w r. 1914 - 3,649.394 K. do kwoty
1,365.207 K. a siła podatkowa mieszkańców zmalała
tak, że gdy w r. 1914 preliminowano dochód z podat-
ków na kwotę 3,903.900 koron, w r. 1915. prelimino-
wano z tego źródła tylko kwotę - 1,806.000 K. -

Zarząd kr. st. m. Lwowa zwraca się przeto do
Wysokiego c.k. Rządu z prośbą o udzielenie jedno-
razowej subwencji w kwocie 3,145.297 K. tytułem zwro-
tu nadzwyczajnych wydatków Gminy m. Lwowa na cele do-
broczynne w czasie inwazyi nieprzyjacielskiej a w szcze-
gólności na wyżywienie ludności miasta Lwowa i napływo-
wej ludności okolicznej - pozostałej zupełnie bez środ-
ków do życia i dotkniętej w wysokim stopniu skutkami
wojny.-

D o

Wysokiego c.k. Rządu
na ręce
Prezydyum c.k. Namiestnictwa
dla król. Galicyi
w B i a ł e j.

Zarząd król. stoż. m. Lwowa

o jednorazową subwencję
na pokrycie nadzwyczajnych
wydatków na cele dobroczyn-
ne w czasie inwazyi 1914/15.

B. O. H.
28900/17

Verwaltung der Stadt Lenberg.
Podziemi obrenyjs
na ulic Dobrovo. (egz. niemicki)

Hohes K.K. Regierung

Als im September 1914. die russischen Truppen die Landeshauptstadt Lenberg besetzt hatten, ist der Stadtverwaltung natürlicherweise die Erfüllung städtischer Aufgaben zugefallen, deren Lösung in normalen Zeiten sowohl den Staats- als auch den Landesbehörden obliegt.

Der überwiegende Teil der Bevölkerung, darunter auch Staatsbesitz und überhaupt öffentliche Besitze, deren Einkommen nunmehr versiegt, war der Gnade des Schicksals, dem Elend und dem Hunger preisgegeben.

Selbst die, welche Ersparnisse hatten, konnten wegen verschiedenartiger Manipulationschwierigkeiten und Schließung einiger Finanzinstitutionen, über dieselben nicht frei verfügen.-

Der vorwiegende Teil der Realitätenbesitzer geriet in eine misliche Lage und verblieb ohne Unterhaltungsmittel, weil die Mieter entweder gar nicht oder nur teilweise ihren Verpflichtungen nachkamen.

Das verbliebene, von seinen Arbeitgebern verlassene Dienstpersonal, sowie die ganze Masse der er-

Verwaltung der kgl. Landeshauptstadt Lemberg.

MZ. 28900/17.

XI

Lemberg, den 28. März 1917.

Hohe k.k. Regierung !

Als im September 1914. die russischen Truppen die Landeshauptstadt Lemberg besetzt hatten, ist der Stadtverwaltung natürlicherweise die Erfüllung sämtlicher Aufgaben zugefallen, deren Lösung in normalen Zeiten sowol den Staats- als auch den Landesbehörden obliegt.

Der überwiegende Teil der Bevölkerung, darunter auch Staatsbeamte und überhaupt öffentliche Beamte, deren Einkommen momentan versiegte, war der Gnade des Schicksals, dem Elend und dem Hunger preisgegeben.

Selbst die, welche Ersparnisse hatten, konnten wegen verschiedenartiger Manipulationsschwierigkeiten und Schliessung einiger Finanzinstitutionen, über dieselben nicht frei verfügen.-

Der vorwiegende Teil der Realitätenbesitzer geriet in eine missliche Lage und verblieb ohne Unterhaltsmittel, weil die Mieter entweder gar nicht oder nur teilweise ihren Verpflichtungen nachkamen.

Das verbliebene, von seinen Arbeitsgebern verlassene Dienstpersonal, sowie die ganze Masse der ar-

men Bevölkerung deren Brotgeber ihrer Militärdienstpflicht nachgekommen waren, blieb ohne jedwede staatliche Unterstützung.- Daneben strömte aus den umliegenden Bezirken, welche von ansteckenden Krankheiten durchseucht und durch den Krieg verwüstet waren, die grösstenteils verarmte Einwohnerschaft gegen die Landeshauptstadt, um hier Arbeit und Nahrung zu suchen.

Der Ernst der Lage war nicht zu verkennen.- Der Mangel an Lebensmitteln, das unter den Flüchtlingen herrschende Elend, die aussergewöhnlichen Verhältnisse, welche bei den massenhaften Durchmärschen der verschiedenen Truppenkörper entstanden, dann das Zuströmen der evakuierten Bevölkerung sogar aus entfernteren Bezirken und das drohende Elend konnten für die Stadt schwere Folgen, sowie die Gefahr der Einschleppung von Seuchen nach sich ziehen.- Gleichzeitig wurde die an sich schon peinliche Lage durch enorme Teuerung, Privatspekulation und doppelte Geldwährung bedeutend verschlimmert.

Die Stadtverwaltung sparte weder Mühe noch Kosten um den drohenden Gefahren wirksam zu begegnen und das Elend der Stadteinwohner zu lindern.

Vor allem wurde mit bedeutendem Aufwande eine städtische Sicherheitspolizei /städtische Miliz/ ins Leben gerufen und eine ganze Reihe kostspieliger sanitärer Vorsichtsmassregeln getroffen.

Dank diesen Vorkehrungen wurde den drohenden Epidemien vorgebeugt, sowie die Sicherung von Hab und Gut der Bevölkerung ermöglicht.- An erster Stelle aber gingen die Bemühungen der Stadtverwaltung dahin, die prompte Wirksamkeit des ganzen Wohltätigkeits-Apparats zu sichern.

Es wurden daher erweitert :

- 1/ die zwei städtischen Anstalten für Unheilbare, welche während der feindlichen Invasion über 400 Personen täglich, d.i. um hundert Personen mehr als normal, beherbergen mussten;
- 2/ die städtische Waisenanstalt, welche zur Zeit gleichfalls eine bedeutend höhere Zahl von Pfleglingen unterhielt, als es in Friedensverhältnissen der Fall war;
- 3/ zwei städtische Kinderheime unter Verwaltung des "Albertus-Brüder" Konvents;
- 4/ die Siechenanstalt für Greise zu "Sct. Lazarus" in Lemberg, deren Budgetdefizit, welches von der Stadtgemeinde gedeckt wird, im Jahre 1915/16 - 33,280 Kronen betragen hat.

Die Wohltätigkeitsaktion im s.g. öffentlichen Bereiche wurde vor allem durch Organisierung und Inbetriebsetzung von 21 Volksküchen und 14 Ausspeiseanstalten für die Intelligenz, wo 35 Tausend Einwohner dauernd verköstigt wurden, eingeleitet. In diesen Institutionen wurden täglich 1282 Mittagmale á 20 bis 40 Heller und in neun Teeanstalten unentgeltlich zusammen 630 Tausend Portionen verabreicht.

Als die Spekulation in Heizmaterialien angesichts der immensen Schwierigkeiten der Zufuhr sich über die Stadt verbreitete und dieselbe ausbeutete, wodurch der armen Bevölkerung das Brennmaterial unzugänglich gemacht wurde, ist die Stadtverwaltung durch unentgeltliche Verteilung von 91.461 q Brennholz im Werte 182.922 Kronen der Bevölkerung zu Hilfe gekommen.

Infolge des seitens der russischen Behörden erlassenen Verbotes der Eröffnung der städtischen Schulen, wurde für die Kinder eine Reihe von Asylen ins Leben gerufen.- Hier fanden die Kinder der ärmsten Bevölkerungsschichten Unterkunft während des Tages, erhielten warme Nahrung und im Bedarfsfalle Beschuhung, Wäsche und Kleider.

Durch Initiative der Stadtverwaltung erstand ein "Mütterheim" dessen Erhaltungskosten von der Gemeinde mit dem Betrage von 16,735⁸⁸ Kronen gedeckt wurden, - weiters ein Militärinvalidenhaus und ausserdem erteilte die Stadtgemeinde Lemberg an zahlreiche Wohltätigkeitsanstalten Subventionen sowie Unterstützungen an Schauspieler, organisierte die Verteilung von Unterstützungen im Baren und in Naturalien, sowie die unentgeltliche Verabreichung von Lebensmitteln und Arzneien an die arme Bevölkerung, was gleichfalls beträchtliche Auslagen nach sich gezogen hat.-

1/.

Wie die sub 1/. beigelegten durch die städtische Rechnungskammer auf Grund der Verrechnungs-Bücher zusammengestellten Verzeichnisse bezeugen, betragen die ausserordentlichen Auslagen, die allein nur durch die feindliche Invasion herbeigeführt wurden und zwecks Sicherung des Unterhalts der armen Bevölkerung ausserhalb der normalen Gemeindeauslagen für Wohltätigkeitszwecke getragen werden mussten, den Betrag von 3,145.297 Kronen 41 Heller.-

Dieselben umfassen also nicht die gewöhnlichen Auslagen der Stadtgemeinde Lemberg für Wohltätigkeitszwecke und zwar für Erhaltung der Wohltätigkeitsanstalten, für Subventionen die alljährlich an private Wohltätigkeitsvereine gelangen, für Unterstützungen die den

zur Stadtgemeinde Lemberg gehörigen Armen gewährt werden, für Erhaltungskosten der Säuglinge und Kinder in privaten Anstalten wie z.B. in der Institution „KIND JE-SUS“ sowie im Armenasyl zu „Sct. Joseph“.- Die obenerwähnten ausserordentlichen Auslagen für Ernährungszwecke der Stadtbevölkerung während der feindlichen Invasion im Betrage von 3,145.297 Kronen 41 Hellern hat das Gemeindebudget der Stadt Lemberg schwer belastet und die Stadtfinanzen stark erschüttert.

Dieser Umstand hat sich in der Stadtwirtschaft umso nachdrücklicher fühlbar gemacht, weil nach Kriegsausbruch der Reinüberschuss an Einnahmen aus den Gemeindegütern und Unternehmungen gegen den im Jahre 1914 erzielten Betrag von 3,649.394 Kronen, auf die Summe von 1,365.207 Kronen gesunken ist und die Steuerkraft der Bevölkerung sich derart verminderte, dass während im Jahre 1914 die Einnahmen aus den Steuern auf die Summe Kronen 3,903.900 präliminiert waren, im Jahre 1915 die Einnahmen aus derselben Quelle nur mit dem Betrage 1,806.800 Kronen veranschlagt werden konnten.-

Die Stadtverwaltung wendet sich daher an die Hohe k.k. Regierung mit dem Ersuchen um Erteilung einer einmaligen Subvention im Betrage von 3,145.297 Kronen als Rückvergütung der ausserordentlichen Auslagen der Stadtgemeinde Lemberg für Wohltätigkeitszwecke, die der Stadt während der russischen Invasion ausserhalb der normalen Leistung erwachsen sind, insbesondere für Ernährung der Stadtbevölkerung Lembergs und der zugeströmten Volksmassen, welche gänzlich mittellos verblieben und durch die Kriegereignisse schwer betroffen wurden.-

An die
Hohe k.k. Regierung
zu Händen
des k.k. Statthaltereipräsidenten
für das Königreich Galizien
in B i a ł a .

Die Verwaltung der kgl. Landes -
hauptstadt L e m b e r g

um einmalige Subvention
für Deckung ausserordentlicher
Auslagen zu Wohltätigkeitszwecken
während der Invasion 1914/15.-

O d p i s .

38

Zarząd Gminy król. stoż. miasta Lwowa.

LM. 25095/17.

I

We Lwowie, dnia 10. marca 1917.

W y s o k i   c . k .   R z ą d z i e   !

1/.

Budżet Gminy miasta Lwowa na rok administracyjny od 1. lipca 1915. do 30. czerwca 1916. pod 1/ załączony, wykazuje w rozchodach kwotę 14,725.995 K. w przychodach kwotę ..... 8,383.475 " został zatem zamknięty niedoborem w kwocie ..... 6,342.520 K., przyczem się zaznacza, że w preliminowaną sumę przychodów zostały już wliczone dwie zaliczki udzielone Gminie m. Lwowa przez Wysoki c.k. Rząd, mianowicie jedna w kwocie 1,982.000 koron na wykupno płatnych 31. października 1915. stukoronowych asygnat miejskich emitowanych przez Gminę na wypłatę zaliczek na płace dla funkcjonaryuszy Państwa w czasie inwazyi rosyjskiej we Lwowie i druga w kwocie 1,000.000 koron na pokrycie bieżących wydatków administracyjnych względnie na wypłatę zalegających wówczas poborów nauczycielskich, urzędniczych i służby oraz na wypłatę zalegających należności dostawców gminnych /vide str. 61. budżetu/.

Celem uzyskania pokrycia dla wykazanego powyżej niedoboru budżetowego odnosił się Zarząd Gminy

miasta Lwowa kilkakrotnie do Wysokiego c.k. Rządu z petycjami o udzielenie odpowiedniej subwencji, którą też Wysokie c.k. Ministerstwo Skarbu po zbadaniu we Lwowie na miejscu przez Swego Delegata tak samego budżetu jakoteż i poniesionych do czasu tej lustracji wydatków rzeczywistych, przyrzekło udzielić w całości t.j. w kwocie 6.342.250 koron we formie zaliczki na rachunek przyszłych dodatków gminnych do podatków państwowych.

Tytułem tych zaliczek rządowych otrzymała Gmina miasta Lwowa dotąd ogółem 5,000.000 koron.

Suma ta niepokrywa całego na rok 1915/16 budżetowego niedoboru, do którego brakuje jeszcze kwota 1,342.520 koron. Jednakże faktyczny niedobór kasowy z końcem czerwca 1916. okazał się większy od preliminowanego o kwotę 154.084 koron 09 h. tak, że na pokrycie rzeczywistego niedoboru roku budżetowego 1915/1916 brakuje kwota 1,496.604 kor. 09 hal.

Zarząd Gminy miasta Lwowa, powołując się na udzielone mu przyrzeczenie, pozwala sobie przede prosić Wysoki c.k. Rząd o udzielenie dalszej zaliczki w kwocie 1,496.604 koron 09 hal. na pokrycie reszty niedoboru budżetowego roku 1915/16.

Natychmiastowa ta pomoc Wysokiego c.k. Rządu jest dla Gminy nieodzowną koniecznością, gdyż niedobór ten został tymczasowo częściowo pokryty z przychodów następnego okresu budżetowego, przez co został znowu zachwiany budżet Gminy na rok 1916/17, częściowo zaś zostały wstrzymane wypłaty Gminy a między niemi wypłata dotacyi na wykupno

zapadłych 1. marca 1917. kuponów od obligów miejskich.

Dlatego Gmina miasta Lwowa uprasza Wysoki c.k. Rząd o możliwie najrychlejsze wyasygnowanie wymienionej kwoty, gdyż każda zwłoka przyprawia ją o niepowetowane szkody i naraża w wysokim stopniu na szwank jej kredyt.

Nierównie cięższą troską przejęty jest Zarząd miasta Lwowa o następny rok gospodarczy t.j. o okres od 1. lipca 1916. do końca czerwca 1917.

Położenie finansowe Gminy w tym okresie nie wykazało żadnych zmian na korzyść. Wszystkie te warunki, które wpłynęły na tak opłakany stan finansowy Gminy w r. 1915/16 istnieją nadal, a nawet pogorszyły się jeszcze bardziej.

Nie dopisują nadal a nawet zanikają w zupełności dotychczasowe źródła przychodów gminnych.

Własny majątek Gminy przynosi minimalny dochód. Czynsze najmu z realności miejskich uległy - jak wiadomo - znacznej redukcji a nadto są przeważnie nieściągalne, gdyż lokatorzy służą przy wojsku a przeciw ich rodzinom kroki egzekucyjne są wzbronione, nadto zastój przemysłowy, bliskość frontu wojennego, zwinięcie wielu mieszkań powoduje liczne próżnostania. Takim samym warunkom podlegają czynsze dzierżawne z dóbr i gruntów. W przedsiębiorstwach inwestycyjnych miasta, jak w miejskich zakładach elektrycznych, w gazowni, w zakładzie wodociągowym - wysokie koszty

4

ruchu i produkcji, ustawowe ograniczenia rozmiarów produkcji, spowodowane brakiem węgla i innych surowców, obniżyły dochody do takiego stopnia, że zakłady te pokrywają zaledwie własne koszty administracyjne i nie mogą nawet amortyzować inwestowanych na nie kapitałów; o odprowadzaniu przeto przez nie nadwyżek na potrzeby administracyjne Gminy niema mowy. Ograniczenia w sprowadzaniu artykułów konsumcyjnych obniżyły w znacznej mierze dochody z opłat konsumcyjnych i targowych. Ogólny zastój handlu i przemysłu, niezwykle drożyzna, powszechne zubożenie miasta w pobliżu frontu leżącego, wywarły katastrofalny wprost wpływ dla finansów miasta przez obniżenie dochodów z najważniejszego źródła i podstawy życia gospodarczego miasta t.j. z gminnych dodatków do podatków państwowych i ze samoistnych podatków gminnych i innych opłat publicznych. Ilustracją tego objawu niechaj będzie porównanie wyników przychodów z tego źródła w r. 1914 i w r. 1915/16. W roku 1914. opodatkowanie miasta przyniosło jeszcze 3,923.000 koron, gdy na rok 1915/16 zapreliminowano prawie zgodnie z rzeczywistym wynikiem 1,820.000 koron, zatem o 2,103.000 koron mniej /str. 74 i 75 budżetu/. Ogólne pogorszenie stosunków spowoduje jeszcze dalszy spadek tego źródła dochodu.

Natomiast rozchody Gminy idą nieproporcjonalnie w górę. Wzrosły przede wszystkim wydatki na płace personalu miasta i personalu nauczycielskiego z dwóch powodów: przez przyznanie dodatku wojennego drożyznianego w rozmiarach przyznanych

personalowi państwowemu i z powodu przyjęcia pracowników nowych niestałych w miejsce powołanych do wojska, którzy pobierają przeważnie nadal swoje pobory. Wzrosły dalej wydatki na opał, za druk, za papier z powodu podrożenia cen; z tego samego powodu wzrosły wydatki na konserwację budynków miejskich, koszar i szkół. Z powodu panujących epidemij podniosły się koszty administracji sanitarnej. Podskoczyły koszty kwaterunku. Przewszystkiem zaś doznały z powodu wojny niebywałej podwyżki wydatki na dobroczynność publiczną, która pochłania rocznie miliony. Oświetlenie miasta, konserwacja zniszczonych przemarszem wojsk dróg, zniszczonych z tego samego powodu plantacyj i ogrodów miejskich, zaniebanych kanałów, czyszczenie miasta i t.d. - wszystko to kosztuje obecnie o wiele więcej i z braku robotnika odpowiedniego i z powodu drożyzny materiałów i z powodu potrzeby częstszej i gruntowniejszej konserwacji wobec złego, wojną spowodowanego stanu przedmiotów konserwacji. Rosną wreszcie odsetki bierne od niepłaconych na czas długów miasta.

Ten smutny stan spowodował Radę przyboczną miasta Lwowa, że zaleciła do przyjęcia na okres 1916/1917 prowizoryum budżetowego za czas od 1. lipca 1916. do 30. czerwca 1917. W prowizoryum tem przyjęto za podstawę budżet na rok 1915/16 i oświadczone się w tym duchu, ażeby Zarząd miasta czynił wydatki i pobierał dochody w takich samych rozmiarach, co w poprzednim okresie czyli innemi słowy przyjął budżet roku 1915/1916 za

43

podstawę gospodarki gminnej w roku 1916/17. Rada przyboczna miasta Lwowa, zalecając to prowizoryum budżetowe, zdawała sobie jasno sprawę z tego, że konjunktura finansowa Gminy pogorszyła się w porównaniu z rokiem 1915/16, jednak dopiero po uzyskaniu reszty zaliczki na pokrycie niedoboru za r. 1915/16 w kwocie 1,496.604 K., nastąpić może ustalenie potrzebnych dat i definitywne zestawienie budżetu na rok 1916/17. Już teraz jednak jest pewne, że niedobór jego przekroczy znacznie cyfrę niedoboru z r. 1915/16.

Wobec tego stanu rzeczy Gmina miasta Lwowa pozwala sobie w dalszym ciągu prosić o łaskawe udzielenie jej na pokrycie niedoboru budżetowego roku 1916/1917 zaliczki na razie w kwocie 8,000.000 koron.-

Cyfra ta nie jest za wysoka. Jak wykazano na wstępie niniejszego memoriału, budżet roku 1915/16 zamknięto, preliminowanym niedoborem 6,342.520 koron, faktycznie zaś niedoborem w kwocie 6,496.604 koron 09 hal., przyczem wliczono już w preliminowaną sumę przychodów dwie zaliczki rządowe w łącznej kwocie 2,982.000 koron. Gdy z budżetu roku 1916/17 odpada wydatek 1,982.000 koron na wykupno stukoronowych asygnat kasowych miasta Lwowa, faktyczny niedobór oparty na budżecie 1915/16 powiększy się o kwotę 1,000.000 K., zatem wyniesie kwotę 7,496.604 koron 09 hal. - okrągło 7,500.000 koron.

Przedstawione wyżej wywody wykazują jednakże, że niedobór roku 1916/17 będzie większy

od cyfry niedoboru roku poprzedniego, dlatego kwota 8,000.000 koron, o którą Gmina miasta Lwowa niniejszem uprasza, odpowiada na razie faktycznemu zapotrzebowaniu Gminy.

I tu natychmiastowa pomoc Wysokiego c.k. Rządu jest nieodzowna, gdyż już teraz znajduje się Gmina m. Lwowa w tem położeniu, że nie mogła dać dotacyi Bankom na wypłatę zapadających dnia 1. marca 1917. kuponów od obligów pożyczki komunalnej miasta Lwowa a na wypłatę poborów urzędniczych na marzec 1917 r. musiała zaciągnąć krótkoterminową pożyczkę 300.000 koron w miejskiej Kasie oszczędności, gdyż wyczerpano już nietylko wszystkie fundusze własne, lecz naruszyć musiano obce depozyty.

Nie należy ukrywać prawdy. Są to objawy, które w normalnych warunkach nie mogłyby być stosowane, lecz obecnie niema innego wyjścia a jedynym ratunkiem może być tylko szybka i wydatna pomoc Wysokiego c.k. Rządu.

Wojna sprawiła, że stołeczne miasto największego kraju koronnego Monarchii, miasto oparte na zdrowych podstawach finansowych, które niedawno przed wojną weszło na tory wielkiej inwestycyjnej polityki gospodarczej, rokującej jej najświetniejsze nadzieje, znajduje się obecnie nad brzegiem przepaści.

Reasumując przeto powyższe wywody zwraca się Gmina m. Lwowa do Wysokiego c.k. Rządu z usilną prośbą o możliwie rychłe udzielenie jej zali -

czek :

- 1/ w kwocie 1,496.604 koron 09 hal. na pokrycie reszty niedoboru budżetowego roku 1915/1916.
- 2/ w kwocie na razie 8,000.000 koron na częściowe pokrycie niedoboru budżetowego roku 1916/17.

Komisarz rządowy kr. st. m.
L w o w a

Dr. Tadeusz Rutowski m.p.

B. O. H.
l. v. l. 25095/17
I

Letzter o sabronyjs
ne pokryje wiodoborn barxet.
1915/16 + 1916/17
(opr. ukownik)

1/.

Das mit 1. Juli abgeschlossene Budget der Stadt-
gemeinde Leuberg für das Abrechnungsjahr von 1.
Juli 1915 bis 30. Juni 1916 zeigt an Ausgaben den
Betrag von ..... 14,726.995 Kronen
an Einnahmen 8,383.475
es wurde daher mit einem Defizit
von ..... 6,343.520 Kronen
geschlossen, wobei bemerkt wird, dass in die ordni-
ngemässigen Einnahmen bereits die der Stadtgemeinde
Leuberg durch die k. k. Regierung erteilten Ver-
schonungsbefreiungen eingingen. Der eine derselben in Be-
trags von 1,888.000 Kronen, welche für die Haltung
der am 31. Oktober 1915 fälligen 100-Kronen-Stadt-
scheine bewilligt, welche durch die Gemeinde zwecks
Vorschusserteilung auf Dienstbezüge der Staatsfunk-
tionäre während der russischen Invasion in Leuberg

48

Verwaltung der kgl. Landeshauptstadt Lemberg.

MZ. 25095/17.

1,000.000 Kronen zur Deckung der laufenden Admini-
strationsauslagen bzw. zwecks Auszahlung der rück-
ständigen Bezüge der städt. Lehrer, Beamten- und
des Dienstpersonals sowie zur Begleichung der Ge-
bühren für Gemeindeflieferanten, vide Seite 61 des
Budgets/.

Um eine Deckung für das oben erwähnte Bud-
getdefizit zu finden, hat sich die Verwaltung der
Stadtgemeinde Lemberg einige Male an die Hohe k.k.
Regierung mit Petitionen um Erteilung einer entspre-
chenden Subvention gewendet, was auch seitens des
Hohen k.k. Finanzministeriums nach der durch seinen
Delegierten in Lemberg durchgeführten Überprüfung

H o h e k . k . R e g i e r u n g !

1/.

Das sub 1/. beigeschlossene Budget der Stadt- gemeinde Lemberg für das Administrationsjahr vom 1. Juli 1915. bis 30. Juni 1916. zeigt an Auslagen den Betrag von	14,725.995 Kronen
an Einnahmen	<u>8,383.475 "</u>

es wurde daher mit einem Defizit
von ..... 6,342.520 Kronen
geschlossen, wobei bemerkt wird, dass in die präli-
minierten Einnahmen bereits die der Stadtgemeinde
Lemberg durch die Hohe k.k. Regierung erteilten Vor-
schüsse einbezogen wurden: Der eine derselben im Be-
trage von 1,982.000 Kronen, wurde für die Einlösung
der am 31. Oktober 1915. fälligen 100-Kronen-Stadt-
scheine bewilligt, welche durch die Gemeinde zwecks
Vorschusserteilung auf Dienstbezüge der Staatsfunk-
tionäre während der russischen Invasion in Lemberg

Mit Berufung auf die erfolgte Aussage er -

emittiert wurden - und der zweite im Betrage von 1.000.000 Kronen zur Deckung der laufenden Administrationsauslagen bezw. zwecks Auszahlung der rückständigen Bezüge der städt. Lehrer, Beamten- und des Dienstpersonals sowie zur Begleichung der Gebühren für Gemeindelieferanten /vide Seite 61 des Budgets/.

Um eine Deckung für das oben erwähnte Budgetdefizit zu finden hat sich die Verwaltung der Stadtgemeinde Lemberg einige Male an die Hohe k.k. Regierung mit Petitionen um Erteilung einer entsprechenden Subvention gewendet, was auch seitens des Hohen k.k. Finanzministeriums nach der durch Seinen Delegierten in Lemberg durchgeführten Ueberprüfung sowol des Budgets selbst, wie auch der bis zur Liquidation erfolgten faktischen Auslagen zugesagt wurde, und zwar im Gesamtbetrage von 6.342.250 Kronen als Vorschuss auf Rechnung der zukünftigen Gemeinde-~~zuschläge~~ zu den Staatssteuern.

Ex titulo dieser Vorschüsse sind der Gemeinde Lemberg bisher insgesamt 5.000.000 Kronen zugekommen.

Diese Summe reicht jedoch nicht zur Deckung des ganzen Budgetdefizits des Jahres 1915/16, wozu noch der Betrag von 1.342.520 Kronen abgeht. Das faktische Kassadefizit mit Ende Juni 1916. hat sich um den Betrag von 154.084 Kronen 09 Heller höher erwiesen, als präliminiert wurde, so dass zur Deckung des tatsächlichen Defizits pro 1915/16 der Betrag von 1.496.604 09 Kronen fehlt.

Mit Berufung auf die erfolgte Zusage er -

laubt sich die Verwaltung der Stadtgemeinde Lemberg die Hohe k.k. Regierung zu ersuchen, derselben einen weiteren Vorschuss in der Höhe von 1.496.604 K. 09 Hel. zur Deckung des Restbetrages des Budgetdefizits pro 1915/16 gewähren zu wollen.

Diese sofortige Aushilfe seitens der Hohen k.k. Regierung bildet für die Gemeinde eine unumgängliche Notwendigkeit, da das besagte Defizit vorläufig teilweise aus den Einnahmen der nächsten Budgetperiode gedeckt wurde, wodurch neuerdings das Gemeindebudget für das Jahr 1916/17 erschüttert wurde und teilweise die seitens der Gemeinde zu leistenden Zahlungen unter anderen die Dotationszahlung auf Einlösung der am 1. März 1917. fälligen Coupons der städtischen Schuldverschreibung verzögert werden musste.

Infolge dessen ersucht die Stadtgemeinde Lemberg die Hohe k.k. Regierung um baldmögliche Anweisung des erwähnten Betrages, da jede Verzögerung der Gemeinde unersätzlichen Schaden und eine bedeutende Untergrabung ihrer Kreditfähigkeit bringt.

Eine ungleich schwerere Sorge bietet der Verwaltung der Stadtgemeinde Lemberg das nächstfolgende Wirtschaftsjahr d.i. die Zeitperiode vom 1. Juli 1916. bis Ende Juni 1917.

Die Finanzlage der Gemeinde hat in dieser Zeitperiode keine Änderungen zu Gunsten des Budgets nachgewiesen. Alle die Umstände, welche auf die zerfahrene Finanzlage der Gemeinde im Jahre 1915/16 Einfluss gehabt haben, bestehen in weiterer Folge und haben sich sogar noch verschärft.

Die bisherigen Einnahmequellen der Gemeinde werden immer spärlicher und drohen zu versiegen.

Das eigene Gemeindevermögen trägt minimale Zinsen. Die Pachtzinsen von den städtischen Realitäten erlitten - wie bekannt - eine beträchtliche Reduktion und sind vorwiegend uneinbringlich, weil die Mieter im Militärdienste stehen und das Exekutionsverfahren gegen ihre Familien unzulässig ist. Daneben bildet auch die Einstellung zahlreicher Gewerbebetriebe, sowie die Nähe der Kriegsfront einen Grund, warum sehr viele Wohnungen leer stehen. Ähnliches widerfährt der Gemeinde auch bei der Einziehung von Pachtschillingen aus dem eigenen Grundbesitz. In den städtischen Unternehmungen wie Elektrizitäts-, Gas- und Wasserwerke, haben die hohen Betriebs- und Produktionskosten, dann die gesetzlich angeordneten Produktionsbeschränkungen infolge Kohlen- und Rohmaterialmangels die Einnahmen derart geschmälert, dass die besagten Anstalten kaum die eigenen Administrationsauslagen decken und das dort investierte Kapital nicht zu amortisieren vermögen. Es kann also nicht die Rede davon sein, dass diese Anstalten irgendwelche Gewinnüberschüsse für allgemeine Administrationsauslagen der Gemeinde abführen könnten. Die Einfuhrbeschränkung von Verbrauchsartikeln hat die Einnahmen an Gefällsgebühren bedeutend geschmälert. Der allgemeine Stillstand in Handel und Gewerbe, die aussergewöhnliche Teuerung und die Verarmung der nahe an der Kampffront gelegenen Stadt, haben auf die Stadtfinanzen direkt katastrophal eingewirkt und zwar durch Verminderung der Einnahmen aus der wichtigsten Quelle und Lebensbasis der Stadtwirtschaft d. i. aus den Gemeindegeldern zu den Staatssteuern und aus Gemeinde -

steuern sowie anderen öffentlichen Gebühren. Eine Illustration dieser Erscheinung kann der Vergleich der Ergebnisse aus diesen Einnahmsquellen im Jahre 1914. und im Jahre 1915/16 bilden. Die von der Gemeinde eingehobenen Steuern und Zuschläge haben im Jahre 1914. noch 3,923.000 Kronen gebracht; für das Jahr 1915/16 wurde dagegen blos 1,820.000 Kronen, daher um 2,103.000 Kronen weniger präliminiert, was beinahe dem tatsächlichen Ergebnis entspricht /Seite 74 und 75 des Budgets/. Die allgemeine Verschlimmerung der Verhältnisse muss in dieser Einnahmsquelle leider noch einen weiteren Ausfall mit sich bringen.

Dagegen wachsen die Auslagen der Gemeinde unverhältnismässig. Vor allem steigen die Dienstbezüge des städtischen Personals und des Lehrkörpers aus zwei Ursachen: Durch Bewilligung der Teuerungszulage in demselben Ausmasse wie sie für Staatsbedienstete zugestanden wurde und infolge Einstellung von neuen nichtständigen Arbeitskräften an Stelle der zur Militärdienstleistung Einberufenen, welche vorwiegend weiterhin ihre Dienstbezüge erhalten. Es stiegen weiters infolge der enormen Teuerung die Auslagen für Beheizung, Drucksorten und Papier. Aus demselben Grunde stiegen die Auslagen für Konservierung der städtischen Bauten, Kasernen und Schulgebäude. Infolge herrschender Epidemien verschlingt die Salubritätsadministration höhere Summen. Die Bequartierungskosten gingen in die Höhe. Vor allem aber haben infolge des Kriegszustandes die Auslagen für öffentliche Wohltätigkeit, einen nicht dagewesenen Umfang angenommen und erfordern jährlich Millionen. - Die öffentliche Beleuchtung, die Konservierung der durch

Militärdurchmarsch verdorbenen Wege, städtischen Anlagen und Gärten, die Reinigung vernachlässigter Kanäle und Stadtstrassen u.s.w., alles dies kostet gegenwärtig viel mehr infolge Mangels an entsprechenden Arbeiterkräften, wegen Materialteuerung und wegen Notwendigkeit einer öfteren gründlichen Durchführung von Konservierungsarbeiten, die angesichts des schlechten Objektzustandes unumgänglich sind. Es wachsen schliesslich die passiven Zinsen von den nicht fristgemäss beglichenen Gemeindeschulden.

Diese traurige Lage hat den städtischen Beirat Lembergs genötigt, für die Zeit vom 1. Juli 1916. bis 30. Juni 1917. d.i. für die Administrationsperiode 1916/17 blos ein Budgetprovisorium in Vorschlag zu bringen. Als Basis wurde das Budget für das Jahr 1915/16 angenommen und die Stadtverwaltung ermächtigt demgemäss die Auslagen und Einnahmen einzurichten. Indem der Beirat der Stadt Lemberg dieses Budgetprovisorium empfahl, war es ihm klar, dass die finanzielle Lage der Gemeinde im Vergleich mit dem Jahre 1915/16 sich bedeutend verschlimmert hat. Jedoch erst nach Erhalt des Vorschussrestbetrages für Deckung des Defizits pro 1915/16 in der Höhe von 1,496.604 Kr. kann die Feststellung der nötigen Daten und eine definitive Aufstellung des Budgets für das Jahr 1916/17 stattfinden. Es ist jedoch schon gegenwärtig sicher, dass das Defizit dieses Budgetjahres bedeutend die Ziffer desjenigen pro 1915/16 übersteigen wird.

Angesichts dieser Sachlage erlaubt sich die Stadtgemeinde Lemberg in weiterer Folge um gütige Erteilung eines Vorschusses zur Deckung des Budgetdefi-

zits für das Jahr 1916/17 im Betrage von 8,000.000 Kronen zu ersuchen.

Diese Summe ist nicht zu hoch. Wie im Eingange des vorliegenden Bittgesuches nachgewiesen wurde, ist das Budget des Jahres 1915/16 mit einem präliminierten Defizit von 6,342.520 Kronen geschlossen worden, faktisch jedoch mit einem Defizite im Betrage 6,496.604 Kronen 09 Heller, wobei in die präliminierte Einnahmensumme die beiden Staatsvorschüsse im Gesamtbetrage von 2,982.000 Kronen eingerechnet wurden. Wenn nun im Budget pro 1916/17 die Auslage von Kronen 1,982.000 für Einlösung der 100-Kronen Stadtscheine entfällt, wird das faktische Defizit gestützt auf das Budget von 1915/16 um den Betrag von 1,000.000 Kronen steigen und daher den Betrag von 7,496.604 Kronen 09 Heller oder rund 7,500.000 Kronen ausmachen.

Die oben ausgeführten Erörterungen zeigen jedoch, dass das Defizit des Jahres 1916/17 höher sein wird als die Defizitziffer des vorangegangenen Jahres. Demzufolge entspricht der Betrag von 8,000.000 Kronen, welcher mit Gegenwärtigem seitens der Gemeinde Lemberg erbeten wird, vorläufig dem faktischen Bedarfe der Gemeinde.

Auch hier ist die sofortige Aushilfe seitens der Hohen k.k. Regierung unumgänglich, da die Stadtgemeinde Lemberg sich bereits gegenwärtig in einer derartigen Lage befindet, dass die den Bankinstituten für Auszahlung der mit 1. März 1917. falligen Coupons von der Kommunalschuldverschreibung der Stadt Lemberg keine Dotation erteilen konnte und für Dienstbezüge der Beamten pro März 1915. eine kurzfristige

Anleihe von 300.000 Kronen in der städtischen Sparkasse aufnehmen musste, da nicht nur alle eigenen Fonds erschöpft, sondern auch fremde Depoſite angegriffen werden mussten.

Die Wahrheit darf nicht verschwiegen werden ! Es sind dies Erscheinungen, welche in normalen Verhältnissen nicht auftreten könnten. Gegenwärtig ist aber kein anderer Ausweg zu finden - und die einzige Rettung liegt nur in einer baldigen und ausgiebigen Aushilfe seitens der Hohen k.k. Regierung.

Der Krieg hat es mit sich gebracht, dass die Hauptstadt des grössten Kronlandes der Monarchie, deren Wirtschaft sich auf gesunde finanzielle Basis stützt, welche kurz vor dem Kriege eine grosszügige wirtschaftliche Investitionspolitik einleitete, sich gegenwärtig am Rande des Verderbens befindet.

In Zusammenfassung obiger Erörterungen wendet sich daher die Stadtgemeinde Lemberg an die Hohe k.k. Regierung mit dem dringlichen Ersuchen um baldmögliche Erteilung von Vorschüssen :

- 1/ im Betrage von 1,496.604 Kronen 09 Hellern zur Deckung des restlichen Betrages des Budgetdefizits des Jahres 1915/16;

2/ im Betrage von vorläufig 8.000.000 Kronen
zur teilweisen Deckung des Budgetdefizits
pro 1916/17.

Lemberg, am 10. März 1917.

Handwritten notes: 15/23/7, 9/17, and other illegible scribbles.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or title.

Faint, illegible text in the middle section of the page.

Faint, illegible text in the lower middle section of the page.

Large block of faint, illegible text in the lower half of the page.

Another block of faint, illegible text at the bottom of the page.

Faint, illegible text at the very bottom of the page.

59

A b s c h r i f t .

Verwaltung der kgl. Landeshauptstadt Lemberg.

NZ. 84178/17.
XVII

Lemberg, den 15. Juli 1917.

An das

K. u. k. Ministerium für Öffentliche Arbeiten

W i e n .

Versorgung der Landeshauptstadt
Lemberg mit Brennkohle.-

E u e r e E x z e l l e n z !

In Erledigung des an die k.k. Statthalterei für Galizien gerichteten Erlasses ddo Wien 18. Juni 1917. Zl. 72947. XIII a. in Sachen „Neuregelung der Kohlenversorgung“ hat die Verwaltung der kgl. Landeshauptstadt Lemberg der k.k. Statthalterei einen ganz genauen Bericht vorgelegt und um Zuweisung des darin ausgewiesenen Kohlenkontingentes ersucht.

Wenn ich mich nun gleichzeitig in dieser Angelegenheit besonders an Euerer Exzellenz wende, so geschieht dies aus dem Grunde, dass die Kohlenversorgung für die Bewohner der Landeshauptstadt geradezu eine Lebensfrage bildet.

Es giebt wohl keine zweite Stadt in der Monar-

chie, die infolge der Kriegsereignisse so viel gelitten, die von den Kriegsfolgen derart heimgesucht wurde wie Lemberg. Schon das vierte Jahr steht die Landeshauptstadt mitten im Kriegsgebiete und muss am eigenen Leibe alle Schrecknisse des Krieges verspüren. Kein Wunder, dass der grösste Teil der Bevölkerung gänzlich verarmt ist, dass auf jedem Gebiete des Handels und der Industrie ein Stillstand eingetreten ist, der sowohl für die Stadt selbst, als auch für deren Bewohner die fatalsten Folgen heraufbeschworen hat. Ist ja die Stadtverwaltung selbst auf staatliche Hilfe angewiesen, um den normalen administrativen Aufgaben gerecht werden zu können. Umso eher bezieht sich dies auf die Bewohner, die nicht im Stande sind aus Eigenem das kümmerlichste Leben zu fristen, - was ja ganz natürlich ist, da ja die triste finanzielle Lage der Stadtverwaltung auch auf die Bewohner rückwirken muss.

Trotz alledem hat die Bevölkerung alles über sie ergangene Unglück rüstig und tapfer ertragen und sich bis nunzu geradezu mustergiltig und bewunderungswert verhalten.

Die Stadtverwaltung hat auch ihrerseits das Möglichste getan, um den schwergesprüften Einwohnern das Leben zu ermöglichen, es sind auf dem Gebiete der Approvisionnement Institutionen geschaffen worden, die überall als mustergiltig angesehen werden.

Auch auf dem Gebiete der Versorgung der Bevölkerung mit Brennmaterial, hat die Stadtverwaltung das Möglichste getan um Jedem den Ankauf von Kohle gegen billiges Geld zu ermöglichen.

Es wurde eine städtische Brennmaterialverwaltung organisiert, die den Verkauf von Kohle in ihrer Hand vereinigte, in allen Stadtbezirken Kohlenverkaufsstellen eröffnete und so den Kohlenverkauf regulierte.

Ein eigener bedeutender Wagon- und Pferdepark ermöglichte nicht nur sofortige Ausladung aller anrollenden Kohlenmengen, deren Verteilung auf die einzelnen Kohlenlager, sondern auch Zustellung ins Haus auch der geringsten Mengen.

Schon im Winter 1916/17 wurden Kohlenkarten für die ganze Bevölkerung eingeführt - von denen jede auf 1 q Kohle wöchentlich pro Haushalt lautete.

Diese Institution hat sich ungemein bewährt.

Wir waren im abgelaufenen Winter nicht nur im Stande fast die ganze Bevölkerung mit Kohle zu versorgen, sondern auch Kohle an verschiedene aerarische und Militärgebäude zu liefern und nur diesem Umstande ist es zu verdanken, dass in der Landeshauptstadt während des ganzen strengen Winters alle nicht nur städtischen Volksschulen, sondern auch staatliche Mittel- und Hochschulen geöffnet waren und auch nicht für einen Tag den Unterricht unterbrachen.-

Es wäre nun geradezu katastrophal, wenn dieser ganze Apparat in diesem Winter versagen müsste. Die Stadtverwaltung, die in dem gleichen Abschnitte des abgelaufenen Jahres über bedeutende Vorräte verfügte, hat jetzt leere Kohlenlager, auch nicht ein Waggon Kohle ist hier vorhanden !

Alle unsere Bemühungen blieben bis nunzu fruchtlos und mit Grauen sehen wir den kommenden Tagen entgegen !

Seit Wochen ist auch nicht ein Waggon Kohle angerollt.

62

Die Bevölkerung erträgt leicht alle Entbehrungen, ja sogar Hunger, an den sie der Krieg schon gewöhnt hat, - Kälte zu ertragen ist sie ausser Stande !

Wenn sich zu dem Hunger noch Kälte gesellt, dann wird eine Katastrophe heraufbeschwört werden, der gegenüber alle unsere Bemühungen machtlos bleiben werden.

Aus dem der k.k. Statthalterei vorgelegten Berichte ist zu entnehmen, dass :

- 1/ für 49,055 Haushaltungen - 4 q Kohle durchschnittlich pro Monat und Haushalt berechnet, 1800 Normalwaggons,
- 2/ für städt. Elektrizitätswerke, Gasanstalt, Wasserwerke und Schlachthaus monatlich 563 Waggons,
- 3/ für alle in dem eingangs zitierten Erlasse des k.k. Ministeriums sub c/, d/, e/, f/ und g/ bezeichneten Institutionen, Betriebe und Anstalten monatlich 631 Normalwaggons -
nötig sind.

Der Gesamtbedarf der Landeshauptstadt beträgt sonach 2994 Normalwaggons monatlich.

Die Zuweisung dieses Kontingentes wird es der Stadtverwaltung ermöglichen alle unumgänglich notwendigsten Bedürfnisse zu decken.

In meinem an die k.k. Statthalterei gerichteten Berichte habe ich gleichzeitig nachgewiesen, dass und aus welchem Grunde Brennholz nicht in Frage kommen kann.

Während der russischen Invasion wurden alle beschriebenen Waldungen erbarmungslos ausgeplündert.

Mangel an Arbeitskräften macht ein weiteres rationelles Schlagen der noch bestehenden weiteren Waldungen geradezu unmöglich.

Dies mag auch der Grund sein, dass die Holzpreise ins Unendliche gewachsen sind.

Achthundert fünfzig Kronen pro Waggon feuchten, soeben geschlagenen Holzes wird hier als recht billig angesehen.

Kein Wunder, dass der Bevölkerung nicht zugemutet werden kann derartige Preise für Holz zu zahlen.

Angesichts dieser Zustände kann einzig und allein Kohle in Betracht kommen.

Ich erlaube mir daher Namens der Stadtverwaltung Lemberg an Euere Exzellenz mit der Bitte heranzutreten, gefälligst anordnen zu wollen, dass das oben bezeichnete Kohlenkontingent für die Stadt Lemberg wie am schleunigsten sichergestellt werde.-

Regierungskommissär-Stellvertreter
der kgl. Landeshauptstadt
Lemberg

Dr. Schleicher m.p.

3017
4/26868

68

- 66

    A b s c h r i f t .

Verwaltung der kgl. Landeshauptstadt Lemberg.

NZ. 89892/17.

Lemberg, den 21. Juli 1917.

K. k. F i n a n z m i n i s t e r i u m
zu Händen Sr. Hochwohlgeboren Herrn Dr. Otto GOTTLIB
k.k. Sektionschef

in W i e n .

Die Verwaltung der königl. Land-
eshauptstadt L e m b e r g

in Angelegenheit der
Gewährung eines Vor-
schusses auf Gemeinde-
umlagen.

1 Beilage.

Hohes k. k. Finanzministerium !

Mit der Denkschrift vom 27. März 1917.

NZ. 36517. hat die Verwaltung der kgl. Landes-
hauptstadt Lemberg unter Darlegung der tristen
Lage, in der sich die städtischen Finanzen be-
finden, um Gewährung eines Vorschusses auf Ge-

meindeumlagen, zur Deckung der Budgetdefizite der Gemeinde im Gesamtbetrage von 21.000.000 Kronen ersucht.

In dieser Denkschrift wurde hervorgehoben, dass für das Verwaltungsjahr 1916/17, d.i. für die Zeit vom 1. Juli 1916 bis 30 Juni 1917. vom Beirate nur die Annahme eines Budgetprovisoriums mit einem approximativen Deficite von 8.000.000 Kronen empfohlen wurde. Diese Deficitziffer bildet auch unter anderen die Grundlage des Ansuchens der Stadtverwaltung um Gewährung eines Vorschusses.

Auf Grund der Rechnungsabschlüsse für das Verwaltungsjahr 1916/17 wurde ein definitives Budget für dieses Verwaltungsjahr vorgelegt und vom Beirate genehmigt /dessen 1 Exemplar sub */. bei geschlossen wird/, laut welchem das tatsächliche Deficit für das Jahr 1916/17 den Betrag von 8.522.132 Kronen ausmacht, - wobei die in diesem Jahre seitens einer Hohen Regierung gewährten Vorschüsse auf Gemeindeumlagen im Betrage von 5.000.000 Kronen berücksichtigt wurden. Dass einerseits dieses Deficit unbedingt Deckung finden muss, - andererseits jedoch die Gemeinde über gar keine Quellen verfügt - aus denen es nur annähernd gedeckt werden könnte, ist wohl klahr.

Die normalen Einnahmen sind - wie bereits mehrmals nachgewiesen wurde - mehr als um eine Hälfte gesunken; an ausserordentliche Einnahmen ist absolut nicht zu denken, - die Ausgaben steigern in demselben Verhältnisse in dem die Einnahmen sinken.

Die Stadtverwaltung ist vor neue Aufgaben gestellt, die sie im Interesse des Staates unbedingt

erfüllen muss. Alles kostet viel, - auf jedem Gebiete sind neue Ausgaben erwachsen, zu deren Deckung nur der Staat verpflichtet ist.-

Ueber drei Jahre wüthet der Weltkampf hart an den Mauern der Stadt; Millionenarmeen passieren die Stadtgrenzen und die infolge dessen herrschende Unruhe und Unsicherheit, hat Zustände hervorgerufen, die eine allgemeine Stagnation auf jedem Gebiete des Gemeindegewesens mit sich bringen.-

Kein Wunder, dass die einst blühende Landeshauptstadt, die über ein eigenes, bedeutendes Gemeindevermögen und geordnete finanzielle Verhältnisse verfügte, finanziell stark gelitten hat und dass ihre Finanzen stark mitgenommen wurden.

Es braucht wohl nicht des Näheren nachgewiesen zu werden, dass nur die Kriegseignisse diese Zustände herbeigeführt haben und dass die Staat die Zerrüttung ihrer finanziellen Verhältnisse nur dem Kriege und ihrer unglücklichen geographischen Lage zu verdanken hat. Selbstverständlich muss da der Staat helfend eingreifen. Die seinerzeit projektierte Kontrahierung einer Anleihe ist wohl jetzt unmöglich.-

In dem Momente, wo hart an den Mauern Kanonendonner rollt, ist es wohl begreiflich, dass der Beirat an eine derartige Lösung nicht herantreten kann.

Die Vertreter der Stadtverwaltung haben mehrmals Gelegenheit gehabt, dem Hohen k.k. Finanzministerium die triste finanzielle Lage der Landeshauptstadt darzustellen, wobei schleunigste Hilfe versprochen wurde. Diese Hilfe hat sich bis nunzu nur darauf reduziert, dass zur Deckung der normalen administrativen Ausgaben für den Monat Mai ein Vorschuss im Betrage von Kronen

1.700.000 - für den Monat Juni l.J. im Betrage von 550.000 Kronen ausbezahlt, hingegen für den Monat Juli im Betrage von 200.000 Kronen angewiesen wurde.

Ueber Aufforderung eines Hohen k.k. Finanzministeriums wurde mit Bericht vom 21/5 1917. Zl. 57540/17 ein Ausweis der unumgänglichsten Erfordernisse für die Monate Juni, Juli und August 1917. im Gesamtbetrage von 2,948.200 Kronen vorgelegt.

Mit dem weiteren Berichte vom 22. Juni 1917. Zl. 74268/17 wurde für den Monat Juli 1917. nachträglich ein weiterer Betrag von 395.860 Kronen angemeldet, zur Deckung des ausserordentlichen Kredits für einmalige Aushilfen an das ganze städtische Beamten- und Dienstpersonal, so dass der tatsächliche Bedarf im Monate Juli nicht 832,800 Kronen, sondern 1,228.660 Kronen beträgt.

Der Gesamtbedarf für die Monate Juni und Juli 1917. betrug somit 2,061.460 Kronen. Zur Deckung dieses Betrages wurden 550.000 Kronen ausbezahlt und 200.000 Kronen angewiesen, zusammen also 750.000 Kronen, so dass der Fehlbetrag 1,311.460 Kronen ausmacht.

Dieser Betrag wurde vorläufig aus der ausserordentlichen Staatssubvention von 2 1/2 Millionen Kronen, die für spezielle Zwecke gewährt wurde, gedeckt und muss refundiert werden, da angesichts der aus dieser Subvention für entsprechende Zwecke verbrauchten 500.000 Kronen und Verwendung der Subvention zur Deckung der Auslagen von 1,311.460 Kronen, aus derselben nur ein geringer Betrag von ca. 488.000 Kronen verblieben ist, welcher weiters für die Zwecke, zu welchen die Subvention zuerkannt wurde, verausgabt wird.

Inzwischen ist die Finanzlage der Stadt tatsächlich verzweifelt; die städtische Kassa verfügt bereits nur über die Dotation einiger zehntausend Kronen, was kaum für einige Tage reichen wird und die Stadtverwaltung weiss überhaupt keinen Ausweg um aus dieser schwierigen Situation, nach Erschöpfung dieser letzten Reserve, herauszukommen, ist sich jedoch dessen bewusst, welcher Schaden für die Stadt und den Staat erstehen würden, wenn in der Hauptstadt eines der grössten Kronländer, knapp hinter der Kriegsfrent, infolge Mangels an Fonds, die Funktionseinstellung des städtischen Apparates eintreten könnte.

Angesichts dieser Sachlage sind wir genötigt, um schleunigste Gewährung eines Vorschusses im Betrage von 1,311.460 Kronen zur Deckung des Fehlbetrages pro Juni und Juli 1917. zu bitten und überdies - den mit Bericht vom 21/5 1917. Zl. 57540 angemeldeten Betrag per 1,282.600 Kronen respective mit Rücksicht darauf, dass zwecks Auszahlung der Kriegszulagen für Pensionisten und Witwen 19.430 K. zwecks Auszahlung der neuen erhöhten Kriegszulage pro Juli und August für das städtische Personal, analogisch der Dotierung des Staatspersonals, ... 100.000 " zwecks Auszahlung einmaliger Unterstützungen und erhöhter Kriegszulage an das Lehrpersonal ..... 160.000 "nötig

sind, den Betrag per 1,563.000 Kronen pro August 1917. anweisen zu wollen.-

Wir erlauben uns nachdrücklichst zu betonen, dass wir ohne staatliche Hilfe nicht im Stande sein werden die

am 1. August 1917. fälligen Coupons der städt. Anleihe und die Bezüge der städtischen Funktionäre zu decken und gezwungen wären den ganzen administrativen Apparat einzustellen.-

Regierungskommissär-Stellvertreter
der kgl. Landeshauptstadt
Lemberg

Dr. Schleicher m.p.

O d p i s .

LM. 88305/17.

We Lwowie, dnia 19. lipca 1917.

W celu poparcia wspomnianej petycji wyjechał do Wiednia deputacja Zarządu m. Lwowa, składająca się z członków Zarządu m. Lwowa, w tym m. in. rzeźnik Stefan Szkoła i w. s. k. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Gottlieb, jako reprezentant w. s. k. W celu przedstawienia petycji, tymczasowo zaś w celu przedstawienia Gminy przed Hiszpania grafiem ustanowionym wydziałem do rozpatrzenia petycji, tymczasowo zaś w celu przedstawienia potrzebom Gminy miasta Lwowa na razie na wydział

E k s c e l e n c j o !

Dnia 13. kwietnia 1917. wręczył zastępca komisarza rządowego dla miasta Lwowa Dr. Schleicher do rąk Ekszelencji wystosowaną do Wysokiego Rządu petycję Gminy m. Lwowa z 27. marca 1917. LM. 36517/17, w której to petycji Zarząd miasta Lwowa przedstawiając rozpaczliwe położenie finansowe miasta, upraszał c. k. Rząd o udzielenie zaliczki z funduszków państwowych w kwocie 21 milionów koron na pokrycie deficytów budżetowych miasta.

*/.

Do petycji tej nie dołączył wówczas Zarząd miasta budżetu Gminy, gdyż z powodu najróżnorodniejszych przeszkód nie był on jeszcze ukończony. Dopiero obecnie przedkłada go Zarząd miasta pod */. Okazuje się z niego /str. 73/, że deficyt miasta po dzień 30/6 1917. wynosi kwotę 8.522.132 koron. Bezpośrednie pokrycie tego deficytu jest ze względu na dalsze prawidłowe funkcjonowanie administracji mia-

sta konieczne a Gmina niema żadnych funduszków na jego pokrycie i liczyć może tylko i jedynie na pomoc c.k. Rządu.

W celu poparcia wspomnianej u wstępu petycji wyjechała do Wiednia deputacja Zarządu m. Lwowa, której na ustnej konferencji odbytej dnia 5.maja 1917. przyrzekł Szef Sekcji w c.k. Ministerstwie Skarbu Dr. Otto Gottlieb, jako reprezentant c.k. Rządu, przychylnie traktowanie petycji, tymczasowo zaś w celu ratowania Gminy przed niechybnie grożącym zastanowieniem wypłat - doraźne wypłacanie zaliczek rządowych na pokrycie zapotrzebowania Gminy miasta Lwowa na razie na miesiące czerwiec, lipiec i sierpień 1917. i zażądał od Zarządu miasta przedłożenia wykazów zapotrzebowania na te czasokresy. Wskutek tego Zarząd miasta wystosował do c.k. Ministerstwa Skarbu prośbę z 21/5 1917. LM.57540., w którym wykazał, że potrzebuje niezbędnie na pokrycie swego zapotrzebowania :

- 1/ na czerwiec 1917 ..... 832.800 K.
- 2/ na lipiec 1917 ..... 832.800 "
- 3/ na sierpień 1917 .....1,282.600 "

W częściowem załatwieniu tej prośby otrzymał Zarząd miasta reskrypt c.k. galic. Namiestnictwa z daty Białka 1.czerwca 1917. L. 13251/pr., którym wysygnowana została Gminie m. Lwowa na czerwiec 1917 tylko kwota 550.000 K., zatem o 282.800 K. niższa od zapotrzebowanej i to bez bliższego określenia, dla czego tylko w tej ograniczonej wysokości przyznana została zaliczka i jakie pozycje przedłożonego wykazu zostały skreślone.

Z tego powodu Zarząd miasta petycją z 22. czerwca 1917. LM. 74.268/17 zwrócił się ponownie do c.k.

Ministerstwa Skarbu z prośbą o uzupełnienie dotacyi na czerwiec 1917. kwotą 282.800 K. a nadto o rychłe wyasygnowanie zaliczki na lipiec 1917. w wykazanej kwocie 832.800 K., do której to kwoty zgłosił jeszcze nowy nieprzewidziany poprzednio wydatek w kwocie 395.860 koron na wypłatę personalowi miejskiemu przyznanych analogicznie do rozporządzeń całego Ministerstwa z 31/5 1917.Nr. 241 dz.p.p. i c.k. Ministerstwa Skarbu z 22/4 1917. L. 25767. nadzwyczajnych dodatków do dodatków wojennych i nadzwyczajnych doraźnych zapomóg tak, że łączne zapotrzebowanie Gminy na lipiec 1917. wynosi kwotę 1,228.660 koron.

Gdy żadna decyzja w tej sprawie pomimo upływu terminu nie nadchodziła a pustka w kasie miasta groziła zastanowieniem wypłat i co za tem idzie Administracji miejskiej, odniósł się Zarząd miasta do c.k. Ministerstwa Skarbu 14/7 1917. w drodze telegraficznej z prośbą o przyspieszenie asygnowania zaliczki. W odpowiedzi otrzymał komisarz rządowy m. Lwowa telegraficzne zawiadomienie c.k. Ministerstwa Skarbu z 17/7 1917. L. 66586, że c.k. Namiestnictwo otrzymało zlecenie do wyasygnowania Gminie tylko kwoty 200.000 K., że dalsze przyznanie zaliczek może nastąpić dopiero na podstawie sprawozdania c.k. Namiestnictwa. Dotychczasowy rezultat przedstawia się zatem w ten sposób, że na pokrycie zapotrzebowania na czerwiec w resztującej kwocie 282.800 K. i na pokrycie całego zapotrzebowania na lipiec w kwocie 1,228.660 koron zatem razem w kwocie 1,511.460 K. otrzymać ma miasto Lwów tylko kwotę 200.000 K., zatem brakuje jeszcze do pokrycia wydatków miasta po ko -

27

niec lipca 1917. pokażna kwota 1,311.460 K. !

Kwota ta została na razie pokryta z nadzwyczajnej subwencji rządowej 2 1/2 miliona koron przyznanej na specjalne cele i musi być z powrotem refundowana, gdyż wobec zużycia już z tej subwencji kwoty 500.000 koron na właściwe jej cele i pokrycia nią wydatków w kwocie 1,511.460 K., pozostała z subwencji tylko drobna suma około 488.000 koron, która jest dalej wydatkowana na te cele, na które subwencja została przeznaczona.

Tymczasem stan finansów miasta jest istotnie rozpaczliwy, Kasa miejska posiada już tylko dotację kilkadziesiąt tysięcy koron, która wystarczy ledwie na kilka dni i Zarząd miasta wprost nie zna sposobu wyjścia z trudnej sytuacji po wyczerpaniu tej ostatniej rezerwy, zda je sobie jednak jasno sprawę, jakie szkody dla miasta i Państwa urościłyby mogły, gdyby w stołecznem mieście największego kraju koronnego, tuż pod frontem bojowym położonego mogło nastąpić z braku funduszków zastanowienie funkcjonowania aparatu miejskiego.

Gdy zaś wedle wyraźnej wskazówki zawartej w cytowanym telegraficznym reskrypcie c.k. Ministerstwa Skarbu uratowanie Gminy z tej trudnej sytuacji zależy wyłącznie od c.k. Namiestnictwa, przeto Zarząd miasta opierając się na szczególnej życzliwości Ekscelencji dla miasta Lwowa i ostatnio podczas pobytu Ekscelencji we Lwowie zadokumentowanej, zwraca się do Ekscelencji z usilną prośbą o zarządzenie wystosowania możliwie jak najrychlej przychylnego pisma do c.k. Ministerstwa Skarbu w tym kierunku, aby c.k. Rząd raczył możliwie szybko wyasygnować Gminie brakującą kwotę 1,311.460 K. na zapotrzebowanie miasta po koniec lipca 1917, tu - dzież zgłoszone zapotrzebowanie na miesiąc sierpień

w kwocie 1,282.600 K. a właściwie w kwocie 1,563.000 K. gdyż obecnie do kwoty tej doliczyć należy jeszcze następujące wydatki :

- 1/ na wypłatę dodatków woj. dla emerytów
i wdów w kwocie ..... 19.430 K.
- 2/ na wypłatę nowego podwyższonego do -
datku wojennego za lipiec i sierpień
dla personalu miej. analogicznie
z personelem państwowym w kwocie ..... 100.000 "
- 3/ na wypłatę jednorazowych zapomóg i
podwyższonego dodatku wojennego dla
nauczycielstwa w kwocie ..... 160.000 "

W tej tak zwiększonej do sumy 1,563.000 koron kwocie zapotrzebowania na miesiąc sierpień 1917. mieszczą się nadto także odwlec się nie dające pozycje jak wypłata w dniu 1/8 1917. zapadłych kuponów pożyczki komunalnej z r. 1911 w kwocie 308.600 K., wypłata anuitetów pożyczek na budowę szkoły kadetów i muzeum przemysłowego w kwocie 174.000 K., tudzież normalne wydatki na wypłatę personalu miej. w kwocie 300.000 K. nauczycielstwa w kwocie 150.000 K., na cele sanitarne, dobroczynne, czyszczenia miasta w kwocie 300.000 K. i na nieprzewidziane wydatki w kwocie 50.000 K.

Ogółem zatem wynosi zapotrzebowanie Gminy po koniec sierpnia 1917. kwotę ..... 2,874.460 Koron.

Odwołując się jeszcze raz do łaskawości Ekscelencji Zarząd miasta ufa, że Ekscelencja nie odmówisz miastu w tak ciężkiej znajdującemu się potrzebie. Swego możliwego orędownictwa i poprziesz sprawę, która z przytoczonych wyżej względów posiada nietylko znaczenie lokalne, ale jest rzeczą ważną ze stanowiska na ogólny interes Państwa.

D o

Jego Ekscelencji

Jaśnie Wielmożnego Pana

Karola hr. H u y n a ,
Tajnego Radcy, c. i k. Generał-
Pułkownika, c. k. Namiestnika
Galicii etc. etc.

w K r a k o w i e

Gmina król. stoł. miasta Lwowa

do rąk

Komisarza rządowego kr. st. m.
L w o w a

z petycją o wypłatę za-
liczki z funduszków Pań-
stwa na potrzeby admin.
miasta.

K. O & L
21/7 917

84178/17

Schrij

in spravi Nordyugenti vesla

de Krova.

A b s c h r i f t .

Verwaltung der kgl. Landeshauptstadt Lemberg.

MZ. 84178/17.
XVII

Lemberg, den 15. Juli 1917.

In das

K. u. k. Ministerium für Öffentliche Arbeiten

W i e n .

Versorgung der Landeshauptstadt
Lemberg mit Brennkohle.-

E u e r e E x z e l l e n z !

In Erledigung des an die k.k. Statthalterei für Galizien gerichteten Kriesses ddo Wien 18. Juni 1917. Zl. 72947. XIII a. in Sachen "Neuregelung der Kohlenversorgung" hat die Verwaltung der kgl. Landeshauptstadt Lemberg der k.k. Statthalterei einen ganz genauen Bericht vorgelegt und um Zuweisung des darin ausgewiesenen Kohlenkontingentes ersucht.

Wenn ich mich nun gleichzeitig in dieser Angelegenheit besonders an Euerer Exzellenz wende, so geschieht dies aus dem Grunde, dass die Kohlenversorgung für die Bewohner der Landeshauptstadt geradezu eine Lebensfrage bildet.

Es giebt wohl keine zweite Stadt in der Monar-

chie, die infolge der Kriegsergebnisse so viel gelitten, die von den Kriegsfolgen derart heimgesucht wurde wie Lemberg. Schon das vierte Jahr steht die Landeshauptstadt mitten im Kriegsgebiete und muss am eigenen Leibe alle Schrecknisse des Krieges verspüren. Kein Wunder, dass der grösste Teil der Bevölkerung gänzlich verarmt ist, dass auf jedem Gebiete des Handels und der Industrie ein Stillstand eingetreten ist, der sowohl für die Stadt selbst, als auch für deren Bewohner die fatalsten Folgen heraufbeschworen hat. Ist ja die Stadtverwaltung selbst auf staatliche Hilfe angewiesen, um den normalen administrativen Aufgaben gerecht werden zu können. Umso eher bezieht sich dies auf die Bewohner, die nicht im Stande sind aus Eigenem das kürzlichste Leben zu fristen, - was ja ganz natürlich ist, da ja die triste finanzielle Lage der Stadtverwaltung auch auf die Bewohner rückwirken muss.

Trotz alledem hat die Bevölkerung alles über sie ergangene Unglück rüstig und tapfer ertragen und sich bis nunzu geradezu mustergiltig und bewunderungswert verhalten.

Die Stadtverwaltung hat auch ihrerseits das Möglichste getan, um den schwergelährten Einwohnern das Leben zu ermöglichen, es sind auf dem Gebiete der Approvisionnement Institutionen geschaffen worden, die überall als mustergiltig angesehen werden.

Auch auf dem Gebiete der Versorgung der Bevölkerung mit Brennmaterial, hat die Stadtverwaltung das Möglichste getan um Jedem den Ankauf von Kohle gegen billiges Geld zu ermöglichen.

Es wurde eine städtische Brennmaterialverwaltung organisiert, die den Verkauf von Kohle in ihrer Hand vereinigte, in allen Stadtbezirken Kohlenverkaufsstellen eröffnete und so den Kohlenverkauf regulierte.

Ein eigener bedeutender Wagon- und Pferdepark ermöglichte nicht nur sofortige Ausladung aller anrollenden Kohlenmengen, deren Verteilung auf die einzelnen Kohlenlager, sondern auch Zustellung ins Haus auch der geringsten Mengen.

Schon im Winter 1916/17 wurden Kohlenkarten für die ganze Bevölkerung eingeführt - von denen jede auf 1 q Kohle wöchentlich pro Haushalt lautete.

Diese Institution hat sich ungemein bewährt.

Wir waren im abgelaufenen Winter nicht nur im Stande fast die ganze Bevölkerung mit Kohle zu versorgen, sondern auch Kohle an verschiedene aerarische und Militärgebäude zu liefern und nur diesem Umstande ist es zu verdanken, dass in der Landeshauptstadt während des ganzen strengen Winters alle nicht nur städtischen Volksschulen, sondern auch staatliche Mittel- und Hochschulen geöffnet waren und auch nicht für einen Tag den Unterricht unterbrachen.-

Es wäre nun geradezu katastrophal, wenn dieser ganze Apparat in diesem Winter versagen müsste. Die Stadtverwaltung, die in dem gleichen Abschnitte des abgelaufenen Jahres über bedeutende Vorräte verfügte, hat jetzt leere Kohlenlager, auch nicht ein Waggon Kohle ist hier vorhanden !

Alle unsere Bemühungen blieben bis nunzu fruchtlos und mit Grauen sehen wir den kommenden Tagen entgegen !

Seit Wochen ist auch nicht ein Waggon Kohle angerollt.

Die Bevölkerung erträgt leicht alle Entbehrungen, ja sogar Hunger, an den sie der Krieg schon gewöhnt hat, - Kälte zu ertragen ist sie ausser Stande !

Wenn sich zu dem Hunger noch Kälte gesellt, dann wird eine Katastrophe heraufbeschwört werden, der gegenüber alle unsere Bemühungen machtlos bleiben werden.

Aus dem der k.k. Statthalterei vorgelegten Berichte ist zu entnehmen, dass :

- 1/ für 49.055 Haushaltungen - 4 q Kohle durchschnittlich pro Monat und Haushalt berechnet, 1800 Normalwaggons,
- 2/ für städt. Elektrizitätswerke, Gasanstalt, Wasserwerke und Schlechthaus monatlich 563 Waggons,
- 3/ für alle in dem eingangs zitierten Erlasse des k.k. Ministeriums sub c/, d/, e/, f/ und g/ bezeichneten Institutionen, Betriebe und Anstalten monatlich 631 Normalwaggons -
nötig sind.

Der Gesamtbedarf der Landeshauptstadt beträgt sonach 2994 Normalwaggons monatlich.

Die Zuweisung dieses Kontingentes wird es der Stadtverwaltung ermöglichen alle unumgänglich notwendigsten Bedürfnisse zu decken.

In meinem an die k.k. Statthalterei gerichteten Berichte habe ich gleichzeitig nachgewiesen, dass und aus welchem Grunde Brennholz nicht in Frage kommen kann.

Während der russischen Invasion wurden alle beschriebenen Waldungen erbarmungslos ausgeplündert,

Mangel an Arbeitskräften macht ein weiteres rationelles Schlagen der noch bestehenden weiteren Waldungen geradezu unmöglich.

Dies mag auch der Grund sein, dass die Holzpreise ins Unendliche gewachsen sind.

Achthundert fünfzig Kronen pro Waggon feuchten, soeben geschlagenen Holzes wird hier als recht billig angesehen.

Kein Wunder, dass der Bevölkerung nicht zugemutet werden kann derartige Preise für Holz zu zahlen.

Angesichts dieser Zustände kann einzig und allein Kohle in Betracht kommen.

Ich erlaube mir daher Namens der Stadtverwaltung Lemberg an Euere Exzellenz mit der Bitte heranzutreten, gefälligst anordnen zu wollen, dass das oben bezeichnete Kohlenkontingent für die Stadt Lemberg wie am schnellsten sichergestellt werde.-

Regierungskommissär-Stellvertreter
der kgl. Landeshauptstadt
Lemberg

Dr. Schleicher m.p.

B.O.V. 3
82
Lemberg, den 18. August 1917.

Sehr geehrter Herr Redakteur !

Bezugnehmend auf den, in der Nummer 19028. vom 12. August 1917. der "Neuen Freien Presse" unter der Aufschrift "Juliabend in Lemberg" erschienenen Artikel des Herrn Ludwig Hirschfeld, erlaube ich mir im Interesse der Wahrheit um die Veröffentlichung nachstehender Zeilen höflichst zu ersuchen :

Ich weiss nicht, wie lange Herr Ludwig Hirschfeld in Lemberg gewohnt und wo er die in seinem Artikel wiedergegebenen Eindrücke gewonnen hat; das Eine scheint jedoch sicher zu sein, dass die Prämissen auf denen er seine Schlüsse aufgebaut hat, von Grund aus falsch sind.

Soviel aus dem eingangserwähnten Artikel zu ersehen ist, hat er alle seine Beobachtungen auf der Karl-Ludwigstrasse und im Café Roma angestellt. Ebensowenig wie der Charakter der Stadt Wien nach dem Ringstrassen Corso und dem Treiben im Graben-Café, kann auch die Stimmung der Stadt Lemberg nach dem auf der Karl Ludwigstrasse und im Café Roma sich abspielenden Leben beurteilt werden. Herr Ludwig

88

Hirschfeld behauptet nun, dass die Stadt ihre gute Laune bewahrt hat, dass der ganze Kriegsrummel an der Stadt vorüberfließt und dass sie nichts aus der gewohnten Stimmung bringen kann.

Um dies genau beurteilen zu können, müsste Herr Hirschfeld nicht nur die Karl-Ludwigstrasse und das Café Roma, sondern auch andere nicht weit entfernte Strassen besuchen und da würde er sich schnell vom Gegenteil dessen, was er behauptet, überzeugen. Leerstehende Häuser, geschlossene Kaufläden, eingestellter Betrieb der meisten Werkstätten, Stillstand auf jedem Gebiete des öffentlichen Lebens, - allgemeine Armut und Elend - das sind Merkmale, die Lemberg seit drei Jahren kennzeichnen und ihm ihren Stempel aufgedrückt haben.

Herr Hirschfeld spricht von einem guten und reichlichen Leben in Lemberg, welches darin besteht, dass im Café Roma angenehme Süßigkeiten geknabbert werden, dass das Wort Sacharin noch wie vor ein ausschliesslicher Apothekerbegriff ist, dass genug Butter und Erdäpfel, sowie überhaupt alles was man braucht und sogar noch etwas mehr vorhanden ist. Ich bin über diese Entdeckungen des Herrn Hirschfeld geradezu erstaunt und würde ihm sehr dankbar sein, wenn er mir die Quellen, wo das alles zu finden ist, angeben wollte. Leider verhält sich die Sache ganz anders. - Ueber 130000 Einwohner sind auf die staatliche No^{ch}standsaktion angewiesen, über

26.000 Personen werden täglich in den städtischen Kriegsküchen, grösstenteils unentgeltlich gepflegt, 4000 Kinder in schulpflichtigem Alter müssen seitens der Stadtverwaltung volle Verpflegung erhalten, da sie sonst dem Hungertode preisgegeben wären, an den Peripherien der Stadt wird seitens des k.u.k. Stadtkommandos, die Volksausspeisung in grossem Masstabe betrieben, Fahrküchen verabreichen dort täglich an die hungernde Bevölkerung warme Speise, eine unentgeltliche speziell für Mittelschüler eingerichtete Küche weist eine Tagesfrequenz von circa 800 Knaben auf. Das ist das gute und reichliche Leben, von dem Herr Hirschfeld erwähnt, das ist die gute Laune, von der er so vieles zu erzählen weiss.

Tausende, in Lumpen gehüllte Frauen- und Kindergestalten, die stundenlang vor den Volksküchen warten, um einen Teller warmer Suppe zu erhalten, tausende Mütter, die die Warteräume der Vereine für Säuglingsschutz füllen, um einen Tropfen Milch für ihre Säuglinge zu erhalten, sind Erscheinungen die das hier tatsächlich herrschende Leben kennzeichnen.

Es mag ja sein, dass hie und da gegen gutes Geld all die Leckerbissen, die Herr Hirschfeld angeblich zu bewundern Gelegenheit hatte, zu haben sind, dass Personen, mit denen er in Berührung trat über alles andere, nur nicht über Essen sprachen. Die den Polen angeborene Gastfreundschaft, die Opferfreudigkeit, mit der hier

jedem Heeresangehörigen begegnet wird, macht es nur allzu leicht erklärlich, dass in manchen Lokalen dem fremden Gaste so manches geboten wird, das dem ständigen Bewohner vorenthalten bleibt. Daraus jedoch Schlüsse auf die, auf dem Gebiete der Approvisionnement, hier herrschenden Zustände zu schliessen, ist jedenfalls unzulässig.

Von einem Ueberfluss an Nahrungsmitteln zu sprechen, wo seit Monaten Kartoffeln, die in normalen Zeiten die wichtigste, ja sogar einzige Nahrung der Bevölkerung bilden, überhaupt nicht vorhanden sind, wo seit einem Jahr gar keine Hülsenfrüchte, Reis und Graupen an die Bevölkerung verkauft werden, wo seit Monaten pro Person und Woche ein viertel Kilo schwarzes, für wirtschaftliche Zwecke nicht geeignetes Kornbrotmehl abgegeben wird, wo seit Monaten die Brotration um 260 Gramm wöchentlich erniedrigt ist, wo Fettkarten nur sehr vermögende Leute realisieren können, während das Gros der Bevölkerung infolge unerschwinglicher Preise monatelang Milch und Fett überhaupt nicht zu Gesicht bekommt - ist derart ungeheuer, dass es wahrlich im Interesse der durch den Krieg schwer geprüften Bevölkerung nötig ist, solche den Tatsachen absolut widersprechende Behauptungen zu widerlegen.

In der Hoffnung, dass Sie, sehr geehrter Herr Redakteur, meiner Bitte willfahren werden, zeichne ich mit dem Ausdrücke

vorzüglichster Hochachtung

Abstrakt.

Zl: 1743/15
Pr.

Lemberg, am 24. August 1915.

Euer Excellenz
k. k. Statthalter
des Königreichs Galizien und Lodomerien
samt Grossherzogtum Krakau !

In dem Gesuche der Gemeinde der königl. Haupt- und Residenzstadt Lemberg, welches am 27. Juli 1915 zur Zl: 12578/15 zu Händen des Präsidiums der hohen k. k. Statthalterei an die hohe k. k. Regierung gerichtet wurde und zwar um ausgiebige Hilfe zur Deckung der unentbehrlichen Ausgaben der Gemeinde bis zum Jahreschluss 1915, hat schon die Verwaltung der genannten Stadtgemeinde die Größe der schweren materiellen und ökonomischen Verluste während der kriegsbedingten Verhältnisse in Erwägung gelegt, wie auch die außerordentlichen finanziellen Pflichten, welche die Gemeinde gegenüber ihren Bürgern um sie vor Pest- und Hungernot zu retten, nachkommen musste.

Die Ausführung dieser unverzüglich auszuführen- den so sehr bestehenden und nicht vorausgesehenen Ausgaben hat die Gemeinde der Stadt Lemberg durch die Ansprache

92

A b s c h r i f t .

Zl: 1745/15.
Pr.

Lemberg, am 24. August 1915.

E u e r E x z e l l e n z

k. k. S t a t t h a l t e r
des Königreichs Galizien und Lodomerien
samt Grossherzogtum Krakau !

In dem Gesuche der Gemeinde der königl. Haupt- und Residenzstadt Lemberg, welches am 27. Juli 1915. zur Zl: 19575/15 zu Händen des Präsidiums der hohen k.k. Statthaltereien an die hohe k.k. Regierung gerichtet wurde und zwar um ausgiebige Hilfe zur Deckung der unentbehrlichen Ausgaben der Gemeinde bis zum Jahresschluss 1915. hat schon die Verwaltung der genannten Stadtgemeinde die Grösse der schweren materiellen und ökonomischen Verluste während der 10-monatlichen feindlichen Invasion vorgelegt, wie auch die ausserordentlichen humanitären Pflichten, welche die Gemeinde gegenüber ihren Einwohnern um sie vor Pest- und Hungersnot zu retten, nachkommen musste.-

Die Ausführung dieser unverzüglich auszuführenden so sehr bedeutenden und nicht vorausgesehenen Ausgaben hat die Gemeinde der Stadt Lemberg derart in Anspruch

Transport ..... 5.590.000 K.

genommen, dass nicht nur die sämtlichen Kassavorräte der Gemeinde eben für diese Zwecke gänzlich erschöpft wurden, sondern auch ist Gemeinde zufolge der eingezogenen schwebenden Schulden nahe der finanziellen Katastrophe, umsomehr als zur Zeit der russischen Invasion die sämtlichen Einkünfte von den Gemeinde- und Verzehrungssteuern gänzlich ausgeblieben sind, und die städtischen industriellen Unternehmungen, welche für die Gemeinde eine ausgiebige Stütze gebildet haben, auch selbst nicht im Stande waren der Gemeinde ihre Ueber-schüsse abzuführen, da dieselben ihre eigene Admini-strationsausgaben kaum decken konnten. Zu dieser trau-rigen finanziellen Lage gelangt jetzt noch die Tilgung der fälligen Schuldenraten, wie auch die weitere Erhal-tung der öffentlichen städtischen Einrichtungen, zu welchem Zwecke die Gemeinde der Stadt Lemberg weder jetzt noch in der nächsten Zukunft keine finanziellen Mittel besitzen wird, welche letztgenannte Ausgaben in dem ersten Gesuche nicht inbegriffen sind.

Zufolge dessen ist die Gemeinde der Stadt Lem-berg gezwungen sich an das gütige Fürsprechen Euer Ex-zellenz als den k.k. Statthalter unseres Landes zu wen-den mit dem ergebenen Ersuchen um geneigte Unterstützung bei der hohen k.k.Regierung behufs Erteilung der Stadt-gemeinde Lemberg für Administrationszwecke bis zum Jah-resschluss 1915. einer ausserordentlichen Hilfe in dem Betrage von.....5.590.000 Kronen, wie auch um gefällige Erwirkung einer weiteren Unterstützung zur Deckung folgender unentbehrlichen öffentli-chen Ausgaben, und zwar :

Transport ..... 14.250.250 K.

64

- Transport ..... 5.590.000 K.
- a/ für Abzahlung der in diesem Jahre
fälligen Amortisationsraten nebst
Zinsen von den Gemeindeschulden
in Betrage von ..... 7.727.255 "
/Einlösung von Coupons und ver-
losten Obligationen/
  - b/ zur Erhaltung der städtischen Ge-
meindeschulen, welche im Septem-
ber eröffnet werden sollen ..... 270.000 "
/in diesem Betrage sind die Ge-
halte des Lehrpersonals nicht
inbegriffen/.
  - c/ zur Ebnung der Apothekerrechnun-
gen für Medikamente, welche den
Armen im laufenden Jahre ausge-
folgt wurden ..... 100.000 "
  - d/ als Beitrag zu den Quartierko-
sten der durchgehenden Truppen.... 150.000 "
  - e/ für Beleuchtung und Erhaltung
der öffentlichen Sicherheit der
Stadt Lemberg ..... 212.000 "
  - f/ für Konfessions- und Kulturaus-
gaben für Bedarf der Bürger ..... 45.000 "
  - g/ Markt- und Aprovisionierungsaus-
gaben ..... 65.000 "
  - h/ Erhaltung der Strassen im ge-
brauchsfähigem Zustande ..... 100.000 "
- Transport ..... 14.259.255 K.

	Transport	14,259.255nK.
i/	Erhaltung der bestehenden öffentlichen Gartenanlagen	45.000 "
j/	Erhaltung der städtischen Fuhrwerke für administrative Zwecke	30.000 "
k/	Kanalreinigungskosten.....	60.000 "
l/	Reinigungskosten der öffentlichen Strassen und Plätze	190.000 "
z/	unvorhergesehene Ausgaben	<u>30.000 "</u>

Die Gesamtsumme dieser Ausgaben zusammen mit dem ersten Gesuche beträgt ..... 14.614.255 K.

Dieser Betrag ist der Gemeinde in der jetzigen ausnahmsweise schweren Lage unentbehrlich, wenn eben die Gemeinde ihren öffentlichen Pflichten nachkommen soll, und zwar während der jetzigen Kriegszeit, in welcher an die Gemeinde zu Zwecken der Staatswehr die grössten Administrationspflichten gestellt werden müssen.

Im Vertrauen auf das bekannte Wohlwollen der hohen k.k. Regierung erlaubt sich die Stadtgemeinde Lemberg dieses Gesuch zu Händen Euer Exzellenz vorzulegen mit der ergebenen Bitte um geneigte Befürwortung der von der Stadtgemeinde unentbehrlichen Hilfe im Betrage von 14.614.255 Kronen, welche nur allein die Stadtgemeinde von der vollkommenen finanziellen Ruine retten kann.-

O d p i s .

LM. 33239/15.

razem, 1000 stryżenie losu, które dotknęło je nie tylko ogólnymi skutkami stanu wojennego.

We Lwowie, dnia 1. października 1915. nieprzyjaciela.

Wśród tych zobowiązań Gminy lwowskiej zacięgniętych w czasie inwazyi rosyjskiej prze- wadnie na cele dobroczynności publicznej zacię- żyte obecnie na Gminie m. Lwowa nie dające się Wysokie c.k. Ministerstwo Skarbu na ręce

Jego Ekscelencyi Jaśnie Wielmożnego Pana Hermana

C o l a r d' a .

C. i k. Generała piechoty i Namiestnika Galicyi !

egzemplarz, płatne są najpóźniej z końcem paź- dziernika 1915.

W prośbach swych przedłożonych Wysokie- mu Rządowi podaniami z 27. lipca 1915. do L: 19575/15, z 24 sierpnia 1915 do L: 26620/15 i z 24 sierpnia 1915 do L. 27591/15 o udziele- nie znaczniejszej pomocy finansowej z fundu- szów Państwa wykazała Gmina m. Lwowa i szcze- gółami uzasadniła zupełny brak funduszków po- trzebnych dla dalszego bytu ekonomicznego i dla sprostania swym zadaniom społecznym i politycznym, jakoteż nagromadzenie się zob- wiązań, którym w dzisiejszych warunkach sama podołać nie jest w możności.

W pełnem też zaufaniu zwróciła się Gmi- na lwowska o pomoc finansową do Wysokiego Rzą- du, gdyż do tej ruiny finansowej doprowadziła ją nie zła gospodarka lub niedbałość jej za- jednej wypłaty nie tylko srajauje zupełnie i na

rzędu, lecz zrzączenie losu, które dotknęło ją nie tylko ogólnymi skutkami stanu wojennego, lecz szczególnie także bezpośrednim najazdem nieprzyjacielskim.

Wśród tych zobowiązań Gminy lwowskiej zaciągniętych w czasie inwazyi rosyjskiej przeważnie na cele dobroczynności publicznej zaciężyło obecnie na Gminie m. Lwowa nie dające się odroczyć zobowiązanie wymiany na gotówkę 100-koronowych asygnat kasowych, jakie Kasa m. Lwowa emitowała w formie pożyczki wewnętrznej, a de couvert w ogólnej sumie 1,982.300 koron.

Asygnaty te, jak świadczy dołączony tu egzemplarz, płatne są najpóźniej z końcem października 1915.

Gmina lwowska nie posiadająca obecnie funduszów dostatecznych nawet na wypłatę swych funkcyonaryuszy, musi jednak bezwarunkowo na oznaczony termin ostatniego października 1915 mieć przygotowaną gotówkę w powyższej kwocie, a więc około 2,000.000 koron na wykupno rzeczonych asygnat kasowych.

Asygnaty te kursują bowiem obecnie w mieście wprawdzie nieco poniżej wartości nominalnej jednakowoż jako pieniądz, którego podkładem jest zaufanie ludności do Gminy dotychczas zawsze wypłacalnej.

Lecz z chwilą ustania kursu tych asygnat t.j. z końcem października 1915. zwróci się różnorodna ludność miejska do Kasy m. Lwowa z żądaniem gotówki a wtenczas odmówienie choćby jednej wypłaty nietylko zrujnuje zupełnie i na

czas bardzo długi kredyt Gminy lwowskiej, lecz nadto zdolne jest wywołać liczne procesy sądowe, a nawet tak bardzo w dzisiejszych czasach niepożądany niepokój w mieście.

W tem ciężkiem położeniu zwraca się Zarząd Gminy m. Lwowa stojącej u progu katastrofy finansowej do Wysokiego c.k. Ministerstwa Skarbu z prośbą :

Wysokie c.k. Ministerstwo Skarbu raczy wyasygnować jak najrychlej z funduszków Państwa Gminie m. Lwowa sumę: 2,000.000 K. tytułem subwencji na wykupno 100-koronowych asygnat kasowych Gminy Lwowskiej, a gdyby ten zasiłek nie mógł być na razie w tej formie przyznany, udzielić miastu bezprocentowej pożyczki do wysokości powyższej sumy za odpowiednią gwarancją na przedsiębiorstwach Gminy m. Lwowa.

D o

Wysokiego c.k. Ministerstwa Skarbu

we W i e d n i u

na ręce

Jego Ekscelencyi Jaśnie Wielmożnego
Pana Hermana C o l a r d a ,
c. i k. Generała piechoty i Namiest-
nika Galicyi.

Gmina kr. st. miasta

L w o w a

uprasza o subwencyę w kwocie
2,000.000 koron na wykupno
asygnat kasowych puszczonej
w obieg w czasie inwazyi ro-
syjskiej.

102

A b s c h r i f t .

Verwaltung der kgl. Landeshauptstadt Lemberg.

Städtisches Wirtschaftsamt.

MZ 922/18.
Apr.

Lemberg, den 15. Jänner 1918.

- 1/ An Se. Exzellenz Dr. Ernst v. SEIDLER,
K.k. Minister-Präsident in W i e n.
- 2/ " Se. Exzellenz Anton H ö f e r ,
k.u.k. Generalmajor u. k. k. Minister
- 3/ " Se. Exzellenz Emil v. Herimberg H o m a n n
k. k. Minister für öffentliche Arbeiten
- 4/ " Se. Exzellenz Graf Friedrich v. Toggenburg
k. k. Minister des Innern

W i e n .

Namens der Stadtverwaltung habe ich Ende Dezember 1917. Gelegenheit gehabt, - Euerer Exzellenz die auf dem Gebiete der Lebensmittelversorgung in der Landeshauptstadt Lemberg herrschenden Zustände genau darzulegen und um schleunigste Abhilfe zu bitten.

Seit dieser Zeit sind kaum drei Wochen verstrichen und schon sehe ich mich über Auftrag des städtischen Wirtschaftsrates bemüssigt an Euere Exzellenz in der-

selben Angelegenheit abermals heranzutreten.

Die Verschlechterung der Verpflegungsverhältnisse nimmt Dimensionen an, die geradezu besorgniserregend sind und die unabweisklich zu einer Katastrophe führen müssen, wenn nicht ohne Verzug Vorkehrungen getroffen werden, die ein weiteres, wenn auch äusserst kärgliches Durchhalten zu ermöglichen, im Stande wären.

Seit zwei Wochen wird an die hiesige Bevölkerung Mehl überhaupt nicht mehr verteilt; es sind auch keine anderen Lebensmittel vorhanden, die Ersätze bieten könnten.

Auch die Brotverteilung wird mit jedem Tage kärglicher, sie schwankt zusehends und kann jeden Augenblick überhaupt aussetzen.

Es ist wohl überflüssig des Näheren zu begründen, wohin vollständiger Mehl- und Brotmangel führen würde, welche Konsequenzen die Unmöglichkeit an hungernde Kinder, Arbeiter, Staats-, Landes- und Gemeindebedienstete sowie überhaupt an physisch und geistig arbeitende Personen auch nur ein Stückchen Brot zu verteilen, nach sich ziehen müsste.

Die Bevölkerung kann wohl jeden Mangel ertragen, das viele Leid, das sie speziell hier, während der Dauer des Krieges ertragen hat, hat sie zwar gegen Elend und Entbehrung gehärtet, der vollständige Brotmangel bildet jedoch einen derartigen Schlag,

den die arme, arbeitende Bevölkerung, welche nur vom kargen Lohne ihr Leben fristet - und unglücklicher Weise bildet, sie hier das Gros der Einwohner, da ja bei einer Bevölkerungsziffer von 220.000 Personen über 160.000 auf die staatliche Nothilfsaktion angewiesen sind, absolut nicht ertragen kann.

Die Eventualität des vollständigen Brotmangels darf demnach überhaupt nicht ins Auge gefasst werden, sie muss unbedingt „a limine“ von jeder wirtschaftlichen Berechnung ausgeschaltet werden.

Die Kaiserliche Verordnung betreffend die Regelung des Verkehrs mit Getreide und dessen Beschlagnahme zu Gunsten des Staates besteht nun einmal und kann momentan während der Dauer der Wirtschaftsperiode nicht geändert werden, zumal wir uns erst in der ersten Hälfte dieser Periode befinden.

Der Staat muss nun Alles daransetzen, um allen Bewohnern des Reiches das gesetzlich normierte Brotminimum zuzuweisen.

Die Art der Durchführung dieses Prinzips ist Sache des Staates und seiner Organe. Die Ueberwälzung dieser Verpflichtung auf andere, nicht kompetente Faktoren ist umso weniger zulässig, als ja letztere, keine Mittel und Wege haben, um hier Wandel schaffen zu können.

Es ist nicht Sache der Bevölkerung zu prüfen, welche Ursachen den Mehlmangel schon in der ersten Hälfte des Wirtschaftsjahres hervorgerufen haben, ob und welche Schuld -

tragende vorhanden sind; die Bevölkerung hat ein absolutes Recht, von demjenigen Faktor, der seine Versorgung mit Brot übernommen hat, die Zuhaltung dieser Verpflichtung zu verlangen. In einem Momente, wo die ganze Bevölkerung ohne Unterschied der Nation und der sozialen Stellung die Reichsgrenzen gegen den gemeinsamen Feind verteidigt, müssen wir Alle ein Ganzes bilden und der Staat muss jedes Mitglied dieses Ganzen gleichmässig behandeln und sustentieren.

Die Versorgung der ganzen Bevölkerung mit Brotfrucht liegt nur in der Hand des Staates, wobei eine Distinction nach Ländern nicht bestehen kann und darf.

In dem Augenblicke, wo erwiesenermassen die Landeshauptstadt mit einer Bevölkerung von 1/4 Million Einwohnern ganz ohne Mehl und Brot ist, muss sofort eingeschritten und Abhilfe getroffen werden, es darf nicht zugewartet werden, bis die zur Verzweiflung getriebene Bevölkerung Schritte unternimmt und Ausschreitungen begeht, die im Interesse des Staates zu bedauern wären.

Die Stadtverwaltung hat leider keine Mittel und Wege, um da auch nur im geringsten Masse zu helfen; sie hat nur die Verpflichtung, die kompetenten Faktoren auf die drohende Gefahr aufmerksam zu machen und Abhilfe zu verlangen.

Abhilfe ist um so eher nötig, als infolge Mehlmangels die Bevölkerung alle Kartoffel-

vorräte, die ihr für die Zeit bis Ende März 1918, zugewiesen wurden, grösstenteils verzehrt hat und gegenwärtig vor der Gefahr steht, weder Kartoffel noch Mahlprodukte zu haben.

Mehlmangel besteht hier fast seit Anfang der neuen Wirtschaftsperiode. Gegenwärtig ist die Situation bedeutend ernster, da sich dem Mangel an Kochmehl der Brotmangel gesellt.

Infolge der Kais. Verordnung vom 11/6 1916. RGBL.N.176 sind zu Gunsten des Staates Getreide und Hülsenfrüchte beschlagnahmt, als Getreide gelten nicht nur Weizen, Roggen, Gerste und Mais, sondern auch Buchweizen und Hirse.

Die Beschlagnahme von Buchweizen und Hirse sowie von Hülsenfrüchten hat tatsächlich keinen praktischen Wert und hat illusorische Bedeutung.

Die Kriegsgetreideverkehrsanstalt hat im Laufe des letzten Jahres auch nicht einen Meterzentner Buchweizen, Hirse und Hülsenfrüchte zugewiesen, trotzdem diese Artikel vorhanden sind.

Die Kriegsgetreideverkehrsanstalt hat es nicht verstanden diese Artikel zu erfassen und verfügt über sie überhaupt nicht. Die einzige Folge der Beschlagnahme dieser Artikel ist, dass sie zwar nicht auf legalem Wege, sondern im Wege des Schleichhandels, gegen Wucherpreise auf den Markt kommen.

Angesichts dieser Sachlage ist es unbedingt angezeigt, wenigstens hier Remedur zu

schaffen. Die Befreiung dieser Artikel von der Beschlagnahme, die ja bis nunzu rein illusorisch war, die Gewährung des freien Handels mit diesen Artikeln, wird zu Folge haben, dass deren Preis unbedingt sinken und dass jedermann die Gelegenheit haben wird, sich dieselben auf legalem Wege, gegen mässiges Geld anzuschaffen.

Das starre Festhalten an Einrichtungen, die sich nicht bewährt haben, ist unbedingt zu vermeiden. Die Bevölkerung hätte im Falle der Zulassung des freien Handels mit diesen Artikeln die Möglichkeit sich für jeden Mehlausfall Ersatz zu schaffen und so Bedingungen für ein weiteres karges Leben zu bilden.

Um das Mass voll zu machen, stockt seit einigen Wochen die Versorgung der Bevölkerung mit Fleisch. Letzteres hat in dieser schweren Zeit den einzigen Ersatz für den Mangel fast aller Lebensmittel gebildet, hat die Bevölkerung tatsächlich am Leben erhalten.

Dank der staatlichen Notstandsaktion wurde der Bevölkerung der Bezug von Fleisch erleichtert, indem auf Rechnung dieser Aktion bei jedem Kilogramm eine Ermässigung von 3 Kronen gewährt wurde. Das Fleisch hat auch den Bestand aller Kriegsküchen ermöglicht und zwar nicht nur der Bürgerküchen, sondern auch der Volksküchen, in welchen letzteren das Mittagessen unentgeltlich verabreicht wurde. Da den Kriegsküchen weder Mahlprodukte noch Hülsenfrüchte zugewiesen werden konnten, musste das Fleisch herangezogen werden, so dass mit Aus-

nahme der fleischlosen Tage nebst einer spärlichen Suppe tagtäglich Fleisch verabreicht wurde.

Nun droht der Wegfall dieses letzten und einzigen Rettungsmittels. Seit über drei Wochen herrscht eine grosse Fleischkalamität. Die auf Rechnung der Natstandsaktion verabreichten Bons zum Ankaufe von Fleisch zu ermässigten Preisen, können wegen Fleischmangels nicht realisiert werden, die meisten Fleischbänke sind gänzlich gesperrt; alle Selchereien haben den Betrieb eingestellt, die mit bedeutenden Kosten errichtete städtische Selchwarenfabrik sowie die zum Verkauf dieser Waren eingerichteten städtischen Verkaufsstellen konnten wegen Mangels an Ware bis nunzu überhaupt nicht eröffnet werden, Selchereiwaren, in welcher immer Form sowie Fett sind nicht erhältlich. In den Kriegsküchen wird seit 10 Tagen Fleisch nicht mehr verabreicht; täglich droht die Gefahr der Sperrung aller Kriegsküchen, da die geringen Vorräte an Kartoffeln und Gemüse, welche das Fleisch ersetzen mussten zu Ende gehen.

Auch in diesem Punkte hat das System der staatlichen Bewirtschaftung Schiffbruch gelitten.

Das für Lemberg bestimmte Fleischkontingend wurde nie zur Gänze geliefert, in letzter Zeit hat es überhaupt aufgehört.

Kein Wunder, wenn die Aufregung und Unzufriedenheit unter der ganzen Bevölkerung tagtäglich wächst, wenn weitere Schichten sich Beunruhigung bemächtigt, zumal jedem der Hunger ins Antlitz blickt.

Die Stadtverwaltung muss allen diesen Uebelständen ratlos zusehen. Im Armeebereiche gelegen, stosst der Ankauf von Vieh auf unüberwindliche Schwierigkeiten. In den politischen Bezirken, in denen die Armee den Vieheinkauf bewilligt, verbietet ihn die Bezirkshauptmannschaft, mit der Begründung, dass alles vorhandene Vieh lokale Bedürfnisse zu decken bestimmt ist.

Die k.k. Landesviehverkehrsanstalt, die die Versorgung der städtischen Bevölkerung mit Fleisch in die Hand genommen hat, versagt vollkommen, da sie vor allem den Heeresbedarf, der jetzt 4000 Stück Rindvieh monatlich ausmacht, hernach den lokalen Bedarf in den einzelnen politischen Bezirken und erst an allerletzten Stelle den Bedarf der Landeshauptstadt zu decken hat.

Dass angesichts dieser drei Konsumenten-Gruppen die letzte, d. i. die Landeshauptstadt am schlechtesten bestellt ist, bedarf keiner weiteren Begründung. Wandel muss hier unbedingt, und dies sofort, geschaffen werden.

Die k.k. Viehverkehrsanstalt muss von der Verpflichtung der Beistellung des Viehkontingentes für die Armee befreit werden und dies zu Gunsten der Landeshauptstadt; den Armeebedarf sollen alle Länder und nicht ein Land decken.

Nicht minder wichtig ist die Versorgung der Bevölkerung mit Fett und Selchereiwaren. Seit jeher ist die Landeshauptstadt auf die Zufuhr dieser Waren angewiesen.

Die k.k. Regierung hat diesbezüglich für die Landeshauptstadt bis nunzu absolut nichts getan.

Wie ich schon mehrmals nachgewiesen habe, werden alle aus Ungarn, dem Okkupationsgebiete und den neutralen Ländern eingeführten Fett- und Selchereiwaren nur den westlichen Städten, mit absoluter Eliminierung der Landeshauptstadt zugewiesen. Von den in der Zeit vom 1. Juli 1916 - 31. Juni 1917. seitens der öst. Zentraleinkaufsgesellschaft eingeführten 28,000.000 Kg. Butter, Fett, Speck und Schweinefleisch erhielt Lemberg auch nicht ein Kilogramm; in der Zeit vom 1/7 bis 31/X 1917. wurden weiters an diesen Waren circa acht Millionen Kilogramm eingeführt und abermals ist hiebei Lemberg leer ausgegangen.

Es hiess immer, dass Galizien genügende Bestände an Borstenvieh besitze, weshalb ein Zuschub von Fettwaren umsoweniger am Platze wäre, als ja Borstenvieh aus Galizien ausgeführt wurde.

Nun hat sich gegenwärtig die Situation bedeutend geändert; Borstenvieh ist im Lande nicht mehr vorhanden.

Die k.k. Landesviehverkehrsanstalt erklärt sich ausser Stande Borstenvieh der Landeshauptstadt zu liefern, und dies ist der Grund des vollständigen und absoluten Fettmangels in Lemberg, des Mangels jeglicher Selchereiwaren, dies bewirkt, dass seit Wochen der Betrieb in allen Selchereifabriken total eingestellt ist.

Es ist wohl selbstverständlich, dass für die Dauer derartige Zustände unhaltbar sind.

Jede Privatinitiative ist angesichts der Sistierung des freien Handelsverkehrs mit Vieh und Fleisch ausgeschlossen; ohne schriftliche Einkaufsbewilligung der Viehverkehrsanstalt darf niemand Vieh einkaufen, die Einkaufsbewilligungen werden trotz Uргenzen nicht erteilt, weshalb selbstverständlich das Vieh im Wege privaten Einkaufes nicht hereingebracht werden kann, während es im Wege der Viehverkehrsanstalt gleichfalls nicht geliefert wird.

Die Folge dieser Verhältnisse ist, wie oben erwähnt, vollständiger Fleischmangel; insoferne Fleisch hereinkommt, geschieht es im Wege des Schleichhandels, verursacht eine kolossale Erhöhung der Preise, so dass heute Fleisch gegen 30 Kronen pro Kilo hier und da zu bekommen ist.

Die Preise für Fettwaren sind geradezu unglaublich; Butter 50 Kronen, Speck 40 Kronen, Gänsefett 80 Kronen pro Kilogramm usw. !

Derartige Zustände müssen absolut zu einer Katastrophe führen.

Nicht besser ist es mit der Kohlenversorgung der Stadt bestellt.

Unzählige Vorstellungen, Telegramme, persönliche Intervention blieben erfolglos.

Jede Kohlenzuweisung hat einen rein theoretischen Wert, da kaum 25% des Kontingentes realisiert werden.

Die Folge ist ständiger Kohlenmangel. Volks- und Bürgerschulen, städt. Gebäude, Krankenhäuser und humanitäre Anstalten, Kriegsküchen sind ohne Brennmaterial, was jedoch schwerwiegender ist, auch Hausbrandkohle kann nicht ausgefolgt werden. Tausende Personen stellen sich während der ganzen Nacht vor den städtischen Kohlenlagern an, um Früh wegen Kohlenmangels mit leeren Händen wegzugehen. ✓

Die Erbitterung der Bevölkerung wächst von Tag zu Tag, von Stunde zu Stunde, was um so begreiflicher ist, als ja kein Mensch ruhig Hunger und dabei Kälte und Frost im Wohnzimmer ertragen kann. Die monatliche Zuweisung an oberschlesischer Kohle für Lemberg beträgt circa 9.000 Tonnen. Dieses Quantum stellt sich als das Mindestmass dessen, was unbedingt nötig ist. Ist dieses Quantum nicht geliefert, dann ist es eben nicht möglich den kärglichsten, 20 Klg. pro Woche und Hausbrand berechneten Bedarf zu decken. Nun werden tatsächlich kaum 3.000 Tonnen abgeliefert, was nicht einmal den Bedarf der Kriegsküchen, städt. Gebäude und Volks- und Bürgerküchen deckt. Hotels, Restaurationen, Handwerkerwerkstätten und Hausbrand müssen leer ausgehen!

Aus dem ganzen Komplex des Approvisionierungselends habe ich nur einige Momente herausgegriffen, ich will nicht andere nicht minder wichtige besprechen, da es darum zu tun ist, wie am schleunigsten dort zu helfen,

wo es möglich ist.

Zu dieser Approvisionnementsskalamität trägt viel der Umstand bei, dass jeder politische Bezirk des Landes ein für sich abgeschlossenes Ganzes bildet und dass absolut nichts herausgelassen wird, was zur Approvisionnement der Landeshauptstadt nötig ist.

Lemberg war seit jeher auf Zufuhr aus den umliegenden politischen Bezirken angewiesen; aus letzteren bezog es alle möglichen Lebensmittel, wie Butter, Käse, Milch, Fleisch u. s. w. In dem Momente, wo die Bezirkshauptmannschaften absolut nichts, was zur Existenz der Landeshauptstadt nötig ist herauslassen, muss selbstverständlich in der Landeshauptstadt die Versorgung stocken.

Diesem Uebel ist unbedingt zu steuern, den Bezirkshauptleuten ist strikte und streng aufzutragen, alle Lebensmittel, mit Ausnahme der zu Gunsten des Staates beschlagnahmten, die zur Versorgung der Landeshauptstadt nötig sind, freizugeben und deren Ausfuhr nicht zu behindern. Hierbei ist eine Relation zwischen den im Bezirke geforderten und den in der Landeshauptstadt festgesetzten Preisen herzustellen - in der Weise, dass der Ankauf dieser Lebensmittel bei strikter Einhaltung der in der Landeshauptstadt festgesetzten Preise ermöglicht werden. Nicht minder wichtig ist die Ermöglichung des Bezuges verschiedener Lebensmittel aus dem Königreiche Polen.

Lemberg hat seit jeher und auch während des Krieges aus dem österreichischen Okkupationsgebiete des Königreiches Polen verschiedene Waren wie Buchweizen, Hirse, Hülsenfrüchte, Fettwaren, Schweine, Gänse, Marmelade und Eier bezogen. Seit der Uebertragung des Einkaufes dieser Waren an die öst. Zentraleinkaufsgesellschaft wurde der Landeshauptstadt jeder Handelsverkehr mit dem Königreiche Polen unterbunden.

Ich habe mich angesichts dessen Ende 1917. an das k.u.k. Armeeoberkommando mit der Bitte um Bewilligung der Ausfuhr von Buchweizen, Hirse, Hülsenfrüchte, Schweine u. s. w. gewendet, welches Ansuchen bis nunzu nicht erledigt ist.

Bis nunzu ist es glücklicherweise gelungen trotz aller Entbehrungen Ruhe und Ordnung zu erhalten; ich befürchte, dass ein weiteres passives Verhalten unabsehbare Folgen nach sich ziehen wird. Im letzten Momente will ich demnach abermals an die k.k. Regierung appellieren und bitten, sofort anordnen zu wollen:

- 1/ dass das für Brotverbacken und als Kochmehl für die Stadt Lemberg nötige Quantum von mindestens 4 1/2 Waggons Mehl täglich sichergestellt und regelmässig wenigstens für acht Tage im Vorhinein angeliefert werde, wobei ich bemerke, dass zum Brotverbacken täglich 285 Meterzentner nötig sind;

- 2/ jeder Mangel an Kochmehl ist sofort durch andere Ersatzartikel wie Rollgerste, oder Weizengries zu ersetzen und derart anzuliefern, dass die Stadtverwaltung in der Lage wäre die gesetzlich normierte Ration zur gehörigen Zeit an die Bevölkerung zu verteilen;
- 3/ Buchweizen, Hirse und Hülsenfrüchte sind von der Beschlagnahme zu Gunsten des Staates zu befreien und dem freien Handel zu überlassen;
- 4/ der Stadtverwaltung ist die Bildung einer Mehlereserve für wenigstens acht Tage zu ermöglichen und zu diesem Zwecke ein entsprechendes Mehliquantum zu überweisen;
- 5/ der Stadtverwaltung Lemberg ist die Aufbringung und Einfuhr aller Lebensmittel mit Ausnahme der zu Gunsten des Staates beschlagnahmten, aus allen umliegenden politischen Bezirken zu bewilligen und ermöglichen und zu diesem Behufe an alle Bezirkshauptleuten entsprechende Weisungen zu erlassen. Hierbei sind entsprechende Schritte einzuleiten, um eine Relation zwischen den lokalen angeforderten Preisen und den in der Landeshauptstadt bestehenden herzustellen.
- 6/ Der Landeshauptstadt ist eine Ausfuhrbewilligung über 20 Waggons Buchweizen,

10 Waggons Hirse und 10 Waggons Hülsenfrüchte und überdies auf monatlich 2 Waggons Gänse und 300 Schweine aus den okkupierten Provinzen des Königreiches Polen zu erteilen.

- 7/ Die Art der Fleischversorgung ist sofort zu regeln; die k.k. Landesviehverkehrsanstalt ist von der Verpflichtung der Lieferung von 4000 Stück Rindvieh monatlich an die k.u.k. Armee zu befreien und das derart befreite Kontingent an die beiden Landeshauptstädte abzuliefern. - Die k.k. Landesviehverkehrsanstalt ist zu verpflichten, das ganze der Stadt zuerkannte Kontingent an Rindvieh, Kälbern und Borstenvieh unbedingt regelmässig voll anzuliefern; eventueller Mangel ist durch Zuschübe aus anderen Ländern zu decken.
- 8/ Die öst. Zentraleinkaufsgesellschaft /Oezeg/ ist zu verpflichten, einen Teil des aus Ungarn, den okkupierten Provinzen und dem neutralen Auslande eingeführten Kontingentes an Butter, Fett, Speck, Schweinefleisch und Selchereiwaren sowie einen Teil anderer derart eingeführten Waren wie Hartkäse, Dauermilch direkt an die Landeshauptstadt Lemberg mit Eliminierung der Landesverteilungsstelle zu liefern.
- 9/ Der Stadtverwaltung ist die Einfuhr von Buchweizen, Hirse, Hülsenfrüchten, Schweinen, Gänsen, Speck und Fleisch aus dem

Königreiche Polen zu gestatten und eine diesbezügliche Ausfuhrbewilligung zu erteilen.

- 10/ Das der Landeshauptstadt zuzuerkennende Kontingent oberschlesischer und inländischer Kohle ist unbedingt voll anzuliefern und in dieser Richtung sind sofort alle nötigen Anordnungen zu treffen.-

Regierungskommissär-Stellvertreter
der königl. Landeshauptstadt Lemberg

Dr. Schleicher m.p.

L: 19575/15.
I.

We Lwowie, dnia 27. lipca 1915.

W y s o k i e. k. R z ą d z i e !

Nieunikniona konieczność orężnej rozprawy dla obrony Państwa przed najazdem wroga spowodzić musiała przejściowe, lecz właśnie z powodu swego nagłego pojawienia się i ogromu rozmiarów ciężkie straty materialne i klęski ekonomiczne zwłaszcza na kraj koronny Galicyi, którego ziemie są głównym terenem dzisiejszej wojny.

Miasto Lwów zdołało wprawdzie uniknąć w czasie najazdu nieprzyjacielskiego zbyt wielkich bezpośrednich szkód materialnych, jednakowoż Gmina lwowska - podczas pobytu wroga w murach miasta - mając do spełnienia liczne zadania humanitarne i obowiązki dobroczynności względem swych mieszkańców, którzy w przeważnej części znaleźli się bez wszelkich środków do życia i możliwości znalezienia jakiegokolwiek zarobku - narażoną została na nieprzewidziane wydatki, które wyczerpały/ ^{zupełnie} jej fundusze i postawiły ją u progu finansowej katastrofy.

Nastąpiło to tem łatwiej, że dochody Gminy od dłuższego czasu w okresie przedwojennym stopniowo malały, a w ciągu okupacji nieprzyjacielskiej niemal całkiem zanikły. Nie zaradziło też zapotrzebowaniom zaciągnięcie w tym czasie znaczniejszych pożyczek, które miasto niepomierne obciążają i w całości już wydane zostały.

Mimo wszelkie wysiłki Zarządu miasta ratowania się własnymi siłami, Gmina lwowska stoi dziś wobec zupełnego braku funduszków tak dalece, że niemożliwą jest dalsza jej egzystencja jako jednostki administracyjnej mającej do spełnienia ustawowe wymagania i konieczne, zwłaszcza w dzisiejszej dobie, obowiązki dobroczynności publicznej, sanitarne i utrzymania porządków w mieście.

Skarbiec Gminy ma obecnie w gotówce około 250.000 koron, które zaledwie wystarczą na wypłatę poborów należnych dyetaryuszom za lipiec a personalowi urzędniczemu i nauczycielskiemu za sierpień 1915.; na wszelkie zaś inne wymagania brak jest jakiegokolwiek pokrycia.

Do dalszej ilustracji stanu finansowego Gminy miasta Lwowa niech posłużą następujące z ksiąg rachunkowych zaczerpnięte daty.

Najpoważniejsze źródło przychodów gminy z majątku miejskiego, obejmującego dobra i realności miejskie, tudzież przedsiębiorstwa gminy, jak zakłady elektryczne, gazownia, zakład pogrzebowy i t.d. przynoszące w normalnych stosunkach rocznie czystego wpływu do 3,600.000 koron,

od roku staje się coraz bardziej biernym a dziś prawie zupełnie zanikło. Złożyły się na to momenta będące następstwem wojny, jakoto niepłacenie czynszów najmu i dzierżawy, znaczne zapotrzebowania przedsiębiorstw gminnych, które przy zmniejszonych ad minimum dochodach ponoszą z powodu wzrostu cen materiałów i opału maszyn niepomierne wysokie wydatki, byle tylko utrzymać nadal ruch konieczny ze względów publicznych.

Dochód z dzierżawy akcyzy miejskiej wynoszący przeciętnie brutto 300.000 koron miesięcznie, daje obecnie miesięcznie kwotę około 128.000 kor., z której po pokryciu wydatków administracyjnych pozostaje tylko drobna kwota na cele gminy.

Niemniej z tak ważnego źródła, jak podatek czynszowy gminny i dodatki gminne do podatków stałych, dającego zwykle rocznie do 3,900.000 koron, odpadł od 10. miesiący zupełnie przychód z dodatków do podatków stałych, a podatek czynszowy gminy przyniósł od września 1914. do końca czerwca 1915. zaledwie kwotę 420.611 koron, podczas gdy normalnie daje kwotę 1,600.000 koron !

Opłaty wodociągowe wynosiły w czasie od września 1914. do końca czerwca 1915. kwotę 294.534 koron, podczas gdy normalnie przynoszą

- 1/ Płace 1,100.000 koron, a gdy cały przychód z wodociągów przeznaczony jest na utrzymanie ruchu wodociągowego oraz na amortyzację i oprocentowanie inwestowanego kapitału, jasno wynika, jak krytyczną
- 2/ a/ b/ jest sytuacja tego dla zdrowotności miasta stworzona na węgiel, zakupno materiału do konserwa-
- 3/ Potrze

do przeniesienia .... 2,290.000 K.

nego zakładu.

Jeżeli się tedy zważy, że przeciętne roczne wydatki bieżące gminy w sumie około 10,000.000 koron w okresie krytycznym nie tylko się nie zmniejszyły, lecz przeciwnie wzrosły i że w tym czasie przybyły nowe długi wiszące, a mianowicie dług w kwocie 2,130.000 K. zaciągnięty w 100-koronowych asygnatach kasowych gminy m.Lwowa, jakoteż dług wekslowy w kwocie 730.000 koron zaciągnięty w Banku przemysłowym, które to długi zaciągnięto nie dla celów produktywnych, lecz głównie na utrzymanie bezpłatnych kuchni ludowych w czasie okupacji miasta i na pokrycie niezbędnych wydatków administracyjnych wobec zaniku przychodów gminnych, to przytoczone na wstępie twierdzenie, że obecny stan finansowy gminy miasta Lwowa jest wprost rozpaczliwy, okaże się w zupełności uzasadnione.

Obrazem smutnego położenia finansowego gminy i jej zapotrzebowania jest następujące na podstawie sprawozdań Izby obrachunkowej miejskiej i zarządów zakładów miejskich sporządzone zestawienie nieodzownych wydatków gminy na czas od 1. sierpnia do 31. grudnia 1915., jakoto :

1/ Płace personalu urzędników i służby m.	805.000 K.
2/ a/ zaległe płace nauczycielstwa m.	745.000 "
b/ płace nauczycielstwa od 1.sierpnia	
do 31.grudnia 1915.	740.000 "
3/ Potrzeby miejskich Zakładów elektrycznych	
na węgiel, zakupno materiału do konserwa-	
do przeniesienia	2,290.000 K.

124

	Z przeniesienia	2,290.000 K.
	cyi etc.	1,000.000 "
4/	Gazownia miejska na węgiel i potrzeby administracyjne	400.000 "
5/	Wodociągi na węgiel etc.	600.000 "
6/	Dobroczynność	600.000 "
7/	Zarządzenia sanitarne z powodu cholery, ospy, czerwonki, tyfusu plamistego i brzuszego	400.000 "
8/	Opak dla biednej ludności	<u>300.000 "</u>
	R a z e m	5,590.000 K.

które nie mają żadnego pokrycia, albowiem suma przypuszczalnych w tym czasie przychodów gminy nie dosięga nawet kwoty 200.000 koron.

W tym stanie rzeczy Gmina m.Lwowa pragnąc po oswobodzeniu miasta od najeźdców sprowadzić swe życie na normalne tory i spełnić ciężące na niej obowiązki, a z drugiej strony nie mogąc szukać gdzieindziej pomocy dla skołatanego i wyczerpanego zupełnie finansowo miasta, które zawsze z miłością dla Dynastji a wierne Państwu stało na straży wschodnich kresów Monarchji i cnoty te na zawsze dochowa - zwraca się do Wysokiego c.k.Rządu z usilną prośbą :

W y s o k i c . k . R z ą d raczy udzielić Gminie m.Lwowa zasiłku na pokrycie niezbędnych potrzeb gminy po koniec r. 1915. we wysokości sumy zapotrzebowania wykazanej w kwocie 5,590.000 koron.-

D o

Wysokiego c.k. Rządu

na ręce

Prezydyum c.k. Namiestnictwa

w B i a ł e j .

Gmina kr.st.m. L w o w a

do rąk

c.k. Starosty i Komisarza

rządowego

z petycją o pomoc pie-
niężną z funduszków Pań-
stwa.-

der Gemeinde bereits seit längerer Zeit vor Kriegsbeginn allmählig schmolzen und zur Zeit der feindlichen Okkupation fast vollkommen versiegten.

Den ausserordentlichen Geldbedarf konnten selbst grössere in dieser Zeit aufgenommene Darlehen, welche die Stadt ungemein belasten und bereits verbraucht

H o h e k. k. R e g i e r u n g !

Trotz aller Versuche der Gemeinde, sich mit eigenen Kräften zu ratten, befindet sich dieselbe heute

infolge der unvermeidlich eingetretene Notwendigkeit für die Verteidigung unseres Reiches vor dem Ueberfall des Feindes die Waffen sprechen zu lassen, musste vorübergehende, aber gerade infolge ihrer plötzlichen Erscheinung und ihres ungeheuren Ausmasses, äusserst schwere materielle Schäden und ökonomische Katastrophen besonders für das Kronland Galizien, dessen Gebiet das Hauptterrain des jetzigen Krieges bildet, herbeiführen.

Die Stadt Lemberg selbst kam während der Zeit der feindlichen Invasion ohne besonders grosse direkte materielle Schäden davon, doch wurde die Gemeinde der Stadt Lemberg, die während des Verweilens des Feindes in den Mauern der Stadt, zahlreiche humanitäre Aufgaben und wohltätige Pflichten gegen ihre Bewohner zu erfüllen hatte, welche sich zu grösstem Teil ohne jede Existenzmittel und Erwerbsmöglichkeit befanden, zu unvorgesehenen Ausgaben genötigt, die ihre Mittel vollkommen auszehrten und jetzt vor eine unmittelbare finanzielle Katastrophe brachten.

Dieses geschah um so leichter, da die Einnahmen

der Gemeinde bereits seit längerer Zeit vor Kriegsbeginn allmählig schmolzen und zur Zeit der feindlichen Okkupation fast vollkommen versiegten.

Den ausserordentlichen Geldbedarf konnten selbst grössere in dieser Zeit aufgenommene Darlehen, welche die Stadt ungemein belasten und bereits verbraucht wurden, nicht decken.

Trotz aller Versuche der Gemeinde, sich mit eigenen Kräften zu retten, befindet sich dieselbe heute infolge gänzlichen Fehlens jeglicher Mittel in der unangenehmen Lage, dass ihre weitere Existenz als Administrationsbehörde, welcher die Erfüllung gesetzlicher Ansprüche obliegt und welche, gerade in jetziger Zeit dringendste Pflichten hat, für öffentliche Wohlfahrt, sanitäre Einrichtungen und Inordnunghaltung der Stadt zu sorgen, in Frage gestellt resp. direkt unmöglich ist.

Die städtische Kasse verfügt heute über den Betrag von ungefähr 250.000 Kronen, welcher kaum zur Auszahlung der den städt. Diätaren pro Juli und dem städtischen Beamten- und Lehrpersonal pro August 1915. zukommenden Gehältern reicht; für alle anderen Erfordernisse fehlt jegliche Deckung.

Zur weiteren Illustration der finanziellen Lage der Gemeinde Lemberg dienen folgende den Büchern entnommene Daten:

Die Haupteinnahmequelle der Einnahmen der Gemeinde aus städt. Besitze, der aus Gütern und städt. Realitäten ferner aus den städt. Elektrizitätswerken, dem Gaswerke, Wasserwerke, der städt. Bestattungsan-

MS

stalt u.s.w. besteht, welche in normalen Zeiten eine reine Einnahme von ca. 3,600.000 Kronen einbrachte, versiegte seit einem Jahre allmählig, bis sie nun - mehr zu fast vollständigem Stillstande kam.

Die Ursache hierfür liegt in den Folgen des Krieges, als: Nichtzahlung von Wohn- und Pachtzinsen und eigenen bedeutenden Bedarfes der städtischen Unternehmungen, welche bei stark verringerten Einnahmen, zwecks Aufrechthaltung des Betriebes im öffentlichen, wie auch militärischen Interesse infolge bedeutender Verteuerung aller Materialien und des Brennstoffes enorm hohe Ausgaben zu bestreiten haben.

Die Einnahme der städt. Verzehrungssteuer, bis dahin durchschnittlich Brutto 300.000 Kronen betragend, sank jetzt auf 128.000 Kronen, von welchen nach Bestreitung der Administrationskosten dieser Verwaltung nur ein sehr geringer Betrag für Gemeindezwecke verbleibt.

Von der so wichtigen Einnahmequelle, wie Gemeinde-Zinssteuer und Gemeinde-Steuerzuschläge, welche sonst jährlich bis zu 3,900.000 Kronen einbrachten, fiel seit 10 Monaten der Eingang der städt. Gemeinde-Steuerzuschläge gänzlich weg, während die Gemeinde-Zinssteuer in der Zeit vom September 1914. bis Ende Juni 1915. nur 420.611 Kronen einbrachte, gegen ca. 1,600.000 Kronen zu normalen Zeiten.

An Wasserleitungsgebühren gingen in der Zeit vom September 1914. bis Ende Juni 1915. nur 294.534 K. ein, während sie sonst ca. 1,100.000 K. betragen. Nachdem die ganze Einnahme der Wasserwerke nur zur Bestreitung der Betriebsausgaben, Amortisation und Verzinsung

..... 1.500.000 K.

129

des investierten Kapitals verwendet werden darf, ist die kritische Lage dieser, der Hygiene der Stadt dienenden Anstalt, klar ersichtlich.

Wenn man berücksichtigt, dass die jährlich durchschnittlich ca. 10,000.000 Kronen betragenden laufenden Ausgaben sich nicht nur nicht verringerten, sondern im Gegenteil noch anwachsen und dass in dieser Zeit neue schwebenden Anleihen dazukommen, und zwar : 2,130.000 Kronen durch Ausgabe von 100-Kronen Kassenscheinen der Stadt Lemberg und eine Wechselschuld von 730.000 Kronen in der hiesigen Gewerbebank /Bank przemysłowy/, welche in Anbetracht der Einbusse an städtischen Einnahmen, nicht für produktive Zwecke, nur grössten Teils zum Unterhalt der unentgeltlichen Volksküchen zu Zeiten der Okkupation und Deckung der unumgänglich notwendigen administrativen Ausgaben dienten, so ist die anfangs angeführte Behauptung, dass die finanzielle Lage der Gemeinde der Stadt Lemberg eine geradezu verzweifelte ist, zur Genüge erwiesen.

Eine Uebersicht der traurigen finanziellen Lage der Gemeinde und ihrer Bedürfnisse giebt folgender, durch die städt. Rechnungskammer und die Verwaltungen der städt. Unternehmungen, zusammengestellter Nachweis der unumgänglichen Ausgaben der Gemeinde für die Zeit vom 1. August bis 31. Dezember 1915.-

- 1/ Gehälter der städt. Beamten und Diener ..... 805.000 K.
- 2/ a. rückständige Gehälter des städt. Lehrpersonals ..... 745.000 "
 Fürtrag ..... 1,550.000 K.

130

Fürtrag	1,550.000 K.
b/ Gehälter für die Zeit vom 1. August bis 31. Dezember 1915. d. st. Lehrer- personales	740.000 "
3/ städt. Elektrizitätswerke für Kohlen, Materialien, Ersatz u. Reservestücke	1,000.000 "
4/ städt. Gaswerke für Kohlen, administra- tive u. sonst. Zwecke	400.000 "
5/ städt. Wasserwerke für Kohlen, admini- strative u. sonst. Zwecke	600.000 "
6/ Wohltätigkeitszwecke	600.000 "
7/ Sanitäre Einrichtungen u. dgl. zur Be- kämpfung d. Cholera, Pocken- und Tyfus- Seuchen	400.000 "
8/ Heizmaterial für die arme Bevölkerung....	<u>300.000 "</u>
S u m m e	<u>5,590.000 K.</u>

welcher Betrag keinerlei Deckung besitzt, da die voraussichtlichen Einnahmen der Gemeinde in dieser Zeit kaum 200.000 Kronen betragen werden.

Bei dieser Sachlage und vom Wunsche be-
seelt, das Gemeindeleben nunmehr, nach der Befrei-
ung der Stadt vom Feinde, wieder in normale Wege
zu leiten und die auf ihr lastenden Pflichten zu
erfüllen, jedoch bei der Unmöglichkeit anderwärts
Hilfe für die zerrüttete und finanziell erschöpf-
te Stadt zu erlangen, welche immer in Liebe zur
Dynastie und ständiger Treue zum Reiche verblei-

bend, auf der Wacht an den östlichen Grenzen der Monarchie stand und diese Tugenden stets weiter wahren wird, wendet sich die Gemeinde der königl. Hauptstadt Lemberg an eine hohe k.k. Regierung mit der inständigen Bitte :

Eine hohe k.k. R e g i e r u n g
geruhe der Gemeinde der königl. Hauptstadt Lemberg zur Bestreitung der nötigsten Gemeinde-Bedürfnisse per Ende des Jahres 1915. laut angeführter Aufstellung eine Beihilfe im Betrage von ca. 5.590.000 Kronen geneigtest zu erteilen.-

Lwów dnia 9 lutego 1914. -

L.M. 25810 / 914.

W y s o k i c. k. R z ą d z i e !

Znany powszechnie nieurodzaj w roku 1912, spotęgowany katastrofalną klęską rolniczą w roku 1913, stał się w ostatnich latach przyczyną ogólnej depresji finansowej i ekonomicznego upadku naszego kraju, w którym jako kraju wybitnie rolniczym, podobne klęski tem silniejszym odbijają się echem, powodują zastój we wszystkich gałęziach gospodarstwa krajowego i sprowadzają wprost do nędzy całe warstwy naszego społeczeństwa.

Nie potrzebujemy bliżej przedstawiać ogromu klęski, gdyż znany on jest dokładnie c. k. Rządowi z licznych memoriałów wnoszonych przez rozmaite korporacje, kołła rolnicze i miasta przy sposobności prośb o pomoc z funduszy państwowych celem zapobieżenia nieobliczalnym w następstwa szkodom ekonomiczno - społecznym. Zauważyć tylko należy, że wynikiem tych zabiegów była zapowiedź c. k. Rządu przyjscia z wydatną pomocą dotkniętej klęskami ludności i liczne z tego powodu konferencye z reprezen-

17
tantami rozmaitych kół społecznych do prowadzenia akcji ratunkowej, co tem bardziej okazało się koniecznem, że nie idzie tu tylko o interes jednostek, ale i o interes c.k. Skarbu, któremu zależeć powinno na podtrzymaniu siły podatkowej swych obywateli w ogólnym interesie państwa.

O ile pierwotne zapowiedzi c.k. Rządu w akcji ratunkowej dawały wiele nadzieji i zdawało się, że akcja w tych ramach zakreślona, stanie się dla kraju prawdziwą pomocą i dobrodziejstwem, to doświadczenia ostatnich dni wykazały, że pomoc Rządu redukuje się do bardzo skromnych rozmiarów i zgoła jako akt publicznej pomocy nie może być uważana, a sposób, w jaki Rząd zamierza subwencyonować miasta, nie licuje z godnością potrzebujących pomocy i nie uchyli groźnych następstw, jakie bez wątpienia pojawią się z wiosną z powodu ogólnego braku zarobku i niemożności znalezienia pola do uczciwej pracy.

Żywo jeszcze stają nam w pamięci krwawe dni czerwcowe w roku 1902, kiedy to ludność w braku pracy dopuszczała się karygodnych ekscesów, które dopiero kulami żołnierzy musiały być uśmierzane. Niechcielibyśmy, aby podobne zajścia ponowiły się obecnie; - w państwie prawa podobne stosunki nie powinny mieć miejsca, - należy je przewidzieć i akcyę prowadzić w tym kierunku, aby ludności, od której domaga się podatku krwi i złota, dać możność znośnej egzystencyi i jeżeli już nie daje się jej zadowolenia, to przynajmniej należy zapobiegać wszelkim przyczynom do rozgoryczenia.

Po tych ogólnych uwagach i pod auspicjami, które na horyzoncie publicznym bardzo groźnie się przedstawiają

Prezydium miasta, mając na uwadze utrzymanie spokoju publicznego w mieście i biorąc na wzgląd ogólny zastój we wszystkich gałęziach produkcji miejscowej i w zarobkowaniu - jak o tem świadczą stojące od długiego czasu pustką mieszkania, pozamykane warsztaty rękodzielnicze, bankructwa kupieckie i wałęsające się bez zajęcia rzesze osób, które jednak pracy /żądadają - pozwala sobie prosić Wysoki Rząd o wydatną pomoc dla stolicy kraju i w tym celu zaproponować następujące środki zaradcze:

Akcya jednak w tym kierunku powinna być nie tylko przez miasto, ale równolegle i przez Rząd prowadzona, gdyż siły finansowe miasta są za słabe, aby podołać mogły w krytycznej obecnie chwili koniecznym wymaganiom i niema widoków, aby w obec panujących stosunków kredytowych, możliwem było uzyskanie funduszy na rozwinięcie ruchu, któryby ludności dał zarobek i warunki choćby skromnego utrzymania.

Zamiarem miasta jest przystąpić zaraz z wiosną do wykonania różnych budowli miejskich, do budowy kanałów, rekonstrukcyi dróg zniszczonych skutkiem długotrwałych zeszłorocznych deszczów, dalej pragnęłoby miasto udzielać kredytu na niski procent drobnym przemysłowcom i rękodzielnikom miejscowym, zaś c.k. Rząd uprasza, aby ze swej strony przystąpił do wykonania budowli państwowych, które od dawnych lat na to czekają.

W szczególności zamierzamy przystąpić do budowy szkół ludowych na przedmieściach: Łyczakowskiem, Wuleckiem, Gródeckiem i Janowskim, do budowy gimnazjum żeńskiego i szkoły przemysłowej żeńskiej, do budowy kafilerni i ra-

karni, ^oskursali ratuszowej, koszar wojskowych na
 pomieszczenie trzech batalionów piechoty, bataljonu
 fortecznej artylerii i dywizji haubic, - czego usilnie
 domaga się Zarząd wojskowy, - do budowy domu dla służby
 miejskiej i do wykończenia jubileuszowego domu dla
 sierot; - w dziale drogowym należy zrekonstruować
 zniszczone zeszłoroczną słągą drogi główne komunika-
 cyjne, co ze względów publicznych i nalegań wojsko-
 wości jest rzeczą nader pilną, zaś w dziale kanali-
 zacyi miasta należy intensywnie prowadzić dalej rozpo-
 częte roboty dla poprawy stosunków sanitarnych. -

Rzeczą zaś c.k. Rządu byłoby przystąpić jak naj-
 rychlej do budowy Uniwersytetu, gmachu Akademii
 handlowej, Zakładu do badania środków żywności, pod
 który miasto już ofiarowało grunt potrzebny, do bu-
 dowy laboratorium maszynowego przy Politechnice,
 instytutu ginekologicznego przy klinikach, budowy
 gmachów dla szkół średnich, które nie mają własnego
 pomieszczenia i do urządzenia rampy na Żółkiewskim.

Według przybliżonego obliczenia organów fachowych
 Gminy, koszty robót, które miasto przeprowadzić za-
 mierza, wyniosą:

1./	budowa 4 szkół ludowych	1,370.000	koron
2./	" gmachu dla liceum żeńskiego	600.000	"
3./	" szkoły przemysłowej żeńskiej ...	500.000	"
4./	" kafileryi i rakarni	400.000	"
5./	" koszar dla 3. bataljonów piechoty	1,500.000	"
	Do przeniesienia ...	4,370.000	koron

134

Lemberg am 9. Februar 1914.

Z.M. 25310 / 914.

H o h e k. k. R e g i e r u n g !

Die notorische Missernte im Jahre 1912, verbunden mit den katastrophalen Niederschlägen des Jahres 1913, haben in unserem Lande eine geradezu aussergewöhnliche finanzielle Depression und einen derartigen allgemeinen wirtschaftlichen Verfall herbeigeführt, dass gegenwärtig ausnahmslos alle Stände, alle wirtschaftlichen Berufszweige vor der totalen Ruine stehen.

Wenn berücksichtigt wird, dass bei uns als einem vorwiegend Ackerbau betreibenden Lande, jede Missernte bedeutende wirtschaftliche Wunden und Verschiebungen hervorruft, so müssen die Missernten und katastrophalen Niederschläge der letzten Zeit umso höher veranschlagt werden, als sich ihnen im Jahre 1913. auch politische Wirrnisse hinzugesellt haben, die für sich allein genügt hätten, um unserem Lande schwere wirtschaftliche Schläge zuzufügen.

Es ist somit überflüssig zu beweisen, dass über uns ein wirtschaftliches Unglück hereingebrochen ist, von welchem Niemand verschont blieb.

Landwirtschaft, Handel, Gewerbe, mit einem Worte alle wirtschaftlichen Zweige sind grösstem Elende preisgegeben und stehen vor der Gefahr des gänzlichen Niederganges, wenn nicht

sofort der Staat eingreifen wird, in dessen Hand es liegt, den weiteren Wirkungen des allgemeinen Verfalles vorzubeugen.

In zahlreichen seitens verschiedener Corporationen, landwirtschaftlicher Vereinigungen und Städte überreichten Petitionen und Denkschriften wurde staatliche Hilfe erbeten: die insoferne von Erfolg begleitet waren: als die hohe k.k. Regierung nach gepflogenen Erhebungen, nach Einholung verschiedener Berichte und Gutachten die Einleitung einer staatlichen Hilfsaction versprach, was übrigens umso nötiger war, als es sich ja gegebenenfalls nicht um das Interesse einzelner Personen, als vielmehr um das Interesse des Staates selbst handelt, dem an der Erhaltung der wirtschaftlichen Stärke der Bürger des grössten Kronlandes unbedingt daran liegen muss.

Wenn nun die ersten Ankündigungen der hohen k.k. Regierung betreffs Einleitung einer grossangelegten Hilfsaction viel Hoffnung erweckten und den Schluss gestatteten, dass die staatliche Hilfe für das Land von segensreicher Wirkung sein werde, so haben die Erfahrungen der letzten Zeit leider erwiesen, dass diese vielversprochene Hilfe sich in sehr engen Rahmen bewegt und als Act öffentlichen Bestandes überhaupt nicht angesehen werden kann.

Ganz abgesehen davon, dass die Art der angeordneten Hilfeleistung unter der Würde der Hilfsbedürftigen ist, muss hervorgehoben werden: dass die Erteilung einer sehr geringen Subvention an die Städte Galiziens und insbesondere an die Hauptstadt dieses Kronlandes unbedingt nicht im Stande sein wird, der unserer Stadt drohenden Gefahr vorzubeugen.

Die allgemeine Arbeitslosigkeit, die Unmöglichkeit der Erlangung irgendeiner, welche immer Beschäftigung infolge Brachliegens aller wirtschaftlichen Erwerbszweige und insbesondere im Baugewerbe kann und wird zweifellos in der Hauptstadt, wo bis nunzu eine sehr rege Bautätigkeit geherrscht hat, die vielen Tausenden Arbeit gewährte, derartige Unruhen und Aufruhr hervorrufen, denen gegenüber alle bisherigen Tumulte als Spielereien angesehen werden können.

Wir erlauben uns diesbezüglich die blutigen Junitage des Jahres 1902. in Erinnerung zu bringen, wo die infolge Arbeitslosigkeit zum Verzweifeln gebrachte Bevölkerung Excesse verübte, die erst unter dem Kugelregen des ausgerückten Militärs beschwichtigt werden konnten und denen mehrere Menschen zum Opfer gefallen waren.

Derartige Vorfälle sollen und dürfen sich einem in Rechtsstaate nicht wiederholen. Sie müssen vorhergesehen und demgemäss muss ihnen vorgebeugt werden.

Es muss rechtzeitig so gehandelt werden, dass der Bevölkerung, von der Opfer an Blut und Vermögen verlangt werden, die Möglichkeit geboten werde auf redlichem Wege Erwerb für sich und ihre Familien zu finden und ihr demgemäss, wenn nicht Zufriedenheit zu gewähren, so doch wenigstens jeden Grund zur Erbitterung zu nehmen.

Das Praesidium der königlichen Hauptstadt Lemberg, eingedenk der auf ihm lastenden Verantwortlichkeit, erachtet es als seine Pflicht in letzter Stunde die Aufmerksamkeit einer hohen k.k. Regierung auf die der Hauptstadt seitens der erwerbslosen und dem grössten Elend und Hunger preisgegeben Bevölkerung drohende Gefahr zu lenken.

Eine Menge leer stehender Wohnungen, gesperrte Handwerker-
Werkstätten, zahlreiche Falliments bis nunzu wohlhabender
Kaufleute, Massen Erwerbsloser und erfolglos nach Beschäfti-
gung suchender Arbeiter, die die zum Stadthause führenden
Strassen täglich füllen und von uns Hilfe erflehen, -illustrie-
ren am besten das in der Hauptstadt herrschende Elend und den
gänzlichen wirtschaftlichen Verfall.

Angesichts obiger Sachlage sind wir gezwungen eine hohe
Regierung um sofortige Hilfe für die Hauptstadt des grössten
Kronlandes zu ersuchen, wobei wir nachstehende Vorbeige-
mittel in Antrag bringen :

Die Hilfsaction kann nicht nur seitens der Stadtge-
meinde geführt werden, sie muss parallel auch seitens einer
hohen Regierung werktätige Unterstützung finden, zumal die
Finanzlage der Stadtgemeinde eine derartige ist, dass die
Durchführung resp. Vornahme einer energischen Bautätigkeit
seitens der Stadtgemeinde zwecks Zuführung von Arbeit an
Tausende Arbeitsloser, momentan, angesichts der tristen
allgemeinen finanziellen Lage, geradezu unmöglich ist.

Um der haltlosen Lage wenigstens teilweise vorzubeugen,
beabsichtigt die Stadtgemeinde schon in nächster Zeit an
den Bau verschiedener städtischer Häuser heranzutreten,
Kanäle zu bauen, die infolge der letzten Niederschläge
gänzlich zerstörten Strassen, die insbesondere in strategi-
scher Hinsicht ausserordentlich wichtig sind, zu verbessern
und Handwerkern, deren Werkstätten wegen Mangels an Arbeit
gesperrt sind, gegen geringe Verzinsung Credit zu ge2ähren.

Anderseits jedoch müssen wir kategorisch verlangen, dass
eine hohe Regierung, wie am schleunigsten, den Bau zahlreicher

staatlicher Bauten, die längst beschlossen und sei Jahren der entgeltigen Erledigung harren, in Angriff nehme.

Die Stadtgemeinde hat bereits ein grösseres Arbeits-Programm zusammengestellt, das die Unterstützung einer hohen Regierung vorausgesetzt, schon im März l.J. realisiert werden könnte.

Dieses Programm umfasst den Bau mehrerer Schulen auf der Stadtperipherie und zwar: am Łyczakower-Tract, Grodecki-Tract, Wulecki-Tract, und Janowski-Tract, den Bau eines Mädchen-Gymnasiums und einer Mädchen-Gewerbeschule, den Bau einer Anstalt für Aasverbrennung, den Bau eines Succursal-Gebäudes für städtische Gemeinde-Aemter, den Bau mehrerer von der Militärverwaltung als dringend bezeichneter Kasernen für drei Infanterie-Bataillone, ein Festungs-Artillerie-Bataillon und eine Haubitzen-Division, den Bau eines Wohnhauses für Gemeindediener, die Beendigung des bereits in Angriff genommenen gross angelegten Waisenhauses, die Reconstruction mehrerer in Folge der letzten Niederschläge stark beschädigte Kommunikations-Hauptstrassen schliesslich die rasche und energische Weiterführung der bereits begonnenen Canalisationsarbeiten.

Sache einer Hohen Regierung wäre es, sofort an den Bau des Unväsitets-Gebäudes, der Handels-Akademie, der Anstalt für Lebensmittel-Untersuchung, -den hiefür nötigen Grunt hat die Stadtgemeinde bereits abgetreten, -des Maschinen-Laboratoriums auf der hiesigen politechnischen Hochschule, des gynäkologischen Institutes auf der hiesigen Poliklinik, mehrerer Häuser für Unterbringung der hiesigen

Mittelschulen, die bis nunzu in gemieteten dem Zwecke keinesfalls entsprechenden Häusern untergebracht sind, schliesslich an die endgiltige Regelung der seit Jahren in Schweben befindlichen Beseitigung der Eisenbahn-Rampe auf der Zolkiewer-Strasse heranzutreten.

Die Kosten der Durchführung des seitens der Gemeinde zusammengestellten oben specificierten Bauprogrammes betragen auf Grund des vom städtischen Bauamte ausgearbeiteten Kostenvoranschlages, wie folgt:

A./ 1./	der Bau von 4 Schulgebäuden	1,370.000 Kr..
2./	" " des Mädchen - Gymnasiums	600.000 "
3./	" " der Mädchen - Gewerbeschule	500.000 "
4./	" " der Anstalt für Aasverbrennung	400.000 "
5./	" " einer Kaserne für drei Infanterie - Bataillone	1,500.000 "
6./	" " einer Kaserne für ein Festungs - Artillerie- Bataillon	800.000 "
7./	" " einer Kaserne für eine Haubitzen - Division	1,000.000 "
8./	" " des Waisenhauses	2,000.000 "
9./	" " eines Wohnhauses für Gemeindediener .	500.000 "
10./	" " eines Succursal - Gebäudes für städti- sche Gemeindeämter	500.000 "

Z u s a m m e n		9,170.000 Kr.

B./ Die Kosten der Reconstruction der zerstörten Strassen betragen ..... 500.000 Kr.

C./ Die Continuierung der im Zuge befindlichen Canalbauten erheischt die Zuerkennung seitens einer hohen Regierung für das Jahr 1914 eines Credit im Betrage von ..... 600.000 Kr.

D./ Zwecks Gewährung kleinerer Darlehen an Handwerker gegen geringe Verzinsung ist die Erlangung eines Crediten im Minimal-Betrage von ..... 500.000 Kr.

Wenn auch die Stadtgemeinde das ganze oben bezeichnete Bauprogramm wie am schnellsten realisieren würde, so würde dies nur eine partielle Hilfe für Tausende Arbeitsloser bedeuten, da ja berücksichtigt werden muss, dass in diesem Jahre die private Bautätigkeit, die jährlich Millionen in Bewegung setzte und tausende Arbeiter beschäftigte, gänzlich lahmgelegt wurde und jede Hoffnung ein Besserung auf diesem Gebiete für die nächsten Jahre ausgeschlossen ist. Während bis nunzu jährlich um diese Zeit durchschnittlich 300. Baubewilligungen für verschiedene Bauten erteilt wurden, beträgt die Zahl der in diesem Jahre erteilten Baubewilligungen 6. sage sechs, und ist es sehr fraglich, ja geradezu unwahrscheinlich, dass diese 6. Bauten in diesem Jahre werden durchgeführt werden, da der Mangel jeglichen Baucredits unbedingt jede Privatinitiative untergräbt.

Es ist nun angesichts dessen sowohl unsere als auch die Pflicht einer hohen Regierung in Ermangelung jeder privaten Bautätigkeit sofort einzugreifen um den haltlosen Zuständen wenigstens teilweise ein Ende zu bereiten.

Die Stadtgemeinde hat ihrerseits bereit das ganze oben sub A./ B./ C./ D./ skizzierte Programm zu realisieren unter der Bedingung, wenn eine hohe Regierung dessen Realisierung ermöglichen wird.

Zu diesem Behufe stellen wir an eine hohe k.k. Regierung die Bitte:

- 1./ Eine hohe k. k. Regierung geruhe der Stadtgemeinde die

Versicherung bezüglich Deckung des bei der Emission von
Communal-Obligationen bis zur Höhe von 10 % der Emisions-
summe entstehenden Kursverlustes in der Form zu erteilen,

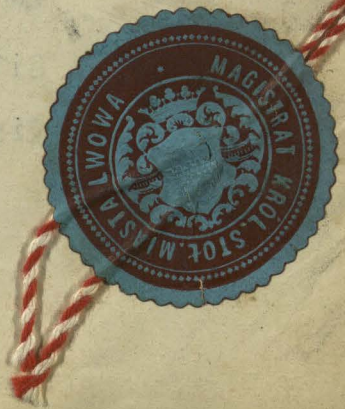
dass uns seitens einer hohen k.k. Regierung während der
Zeit von 5. Jahren jährlich eine Subvention in der Höhe
von 2 % gewährt werde,

2./ eine hohe k.k. Regierung geruhe der Stadtgemeinde eine
einmalige nicht rückzahlbare Subvention im Betrage von
500.000 Kr. zwecks Reconstruction der beschädigten
Strassen zu erteilen,

3./ eine hohe k.k. Regierung geruhe für Kanalbauten für
das Jahr 1914. einen Credit im Betrage von 600.000 Kr.
einzustellen,

4./ eine hohe k.k. Regierung geruhe im Wege der städtischen
Sparcasse Credit im Betrage von 500.000 Kr. zwecks Ertei-
lung von Darlehen gegen geringe Verzinsung an kleinere
Handwerker zu gewähren.

Bezüglich Verwendung der zu erteilenden Zuwendungen
unterwirft sich die Stadtgemeinde der Kontrolle einer
hohen k.k. Regierung.

Z przeniesienia ... 4,370.000 koron.

6./	budowa koszar dla dywizyi haubic	1,000.000	"
7./	" " " pułku artyleryi fortecznej	800.000	"
88./	" jubileuszowego domu dla sierot	2,000.000	"
9./	" domu dla służby miejskiej	500.000	"
10./	" sukursali ratuszowej	500.000	"

R a z e m ..... 9,170.000 koron.

Na rekonstrukcyę dróg celem doprowadzenia ich do stanu normalnego zapotrzebowanie określa się na kwotę . 500.000 K. zaś na dalsze roboty kanalizacyjne w r.1914 winien być przyznany kredyt przez c.k. Skarb Państwa co najmniej we wysokości ..... 600.000 koron.

Wreszcie celem udzielania taniego kredytu dla drobnych przemysłowców i rękodzielników stawia się skromne wymaganie w kwocie ..... 500.000 koron.

Pomimo tak szeroko zakreślonej akcji ze strony miasta w kierunku udzielania zarobku warstwom pracującym, mamy obawę, czy dążenia nasze zostaną w całej pełni spełnione, gdyż nie należy zapominać, że prywatny ruch budowlany, który corocznie szedł w miliony i zatrudniał tysiące rąk, obecnie znajduje się w zupełnym zastoju i niema widoków na polepszenie się tych stosunków.- Wykończone zostaną tylko rozpoczęte budowle;-o nowe konsensy nikt się nie stara, a praktyka urzędowa nas poucza, że jeżeli w obecnym miesiącu nikt o konsensy nie podaje, to na ruch budowlany prywatny wcale liczyć nie można.

Smutny ten horoskop tem bardziej zniewolić powinien czynniki publiczne do rozwinięcia akcji budowlanej, która jeżeli

ma być pomocną, winna być na szeroką skalę i co rychlej
w ruch wprowadzoną.

Reasumując powyżej przedstawiony stan rzeczy - Pre-
zydium miasta uprasza:

Wysoki e. k. Rząd raczy jak najrychlej:

I udzielić Gminie zapewnienia pokrycia straty kursowej na
emisji obligacyj komunalnych do wysokości 10 % sumy emi-
syjnej przez asygnowanie nam corocznie subwencji wynoszą-
cej 2 % przez przeciąg lat pięciu,

II udzielić subwencji bezwrotnej w kwocie 500.000 koron
na rekonstrukcję zniszczonych dróg miejskich,

III przeznaczyć na roboty kanalizacyjne w ciągu roku 1914
kredyt w wysokości co najmniej 600.000 koron,

IV przyznać w drodze miejskiej Kasy oszczędności kredytu
w kwocie 500.000 koron celem udzielania taniego kredytu

drobnym przemysłowcom i rzemieślnikom lwowskim.

Nad zużytkowaniem prawidłowem funduszu przyjmując
my kontrolę organów rządowych.

Verwaltung der kgl. Landeshauptstadt Lemberg.

MZ. 74268/17.
I

Lemberg, den 22. Juni 1917.

Hohes k.k. Finanzministerium !

Mit Petition vom 21. Mai 1917. MZ. 57540/17. habe ich mich an das Hohe k.k. Ministerium um Assignierung der Stadtgemeinde Lemberg eines staatlichen Vorschusses zur Deckung des Bedarfes der Gemeinde für die Monate Juni, Juli und August 1917. gewendet.

In diesem Gesuche habe ich nachgewiesen, dass der Bedarf der Gemeinde für Juni 1917. den Betrag von 832.800 Kronen beträgt; inzwischen wurde mit Präsidialerlass der k.k. galizischen Statthalterei de dato Białka 1. Juni 1917. Zl. 15251/Pr. für den Monat Juni 1917. nur ein Betrag von 550.000 Kronen, daher um die bedeutende Summe von 282.800 Kronen weniger, als der Bedarf beträgt, angewiesen und zw. ohne nähere Erklärung, warum der Vorschuss nur in dieser Höhe bewilligt wurde und welche Positionen des in Vorlage gebrachten Ausweises eliminiert wurden.

Angesichts dessen muss ich bemerken, dass die mit Petition vom 21. Mai 1917. eingesandten Aus-

weise auf Grund genauer Berechnungen strikte zu -
sammengestellt wurden und nur Positionen des tat-
sächlichen Gemeindebedarfes enthalten und infolge
Verkürzung der Dotation für die Gemeinde pro Juni
1917. um den obenerwähnten Betrag von 282.800 Kro-
nen die Stadtkassa vor einer ernststen Gefahr steht,
die ihr aufgetragenen Zahlungen nicht effektuieren
zu können.

In Erwägung dessen nehme ich mir die Frei-
heit Ein Hohes k.k. Ministerium dringendst zu ersu-
chen um baldmögliche nachträgliche Assignierung der
Stadtgemeinde Lemberg des Betrages von 282.800 Kro-
nen /zweihundertzwei u.achtzigtausend achthundert Kr./
zur Ergänzung des Staatsvorschusses pro Juni 1917.
bis zur Höhe des tatsächlichen faktischen Bedarfes
der Stadt.

Desgleichen wurde die für Juli 1917.nach-
gewiesene Summe von 832.800 Kronen strikte, gemäss
der im Augenblicke der Ausweiszusammenstellung be-
kannten Benötigung, berechnet. Inzwischen sind in
letzter Zeit neue Auslagen aufgetaucht, die im Vor-
hinein nicht vorausszusehen und in den Ausweisen
nicht berücksichtigt werden konnten. Mit Verordnung
des Gesamtministeriums vom 31. Mai 1917. P.G.Bl.Nr.
241. wurde den k.k. Staatsfunktionären ein Beitrag
zur Kriegszulage, zahlbar im Juni 1917., mit Verord-
nung aber des k.k. Finanzministeriums vom 22. April
1917. Zl. 25767 dem Beamten-Personal im Bezirke Lem-
berg und Złoczów ein ausserordentlicher Kredit für
einmalige Aushilfen gewährt.

Nach grundsätzlichen Bestimmungen der

Dienstvorschriften für Gemeindefunktionäre der Stadt Lemberg wurde das Dienstpersonal der Stadtgemeinde Lemberg ein für allemal betreffend der Dienstbezüge und Rangsklassen dem Staatspersonale gleichgestellt, daher müssen auch alle durch die k.k. Regierung eingeführten Gehalts, Beilage und drgl. Dienstbezugsregulierungen eo ipso gleichfalls an das Dienstpersonal der Stadt Lemberg angewendet werden.

7/.

Nach den hier beiliegenden Zusammenstellungen wird die Anwendung dieser beiden Regierungsverordnungen an das Personal der Stadt Lemberg eine Auslage in der Gesamtsumme von 395.860 Kr. nach sich ziehen und war es nicht möglich im erstlichen Ausweise dies zu berücksichtigen; indem ich nun nachträglich diese Auslage anmelde ersuche ich um Assignierung an die Stadtgemeinde Lemberg als Staatsvorschuss pro Juli 1917. eines um 395.860 Kronen höheren Betrages das ist der Gesamtsumme von 1,228.660 Kronen.-

Regierungskommissär der klg. Landeshauptstadt Lemberg
Rutowski m.p.

Aufwandberechnung.

eines ausserordentlichen Zuschusses zu der dem städtischen Lehrpersonale und den Volksschuldienern aus Anlass der durch den Krieg geschaffenen ausserordentlichen Verhältnisse gewährten Teuerungszulage.

1.	Für 376 Personen á	120 K.	45.120
2.	" 51 "	á 180 "	9.180
3.	" 81 "	á 240 "	19.440
4.	" 47 "	á 300 "	<u>14.100</u>
	Zusammen		87.840

sage sieben und achzig tausend
acht hundert vierzig Kronen.

Städtische Rechnungskammer

Lemberg, am 20 Juni 1917.

der Rechnungskammer - Direktor

Chrzanowski m.p.

Aufwandberechnung

eines ausserordentlichen Zuschusses zu der, den Gemeindebediensteten der königlichen Landeshauptstadt Lemberg aus Anlass der durch den Krieg geschaffenen aussergewöhnlichen Verhältnissen gewährten Zulagen.

1.	Für Stadtbeamte und Amtshilfspersonal	167.400 K.
2.	Für Bedienstete des städtischen Elektrizitätswerkes	6.180 "
3.	Für Bedienstete der städtischen Gasanstalt	2.880 "
4.	Für Bedienstete des städtischen Schlachthauses	4.680 "
5.	Für Bedienstete der Linienverzehrungssteuer Administration	34.500 "
6.	Für Bedienstete des städtischen Wasserwerkes	6.660 "
	Zusammen	222.300

sage zweimalhundert zwei und zwanzig tausend drei hundert Kronen

Städtische Rechnungskammer
Lemberg, am 20 Juni 1917.

Der Rechnungskammer-Direktor
Chrzanowski m.p.

A u f w a n d b e r e c h n u n g

der den Gemeindebediensteten auf Beschluss des Stadtbeirates der königlichen Landeshauptstadt Lemberg zugewährenden individuellen Aushilfen im Sinne der k.k. Finanzministerialverordnung vom 22. April 1917. Zl. 25767.

1. Für Stadtbeamte und Aushilfspersonal

für 12 Personen á	300 K.	3600	
" 20	" " 250 "	5000	
" 43	" " 200 "	8600	
" 55	" " 150 "	8250	
" 50	" " 120 "	6000	
" 67	" " 100 "	6700	
" 29	" " 80 "	2320	
" 235	" " 60 "	14100	
" 140	" " 50 "	7000	
" 168	" " 40 "	6720	68290

2. Für Bedienstete des städtischen
Elektrizitätswerkes

für 1 Person		300	
" 3 Personen	" 250 "	750	
" 6	" " 200 "	1200	
" 8	" " 150 "	1200	
" 7	" " 120 "	840	4290

3. Für Bedienstete der städtischen
Gasanstalt

für 1 Person		300	
" 5 Personen á	200 K.	1000	
" 4	" " 150 "	600	
" 3	" " 120 "	360	2260

4. Für Bedienstete des städtischen
Schlachthauses

Für 1 Person		250	
	Fürtrag	250	74840

	Uebertrag	250	74840
Für 1 Person		200	
" 2 Personen á 150 K.		300	
" 1 Person		120	
" 7 Personen á 50 "		350	
" 4 " " 40 "		<u>160</u>	1380
5. Für Bedienstete der Linienverzeh- rungssteuer Administration			
für 1 Person		250	
" 1 "		200	
" 1 "		80	
das Pauschale für Dienstpersonal		<u>6500</u>	7030
6. Für Bedienstete des städtischen Wasserwerkes			
für 1 Person		300	
" 1 "		250	
" 4 Personen á 150 K.		600	
" 8 " " 120 "		960	
" 4 " " 50 "		200	
" 4 " " 40 "		<u>160</u>	2470
	Zusammen		<u>85720</u>

sage : fünf und achtzig Tausend,
siebenhundert zwanzig Kronen.-

Städtische Rechnungskammer-Lemberg am 20. Juni 1917-

Der Rechnungskammer-Direktor

L.S.

Chrzanowski m.p.

A b s c h r i f t .

Verwaltung der königl. Landeshauptstadt Lemberg

146

M.Z. 47799/17.
I

Lemberg, den 23. April 1917.-

Sr. Hochwolgeboren

dem Herrn Sektionschef im k.k. Finanzministerium

Dr. Otto G o t t l i e b

W i e n

I. Seilerstätte 24 II St.

Hohe k.k. M i n i s t e r i u m !

Mit Bezug auf die durch die Gemeindeverwaltung der Stadt Lemberg an die Hohe k.k. Regierung gerichtete Petition um Erteilung der Gemeinde Lemberg zur Deckung der Budgetdefizite der Jahre 1915/16, 1916/17. und 1917/18. eines Vorschusses im Betrage von 21,000.000.- Kronen bzw. um Garantieerteilung seitens der Hohen k.k. Regierung für das aufzunehmende Darlehen in der Höhe von 21,000.000.- Kronen, sowie mit Berufung auf die am 14. April 1917. in Wien mit den Delegierten der Stadtgemeinde Lemberg stattgefundene mündliche Konferenz, legt die Stadtverwaltung sub 1/. und 2/. den Voranschlag für die Zeit vom 1. Juli 1916. bis 30. Juni 1917. resp. vom 1. Juli 1917. bis 30. Juni 1918. vor, aus denen hervorgeht, dass das Budgetdefizit der Stadtgemeinde Lemberg pro 1916/17. samt dem für die Periode 1915/16. den Betrag von 8,522.132 Kronen, hingegen für das Jahr 1917/18 die Summe von 12,875.297 Kronen daher zusammen für die Zeit bis 30 Juni 1918. 21,397.429 Kronen ausmacht.-

WZ

Indem nun entsprechend dem Ergebnisse der erwähnten mündlichen Konferenz das Petikum der Eingangs berufenen Denkschrift abgeändert wird, richtet gleichzeitig die Gemeindeverwaltung der Stadt Lemberg an den galizischen Landesausschuss eine Petition um Garantieübernahme seitens des Landes für die zur Ausgabe gelangende 21,000.000.- betragende Kommunalanleihe und nimmt sich die Freiheit eine Hohe k.k. Regierung zu ersuchen :

- 1./ um Unterstützung bei dem galizischen Landesauschusse der Angelegenheit dieser Anleihe,
- 2./ um Zuerkennung im Wege einer Kais. Verordnung der Pupilsicherheit für die zur Ausgabe gelangende Anleihe,-
- 3./ um Durchführung der Finanzierung dieser Anleihe, was bedeutend die Bemühungen der Gemeinde in dieser Hinsicht erleichtern und vereinfachen, vor allem aber die letztere vor der Ausbeutung der Kreditinstitutionen sichern wird,
- 4./ um Uebernahme der Verbindlichkeit der Zahlung der entfallenden Zinsen für die Dauer von 10 Jahren mit Rücksicht darauf, dass die Gemeinde Lemberg angesichts der mangelnden Aussichten auf Verbesserung ihrer Finanzlage während dieser Periode, nicht im Stande sein wird, für gehörige Deckung der Zinsenzahlung zu sorgen.-

Nachdem aber die Realisierung der in Rede stehenden Anleihe naturgemäss auf eine baldige günstige Erledigung in der nächsten Zeit nicht rechnen kann, und inzwischen die unabwendliche Notwendigkeit der Deckung des bisherigen Gemeindefizits drückend ist, erlaubt sich die Verwaltung der Stadtgemeinde Lemberg die bereits in der Eingangs berufenen Denkschrift enthaltene Bitte in Erinnerung zu bringen, u. z. um Erteilung der Stadtgemeinde Lemberg in möglichst kürzester Frist eines Vorschusses aus dem Staatsfonds gegen Sicherung desselben auf den Einnahmen aus den

Ms

Gemeindeanlagen im Betrage von 10,000.000.- Kronen d.i. in dieser Höhe, welche zur Deckung des Restdefizites vom Jahre 1915/16, des ganzen Budgetdefizites pro 1916/17 und zur Dotierung der städtischen Kassa mit einem gewissen Barbetrage für das nahende Budgetjahr 1917/18 notwendig ist.-

Die Gemeindeverwaltung der Stadt Lemberg ist sich dessen bewusst, dass auch diese letztere Angelegenheit ungeachtet der geneigtesten Stellung der berufenen Faktoren nicht so rasch erledigt werden kann; inzwischen ist der Kassastand der Stadt derartig erschöpft, dass die städtische Kassa bereits in einigen Tagen mit einem bedeutenderen Barbetrage versehen werden muss.-

3./ Wie nämlich der sub 3./ beigelegte Erfordernissausweis der städtischen Rechnungskammer bezeugt, erwarten die Gemeinde mit Ende April resp. 1. Mai 1917. unabwendliche nicht aufschiebbare Auslagen im Betrage von 1,750.000.- Kronen, zu deren Deckung die städtische Kassa über keine Fonds verfügt.-

Das Aufschieben dieser Zahlungen ist nicht denkbar, da es sich hier einerseits um die Bezüge der Gemeindefunktionäre und des städtischen Lehrpersonals handelt, daher also einer ganzen Reihe von Personen, die in den gegenwärtigen Kriegsteuerungszeiten auf ~~städtische~~ ^{städtische} Bezüge beschränkt sind und für welche die Einstellung der Bezüge gleichbedeutend mit dem Hungertode ist, andererseits aber um Auszahlung der Amortisationsraten und Coupons der Kommunalanleihen, deren Verzögerung den Glauben an die Kreditfähigkeit der Stadt untergraben und das Vertrauen zur Landeshauptstadt eines der grössten Kronländer erschüttern würde und somit im Vorhinein die projektierte Anleihe einem Misserfolge aussetzen könnte.-

Da nun die unverzügliche Anschaffung dieses Betrages angesichts der vorgebrachten Sachlage für die Gemeinde ge-

149

radezu eine Lebensfrage bildet, erlaubt sich die Gemeindeverwaltung der Stadt Lemberg das dringende Ersuchen um telegraphische Anweisung noch vor dem 1. Mai. 1917. auf Rechnung des erbetenen Vorschusses der Summe von 1,750.000 Kronen zwecks augenblicklicher Aushilfe für die städtische Kassa zur Deckung der mit Ende laufenden Monats und 1. Mai 1917. unaufschiebbaren Zahlungsnotwendigkeit zu stellen.--

Vertreter des k.k. Regierungskommissärs
der kgl. Landeshauptstadt Lemberg

T. Fiedler m.p.

Voranschlag des Gemeindefonds

der kgl. Landeshauptstadt Lemberg für die Zeit vom 1. Juli 1916. bis 30. Juni 1917. beschlossen seitens des Stadt-Magistrates in den Sitzungen am 11. September 1916. u. 18. Dezember 1916. und genehmigt vom Beirate des Regierungskommissärs in den Sitzungen am 13. September 1916. u. 21. Dezember 1916.

!Rub-! !rik !	T i t e l	!Auslagen!Einnahmen!	
		K. h.	K. h.
A. <u>Ordinarium</u> :			
1.	Stadtrat	220.646	220
2.	Gemeindeverwaltung	1,919.457	475.493
3.	Stadtvermögens-Verwaltung	170.162	1,469.088
4.	Oeffentliche Sicherheit	534.733	1.654
5.	Sanität u. Approvisionnement	431.634	105.610
6.	Kultur und Unterricht	2,498.002	25.177
7.	Bequartierung des k.u.k. Heeres	286.633	138.713
8.	Oeffentliche Wohltätigkeit	1,484.412	213.929
9.	Erhaltung und Regulierung der Ge- meindestrassen u. öffentlichen Gärten	1,289.869	783.303
10.	Stadtkanalisation	459.776	143.355
11.	Stadtsäuberung	813.408	52.200
12.	a/ Verwaltung der Kommunalanleihen	2,371.142	352.020
	b/ Unbedecktes Verwaltungsdefizit vom Jahre 1915/16	6,496.604	
	c/ Vorschüsse der k.k. Regierung auf Rechnung der künftigen Ge- meindezuschläge		1,000.000
	" " " "		500.000
	" " " "		1,500.000
	" " " "		1,000.000
	" " " "		1,000.000
13.	Verschiedene unvorhergesehene Ver- waltungsauslagen bzw. Einnahmen	443.320	63.891
14.	Gemeindeumlagen u. Steuerzuschläge	7.089	2,080.102
Z u s a m m e n		19,426.887	10,904.755
Bedeckungsdefizit			8,522.132

151

Pub- rik	T i t e l	Auslagen		Einnahmen	
		K.	H.	K.	H.

B. Extraordinarium.

Ausserordentliche aus Staats-
subvention zu bestreitende Ge-
meindeauslagen :

a/ Bau einer Abdeckerei	250.000	250.000
b/ Beendigung des Baues der städtischen Waisenhäuser ..	1,000.000	1,000.000
c/ Strassenherstellungen	1,000.000	1,000.000
d/ Armen- und Arbeitslosen- fürsorge	250.000	250.000
Z u s a m m e n	2,500.000	2,500.000

R e k a p i t u l a t i o n

A. Ordinarium	19,426.887	10,904.755
B. Extraordinarium	2,500.000	2,500.000
Zusammen	21,926.887	13,404.755
Schliessliches Bedeckungs- defizit		8,522.132

Städtische Rechnungskammer
Lemberg, am 20. April 1917.

Der Rechnungskammer-Direktor:
Chrzanowski m.p.

/L.S./

A b s c h r i f t .R o h - V o r a n s c h l a g

des Gemeindefonds der königl. Landeshauptstadt Lemberg
für die Zeit vom 1. Juli 1917. bis 30. Juni 1918.

Sub- rik	T i t e l	Auslagen		Einnahmen	
		K.	H.	K.	H.
<u>A. O r d i n a r i u m</u>					
	1. Stadtrat		92.905		1.100
	2. Gemeindeverwaltung		1,961.969		476.572
	3. Stadtvermögens-Verwaltung		1,151.354		1,405.343
	4. Oeffentliche Sicherheit		789.050		14.090
	5. Sanität und Approvisionierung ..		854.230		135.740
	6. Kultur und Unterricht		2,578.020		47.879
	7. Bequartierung des k.u.k. Heeres..		287.534		138.713
	8. Oeffentliche Wohltätigkeit		1,599.954		215.305
	9. Erhaltung und Regulierung der Gemeindestrassen und öffentli- chen Gärten.....		1,334.500		785.500
	10. Stadtkanalisation		360.000		120.000
	11. Stadtsäuberung		820.000		50.000
	12. Verwaltung der Kommunalanleihen.		6,467.572		352.020
	13. Verschiedene unvorhergesehene Verwaltungsauslagen beziehungs- weise Einnahmen		532.015		143.531
	14. Gemeindeumlagen und Steuerzu- schläge		7.142		2,080.704
	Z u s a m m e n		18,836.245		5,966.497
	Bedeckungsdefizit				12,869.748

157

Rub- rik	T i t e l	Auslagen		Einnahmen	
		K.	H.	K.	H.

B. Extraordinarium

15. Ausserordentliche Gemeinde- auslagen beziehungsweise Ein- nahmen	10.537	4.988
Bedeckungsdefizit		<u>5.549</u>

Rekapitulation

A. Ordinarium	18,836.245	5,966.497
B. Extraordinarium	<u>10.537</u>	<u>4.988</u>
Z u s a m m e n	18,846.782	5,971.485

Schliessliches Bedeckungs- defizit	<u>12,875.297</u>
---	-------------------

Städtische Rechnungskammer

Lemberg, am 20. April 1917.

Der Rechnungskammer-Direktor
Chrzanowski m.p.

/L.S./

ERFORDERNIS - AUSWEIS

über die mit Ende April resp. am 1. Mai 1917.
fälligen Ausgabegebühren des Lemberger Gemeindefonds.

Post!	K. H.
1. a/ Gehalte der städtischen Beamten, Diener und sonstiger Gemeindefunktionäre	300.000'--
b/ Gehalte der städtischen Lehrerschaft und der Schuldiener	150.000'--
2. Veränderliche Verwaltungsauslagen des Gemeindefonds	300.000'--
3. a/ Die am 1. Mai 1917. fälligen Zinsen und Amortisationsrate der ersten Lemberger Kommunalanleihe vom Jahre 1896	430.000'--
b/ Rückständige seit 1. Februar bzw. 1. März 1917. Passivzinsen der zweiten und drit- ten Lemberger Kommunalanleihe von den Jahren 1900 bzw. 1911	70.000'--
4. Refundierung dem Spezial-Strassenrekon- struktionsfonds einer schwebenden Schuld im Betrage von	<u>500.000'--</u>
Z u s a m m e n	1.750.000'--

sage: eine Million siebenhundertfünfzig Tau-
send Kronen.-

Städtische Rechnungskammer
Lemberg, am 20. April 1917.

Der Rechnungskammer-Direktor
Chrzanowski m.p.

/L.S./

		Auslagen		Einnahmen	
		K.	H.	K.	H.

Z u s a m m e n s t e l l u n g

A. Voranschlag des Verwaltungsjahres					
1916/17		21,926.887		13,404.755	
B. Rohvoranschlag des Verwaltungsjahres 1917/18					
		18,846.782		5,971.485	
Z u s a m m e n ...		40,773.669		19,376.240	
Allgemeines Bedeckungsdefizit				21,397.429	

Städtische Rechnungskammer
Lemberg, am 20. April 1917. -

Der Rechnungskammer-Direktor

L.S.

Chrzanowski m.p.

B. O. H.
29/8 917

Memorandum der Abgeordneten

160

pp. Höfer

Trarstovskii

Krasna

Prostovic Wozny

Namnick

h. Lauerer

Krasna

Koto polskie - Hietel

Komendant nich genannt Kovsky

Koch. minister Dr. Lindler

Kissov. minister Kautz Matkaji

" " " Robert Paul Homann

161

A b s c h r i f t .

Verwaltung der kgl. Landeshauptstadt Lemberg.

Zl. 775/17.
Apr.

Lemberg, den 25. August 1917.

E u e r e   E x z e l l e n z   !

Maryna Skinińska (Sewler)

Als Leiter der Approvisionierungsagenden der kgl. Landeshauptstadt Lemberg erlaube ich mir die Aufmerksamkeit einer hohen Regierung auf die auf dem Gebiete der Volkskernnahrung im Lande und insbesondere in der Landeshauptstadt herrschenden Zustände zu lenken.

In meiner Denkschrift de dato Lemberg 10. Juni 1917. Zl. 573/17 habe ich die Approvisionierungsverhältnisse in der Landeshauptstadt in allgemeinen Umrissen dargestellt und eine Reihe von Anträgen gestellt, die leider bis nunzu nicht, respective nicht ganz erledigt wurden.

Als Mitglied der Stadtverwaltung und Leiter aller Approvisionierungsagenden bin ich fortwährend in unmittelbarem Kontakte mit allen Bevölkerungsschichten, kenne alle ihre Wünsche und Klagen, bin Zeuge der unglaublichsten Entbehrungen und sehe mit welchem Opfermute, mit welcher Entsagung alle Leiden und Mängel auf jedem Gebiete der Ernährung seitens der Bevölkerung des Landes und der Landeshauptstadt ertragen wurden und ertragen werden. Die lange Dauer des Krieges, der unglaubliche Leidensweg, den die Bevölkerung während dieser dreier Jahre mitmachen musste, das grosse Elend und

Armut von denen tausende und abertausende Familien betroffen wurden, im Vereine mit den vielen Entbehrungen, die die Bewohner während dieser Zeit klaglos hingenommen haben, sind die Quelle einer momentan latent wirkenden Gährung geworden, der gegenüber ich nicht ruhig dasitzen kann und auf die die Aufmerksamkeit einer hohen Regierung zu richten ich die Pflicht habe, zumal ich bezeugen kann, dass nur tatsächliche Not, ja sogar Hunger die einzige Ursache des mit jedem Tage immer lauter werdenden Rufes um Abhilfe sind.

Die Ernährungsverhältnisse haben sich in letzter Zeit hier in der Landeshauptstadt bedeutend verschärft.

Mit Grauen sieht jeder dem herannahenden Winter entgegen und verlangt Hilfe von der Stadtverwaltung. Leider ist letztere nicht in der Lage ohne tatkräftige Unterstützung der hohen k.k. Regierung helfend einzuschreiten.

Ich werde mir nun erlauben den ganzen Komplex der wichtigsten Approvisionierungsfragen gesondert zu behandeln und Anträge wegen Abhilfe zu stellen.

I. K a r t o f f e l n .

Eine der brennendsten Tagesfragen ist die Regelung des Kartoffelverbrauches. Die Verordnung des k.k. Amtes für Volksernährung in Wien vom 26/7 1917 R. G. Bl. N. 311 hat in der ganzen Bevölkerung des Landes die grösste Beunruhigung hervorgerufen. Galizien kann in Bezug auf die Regelung des Kartoffelverbrauches absolut nicht gleich den anderen, westlichen Ländern behandelt werden.

Kartoffeln bilden in Galizien seit jeher für die

breitesten Schichten der Bevölkerung, die Fleisch nur in geringen Mengen konsumiert, die notwendigste, ja sogar einzige Nahrung. Eine staatliche Bewirtschaftung der Kartoffelproduktion, eine Rationierung des Kartoffelverbrauches, die Aufhebung des freien Verkehrs mit Kartoffeln in einem Lande, welches seit jeher ein Kartoffelland im wahrsten Sinne des Wortes war, muss daselbst Erschütterungen hervorrufen, die sehr ernste Konsequenzen nach sich ziehen können. Wer, wie ich, die Verhältnisse des Landes so genau kennt, seit über drei Jahren alle auf die lokale Volksernährung bezughabenden Materien in der Hand hat, kann wohl am besten beurteilen, ob die obenerwähnte Verordnung den hiesigen Verhältnissen entspricht und ob sie überhaupt in allen Details durchführbar ist.

Trotz der geltenden Bestimmungen, trotz der schweren Strafandrohungen, werden Kartoffeln auf Schleichwegen eingeführt und gegen teures Geld verkauft werden.

In Verfolg dessen werden vermögende Bevölkerungsschichten, denen Geld zur Verfügung steht, sich jedes Kartoffelquantum zu enormen Preisen anschaffen und nur breite Massen der armen Bevölkerung, auf die gesetzliche Ration beschränkt sein und mit Erbitterung zusehen müssen, wie andere, denen Alles zur Verfügung steht, auch auf diesem Gebiete bevorzugt sind. Ich will nicht von anderen Konsequenzen sprechen, die unbedingt eintreten werden.

Die wöchentliche Zuweisung der festgesetzten Kartoffelration ist hier undurchführbar.

Seit jeher bilden Kartoffeln den einzigen Nahrungsgegenstand, den sich - insbesondere die ärmere

164

Bevölkerung - für den ganzen Winter eingelagert hat. Eine Aenderung dieser Art der Versorgung ist nicht nur undurchführbar, sie ist auch nicht praktisch. Die Stadtverwaltung verfügt über keine entsprechenden Räume, in denen hunderte Waggons eingelagert werden könnten, das Einmieten für den Winter hat seine gefährlichen Seiten und kann sehr leicht, angesichts der grossen Mengen, die da in Betracht kommen und angesichts des strengen und lange dauernden Winters, unberechenbare Folgen haben. Eine weitere, geradezu unmögliche Bestimmung weist die obenerwähnte Verordnung auf, indem sie auch Vertragskartoffeln nur im Wege der Kriegsgetreideverkehrsanstalt zu liefern anordnet.

Diese Anordnung mag bezüglich des Getreides durchführbar und praktisch sein, nicht aber bezüglich der Kartoffeln.

Abgesehen davon, dass die Vermittelung der Kriegsgetreideverkehrsanstalt Kosten verursacht, die angesichts dessen, dass die Stadtverwaltung die Kartoffellieferung mit Vertrag gesichert und alle hierbei nötigen Kosten bereits im Vorhinein gedeckt hat, muss bemerkt werden, dass eine prompte Effektivierung der Lieferung seitens der Kriegsgetreideverkehrsanstalt dort, wo es sich um hunderte und tausende Waggons leicht verderblicher Ware und um eine verhältnismässig kurze Spanne Zeit handelt, geradezu ausgeschlossen ist. Stösst doch die Lieferung von nur einiger Waggons auf grosse, unvorhergesehene Schwierigkeiten, umso eher muss das bei hunderten Waggons eintreten. Sollte demnach eine Aenderung der Grundbestimmungen der Ministerialverordnung vom 26/7 1917 R.G.Bl.Nr.311. inopportun sein, dann ist es jedenfalls geboten, den Landesbehörden resp. den Stadtverwaltungen einen wei-

ten Spielraum bezüglich der Durchführung zu gestatten, denn nur in diesem Falle könnten die Härten des Gesetzes wesentlich abgeschwächt werden.

Vor Allem muss jedoch die Frage der Rationierung des Kartoffelverbrauches erledigt werden.

Diesbezüglich will ich betonen, dass die Mindestration hier im Lande und in der Landeshauptstadt 1 Klg. pro Kopf und Tag, also 30 Kgl. pro Monat ausmachen muss, da ja dieses Quantum bei weitem nicht an das Quantum heranreicht, das die Bevölkerung in normalen Zeiten konsumiert hat. Infolge Mangels aller anderen Lebensmittel, wie Hülsenfrüchte, Reis u.s.w. und Rationierung aller Mehlprodukte muss doch der Bevölkerung etwas geboten werden, was alle Mängel wenigstens teilweise zu ersetzen im Stande ist und was ihm ein weiteres Durchhalten ermöglicht. Ich muss weiters bemerken, dass auf ein Klg. kaum sieben Kartoffeln von durchschnittlicher Grösse fallen, dass somit die Zuweisung von 7 Stück Kartoffeln an eine Person pro Tag sich als das Mindestquantum dessen darstellt, was zur Deckung einer Tagesmahlzeit dienen kann.

Es darf nicht behauptet werden, dass Kartoffeln nicht jeden Tag konsumiert werden müssen; das wäre nur dann richtig, wenn andere Nahrungsmittel vorhanden wären, was nicht der Fall ist, da ja ein halbes Klg. Mehl pro Woche absolut keinen Ersatz bilden kann. Uebrigens muss berücksichtigt werden, dass diese sieben Kartoffeln nicht nur das Mittagessen, sondern auch das Abendessen zu decken bestimmt sind.

Wie bekannt, wurde im abgelaufenen Jahre die ganze Kartoffelernte im Armeebereiche zu Gunsten der

W.E.

Armee mit Beschlag belegt, es wurde demnach zwar nicht eine staatliche, sondern eine militärische Bewirtschaftung eingeführt. Ich kann demnach auf meine Erfahrungen auf diesem Gebiete im abgelaufenen Jahre hinweisen.

Dass diese Erfahrungen nicht besonders gut ausgefallen sind, ist wohl hinlänglich bekannt. Der Stadt Lemberg wurden 3000 Waggons zugewiesen, die - wie sich später herausstellte - trotz Rationierung und Einfuhr von Kartoffelkarten absolut nicht genügten, umso weniger dürften demnach 1500 sage eintausend fünfhundert Waggons genügen. Dieses Quantum lässt sich überhaupt nicht verteilen, es kann nicht die Bedürfnisse von über 250.000 Einwohner, von vielen Institutionen, humanitären Anstalten, Waisenhäuser, Kinderheime, Spitäler etc. decken.

Wenn nun als Norm pro Person und Tag ein Kilogramm zusammen also 300 Klg. pro Person und zehn Monate angenommen wird, müssten 8.000 Normalwaggons beige stellt werden und nur dieses Quantum kann als Mindestmass dessen, was unumgänglich nötig ist, angesehen werden.

Im Falle der gesetzlichen Normierung der Ration in dieser Höhe, würde die ganze Bevölkerung des Landes vor dem Hungertode bewahrt werden, sie würde Kraft haben allen Unbill des Krieges leichter zu ertragen.

Die heurige Kartoffelernte berechtigt glücklicherweise zu den schönsten Hoffnungen und nach Deckung des ganzen Landesbedarfes würden derartige Mengen noch übrig bleiben, dass sie die Bedürfnisse anderer Kronländer befriedigen und ohne Protest der Bevölkerung ausgeführt werden könnten.

Mit Rücksicht darauf, dass die Stadtverwaltung nicht das ganze nötige Kartoffelquantum durch Lieferungsverträge sichergestellt hat, wäre es nötig der Stadtverwaltung zwei Bezirke zuzuweisen, in denen das nötige Quantum gedeckt werden könnte. Was nun die Art der Bedarfsdeckung anbelangt, so will ich gleich bemerken, dass die Bestimmungen der §§. 20 und 31 der Ministerialverordnung vom 26/7 1917 schwerlich durchführbar sind.

Die Stadtverwaltung muss das Recht haben, den Versorgungsplan in Rahmen des festgesetzten Kontingentes selbst auszuarbeiten und durchzuführen.

Jedem der bestehenden Konsumvereine, jeder bezugsberechtigten Anstalt und jeder Familie wäre das auf sie im Rahmen des Kontingentes entfallende Quantum im Vorhinein festzusetzen und durch Ausgabe von Anweisungen an die einzelnen Produzenten, bei denen die Stadt die Kartoffellieferung sichergestellt hat, zu decken.

Jeder Konsumverein, jede Anstalt und Familie würde nun eine Anweisung auf das auf sie auf Grund des Verteilungsplanes entfallende Quantum an einen genau bezeichneten Produzenten erhalten, sie würden selbst für die Herbeischaffung und Einlagerung des diesbezüglichen Quantums sorgen und nur diese Art der Versorgung kann Gewähr ~~ixistan~~ bieten, dass gar keine Kartoffeln zu Grunde gehen und diese Fehler vermieden werden, die leider im abgelaufenen Jahre Grund zu so vielen berechtigten Klagen gegeben haben.

Die Vermittlung der Kriegsgetreideverkehrsanstalt bei Einführung der Vertragskartoffeln wäre demnach unbedingt auszuschalten.

Die Ausfolgung von Transportbescheinigungen wäre

ausschliesslich Sache der Stadtverwaltung, welche das Recht hätte, dieselben auf das ihr zugebilligte Kartoffelquantum auszustellen und auszufolgen.

Die Bestimmung der Höchstpreise im Detailverkaufe muss unbedingt der Stadtverwaltung überlassen werden.

Ich bin überzeugt, dass diese Art der Regelung des Kartoffelverbrauches allgemeine Beruhigung hervorrufen und zum Nutzen des Landes und des Staates sein wird.

II. Mehlprodukte.

Seit vielen Monaten ist hier im Lande die gesetzliche Mehl- und Brotration bedeutend reduziert, sie beträgt nur 1000 Gramm Brot und 250 Gramm Mehl pro Person und Woche.

Es bedarf wohl keiner näheren Begründung, dass die gesetzliche Ration wie am schleunigsten restituiert werden muss.

In kritischer Stunde, wo alle Getreidevorräte verbraucht und der Staat nur auf Zuschübe aus Rumänien angewiesen war, mag eine derartige Massregel begründet gewesen sein. Heute, am Anfange der neuen Wirtschaftsperiode, ist sie ~~unbedingt~~ unbegründet und ungesetzlich.

Das, was das Gesetz der Bevölkerung zuerkennt, soll und muss eingehalten werden und es ist wahrlich schwer Argumente für eine weitere Vorenthaltung der gesetzlichen Norm zu finden, zumal auch das zuerkannte Quantum nicht besonders hoch ist.

Ich muss nun dringend bitten, der Stadtverwaltung Lemberg ein tägliches Mehlkontingent von 5 Wag-

gons zuzuerkennen, da nur dieses Quantum die Restituierung der gesetzlichen Brot- und Mehlration ermöglichen würde, wobei ich bemerke, dass die Bevölkerungsziffer in den letzten Wochen eine bedeutende Vermehrung erfahren hat.

Infolge der Rückeroberung Ostgaliziens sind viele Familien, die bis nunzu im Westen gewohnt haben, zurückgekehrt, viele sind hingegen aus den rückeroberten Städten nach Lemberg gekommen, um hier fern von der Feuerlinie die Möglichkeit der Rückkehr in ihre Heimatstadt abzuwarten.

In meiner Denkschrift vom 10. Juni 1917. habe ich nachgewiesen, dass ohne Mehlereserven die Vornahme der Mehl- und Brotrationierung unmöglich ist, dass es der Stadtverwaltung infolge sehr rationeller Geschäftsführung gelungen ist, eine Mehlereserve von 90 Waggons zu schaffen - die leider infolge Einstellung der Lieferung des Mehlkontingentes in den Monaten Mai und Juni, gänzlich verausgabt wurden. Ich habe nun damals um Refundierung dieses Mehlrückstandes von zusammen 91 Waggons ersucht, um wieder irgend eine Mehlereserve zu schaffen. Diese meine Bitte konnte damals im Juni 1-J. angesichts des Mangels an Getreide nicht berücksichtigt werden.

Heute muss ich im Interesse einer geordneten Bewirtschaftung diese meine Bitte wiederholen und um Anordnung der Refundierung der früher bestandenen Mehlereserve ersuchen.

III. Brennmaterialien.

(Kor. Minist. röhil publ. Flormann)

Infolge vollständigen Mangels an Brennmaterial steht die Stadtverwaltung geradezu vor einer Katastrophe.

Alle unsere Bemühungen bei den Zentralbehörden und insbesondere im k.k. Ministerium für öffentliche Arbeiten, blieben bis nunzu g a n z erfolglos.

Die städtischen Brennmaterialienlager sind vollständig leer. Weder Holz noch Kohle ist vorhanden.

Hunderte und tausende Familien sind infolge Mangels der Brennmaterialien nicht in der Lage sich ein kärgliches Mittagsessen zu bereiten. Stundenlang stehen Mengen vor den städtischen und privaten Verkaufsstellen, jedoch vergebens; auch nicht ein Zollzentner ist zu bekommen.

Die Zahl der städt. Kriegsküchen wächst aus diesem Grunde mit jedem Tage, über 26.000 Personen müssen notgedrungen in diesen öffentlichen Küchen speisen; über zehn Waggons Holz wöchentlich sind nötig, um nur den Bedarf der Kriegsküchen zu decken.

Eine Vermehrung der Zahl der Küchen ist wegen Mangels an Lebensmitteln und nötigen Brennholz unmöglich. Die Verzweiflung derer, die weder in den Volksküchen Platz finden noch zu Hause kochen können, ist unbeschreiblich.

Die Stadtverwaltung hat zwar viele Verträge auf Lieferung von Brennholz geschlossen, es besteht jedoch geringe Hoffnung, dass dieses Holz auch wirklich angeliefert werden wird, und dies wegen Mangel an Arbeitskräften und Fuhrwerken.

Die k.k. Statthalterei hat über h.ä. Verlangen Kriegsgefangene für die Unternehmer beigelegt, deren Verpflegung stösst jedoch auf unüberwindliche Schwierigkeiten.

An Ort und Stelle sind keine Lebensmittel vorhan-

12. 12/1

den, von Lemberg aus können sie nicht angewiesen werden, da Ueberschüsse nicht vorhanden sind. Die Folge dessen, ist, dass die Kriegsgefangenen überhaupt nicht gepflegt werden können und massenweise davonlaufen.

Wenn nun schon jetzt, im Sommer, ein derartiger Mangel an Brennmaterialien herrscht, wenn jetzt keine Vorräte für den Winter geschaffen werden, um wie viel ernster wird sich diese Lage im Winter gestalten !

Es muss schleunigst dem abgeholfen werden, da derartige Zustände für die Dauer unhaltbar sind.

Die Stadtverwaltung bittet abermals, dass das in früheren Denkschriften angesuchte Kohlenquantum wie am schleunigsten zugesendet werde und dass die Staatsdomänen wenigstens alle k.k. Beamtenfamilien mit Holz versorgen. Wie bereits mehrmals erwähnt wurde, verfügt die Stadtverwaltung über eigene Brennmaterialiendepots und ist im Stande die ganze notleidende Bevölkerung mit Kohle zu versorgen, wenn ihr letztere angeliefert wird.

Infolge Anordnung des Chefs der Kohlenversorgungsstelle, Hr. Bergrates Kloss, hat die Stadtverwaltung um Zuweisung von Kohle für August und September gebeten - bis nunzu vergebens. Auch nicht ein Waggon ist angerollt! Die Kriegshandelszentrale in Krakau erachtet es nicht als ihre Pflicht die Landeshauptstadt mit Kohle zu versorgen, trotzdem sie seit Monaten im Besitze eines Vorschusses von 60.000 Kronen ist.

Hie und da wird einmal in zwei oder drei Wochen ein Waggon Kohle gesendet, der doch nicht in Betracht kommen kann.

Die Lage ist unbedingt kritisch. Ich betone, dass die Stadtverwaltung gar keine Verantwortung für

Konsequenzen übernehmen kann, die aus dem vollständigen Mangel an Brennmaterial eintreten können und eintreten werden.

Angesichts der Monopolisierung der Kohlenzufuhr in Händen des Staates respective der Kriegshandelszentrale in Krakau, verbleibt der Stadtverwaltung nichts anderes übrig, als abermals ihre Stimme zu erheben und Abhilfe zu verlangen.

Es ist höchste Zeit einzuschreiten und Wandel zu schaffen !

IV. Petroleum und Kerzen.

(Dies. wird handschriftlich Madhaja)

Nicht minder trostlos sind die Verhältnisse auf dem Gebiete der Beleuchtung. Der grösste Teil der Bevölkerung ist ausschliesslich auf Petroleumbeleuchtung angewiesen.

Durch volle vier Monate wurde bekanntlich Petroleum überhaupt nicht ausgefolgt.

Die meisten Wohnungen waren nicht beleuchtet; hie und da mussten Kerzen den Mangel an Petroleum ersetzen.

Ich selbst war Zeuge folgenden Falles : Ein 5-jähriges Mädchen hat abends auf den Stiegen den Fuss gebrochen; es wurde in die stockfinstere Wohnung gebracht, ein Arzt wurde sofort herbeigerufen und in einem finsternen, nur von einer kleinen Kerze schwach beleuchteten Zimmer musste er einen Gipsverband anlegen.

Ich muss offen gestehen, nicht die Schmerzensrufe des Kindes, sondern nur die Finsternis im Zimmer und das Jammern der Mutter, die das Zimmer nicht be-

leuchten konnte und die Klagen und unbedingt berechtigten Rekrimationen des Arztes, waren schrecklich und geradezu unerträglich. Derartige Szenen sind auf der Tagesordnung. In Oeffentlichkeit dringt wohl wenig, aber im Inneren der betroffenen Personen sammelt sich Bitterkeit an, die zusammen mit anderen Entbehrungen ein Bild des schrecklichsten Elends darstellen und eine grosse Gefahr für die Stadt und den Staat bildet.

Vom 1. September l.J. wird zwar Petroleum an die Bevölkerung abgegeben werden, aber wieder höchstens 1/2 Liter wöchentlich pro Familie. Es ist überflüssig zu beweisen, dass dieses Quantum auch nicht die einfachsten Bedürfnisse decken kann, umsoweniger jetzt, wo der freie Verkehr mit Kerzen aufgehoben und auch hier staatliche Beschränkung eingetreten ist.

Schon jetzt sind alle Kerzenvorräte verschwunden.

Breite Massen der Bevölkerung sollen höchstens 1/16 Klg. Kerzen somit eine Kerze pro Monat bekommen. Die einzige Folge dieser letzteren Verordnung ist, dass manche Schichten der Bevölkerung trotz aller Beschränkungen Kerzen, jedoch um ein bedeutend höheres Geld als früher, sich werden anschaffen können !

Die Erfahrungen des letzten Winters lehren, dass ein halber Liter Petroleum kaum hinreicht, um ein 5° Küchenlämpchen während dreier Stunden täglich durch nur drei Tage zu brennen. Was soll an den restlichen 4 Tagen der Woche geschehen ?

Womit soll wenigstens ein weiteres Wohnzimmer beleuchtet werden, wo sollen Kinder ihre Schulaufgaben ausarbeiten, wie sollen geistig arbeitende Personen des

124

Abends ihre Arbeiten erledigen ?

Ich begreife, dass Einschränkungen nötig sind, sie dürfen jedoch nicht in Entbehrungen ausarten, die das Leben geradezu unerträglich machen. Ueberdies muss ein gewisses Quantum Petroleum in Ausnahmefällen für Beheizungs zwecke, wie Primus und andere Schnellsieder beige stellt werden, da ja viele Familien, in denen Säuglinge und überhaupt Kinder vorkommen, sowie Familien wo Kranke zu Hause liegen Schnellsiederapparate unbedingt benützen müssen, zumal ja bekanntlich ein Ueberschuss von Holz und Kohle nicht vorhanden sein wird.

Um allen Ansprüchen im bescheidensten Masse nachkommen zu können, müssten der Stadtverwaltung im Monate September wenigstens 15 Waggons, in den Wintermonaten wenigstens 25 Waggons Petroleum beige stellt werden.

Dies sind in allgemeinen Umrissen die wichtigsten Fragen, die einer sofortigen günstigen Erledigung unterzogen werden müssen.

Die Bevölkerung der Landeshauptstadt, die von den Kriegsereignissen so schwer heimgesucht wurde und die bis nunzu trotz aller Entbehrungen, die in dieser Zeit gebotene Ruhe und Geduld auch nicht für einen Moment verloren hat, verdient es wahrlich nicht stiefmütterlich behandelt zu werden !

Alle hier vorgebrachten Wünsche sind durchaus begründet, berechtigt und durchführbar - und schon mit Rücksicht auf die mustergiltige Haltung, die die Stadtbewohner bis nunzu bewahrt haben, erlaubt sich die Stadtverwaltung der Hoffnung hinzugeben, dass die hier ausgesprochenen Postulate einer sofortigen günstigen Entscheidung werden unterzogen werden.

Regierungskommissär-Stellvertreter
der kgl. Landhptstadt Lemberg

Schleicher m.p.

Verwaltung der kgl. Landeshauptstadt Lemberg.

Zl. 573/17.
Apr.

Lemberg, den 10. Juni 1917.

An Seine Exzellenz

K.u.k. Generalmajor H Ö F E R .

k.k. Minister und Leiter des Amtes für Volksernährung

W I E N .

Mit der Denkschrift de dato Lemberg 8 März 1917.
Zl. 195/17.
Apr. hat sich die Stadtverwaltung der kgl. Landeshauptstadt Lemberg, unter Darlegung der daselbst auf dem Gebiete der Approvisionnement herrschenden, überaus tristen Verhältnisse, an Eine Hohe k.k. Regierung mit der Bitte um schleunige Abhilfe gewendet.

Die erbetene Hilfe ist bis nunzu ausgeblieben! Inzwischen haben sich die Zustände nicht nur nicht gebessert, im Gegenteil, sie erfuhren eine derartige Verschlimmerung, dass sofortige Remedur unbedingt platzgreifen muss, sollen nicht Verhältnisse eintreten, die nicht nur nicht im Interesse der Stadt, sondern auch nicht in dem des Staates gelegen sind.- Das hier allgemein herrschende Elend, die Armut und Not haben Dimensionen angenommen, die geradezu schreckenerregend sind.-

Ueber die Hälfte der Bevölkerung ist nicht im

im Stande die notwendigsten Lebensmittel auch nicht gegen normale Preise anzukaufen und ist auf öffentliche Hilfe angewiesen.

Bei Gelegenheit der Organisierung der staatlichen Hilfsaktion, in deren Verlaufe die Verhältnisse einer jeden, um staatliche Unterstützung sich bewerbenden Familie ganz genau an Ort und Stelle seitens eigens hiezu bestellter Vertrauensmänner untersucht wurden, hat es sich herausgestellt, dass über 30.000 Familien mit zusammen über 100.000 Personen nicht im Stande sind, von ihrem Verdienste sich die unumgänglich notwendigsten Lebensmittel anzuschaffen, dass alle diese Familien wochenlang kein Fleisch, kein Fett, keine Milch geniessen, da es ihnen einerseits geradezu unmöglich ist, sich diese Lebensmittel von ihren kargen Einkünften zu beschaffen, andererseits diese Lebensartikel in so geringen Mengen vorhanden sind, dass sie auch nicht im geringsten Teile allen Bevölkerungsschichten zugänglich gemacht werden können.- Nun ist es bekannt, dass ökonomisch und materiell besser situierte Bevölkerungsschichten, die auf dem Gebiete der Approvisionierung herrschenden Mangel leichter ertragen können als ärmere Familien, auf den Ernährungs-schwierigkeiten doppelt schwer lasten.

Lemberg, das vor dem Kriege ein blühendes Gemeinwesen hatte, das auf jedem Gebiete einen ausserordentlichen Aufschwung aufweisen konnte, ist plötzlich infolge der Kriegsergebnisse zu einer armen und notleidenden Stadt herabgesunken und diese Rückwirkung blieb auch auf ihre Bewohner nicht

129

ohne Einfluss.

Den Todesstoss versetzte der Stadt die Entfernung der Landeszentralbehörden, die seit Ausbruch des Krieges ihren Sitz nach Biała resp. Krakau verlegt haben. Fern von der Stadt weilen alle grösseren Bankinstitute, alle während des Krieges gegründeten Zentralen haben ihren Amtssitz gleichfalls in Krakau gegründet. Kein Wunder, dass infolge dessen ein vollständiger Stillstand auf jedem Gebiete der Industrie und des Handels eingetreten ist, dass jede Privatinitiative aufgehört hat, dass an Stelle der früheren Wohlhabenheit, Armut getreten ist, zumal die vermögendere Bevölkerung die Stadt bis nunzu meidet.

Wie ein Alp lastet auf der Stadt und deren Bevölkerung dieser plötzlich eingetretene Wandel, lastet die Erinnerung an alles Unglück, das die Stadt bis nunzu mitmachen musste, lastet schliesslich die Unsicherheit der Lage und die infolge weiteren Fernbleibens der Landeszentralbehörden bestehende Furcht und Besorgnis. Die Unhaltbarkeit dieser Zustände wird noch dadurch gesteigert, dass die Landeshauptstadt im Armeebereiche liegt und alle Konsequenzen dieser Sachlage tragen muss.

Die Stadtverwaltung, die nach Aussen hin für die gehörige Approvisionnementierung der Stadt verantwortlich ist, hat tatsächlich auf diesem Gebiete nur sehr geringe Ingerenz. Sie ist in Allem und Jedem von der Militärbehörde abhängig und an deren Weisungen gebunden, sie hat nicht die Möglichkeit, die ihr geeignet scheinenden Mittel und Wege in Anwendung zu bringen und das zu tun, was sie im Interesse der Bevölkerung zu tun

für nötig erachtet.- Mengen von notwendigsten Lebensmittel-
mitteln werden tagtäglich ohne Kontrolle der Stadt-
verwaltung ausgeführt, letztere hat diesbezüglich gar
keine Ingerenz, da nicht sie es ist, welche die dies-
bezüglichen Bewilligungen erteilt. Einerseits ist die
Stadtverwaltung bemüht, wie am meisten Lebensmittel
einzuführen, um der schwer geprüften Bevölkerung das
Durchhalten doch zu ermöglichen, andererseits wird
ein Teil der so mühsam eingeführten Nahrungsmittel
ohne Wissen und gegen Willen der Stadt sowohl seitens
Militär- als auch Civilpersonen ausgeführt.

Die Fixierung einer Norm, dass jede Militärperson
berechtigt ist 3 resp. 5 Kg. Lebensmittel auszufüh-
ren führt dazu, dass trotz des der Stadt zuerkannten
Fleischkontingentes, letzteres für die Bewohner nicht
vorhanden ist, dass Selchereiwaren, Fettstoffe u.s.w.
für weitere Schichten der Bevölkerung unzugänglich
sind. Auf dem Lemberg ist wie jede andere Grossstadt auf die
Zufuhr von Lebensmitteln aus den angrenzenden politi-
schen Bezirken angewiesen. Schon in normalen Zeiten
mussten entsprechende Schritte eingeleitet werden, um
Lebensartikel aus diesen Bezirken einzuführen.

Auch dies ist jetzt bedeutend erschwert, wenn
nicht unmöglich. Jeder pol. Bezirk bildet für sich ein
abgeschlossenes Terrain, aus dem jede Ausfuhr unmög-
lich gemacht ist. Woher soll die Landeshauptstadt
ihren Bedarf an Gemüse, Butter, Eiern, Milch, Käse
u.s.w. decken, wenn jede Zufuhr aus den Bezirken, auf
die sie Kraft ihrer geographischen Lage angewiesen
ist, unmöglich ist, - wenn laut telegr. Verständigung
der betreffenden k.k. Bezirkshauptmannschaft die Aus-

181

fuhr z.B. von Eiern aus Rawa ruska verboten ist, wenn deutsche Militärpersonen, den Bauern Fuhrwerke mit Lebensmitteln, die nach Lemberg fahren, von den Stadtschranken aufhalten und anderswo dirigieren und wenn gleichzeitig das, was in der Stadt ist, ausgeführt wird. Alle Grossstädte der Monarchie sind berechtigt schon jetzt in Galizien ihren Bedarf an Kartoffeln für das Jahr 1917/18 zu decken und diesbezügliche Verträge mit den Produzenten abzuschliessen. Nur Lemberg, das im Zentrum der Erdäpfelproduktion gelegen ist, kann und darf es nicht tun.

Ausserhalb des Armeebereiches verbietet es die k.k. Statthalterei, im Armeebereiche die k.u.k. Armee, - trotzdem in der Umgebung Kartoffel für die Stadt Wien angekauft werden. Schon im Herbst 1916. wurde in Lemberg der Kartoffelbezug rationiert, es wurden Kartoffelkarten eingeführt, die zum Ankauf von 2 Klg. pro Kopf und Woche resp. 100 Klg. pro Person und Jahr berechtigten. Dieses Quantum hat sich mit Rücksicht darauf, dass schon in normalen Zeiten Kartoffel den wichtigsten Nahrungsbestandteil der hiesigen Bevölkerung bildeten, dass sie jetzt angesichts des Mangels anderer Produkte, die einzige Nahrung ausmachen, als zu gering erwiesen. Einhundert Klg. pro Kopf und Jahr macht ein Gesamtquantum von 3000 Waggons aus, welches sichergestellt werden muss.

Frühkartoffel, die immer aus Südungarn bezogen wurden, sind uns jetzt versagt, deren Ankauf soll der Gemüsezentrale vorbehalten sein und schon jetzt rollen Ladungen nach Wien.- Für die Zeit bis September müssen der Stadt wenigstens 3 Waggons täglich beige stellt werden.

Trotzdem die gesetzlich normierte Tagesration an Mehl 200 Gramm pro Person ausmacht, wurde sie hier seit November 1916 auf 170 Gramm und jetzt auf 120 Gramm reduziert,

182

was um so bedenklicher ist, als ja keine Ersatzmittel bestehen.

Infolge Anordnung des k.k. Amtes für Volksernährung wurde jetzt das tägliche Mehlkontingent für Lemberg auf 4 Waggons festgestellt, welches jedoch nicht geliefert wird.- Die im Winter 1916. angeordnete Reduktion der Mehlration hat es der Stadtverwaltung ermöglicht Mehlereserven zu schaffen, ohne welche die Vornahme der Mehl- und Brot-Rayonierung unmöglich ist.

Nun wurde das für Lemberg bestimmte Mehlkontingent seit April l.J. nicht vollgeliefert, so dass der bis heute entstandene Mehlrückstand über 90 Waggons ausmacht.

Zur Deckung dieses Rückstandes mussten einerseits alle Mehlereserven verausgabt werden, andererseits die oben erwähnte Reduktion platzgreifen.

Für die Dauer ist die Beibehaltung dieser Reduktion unmöglich, da die Bevölkerung nicht total ausgehungert werden darf.

Die Wiederherstellung der gesetzlichen Ration hängt von der regelmässigen Anlieferung des für die Stadt zuerkannten Kontingentes ab, was leider bis nunzu trotz aller möglichen Uргenzen nicht der Fall war. Die Kriegegetteide-Verkehrsanstalt muss endlich einmal einsehen resp. gezwungen werden, die Anordnungen der Regierung zu vollführen, sie muss den ihr zur Verfügung stehenden Apparat derart ausnützen, dass die vorhandenen Getreide resp. Mehlvorräte entsprechend den Weisungen der Regierung geliefert werden.

Die Dispositionen für Mehlanlieferung dürfen nicht von Tag zu Tag, sondern wenigstens für ganze Woche im Vorhinein herausgegeben werden, denn nur in letzterem Falle kann die Brot- und Mehl-Rayonierung vollzogen werden.

183

Der der Stadtverwaltung gebührende Mehrrückstand von 91 Waggons muss unbedingt refundiert werden. Ohne Reserven ist an eine rationelle Bewirtschaftung nicht zu denken.

Derartige bedeutende Reserven haben die Bewohner Lembergs während der ersten acht Wochen der russischen Invasion geradezu vom Hungertode gerettet, da sie die einzige Quelle der Versorgung mit Mehl bildeten. Einhundert siebzehn Waggons betragen die städt. Mehlereserven am Tage der Befreiung Lembergs von dem barbarischen Joch.

Auch diese Reserve versorgte die Bevölkerung mit Mehl während der ersten sechs Wochen bis die Anlieferungen durch die Kriegsgetreide-Verkehrsanstalt begannen haben.

Für den Fall von Transportunterbrechungen, mit denen hier gerechnet werden muss, müssen Mehlereserven unbedingt vorhanden sein.

Der seitens der k.k. Regierung zwecks Vornahme der staatlichen Hilfsaktion der Stadtverwaltung zur Verfügung gestellte Betrag pro 2 Millionen Kronen hat bis nunzu eine bedeutende Erleichterung auf dem Gebiete der Volksernährung gebracht.

Tausende von Familien wurden in die Lage versetzt, sich Fleisch und andere Lebensmittel anzukaufen, Volks- und Bürgerküchen wurden gegründet, in denen schon heute 20.000 Personen täglich ihr Mittagsmahl gegen geringes Geld, ja sogar unentgeltlich einnehmen. Dieser Fonds für staatliche Hilfsaktion muss spätestens am 1. Juli l.J. mit einem weiteren bedeutend grösseren Betrage dotiert werden, um es zu ermöglichen, die bereits im vollen Gange befindliche Aktion weiterzuführen resp. auszudehnen.

Wg

Bestehende und neu zu gründende Volks- und Bürgerküchen müssen mit entsprechenden Lebensmitteln wie Maismehl, Roggerste, Graupen und Hülsenfrüchten, die hier nicht vorhanden sind, dotiert werden.

Für Kranke und Kinder, deren Sterblichkeit besorgniserregende Dimensionen annimmt, muss Kondensmilch, Haferreis und Weizengries zur Verfügung gestellt werden.

Die österr. Zentraleinkaufsgesellschaft in Wien ist zu verhalten, hier in der Landeshauptstadt eine Filiale zu gründen, da ihre in Krakau bestehende Filiale nur letztere Stadt nicht aber Lemberg mit den aus den neutralen Staaten bezogenen Waren versieht. Kein Wunder, dass hier Zitronen, Hartkäse, konservierter Speck, Butter und andere Artikel unbekannt sind, zumal die Beschaffung von Butter im Armeebereiche, welcher vor Allem die Armee zu versorgen hat, unendliche Schwierigkeiten bereitet.

Die Versorgung der Stadt mit Brennkohle und Brennholz ruft die grössten Besorgnisse hervor.

Lemberg besitzt ein städtisches Brennmateriallager, welches bis nunzu im Sommer Kohle und Brennholz angeschafft und für den Winter in den Lagern gesammelt hat.

Nur diesem Umstande hat es die Stadtverwaltung zu verdanken, dass der letzte sehr strenge Winter ziemlich glimpflich verlaufen ist.

Die städtischen Lager haben nicht nur die städt. Gebäude und Schulen wie auch die Zivilbevölkerung, sondern auch die Staatsgebäude wie Universität, Mittelschulen u.s.w. und Militärgebäude mit Holz und Kohle versorgt.

Heute sind die städt. Lager fast leer und mit Grauen muss an den nahenden Winter gedacht werden. Wenigstens drei Tausend Waggons Kohle und eben so viel

185

Brennholz sind nötig, um den dringendsten Bedarf decken zu können.

Der Beirat der kgl. Landeshauptstadt Lemberg hat in der am 8. Juni l. J. stattgehabten Sitzung in Berücksichtigung der oberwähnten Sachlage einstimmig nachstehende Beschlüsse gefasst und die Stadtverwaltung beauftragt dieselben einer Hohen k. k. Regierung zur Berücksichtigung vorzulegen :

1. Rückverlegung der Landeszentralstellen nach Lemberg.
2. Ausscheidung der Landeshauptstadt Lemberg samt allen angrenzenden politischen Bezirken aus dem Armeebereiche.
3. Bestimmung einer entsprechenden Anzahl politischer Bezirke Galiziens bis Sokal einerseits und Stryj-Sambor andererseits zur ausschliesslichen Versorgung der Landeshauptstadt mit den unumgänglichst nötigen Lebensmitteln wie Milch, Milchprodukten, Eiern, Gemüse, Geflügel, usw. und Anordnung der Aufhebung aller in diesen Bezirken bestehenden Ausführverbote und Ausfuhrbeschränkungen.
4. Erlassung eines unbedingten Ausführverbotes aller Lebensmittel aus dem Bereiche der Landeshauptstadt und zwar sowohl für Zivil- als auch Militärpersonen, - Ermächtigung der Stadtverwaltung zur Erlassung dieses Verbotes und Ueberwachung dessen Vollzuges.
5. Anordnung, dass das für Lemberg bestimmte Mehlkontingent per 118 Waggons monatlich - hierin wenigstens ein Drittel Weizenkochmehl unbedingt angeliefert und dass die diesbezüglichen Dispositionen, we-

nigstens für eine Woche im Voraus erlassen werden.

6. Refundierung des Mehrrückstandes von zusammen 91 Waggons.
7. Ermächtigung der Stadtverwaltung zum Ankauf von 3000 Waggons Kartoffel für das Jahr 1917/18 im Armeebereiche mit dem, dass die anzukaufenden Kartoffel von jeder Requisition befreit werden.
8. Anordnung, dass die Gemüsezentrale in Wien von den in Ungarn angeschafften resp. anzuschaffenden Frühjahrskartoffeln wenigstens 3 Waggons täglich der Stadtverwaltung zur Verfügung stelle event. die Ermächtigung der städtischen Approvisionierungsanstalt zum Ankauf dieser Frühjahrskartoffel in Ungarn.
9. Anordnung der Gründung einer Filiale der österr. Zentraleinkaufsgesellschaft in Lemberg.
10. Dotierung der bestehenden Volks- und Bürgerküchen mit wenigstens je 5 Waggons Maismehl, Poligerste, Graupen und Hülsenfrüchten.
11. Anlieferung von wenigstens 5 Waggons Haferreis und Weizengries für Kranke und Kinder.
12. Weitere Dotierung des Fonds für staatliche Hilfsaktion mit wenigstens fünf Millionen Kronen.
13. Ermöglichung des Bezuges von 2000 Waggons oberschlesischer oder Landeskohle sowie 2000 Waggons Holz aus den Staatsdomänen.

Indem ich nun obige Beschlüsse einer Hohen k.k. Regierung zur geneigten Berücksichtigung vorlege, erlaube ich mir noch schliesslich zu bemerken, dass das mustergiltige Verhalten der ganzen

hiesigen Bevölkerung, der Heldenmut, mit der sie bis nunzu allen Unbill des Krieges ertragen hat, genügend Grund gibt zu hoffen, dass Euere Exzellenz der schwer geprüften Stadt jede möglichste Hilfe werden angedeihen lassen.

Regierungskommissär Stellvertreter
der kgl. Landeshauptstadt
Lemberg

Dr. Schleicher m.p.

13.015

189

Verwaltung der kgl. Landeshauptstadt Lemberg.

Zl. 262/17.
Apr.

Lemberg, den 25. März 1917.

Zuweisung eines entsprechenden Kontingentes an Kaffee an die Stadtverwaltung Lemberg.

K. k. Amt für Volksernährung

in W i e n .

E u e r e E x z e l l e n z !

In Lemberg besteht seit beiläufig 8 Jahren eine städtische Approvisionnementanstalt, deren Agenden mit jedem Jahre gewachsen sind und die mit dem Ausbruche des Weltkrieges die Versorgung der Bewohner mit allen nötigen Lebensmitteln in die Hand genommen hat. Die Approvisionnementanstalt bezweckt nicht nur die Regelung der Lebensmittelpreise, sie verkauft auch unmittelbar an die Bevölkerung alle hier vorhandenen Lebensmittel. Zu diesem Behufe führt die städtische Approvisionnementanstalt die Brodverbackung für die ganze Stadt in eigener Verwaltung, sie besitzt 41 städtische Handlungen und 4 städtische

190

Fleischbänke in denen Brodmehl, Salz, Zucker u.s.w. resp. Fleisch direkt an die ganze Bevölkerung verkauft wird. Der gegenwärtige Jahresumsatz beträgt circa 100 Millionen Kronen, der Tageserlös in den städtischen Handlungen und Fleischbänken beträgt heute bis 40.000 Kronen.- Diese Ziffern sind der beste Beweis der zweckentsprechenden Organisation dieser städtischen Institution. Die Bevölkerung verlangt dringend ihren Bedarf an Kaffee in den städtischen Handlungen decken zu können zumal hier nur zwei Privatfirmen Kaffee verkaufen. Es ist wohl überflüssig zu beschreiben, welche Szenen vor diesen Firmen stattfinden. Tausende Personen warten vergebens vor diesen zwei Handlungen und ist es absolut für die Dauer unmöglich eine viertel Million Menschen nur zwei Firmen zuzuweisen.

Der hiesige Eisenbahnverband hat bereits ein Kaffeekontingent zugewiesen erhalten, die Stadtverwaltung wartet darauf bis nunzu vergebens. Namens der ganzen Bevölkerung ersuche ich Euere Exzellenz veranlassen zu wollen, dass der städtischen Approvisionierungsanstalt in Lemberg zwecks Verkaufes in 41 städt. Handlungen ein Kaffeekontingent in der Höhe von einem Waggon zugewiesen werde.-

12014

W 11/12

Verwaltung der kgl. Landeshauptstadt Lemberg.

Zl. 261/17.
Apr.

Lemberg, den 25. März 1917.

Einfuhrbewilligung von
Buchweizen und Hirse
aus dem okkupierten Gebie-
te des Königreiches Polen.

K. k. Amt für Volksernährung

in W i e n .

In meinem Memorandum ddo 8. März 1917. habe ich Euerer Exzellenz die trostlose Lage in der sich die königl. Landeshauptstadt Lemberg auf dem Gebiete der Approvisionnement befindet in allgemeinen Umrissen dargestellt. Ich habe nachgewiesen, mit welchen Schwierigkeiten die Stadtverwaltung kämpfen muss, um den Betrieb der bereits bestehenden städtischen Volksküchen wegen Mangels an den notwendigsten Lebensmitteln weiter zu führen. Nun treten an die Stadtverwaltung neue Aufgaben heran. Infolge Reskriptes des k.k. Amtes für Volksernährung vom 23/I 1917.Z.J/4-433 muss die Stadtverwaltung die Eröffnung neuer Kriegs-

192

küchen für wenigstens 20.000 Personen beschleunigen; hiezu sind selbstverständlich Lebensmittel wie Heidegrauen, Hirse und Hülsenfrüchte nötig. Mit Rücksicht darauf, dass diese Artikel seitens der Kriegsgetreideverkehrsanstalt seit fast einem Jahre der Stadtverwaltung überhaupt nicht geliefert werden, habe ich mich um deren Einfuhr aus dem Königreiche Polen bestrebt.

Auf mein diesbezügliches Ansuchen Z.z.a. 5746/16 vom 20/I 1917. wurde seitens des k.u.k. Militärgeneralgouvernements in Polen mit Bescheid ddo Lublin 8/2 1917. A.F.Nr.62313/17 der Stadtverwaltung Lemberg im Sinne des k.u.k. Armeeoberkommando-Befehles Q.Op.Nr. 132.420 die Bewilligung zur Ausfuhr von 100 Tonnen Buchweizen und 40 Tonnen Hirse aus dem Kreise Janów erteilt. Gleichzeitig wurden die diesbezüglichen Zertifikate durch die Warenverkehrszentrale in Krakau gegen Erlag der entfallenden 2% Gebühr anher übersendet. Auf Grund dieser Bewilligung habe ich bei der Devisenzentrale die Anschaffung des zum Ankaufe dieser Waren nötigen Betrages in Rubeln erwirkt und durch Vermittlung unseres dortigen Bevollmächtigten den Ankauf bewerkstelligen lassen. Nachdem all dies geschehen, erhielt ich zu meinem grössten Erstaunen die telegraphische Verständigung, dass die Ausfuhr der bereits angekauften Waren ohne Bewilligung des k.k. Amtes für Volksernährung nicht erfolgen kann.

Ich glaube, dass es angesichts der hier im Grenzlande herrschenden Verhältnisse keiner weiteren Begründung bedarf und die Erteilung einer derartigen Bewilligung zu erwirken.

Das bereits angekaufte Quantum von 10 Waggonen Buchweizen und 4 Waggonen Hirse kann selbstverständlich

für sehr kurze Zeit reichen. Um einem neuerlichen Mangel dieser Waren vorzubeugen und um eine regelmässige Versorgung der bereits bestehenden und der neu einzuführenden Küchen, sowie der hier bestehenden 41 städtischen Handlungen zu ermöglichen, habe ich mich mit Gesuch vom 24. Februar 1917. Z.z.s. 6333/17. an das k.u.k. Armeekommando gewendet mit der Bitte um Erteilung einer neuerlichen Einkaufs- und Ausfuhrbewilligung von weiteren 15 Waggons Buchweizen, 15 Waggons Gerstengrütze und 10 Waggons Hülsenfrüchte aus dem Gebiete des Königreiches Polen.

Mit Bescheid vom 10. März 1917. M.V.Nr. 32.611/P. wurde die Stadtverwaltung verständigt, dass das Armeekommando bedauert unterem Ansuchen nicht willfahren zu können, da alle im Bereiche des Militärgeneralgouvernements Lublin etwa noch aufbringbaren Vorräte an Buchweizen, Grütze und Hülsenfrüchten dem k.k. Amte für Volksernährung zur Verfügung gestellt werden und dass unser h.ä. Einschreiten demgemäss diesem k.k. Amte abgetreten wurde.

Die Erteilung der erbetenen Einkaufs- und Ausfuhrbewilligung bildet für die Stadtverwaltung geradezu eine Lebensfrage. Diese Ware müssen wir haben, da sonst alle Wohlfahrtsinstitutionen geschlossen und die Bevölkerung in Ermangelung jedweder anderweitiger Surrogate geradezu dem Hunger zugetrieben würde; wir besitzen gar keine andere Quelle, aus der wir diese Waren beziehen könnten, zumal die einzige gesetzliche Quelle d.i. die Kriegsgetreideverkehrsanstalt bis nunzu vollkommen versagt hat.- Unsere einzige mögliche Quelle für den Bezug dieser Waren bildet ausschliesslich das Königreich Polen, welches viele andere westliche Städte bis nunzu mit Waren versorgt hat.

1914

Angesichts dieser Verhältnisse erlaube ich mir namens der Stadtverwaltung Lemberg Euere Exzellenz um Bewilligung der Ausfuhr der bereits auf Grund der Ermächtigung des k.u.k. Militärgeneralgouvernements in Polen vom 8/II 1917. A.F.Nr.62.313/17 gekauften zehn Waggons Buchweizen und 4 Waggons Hirse, wie nicht minder um Erteilung der mit Ansuchen vom 24. Februar 1917. Z.z.a. 6333/17 erbetenen Einkaufs- und Ausfuhrbewilligung von weiteren 15 Waggons Buchweizen, 15 Waggons Gerstengrütze und 10 Waggons Hülsenfrüchte aus dem okkupierten Gebiete des Königreiches Polen, zu bitten.-

91361/6

egg. imm.

DM 1173

185

✓

MEMORANDUM

der Gemeindeverwaltung der königl. Landeshauptstadt Lemberg
an
die Hohe k.k. Regierung

betreffend eine nicht rückzahlbare Staatssubvention
im Betrage von 15,000.000 Kronen
für die infolge des Weltkrieges dringend gewordene
humanitäre- und Assanierungsaktion.

M.Z. 91361/16.

Hohe k.k. Regierung !

I. Die Darstellung der gegenwärtigen
Finanzlage der kgl. Landeshauptstadt Lemberg.

Eine Reihe von Petitionen, in denen die Verwaltung der königl. Landeshauptstadt Lemberg nach Wiedereinnahme Lembergs an die k.k. Regierung um finanzielle Hilfe zwecks Ordnung der Administrationsverhältnisse und Instandsetzung der Gemeindegewirtschaft sich gewandt hat, hatte bisher nur den Erfolg, dass das k.k. Finanzministerium der Gemeinde Lemberg im Jahre 1915. zur Einlösung der 100-Kronen-Gemeinde-Kassascheine, die während der russischen Invasion an Stelle österreichischer Banknoten eingeführt wurden, einen rückzahlbaren Vorschuss im Betrage von 1,982.000 Kronen erteilte und für Deckung der laufenden Administrationsauslagen gleichfalls nur einen rückzahlbaren Vorschuss im Betra-

ge von einer Million Kronen gewährt hat.

Erst nach Zusammenstellung des Gemeindebudgets für die Periode 1915/16, d.h. vom 1. Juli 1915. bis Ende Juni 1916., welches ungeachtet der bis zum Aussersten getriebenen Sparsamkeit, und der striktesten Genauigkeit bei Berechnung der voraussichtlichen Einnahmen, mit einem Defizit von 6,342.500 Kronen, /sogar bei Einrechnung der beiden früher erwähnten Vorschüsse/, geschlossen wurde, sah sich die Hoho k.k. Regierung veranlasst - der Gemeinde Lemberg einen weiteren rückzalbaren Vorschuss im Betrage von 1,000.000 Kronen zur Deckung der laufenden Administrationskosten, jedoch mit Ausschluss der Schuldtilgung, über welche eine besondere eingehende Aufklärung verlangt wurde, zu gewähren.

Nachdem die Gemeinde Lemberg den oberwähnten rückzalbaren Vorschuss erhalten hat, verblieb aber noch ein ungedecktes Budgetdefizit pro 1915/16 im Betrage von 5,342.500 Kronen, welches infolge unvorhergesehener ausserordentlicher Auslagen, die gegenwärtig von der Gemeindeverwaltung zu Zwecken von Teuerungszulagen für das ganze Verwaltungs- und Lehrpersonal - analog den durch die Staatsbehörden erlassenen Anordnungen - benötigt werden, noch um eine halbe Million steigen wird; zur Deckung dieses Postens verfügt die Gemeindeverwaltung über keine eigenen Einnahmen.

Dies veranlasste die Gemeindeverwaltung im Februar 1916. aus dem ihr zugeteilten Beirate eine Deputation nach Wien zu delegieren, welche zu Händen der Hohen k.k. Regierung ein Gesuch um weitere Sub-

189

vention zur Deckung des oben erwähnten Budgetdefizits einbrachte. Die ziffermässige Richtigkeit dieses Defizits hat darauf der nach Lemberg entsandte Delegierte des Hohen k.k. Finanzministeriums auf Grund der Wirtschaftsergebnisse, die eingehend in den Büchern der städtischen Buchhaltung aufgezeichnet sind, überprüft. Der Repräsentant der Hohen k.k. Regierung hat nach Einsichtnahme in die Gemeinderechnungen eine volle Uebereinstimmung zwischen den bereits erzielten Wirtschaftserfolgen und den betreffenden Posten des pro 1915/16 aufgestellten Gemeindebudgets gefunden und anerkannt, dass das durch die Verwaltung der Stadtgemeinde Lemberg pro 1915/16 berechnete Budgetdefizit sachlich und ziffermässig begründet sei und mit Beihilfe staatlicher Mittel im Ganzen gedeckt werden sollte.

Wenngleich das galizische k.k. Statthaltereipräsidium in Biala im nächsten Monate infolge der Bestrebungen der nach Wien entsandten Deputation einen weiteren rückzalbaren Vorschuss zur Deckung der Zinsschein- und Einlösung städtischer ausgeloster Obligationen im Betrage von 500.000 Kronen anstatt der entsprechend dem tatsächlichen Bedürfnis erhofften vollen zwei Millionen - der Stadtgemeinde Lemberg angewiesen hat, hegte doch die Stadtverwaltung im Vertrauen auf eine gerechte und einsichtsvolle Beurteilung der einer Hohen k.k. Regierung durch die Gemeinde-Delegation vorgeführten gegenwärtigen finanziellen Lage der Stadt - die feste Hoffnung, dass baldmöglichst nicht nur der pro April zu erwartete Vorschuss im Betrage von 2.000.000 Kronen resp. nach erfolgter Anweisung von 500.000 Kronen, der noch fehlende Restbetrag von

1,500.000 Kronen, was auch Ende April 1916. richtig erfolgte, angewiesen sein wird, sondern auch dass der Stadtgemeinde Lemberg infolge des nahenden budgetären Jahres-Abschlusses auch ein weiterer Vorschuss zur Deckung des Restdefizites im Betrage von 3,342.500 Kronen, wenn auch in bisheriger Form eines rückzalbaren Vorschusses, um dessen gütige Anweisung an die Hohe k.k. Regierung auch jetzt noch ein dringendes Ersuchen ergeht, gewährt wird.

Mit dieser Bitte jedoch, deren Begründung von dem hierher entsandten Repräsentanten der Hohen k.k. Regierung anerkannt wurde und deren geneigte und bald - mögliche Erledigung für die Gemeinde Lemberg eine Lebensfrage der weiteren administrativen Funktionen nicht nur im Interesse der Ortseinwohnerschaft, sondern auch der in Ostgalizien operierenden k.u.k. Wehrkraft bildet, kann die Gemeinde Lemberg ihre Bestrebungen um eine weitere ausgiebige Fürsorge seitens der Hohen k.k. Regierung keineswegs abschliessen, nachdem hinsichtlich Erlangung einer festen Basis und der nötigen materiellen Mittel zwecks Aufnahme der gegenwärtig gänzlich stockenden autonomen und kulturellen Tätigkeit seitens der Gemeinde, wenn auch nur in den wichtigsten Zweigen der städtischen Wirtschaft, keine andere Möglichkeit besteht. Durch blosse Deckung des Budgetdefizits, wenn gleich auch die Gemeinde Lemberg darum dringend ersucht und diese Deckung als ausgiebige Hilfe und grosse Wohlthat seitens der Hohen k.k. Regierung für die Stadt ansieht und in dankbarer Erinnerung behalten wird, soll die Stadtwirtschaft nur eine einjährige finanzielle Regelung pro 1915/16 erfahren. Ende Juni 1916. wird

nämlich die Stadtgemeinde Lemberg wie im vergangenen Jahre wieder auf demselben toten Punkt angelangt sein, d.h. es wird ihr die Möglichkeit abgehen, die Erfordernisse des neuen Budgets pro 1916/17 zu decken, weil bisher sich weder die städtischen administrativen Auslagen vermindert, noch die eigenen Gemeindecinnahmen überhaupt gestiegen sind.

Ausser dieser schweren Sorge um die Deckung des nächsten Gemeindebudgets, welche die Verwaltung der Stadtgemeinde Lemberg bereits gegenwärtig beschäftigt, ergibt sich im laufenden Kalenderjahre für die Gemeinde noch eine wichtige, doch unvergleichlich schwieriger zu lösende Frage. Es ist die Beschaffung von Mitteln zur Lösung der Approvisionierungsaufgabe, sowie zur Weiterführung der vor dem Kriege begonnen und für das Wohl der Stadt unumgänglichen Assanierungsarbeiten, welche zu ihrer Herstellung noch bedeutender Mittel bedürfen.- Diese Arbeiten wurden leider durch den Krieg in ihrem vollen Gange unterbrochen und werden nach Beendigung des Krieges eine dringende Notwendigkeit für die allgemeine Assanierung der Stadt bilden. Hierher gehört vor allem die bereits begonnene Kanalisierung im Anschlusse an die Regulierung des Pełtewflusses, sowie der nicht mehr aufschiebbare Bau einer zweiten Wasserleitung. Diese beiden Arbeiten würden es der Stadt ermöglichen, die Ernährung der verarmten und wegen Mangel an Verdienst völlig ratlosen Bevölkerung trotz der horrenden Teuerung in die Wege zu leiten, wozu auch noch die gleichzeitige Errichtung von Verkaufshallen in's Auge gefasst werden müsste. Gegenwärtig sind nämlich die ökonomischen- und Erwerbs-Verhält-

nisse in Lemberg, weil die Stadt zum Kriegsgebiete gehörte und eine langdauernde feindliche Okkupation mitmachte, einer so bedeutenden Depression verfallen, dass die bekannte Lebensfähigkeit und ökonomische Rührigkeit dieser Stadt nicht nur allgemein versagte, sondern auch in vielen wirtschaftlichen und sozialen Richtungen fast gänzlich aufhörte.

Die Zahl der arbeitsfähigen Einwohner ist bedeutend gesunken und der Rest leidet grossenteils Hunger und vagiert beschäftigungslos in Suche nach Unterstützung und unentgeltlicher Verköstigung. Die Verkaufsläden stehen grossenteils verlassen, viele Handelslokale sind gesperrt, andere aber, die noch im Gange sind, funktionieren kaum durch ein paar Vormittagsstunden, worauf sie infolge Warenmangels auch geschlossen werden und gleichzeitig die Entlohnung des Ladenpersonals herabsetzen. Die Gewerbetätigkeiten stehen vorwiegend still und die Fabriksanlagen haben ihre

Arbeit eingestellt. Eine Lebensmittelteuerung ist eingetreten und die Preise für Kleider und Schuhwerk sind unerschwinglich geworden. Die Zahl der unvermieteten Wohnungen ist beträchtlich und für die vermieteten können die Realitätenbesitzer den Zins nicht hereinbringen. Dies ist ein schwaches Bild der ökonomischen Lage der Stadt Lemberg.

Ein Vergleich der gegenwärtigen Lage mit dem Zustande vor dem Kriege erweist einen derart erschreckenden ökonomischen Niedergang und eine derartige Depression in allen Zweigen der sozialen Tätigkeit, dass nur eine ausserordentliche und sehr ausgiebige finanzielle Hilfe seitens der k.k. Regierung in Form einer nicht

rückzalbaren Subvention, die so schwer betroffene Stadt aus dieser Lage aufrichten kann.

II. Der Zustand vor dem Kriege.

Die Stadt Lemberg, die vor Kriegsausbruch an ständiger Einwohnerschaft ohne Militärbesatzung beinahe 1/4 Million Köpfe zählte, war trotz ihrer bedeutenden Territorialausdehnung mit allen fortschrittlichen grosstädtischen Kommunikations- und Salubritäts-Einrichtungen die ein volles ökonomisches Aufblühen der Gemeinde ermöglichten, versehen. Durch ihre geographische Lage an einer Hauptverkehrsader zwischen dem Westen und dem Osten sowie gegen den Süden Mitteleuropas, bildet die Stadt einen Knotenpunkt für eine ganze Reihe sich kreuzender Eisenbahnlinien und hatte alle Bedingungen für ein Emporium des Handels- und Industrieverkehrs nicht nur für das ganze Land, sondern auch für die angrenzenden Provinzen.- Dank der umfassenden Voraussicht und der patriotischen Fürsorge der früheren Stadtverwaltungen um das Wohl dieser königlichen Gemeinde entwickelte sich die Stadt mit stetiger Beschleunigung nicht nur ökonomisch, sondern auch kulturell, ohne Unterbrechung.

Leute, die vor zehn und mehr Jahren die Stadt verlassen hatten, konnten nach ihrer Rückkehr den grossartigen Fortschritt auf dem Felde der ökonomischen, sozialen, kulturellen und assanierenden Tätigkeit, wie auch den stets wachsenden Wohlstand der Einwohner nicht genug bewundern. Aus einer beinahe mittleren Provinzstadt hat

sich Lemberg im Verlaufe von kaum 20 Jahren durch eigene Arbeit und soziale Rührigkeit zu einer wahren und schönen Hauptstadt des grössten Kronlandes emporgeschwungen, deren Steuerkraft mächtig zunahm. Es wurden die früheren Strassen erweitert, es entstanden neue Strassenzüge und erstreckten sich weit in die Umgebung; Anlagen, Strassen und Plätze wurden mit ansehnlichen mehrstöckigen Häusern umgeben, die nach allen Regeln der Technik, der Hygiene und der Bequemlichkeit ausgestattet wurden. Dazwischen entstanden herrliche Gärten und schattige Parkanlagen, deren Grün mit Blumenschmuck und künstlerischen Denkmälern abwechselt, wie z.B. der Stadtgarten vor dem Landtagsgebäude, dann "Wały Hetmańskie" und "Gubernatorskie" im Zentrum der Stadt, der "Kiliński-Park" mit dem ehemaligen Ausstellungsplatze und der Rennbahn, der Gartenpark "Bartosza Głowackiego", der ehemalige Sandberg "Wysoki Zamek" mit dem Hügel "Unii Lubelskiej", schliesslich die Parkanlagen in "Żelazna Woda" und auf dem Wiśniowski Hügel in den Vorstädten.- Am Umfange der Stadt entstanden neue prächtige Bezirke, an welche sich neue Industrie- und Fabriks-Anlagen anschlossen. Insbesondere entwickelte sich im Norden und Westen der Stadt, in den Bezirken, welche unmittelbar an die benachbarten Dorfgemeinden angrenzen, bedeutende Fabrikskolonien, deren Produktion nicht nur für die Stadt und ihre nähere Umgebung, sondern auch für den Export und für die Befriedigung der Bedürfnisse der k.u.k. Armee und der k.k. Staatsbahnen inbetracht kommt. Nebst den im Süden der Stadt bestehenden zahlreichen Fabriksziegeleien, die einen beschleunigten Ausbau der Stadt erleichterten, entstanden im Bereiche der Gemeinde viele andere Industrieunternehmungen wie z. B.

Kachel- und Kunststeinfabriken, Holzindustrie-Unternehmungen, Parkettfabriken, Erzeugung von Zement- und Betonwaren, Maschinen und Eisenkonstruktionsfabriken, Herstellung von feuersicheren Kassen, eine chemische Fabrik für landwirtschaftliche und industrielle Zwecke, eine Konservenfabrik, Farben und Lackherzeugung, eine Petroleumraffinerie, Spiritus- und Essigfabriken, Anstalten für Senf- und Zuckerwarenerzeugung, für künstliche Mineralwässer, für Heilmittel und Toilettenartikel, eine grosse Brotfabrik, eine Schuhwarenfabrik, schliesslich zwei grosse Dampfmaschinen, ausser den grossen städtischen Industrieanlagen, welche wie z.B. die Gas- und Elektrizitätsanstalt in erster Linie für Zwecke des allgemeinen Wohles und zur Förderung des städtischen Handgewerbes durch Lieferung von Gas- und Elektrizitätsstrom als billige Betriebskraft und zur Beleuchtung geschaffen wurden, gleichzeitig aber zu einer kräftigen ökonomischen Stütze der Gemeindegewirtschaft heranwachsen. Nebst den Leistungen für öffentliche Zwecke, wie billige Beleuchtung der Strassen, Plätze und öffentlichen Gebäude und Erleichterung einer billigen Kommunikation mit den Vorstadtbezirken durch elektrische Strassenbahnen, was auf den Bodenwert der entfernteren Stadtteile einen bedeutenden Einfluss ausgeübt hat, brachten die beiden erwähnten Anstalten der Gemeinde einen hohen Reinertrag, welcher im Stadtbudget zur Deckung der allgemeinen Verwaltungsauslagen wesentlich beitrug, wodurch auch die Gemeinde-Zuschläge zu den Realsteuern durch eine Reihe von Jahren der-

art niedrig erhalten werden konnten, wie es von keiner anderen Gemeinde im Lande erreicht wurde.

Die Schaffung der beiden obigen kommunalen Industrieanlagen hatte nicht nur eine sofortige bedeutende Entwicklung der Stadt zur Folge, sondern hat auch das Handwerk und den Handel auf's günstigste beeinflusst. Der Aufschwung ging derart rasch vor sich, dass der Mietzins für Lokale zu Handels- und Industriezwecken infolge grosser Nachfrage zuweilen eine stauenerregende Höhe erreichte. Da nun die Stadt gleichzeitig Institutionen besass, welche sämtliche kulturellen Anforderungen befriedigten, nachdem neben 45 öffentlichen und zahlreichen privaten Volks- und Bürgerschulen, 8 höhere Gymnasien nebst Filialen, 2 Oberrealschulen, eine Staatsgewerbeschule, eine k.k. Handelsakademie, eine höhere Forstschule, eine tierärztliche Hochschule, eine Technische Hochschule und eine volle Universität, schliesslich für die der militärischen Ausbildung zustrebende Jugend eine auf Gemeindegründen in horrrlicher Stadtgegend prächtig eingerichtete Kadettenschule bestand, strömte die ganze bildungsbedürftige Volksmasse nicht nur aus dem Lande Galizien und dem Königreiche Polen, welches bisher solcher Institutionen entbehrte, sondern auch aus dem Auslande in Lemberg zusammen. In der Stadt siedelten sich zahlreiche Familien an, die hier Beschäftigung und Befriedigung aller materiellen und intellektuellen Bedürfnisse fanden, da Lemberg eine Landeshauptstadt war, welche die höchsten staatlichen und autonomen Behörden, die gesetzgebende Landesbehörde, die grösste autonome Gemeindemagistratur, schliesslich eine höhere

Obergerichtsbehörde für zwei Kronländer und die Gerichtsbehörden I Instanz beherbergte, die zu den grössten im Staate gehören. Schliesslich ist Lemberg der Sitz von drei katholischen Erzbischöfen, was in keiner anderen Landeshauptstadt der Fall ist, sowie zahlreiche Klöster mit Erziehungsanstalten, nebst einer evangelischen Kirchengemeinde und der grössten israelitischen Kultusgemeinde im Lande.

Neben diesen Institutionen, welche die geistigen Bedürfnisse der ortsansässigen, überwiegend polnischen Einwohnerschaft befriedigten, bestanden noch separate Bildungsanstalten für die ruthenische und deutsche Bevölkerung mit eigener Unterrichtssprache. Bei der Aufzählung der kulturellen Institutionen, die in Lemberg während dessen Aufschwungsperiode erstanden sind, dürfen die Anstalten zur Pflege der Künste nicht übergangen werden; es bestehen in der Stadt ein Konservatorium für Tonkunst, eine Galerie der polnischen bildenden Kunst, sowie auch ein städtisches Theater im eigenen monumentalen Gebäude, welches der Pflege der dramatischen Kunst und der Oper gewidmet ist.

Ausser den obigen öffentlichen Institutionen fanden in Lemberg mit Rücksicht auf seine allgemein anerkannte kulturelle Stellung, zahlreiche wissenschaftliche und künstlerische Privatsammlungen Platz, deren Ruf ihrem inneren Werte entspricht, wie z.B. die Sammlungen der Frau Dąbcańska-Budzynowska, von Exzellenz Grf. Piniński, s.A. Władysław Łoziński /vor zwei Jahren durch die Stadtgemeinde käuflich erworben/, wie auch Museen und Nationalsammlungen von öffentlichem Charakter, wie das imposante naturwissenschaftliche

und ethnographische Museum der Grfl. Dzieduszycki'schen Stiftung, das für polnische Wissenschaft und Volksaufklärung nach allen Richtungen wirkende Ossolineum, das Nationalmuseum „König Johann Sobieski's“ und das städt. Gewerbemuseum - alle die Anstalten in eigenen monumentalen Gebäuden untergebracht. Schliesslich erstand hier in letzter Zeit Dank den Bemühungen des gr. kath. Metropoliten Grafen Szeptycki ein ruthenisches Nationalmuseum im eigenen Heim - Mochnacki-gasse - , wogegen das ruthenische, im stauropigischen Institute befindliche, an altertümlichen Sammlungsobjekten reiche Museum der feindlichen Invasion zum Opfer fiel und nach Russland ausgeführt wurde.

Die Stadt Lemberg entwickelte gleichfalls eine umfangreiche Wohltätigkeits- und Salubritätsaktion sowohl durch öffentliche wie auch durch private Institutionen. Die seit Jahren hier bestehende nach fortschrittlich pädagogischen Grundsätzen eingerichtete Waisenanstalt diente der Erziehung und dem Unterrichte von ca 190 elternlosen Waisen beiderlei Geschlechtes und half dieselben zu nützlichen Mitgliedern der Gemeinschaft heranbilden. Im letzten Jahre vor dem Kriege sollte dieses Institut in ein neues prächtiges auf Kosten der städtischen Jubiläumsstiftung aus Anlass des 60 Jahrestages der glorreichen Regierung Sr. Majestät unseres Allerhöchsten Herrschers, gegründetes Gebäude übersiedeln, wobei gleichzeitig in entsprechenden Pavillons dieser Anstalt ein Jubiläumsinstitut „Kindesfürsorge“, bestimmt zur Aufnahme von einigen hundert verlassenen Kindern ohne Unterschied der Nationalität und des Glaubensbekennt-

nisses, eröffnet werden sollte. Der Weltkrieg vom Jahre 1914. hat die Finalisierung und Einrichtung dieser Gebäude vereitelt und die Eröffnung dieser nützlichen und gegenwärtig sehr notwendigen Wohltätigkeitsinstitution, die auch für Kriegswaisen sorgen sollte, für längere Zeit unmöglich gemacht.

Die Wohltätigkeitsaktion der Gemeinde Lemberg hinsichtlich der Waisen- und Armenfürsorge beschränkt sich nicht allein auf die Tätigkeit der genannten öffentlichen Institutionen. Mit Hilfe privater Initiative entstanden ausserdem zahlreiche Anstalten sowohl für Kinder, wie auch für ältere arbeitsunfähige Personen und Greise. Es entstanden im Laufe der Zeit zwei Armenheime für Obdachlose, zwei Anstalten für Unheilbare, fünf Kleinkinderbewahranstalten, zahlreiche Erziehungsinstitute humanitärer Vereine, wie z.B. für Taubstumme, für Blinde, Schülerheime, schliesslich auch eine Anstalt für verarmte Kaufleute und Schriftsteller der Doms'schen Stiftung, christliche und israelitische Armenhäuser, Studentenheime für polnische, ruthenische und israelitische Akademiker - sämtliche in eigenen Gebäuden.-

Eine ständige ununterbrochen wirkende Armenpflege hat die Gemeinde nach Eberfelder System organisiert; für diesen Zweck wurden jährlich ca. 163.500 Kronen verausgabt. Ständige jährliche Subventionen im Betrage von ca. 62.000 Kronen wurden den öffentlichen und ca. 15.260 Kronen den privaten Wohltätigkeitsanstalten gespendet. Schliesslich hat die Gemeinde auch die Kurkosten für die arme Bevölkerung und die Kosten der Volksbäder im Betrage von ca.

43.800 Kronen jährlich getragen.-

Die grösste humanitäre Aktion der Stadtgemeinde Lemberg bestand aber in Erhaltung der Volksküchen und der unentgeltlichen Verköstigungsanstalten zwecks Ernährung der armen und arbeitslosen Bevölkerung aller städtischen Volksschichten. Während der russischen Invasion erreichte diese Aktion einen direkt imposanten Umfang, weil es sich doch darum handelte, die Stadtbevölkerung vor Hungersnot zu schützen. Diese Aktion hat jedoch die Verwaltung der Stadt Lemberg in der Invasionszeit allein über 2.000.000 Kronen im Baren gekostet, die unentgeltliche Verabreichung von Heizmaterial während des strengen Winters 1914/15 nicht eingerechnet. So sorgte die Gemeinde Lemberg für die unschuldig in's Elend geratene Bevölkerung, darunter auch für zahlreiche Staatsbeamte und deren Familien, die gänzlich subsistenzlos zurückblieben und scheute für diesen so wichtigen Zweck keine Auslagen. Dank der vorsorglichen Wirtschaft vorangegangener Jahre, konnten damals noch die nötigen Mittel beschafft werden.

Um der so rasch und grosszügig sich entwickelnden Stadt auch die besten hygienischen Bedingungen zu sichern, ging die Gemeinde Lemberg gleichzeitig mit der Gründung der oberwähnten zwei grössten Industrieunternehmungen d.i. der elektrischen Anlage und der Gasanstalt, auch an den Bau einer riesigen Wasserleitung mit einer Auflage von 6.500.000 Kronen und eines neuen städtischen Schlachthauses mit Industriegeleiseanschluss an den Bahnhof Podzamcze /Station der galizischen Staatsbahnen/. Der Schlacht-

hausbau erforderte sammt Bahngleise den Betrag von 2,600.000 Kronen. Tatsächlich besserten sich sofort nach Anlage dieser zwei städtischen Anstalten die sanitären und Approvisionierungsverhältnisse der Stadt in der Weise, dass die früher hier stets herrschenden epidemischen Krankheiten verschwanden und die oft von Aussen eingeschleppten Seuchen in Lemberg keine Entwicklungsstätte fanden und bald erlöschten, dank dem gesunden und in Fülle vorhandenen Wasser, das eine gehörige Reinigung des Stadtbodens ermöglichte, dem gesunden Fleische, welches im neuen Schlachthause hygienisch produziert als wichtigstes Nahrungsmittel dasteht, sowie dem hygienisch erzeugten Kunsteise, zur Konservierung von Nahrungsmitteln. In diesen Vorkehrungen der Gemeinde zwecks Unterdrückung der Epidemien und Hebung der öffentlichen Salubritätsverhältnisse nahmen Anteil die in Lemberg auf Landeskosten gegründeten grossen und fortschrittlich eingerichteten öffentlichen Kranken- und Irren-Häuser, nebst einer Reihe von Universitätskliniken und Isolierpavillons für ansteckende Krankheiten, sowie die städtischen Epidemiebaracken sammt der städtischen Desinfektionsanstalt. Die arme Bevölkerung wurde ausserdem im Hospital der barmherzigen Schwestern beim Sct. Kasmir Kloster unentgeltlich behandelt und für besser situierte Kreise standen zwei Privatsanatorien mit Wasserheilanstalten, das "Rote Kreuz"-Sanatorium und eine private Anstalt für geistig Kranke zur Verfügung. Das Militär verfügte schliesslich über ein grosses Garnisons-Spital mit einem separaten Infek-

tionspavillon und über eine Filiale dieses Hospitals in der grossartigen Militärinvaliden-Anstalt. Durch Investierung bedeutender Mittel aus den drei städtischen Anleihen im Gesamtbetrage von 40,500.000 Kronen zum Zwecke der Assanierungsanstalten und vorgeannten gewerblichen Unternehmungen, sowie für die Pflasterung der Stadt und für zahlreiche neue städtische Schulgebäude, für Kanalisierung und Regulierung des Pełtew-Flusses der den Abfluss der gesammten Abwässer fassen muss, endlich durch Erweiterung der elektrischen Anstalt für Verkehrszwecke mit Hilfe eines separaten Darlehens von 20 Millionen Kronen, schuf die Gemeindeverwaltung im Laufe ihrer 40-jährigen autonomen Wirksamkeit eine mächtige, schöne und gesunde Grosstadt mit den allerbesten Bedingungen für die weitere kulturelle und ökonomische Entwicklung. Demzufolge konnte auch die Gemeinde aus den städtischen Gemeinde- und Konsumsteuern so bedeutende Summen für städtische Verwaltungszwecke erbringen, dass die Einkünfte aus dem eigenen Gemeindevermögen nicht nur für alle öffentlichen sowol administrativen wie auch kulturell-sozialen Anstalten genügten, sondern auch alle städtischen Emissionsanleihen amortisiert und nebstdem das Gemeindevermögen, durch Ankauf der für die Zukunft benötigten im Bereiche der Stadt sowie an der Peripherie gelegenen Grundstücke, vermehrt werden konnte.

Als Ausdruck dieser stetigen Entwicklung kann schliesslich das Gemeindebudget dienen, welches sich ununterbrochen von Jahr zu Jahr durch den natürlichen Zuwachs eigener Einnahmen um ca. 700.000 Kroner

erhöhte. Im Jahre 1914., als sich infolge der Kriegsvorbereitungen und Einstellung des Baukredites seitens der Banken die allgemeine handelsindustrielle Depression in der ganzen Monarchie fühlbar machte - erreichte das Gemeindebudget noch die Summe von 10,910.000 Kronen an Netto-Einnahmen, die zur Deckung der eigenen präliminarmässigen Erfordernisse der Gemeinde-Verwaltung bestimmt wurden mit Ausschluss der Bedürfnisse der selbständigen städtischen Anstalten und Unternehmungen. Die letztgenannten Anstalten deckten nämlich zur Gänze ihre Administrations- und Betriebsauslagen aus den eigenen Einnahmen, wobei ihr Reinertrag der Gemeindeverwaltung in erster Linie für Verzinsung und Amortisation der investierten städtischen Emissionsanleihen, weiters aber auch für allgemeine Gemeindezwecke zur Verfügung gestellt wurde.

Welche ausgiebigen Barmittel der Stadt aus obigen Quellen zuflossen, erhellt genügend aus den Summen der Einnahmen, welche im Budget pro 1914. ziffermässig eingestellt wurden, wie z.B. in Rubrik III der Reinertrag der Gemeindegüter und städtischen Unternehmungen im Betrage von 1,547.432 Kronen, aus städtischen Gehäuden Kronen 475.606, - aus Bodenerträgen Kronen 25.604,- aus Konsumsteuern Kronen 1,263.494 und aus der Pacht der Verzehrungssteuer der Betrag von Kronen 475.000.-

Ausserdem ergaben die städtischen Unternehmungen und Gemeindeanstalten aus dem Titel der Pauschal-Rückerstattungen für die Kosten der Zentraladministration den Betrag von 400.000 Kronen jährlich, was in der Rubrik II der Gemeindebudgeteinnahmen vermerkt ist,

weilers die Summe von 732.000 Kronen in der Rubrik IX der Einnahmen desselben Budgets aus dem Titel der pauschalierten Vergütungen für Konservierung der Strassen und städtischen Pflasteranlagen - und schliesslich 50.000 Kronen in der Rubrik XI der Einnahmen für Reinigung dieser Strassen und Pflaster.

Neben dieser Hauptquelle der Einnahmen zur Deckung der Budgetdefizite, die aus rein administrativen Wirtschaftssressorten flossen, besass die Gemeinde Lemberg noch eine zweite weitaus ergiebigere Quelle, u.z. in der aufgesparten Steuerkraft der Stadtbewohner.

Als nämlich das Budget z.B. vom Jahre 1914. bei einer Auslagen-Summe von 10,892.870 Kronen ein administratives Defizit von 7,530.803 Kronen aufwies, haben zur Deckung desselben die oben erwähnten zwei Einnahmequellen im folgenden Verhältnisse beigetragen. Das Reinertragnis aus dem eigenen Gemeindevermögen und den eigenen Industrieunternehmungen ergab für diese Zwecke die Summe von ..... 3,649.394 K.
 und die in den Grenzen des eigenen Bereiches der Gemeindeautonomie erhaltenen Gemeindesteuern und Zuschläge zu den Realsteuern, ohne spezielle Finanzgesetze in Anspruch zu nehmen, die Summe von 3,903.900

Es wurde daher aus diesen beiden Quellen ein Ertragnis von ..... 7,553.294 K. erreicht, welches nach gänzlicher Deckung des Defizits im Betrage

Uebertrag ..... 7,553.294 K.

Uebetrag ..... 7,553.294 K.
 von ..... 7,530.803 "
 noch einen reinen Ueberschuss für
 unvorgesehene Auslagen von ..... 22.491 K.
 ergab.-

III. Die Verhältnisse während des
Krieges.

Dieses sich stets wiederholende Ziffernverhältnis der Deckung zu den alljährlichen normalen Budgeterfordernissen findet seinen Ausdruck auch noch im Budget für das Kriegsjahr 1915/16. Dieses Budget nämlich, welches infolge der anormalen Verhältnisse im Bereiche der Gemeinde Lemberg, durch Einfluss des lange dauernden Krieges, an reinen Administrationsauslagen die Gesamtsumme von ..... 14,725.995 K. enthielt, endete mit einem Defizit von ..... 9,514.507 K.

welches noch das Defizit für das Jahr 1914 nicht allzusehr überschritt. Doch konnten zur Deckung dieses Defizits die früheren Quellen nicht mehr ausreichen-; weder in den eigenen Gemeindeeinnahmen noch in den Steuern konnte die Deckung gefunden werden, weil diese beiden Einnahmsquellen soweit niedergingen, dass sie zusammen nur ..... 2,172.007 K.

ergaben. Es verblieb daher noch ein Schlussdefizit im Betrage von ..... 6,342.500 K. ohne jede Bedeckung.-

Aller Wahrscheinlichkeit nach wird sich dieses Ziffernverhältnis noch durch eine ganze Reihe von Jahren wiederholen, denn die Schaffung von neuen Einnahmequellen ist bei den gegenwärtigen Verhältnissen ausgeschlossen und eine Erweiterung jener bisherigen Einnahmequellen, welche so plötzlich versiegten, dass ihr Ergebnis heute kaum noch die Hälfte der Einnahmen vom Jahre 1914. aufweist, ist kaum zu erhoffen. Insbesondere ging der Reinertrag aus dem Gemeindevermögen im laufenden Jahre bis auf den Betrag von ..... 1,365.207 K. zurück, was angesichts der analogen Einnahmen vom Jahre 1914. die noch ..... 3,649.394 K. betragen, eine sehr empfindliche Einbusse vorstellt, welche hauptsächlich in der Unmöglichkeit der Aufrechterhaltung des Betriebes der städtischen Industrieanlagen im Umfange der vorangegangenen Jahre, wie auch im Niedergang der Mietzinse und im Ausfalle von Einnahmen aus dem realen Gemeindevermögen begründet ist.

Ferner erlahmte auch die Steuerkraft der Einwohnerschaft durch die allgemeine ökonomische Depression. Das Ergebnis der Steuern verblieb unterhalb der Hälfte des früheren normalen Ergebnisses so,

dass die Gemeindeverwaltung für das laufende Jahr kaum auf eine Summe von ..... 1,806.800 K. rechnen kann, wogegen im Jahre 1914. aus diesem Titel ..... 3,903.900 K. erreicht wurden.

In demselben Verhältnisse erniedrigte sich auch der Ertrag der Wasserleitungssteuer, welche die Grundlage zur Erhaltung dieser ganzen überaus wichtigen Anstalt der städtischen Assanation bildet.

Diese Sachlage ist für die nächste wirtschaftliche Zukunft der Stadtgemeinde Lemberg direkt besorgniserregend, insbesondere darum, weil sie keineswegs als vorübergehende Erscheinung aufgefasst werden kann. Der wirtschaftliche Ruin der Stadt, durch die Kriegswirren im Allgemeinen und die Lähmung der finanziellen Leistungsfähigkeit der städtischen Industriebetriebe, durch die feindliche Invasion insbesondere, sind so weitgehend, dass die Sanierung dieser unglückseligen Lage der Stadtgemeinde Lemberg auch dann eine ganze Reihe von Jahren erfordern wird, wenn die Gemeinde auf ausgiebige Hilfe der k.k. Regierung rechnen könnte. In dieser erbetenen Hilfe erblickt übrigens die Gemeinde-Verwaltung ihre letzte Stütze vor dem vollkommenen Zusammenbruch.

Es wird daher die Führung der Gemeindeverwaltung einer so grossen Stadt wie Lemberg, dessen Magistrat gleichzeitig die grösste politische Behörde I Instanz im Lande bildet, zu einer direkt unausführbaren Aufgabe, sobald die nötige finanzielle Grundlage fehlt, auf welche wenigstens durch eine

Reihe der nächsten Administrationsjahre die Deckung der unabwendbaren Administrationserfordernisse gestützt werden könnte, insbesondere wenn man berücksichtigt, mit welchen Schwierigkeiten die Gemeindeverwaltung in ihren Bestrebungen um Erlangung einer Deckung der Administrationsauslagen pro 1915/16, sogar bei ausgiebiger staatlicher Hilfe, kämpfen muss.

Wenngleich nun die Stadtgemeinde Lemberg angesichts der bisherigen Mitteilungen der Hohen k.k. Regierung sich der vertrauensvollen Hoffnung hingiebt, dass das Defizit pro 1915/16 eine vollständige Deckung durch staatliche Vorschüsse finden wird, so muss doch die Rückerstattung dieser Vorschüsse die künftigen Gemeindebudgets für eine Reihe von Jahren (mindestens für 10 Jahre nach Friedensschluss) empfindlich belasten, weil das Defizit, wenn man es auch nur in der gegenwärtigen Höhe einschätzte, um die Summe der jährlich rückzuerstattenden Vorschüsse wachsen muss, nachdem die Zuschläge zu den Realsteuern, welche in die städtische Kasse fliessen, jährlich um dieselbe Summe abnehmen werden.

IV. Die Sanierung der Verhältnisse.

Wenn nach dem bisherigen Ergebnis des laufenden Jahres zu urteilen und nach der erwarteten Ermässigung der stabilen Staatssteuern das voraussichtliche Ergebnis der Gemeindezulagen zu den Staatssteuern die jährliche Gesamtsumme von 650.000 bis 700.000 Kronen nicht überschreiten wird, so kann dasselbe sogar für

die Deckung der staatlichen Vorschüsse, welche die Gemeinde Lemberg zur Budgetsanierung pro 1915/16 erhalten soll, nicht ausreichen; infolgedessen wird die Gemeinde für eine ganze Reihe von Jahren auf alle Einnahmen aus Gemeindezulagen verzichten müssen, wodurch ein von Jahr zu Jahr steigendes Defizit, ohne Aussicht und Möglichkeit der Deckung desselben aus eigenen Einnahmen, folgen muss. Die durch die gegenwärtige Gemeindeverwaltung beabsichtigte Erhöhung der Gemeindezulagen zu der Hauszinssteuer sogar bis zur Höchstgrenze der im autonomen Wirkungskreise zulässigen Besteuerung, lässt bei gleichzeitiger Erniedrigung der Steuerbasis selbst, d. i. der Staatssteuer, ein derart minimales Mehrergebnis erwarten, dass dadurch bei steigender Belastung, das Gleichgewicht wenn auch nur unter dem Titel: rückzahlbare Staatsvorschüsse, kaum wird erhalten werden können.

Wenn nun die Gemeindezulagen zu den Staatssteuern auf diese Weise für längere Zeit aus der Reihe der Mittel resp. Quellen zur Deckung der alljährlichen Administrationsauslagen ausscheiden, und dadurch der Gemeindeverwaltung die Möglichkeit der Aufnahme von weiteren Vorschüssen für die Sanierung resp. Erhaltung des Gleichgewichtes in den zukünftigen passiven Budgets entzogen wird, so muss die Sorge um Hebung der zweiten Einnahmsquelle, auf welcher bisher das Gleichgewicht der Gemeindebudgets basierte, an die Spitze der Postulate der künftigen Gemeindegewirtschaft rücken, d. h. die Gemeinde müsste die Hebung der Einnahmen aus dem eigenen Gemeindevermögen erstreben. Diese Einnahmen müssten nicht bloß die frühere Höhe

erreichen, sie müssten vielmehr die bisherigen Posten dieser Rubrik um so viel überschreiten, als an Steuereinnahmen aus obgenannten Gründen ausfallen wird. Deshalb hat auch die gegenwärtige Gemeindeverwaltung keine Gelegenheit zur Hebung der finanziellen Ausgiebigkeit der industriellen Gemeindeanlagen unterlassen und beschloss ungeachtet der schweren materiellen Lage der ganzen Stadtbevölkerung den Preis für den elektrischen Strom, sowol für die Beleuchtung als auch für motorische Zwecke, dann die Fahrpreise im Personenverkehre der elektrischen Strassenbahn und die Gaspreise für Beleuchtungszwecke, als auch für den technischen Konsum der privaten Abnehmer zu erhöhen.

Eine derart ausgiebige Erhöhung der Einnahmen aus dem eigenen Gemeindevermögen, die das Gleichgewicht des Gemeindebudgets beeinflussen könnte, ja sogar eine Erhebung dieser Einnahmen auf ihre bisherige Höhe, könnte jedoch weder auf einmal erfolgen, noch könnte dieselbe ohne bedeutende Renovierungsauslagen zur Aufrechterhaltung der verminderten materiellen Substanz des Gemeindevermögens erreicht werden. Dies betrifft sowol die städtischen Realitäten als auch den Landbesitz der Gemeinde und nicht minder die kommunalen Industrieanlagen, denen entsprechende Vorräte an Rohmaterialien und Einrichtungen die zum "Fundus instructus" dieser Anlagen gehören, resp. das hierfür nötige Betriebskapital zu liefern wäre, Mittlerweile ergaben sich in der ganzen Gemeindeadministration infolge der Kriegsergebnisse schon gegenwärtig bedeutende und unvermeidliche ausserordentliche Budgeter-

fordernisse, welche durch kleine jährliche Zuwendungen nicht zu befriedigen sind - insbesondere, weil die Gemeinde weder gegenwärtig noch in der nächsten Zukunft für diese Zwecke eigene Fonds aufzubringen im Stande sein wird. Trotzdem sollen und müssen diese Postulate der allgemeinen Wohlfahrt baldmöglichst verwirklicht werden, denn sie bilden nicht nur ein dringendes Erfordernis der Gemeinde-Verwaltung in den wichtigsten Ressorts der Assanierung, sondern sie sind auch zum unbedingten Postulat der k.u.k. Militärbehörden geworden.

Insbesondere fordern die k.u.k. Militärbehörden von der Gemeinde der Stadt Lemberg, mit Rücksicht auf den schlechten Bauzustand und die unhygienischen Verhältnisse der bestehenden städtischen Leichenhalle, welche für die ganze Umgebung eine ernste Gefahr bildet, was durch das Stadtkommando und städtische Physikat im Akte vom 2. Februar 1916. Zl. 974 vide Magistrat 11.330/916 konstatiert wurde, Folgendes :

- a) es sollen baldmöglich zwei Leichenhallen neben den Friedhöfen: „Łyczakowski“ und „Janowski“ erbaut werden, wofür das städtische technische Departament einen Kostenaufwand von ... .. 62.000 K. berechnete,
- b) die Reinigung der Strassen und Gruben in den Vorstadtgemeinden infolge der dort bestehenden infektiösen Krankheitsherde, mit einem Aufwande von ca ..... 50.000 "
- c) den Aufbau einer neuen Abdeckerei mit _____
 Uebertrag ..... 112.000 K.

Uebertrag ..... 112.000 K.

Kafill (Aas) -Verarbeitung, nachdem das k.u.k. Stadtkommando die bisher bestehende als nicht mehr zulässig bezeichnete, weil in einer so grossen Stadt wie Lemberg die Beseitigung von Tierleichen durch einfaches Verscharren nicht weiter geduldet werden kann - dieselben müssen vielmehr verbrannt werden. Der Kostenaufwand für diese Herstellung, die wahrlich nicht auf Gewinn ausgeht, beträgt ca .....

500.000 "

Mit den genannten Assanie - rungserfordernissen stehen jedoch in konsequenter Verbindung :

1/ die Notwendigkeit der Vollendung des Baues einer zweiten Volksba - deanstalt, weil die erste in eine Quarantaine- und Desinfektions - Station für seuchenverdächtige Personen umgewandelt wurde. Die Vollendung dieses Baues wird nach dem Kostenvoranschlage des Stadtbauamtes den Betrag von ..... erfordern,

168.000

2/ die Finalisierung des Baues der
Uebertrag .....

780.000 K.

Uebertrag ..... 780.000 K.

bereits unter Dach gebrachten fünf Pavillons der humanitären Anstalt für Kinder, welche sowohl ein Waisenhaus, als auch ein Kinderheim und ein Quarantainengebäude umfasst, besonders weil dort baldmöglichst und in erster Linie Kriegswaisen untergebracht werden sollen. Bei den gegenwärtigen Material- und Arbeitspreisen wird dies eine Auslage von ..... 2,200.000 K. nach sich ziehen.

Die Angelegenheit dieser Bauanlage wird mit Rücksicht auf die besondere Eile, welche hier nottut, der Hohen k.k. Regierung unter speziellen Begründung des nötigen Kostenaufwandes in einem besonderem Memorandum vorgelegt werden.

- 3/ Gleichzeitig mit der Strassenreinigung in den Vorstadtgemeinden muss eine Rekonstruktion der gänzlich abgenützten Strassen und Pflaster in der Stadt, sowie der Neubau von Fahrstrassen in jenen Strassenzügen, die für den

Uebertrag ..... 2,980.000 K.

Uebertrag ..... 2,980.000 K.

Wagenverkehr bereits unbrauchbar geworden sind, unternommen werden - und zwar in folgenden Hauptverkehrsadern: Słoneczna, Bema, Grodecka, Janowska, Jabłonowskich, Pełczyńska, Łyczakowska, Stryjska, St. Peter, Sichowska, Sykstuska, Podwale, Lenartowicza, Kochanowskiiego, Szeptyckich und Zamarstynowska, deren Gesamtbaukosten bei den gegenwärtigen Materialpreisen und Arbeitslöhnen, nach Berechnung des städtischen technischen Departaments sich auf ..

5,617.170 K.

belaufen werden.

Ein besonderes detailliertes Memorandum über die Dringlichkeit dieser Arbeiten wurde bereits zu Händen des hiesigen k.u.k. Stadtkommandos an Seine Exzellenz den Herrn Statthalter in Galizien gerichtet.

An diesen Strassenzügen liegen nämlich zahlreiche und stark besuchte Anstalten der k.u.k. Militärverwaltung, welche keine Erschwerung des freien Verkehrs vertragen. Insbesondere liegen

Uebertrag ..... 8,597.170 K.

2/15

Uebertrag ..... 8,597.170 K.

an der Janowskagasse die k.u.k. Vorrats- und Proviantmagazine sowie die Militärbäckerei; an der Jabłonowskichgasse die Kaserne des 15. Infanterie-Regiments und die Magazine für den Landsturm; an der Bemgasse die Baracken des 30. Infanterie-Regiments und der Artillerie, an der Pełczyńska-gasse die Landwehrbaracken und die Militärschwimmschule, an der Łycza-kowskagasse das Garnisonsspital und ein Reservespital sowie die Kavallerie-Kaderkasernen, an der Zamarstynowskagasse zwei Infanteriekasernen und das Garnisonsgericht, an der Słonecznagasse die städtische Gasanstalt, welche infolge ununterbrochener Kohlenzufuhr für die Gaserzeugung die Fahrstrasse bedeutend abnützt. Ausserdem bildet diese Strasse eine Hauptverkehrsader zwischen der inneren Stadt und den Linienämtern Kleparów, Zamarstynów und Żółkiewskie, sowie der Bahnstation in Podzam-

---

Uebertrag ..... 8,597.170 K.

Uebertrag ..... 8,597.170 K.

cze. Ebensolche Hauptverkehrs-
adern bilden auch folgende
Strassenzüge: Grodecka, Janow-
ska, Zamarstynowska, Żółkiewska
und Łyczakowska, die deswegen
nicht ohne die nötige Rekon-
struktion belassen werden kön-
nen.

4/ Mit den genannten Arbeiten steht
jedoch die Wiederaufnahme der
durch den Krieg unterbrochenen
Kanalisationsarbeiten in un-
trennbarem Zusammenhange. Dabei
muss daran erinnert werden,
dass die Verluste an Kanalisa-
tionsmaterialien allein, welche
infolge der Verschüttung der
unvollendeten Kanäle für die
Dauer des Krieges verursacht
wurden, nach Berechnung des
Stadtbauamtes mindestens ..... 70.000 K.
betragen.

5/ Die bereits durch den galizischen
Landesausschuss beschlossene Wie-
deraufnahme der unterbrochenen
Regulierungsarbeiten am Pełtew -
flusse, der sämtliche Abflüsse
des ganzen Kanalisationsnetzes

Uebertrag ..... 8,667.170 K.

227

Uebertrag ..... 8,667.170 K.

der Stadt und der Vorstadtgemeinden vereinigt, muss ebenfalls ingang gesetzt werden. Die hierfür bestimmte Summe, welche ebenfalls den Kredit für den unumgänglichen Bau von Markthallen und für die Erweiterung des städtischen Schlachthauses umfasste und bei der Industriebank für das Königreich Galizien als Conto Corrente im Baren erlegt war, wurde über Anordnung des galizischen Landesausschusses in der Zeit der feindlichen Invasion für laufende Verwaltungsauslagen der Gemeinde vollkommen erschöpft und muss infolge dessen gegenwärtig im Ganzen für die ursprünglichen Zwecke dem Landesgesetze gemäss refundiert werden. Diese Summe betrug .....

3,651.756 K.

6/ Um schliesslich die für obige Rekonstruktionen, sowie für die Kanalisierungsarbeiten nötigen Baumaterialien zu sichern, muss die städtische

Uebertrag ..... 12,318.926 K.

228

Uebertrag ..... 12,318.926 K.

noch vor dem Kriege begonnene Beton-
erzeugungsanstalt in ihrem Bau zu
Ende geführt und in Betrieb gesetzt
werden, was nach Berechnung des

Stadtbauamtes circa ..... 100.000 K.
kosten wird.-

7/ Im Ressort der öffentlichen Wohlta-
tigkeit insbesondere für Ernährungs-
kosten der eigenen armen und arbeits-
losen Einwohner sowie der Kriegs -
flüchtlinge, die neuerdings vom Osten
zalreich zuströmen, sowie zur Bekämp-
fung der nachziehenden Seuchen, muss
die Stadtgemeinde Lemberg wiederum
auf sehr erhebliche Auslagen gefasst
sein, deren Höhe auf Basis der wäh -
rend der Invasion gemachten Erfah -
rungen sich auf .....
schätzen lässt.

500.000 K.

Die Bedeckung dieser Summe
verursacht in der gegenwärtigen
Finanzlage unüberwindliche Schwie-
rigkeiten. Während der Invasions -
zeit konnte nämlich die damalige
Stadtverwaltung für diesen Zweck
noch über fremde in ihrem Besitze
befindlichen Fonds verfügen, wie
z.B. über Gemeindedeposite und
Zinsen von Stiftungskapitalien

Uebertrag .....

12,918.926 K.

Uebertrag ..... 12,918.926 K.

und nach Erschöpfung dieser Quellen, wurden sogar eigene Bankscheine in Form von 100 Kronen Kassa-Anweisungen herausgegeben. Gegenwärtig besitzt jedoch die Gemeindeverwaltung keine derartigen Fonds mehr, und muss ausserdem noch so bald als möglich die während der Invasion angegriffenen Beträge refundieren, und zwar :

8/ die für eigene Verwaltungszwecke infolge Mangels an anderen Zahlungsmitteln verwendeten und aus den Gemeindedepositen entnommenen Summen im Betrage von ..... 981.503'55 K.

9/ weiters die in der städtischen Kasse deponierten für Investitionszwecke bestimmten Anleihekredite im Betrage von ..... 432.354'41 "

10/ die in derselben Kasse deponierten Barvorräte, welche Eigentum der von der Gemeinde verwalteten Stiftungen sind Namens: Stanislaus Gosiewski und Roman Duchęński, zusammen ..... 115.624'61 "

Uebertrag ..... 14,448.408'57 K.

Uebertrag ..... 14,448.408'57 K.

11/ schliesslich die für die k.k. Finanzverwaltung in der städtischen Kasse erlegten Konsumsteuern der beiden hiesigen Spiritusraffinerien, im Betrage von ... 247.798'09 "

12/ und von den laufenden Verpflichtungen z.B., blos die Rückerstattung der Bierexportsteuer an die Bierbrauerei-Aktiengesellschaft in Lemberg für die zweite Hälfte des J. 1914. im Betrage von .... 300.000'-- "

Zusammen ..... 14,996.206'66 K.

oder rund 15,000.000 Kronen.
=====

V. Die Anträge.

Angesichts der allgemeinen Verarmung der Stadt infolge des plötzlichen ökonomischen Niederganges auf jedem Wirtschaftsgebiete, könnte die Verwaltung der Stadtgemeinde Lemberg obige Summe weder durch Mehrbelastung der ohnehin unter dem Drucke der bisherigen öffentlichen Abgaben stehenden Einwohnerschaft, noch im Wege irgend einer neuen Kommunalanleihe beschaffen. Zudem erscheint heute das Gemeindevermögen zur Hälfte entwertet, nachdem es bereits mit konsolidierten Ge -

meindeanleihen im Betrage von ... 44,672.437 K.
neben laufenden Krediten von .... 5,376.215 K.
und der durch die Gemeinde ga -
rantierten Schuldlast der städ-
tischen elektrischen Bahn im Be-
trage von ..... 20,000.000 K.
belastet ist.

Die Verzinsung und Amortisation aller dieser Schulden stiess bereits von der ersten Hälfte 1914 bis Ende 1915 auf solche Schwierigkeiten, dass zu -
folge Drängens der Gläubiger und zur Stützung des Gemeindegredits in letzter Zeit sämtliche Investi-
tionsvorräte der vorangegangenen Emissionsanleihe
flüssig gemacht und verausgabt werden mussten.- Die-
se Barvorräte waren im "conto corrente" der Industrie-
bank für Galizien im Gesamtbetrage von 3,651.756 K.
hinterlegt und mussten nebst dem Beitrage der Hohen
k.k. Regierung, der im laufenden Jahre einzig und al-
lein die Deckung der Auslagen ermöglichte, herangezo-
gen werden.

Nachdem nun die Erlangung der im vorigen Ab-
schnitte präzisierten Summe für die Sanierung der
Gemeindefinanzen Lembergs in seiner gegenwärtigen,
oben geschilderten materiellen Lage ein unabweisli-
ches Bedürfnis ist, nicht nur für die administra -
tive Funktion, sondern auch für seinen Fortbestand
als grösste und bedeutendste Kommune des ganzen Lan-
des, wendet sich die unterzeichnete Verwaltung der
Landeshauptstadt Lemberg an die Hohe k.k. Regierung
mit dem dringenden Ersuchen um einsichtsvolle und
geneigte Beurteilung des dargestellten Sachverhaltes

und der tatsächlich verzweifelten gegenwärtigen materiellen Lage der Stadtgemeinde Lemberg und um geneigte Zuwendung einer nicht rückzalbaren Subvention im Betrage von 15,000.000 Kronen zur Deckung der oben spezifizierten Erfordernisse für humanitäre und Assanationszwecke mit der Anordnung, dass ein Hauptteil dieser Subvention für die dringendsten Bedürfnisse noch im laufenden Kalenderjahre zur Auszahlung gelange.

Es liegt nicht nur im Interesse der zahlreichen Einwohnerschaft von Lemberg, dass die Stadt vor dem völligen finanziellen und ökonomischen Ruin bewahrt werde, dass die schwergeprüfte Kommune sich mindestens einer ebenso freigebigen Behandlung erfreuen darf, wie andere, die keine feindliche Invasion erlitten haben, es liegt noch mehr im Interesse der Würde, des Ansehens und der Zukunft eines grossen Kronlandes und des Reiches selbst, dass die durch den Krieg geschlagenen Wunden möglichst rasch verheilen.

Lemberg, im Juli 1916.

Die Gemeindeverwaltung der köngl. Landeshauptstadt

L e m b e r g

über Beschluss des Beirates.

An die

Hohe k.k. Regierung

zu Händen

Sr. Exzellenz k.k. Geheimen Rat,
Generalmajor und Statthalter
in Galizien

Erich Freiherr v. D I L L E R

Die Stadtgemeinde Lemberg

zu Händen

des k.k. Bezirkshauptmanns und
Regierungskommissärs der k.kgl.
Landeshauptstadt Lemberg.

mit der Bitte um eine nicht
rückzuzalende Subvention
aus dem Staatsfonds für
Bedürfnisse der Stadt Lem-
berg.-

91361/16

239

egz. polski

25
78.10

25
29
22
20
15
10
5

MEMORJAŁ

Zarządu Gminy król. stoż. miasta Lwowa

do

Wysokiego c.k. Rządu

o bezzwrotna subwencye państwowa

na cele asanacyjne i wojenno-humanitarne

w sumie 15.000.000 koron.

W y s o k i   c . k .   R z ą d z i e   !

I. Przedstawienie obecnych stosunków
finansowych miasta Lwowa.

Szereg petycyj, w których Zarząd Gminy król.stoż.m. Lwowa odnosił się po odzyskaniu Lwowa do c.k. Rządu o pomoc finansową celem uporządkowania stosunków administracyjnych i wprowadzenia gospodarki Gminy miasta Lwowa na normalne tory, ten tylko dotąd osiągnąć zdołał skutek, że c.k. Ministerstwo Skarbu udzieliło Gminie miasta Lwowa w roku 1915. na spłatę 100 koronowych asygnat kasowych gminnych wydanych w czasie rosyjskiej inwazyi w miejsce banknotów austriackich, zaliczkę zwrotną w kwocie 1,982.000 koron, a na pokrycie bieżących wydatków administracyjnych również tylko zaliczkę zwrotną w kwocie jednego miliona koron.

Dopiero po zestawieniu budżetu gminnego na okres

1915/16, to jest od 1. lipca 1915. do końca czerwca 1916 - który to budżet pomimo oszczędności w wydatkach, posuniętej do ostatniej granicy możliwości, a z drugiej strony skrupulatnej ścisłości w obliczeniu spodziewanych dochodów, zamknięty został niebywałym dotąd nigdy niedoborem w kw. 6,342.500 K. nawet po wliczeniu już obydwóch poprzednio wykazanych zaliczek rządowych, - widział się Wysoki c.k. Rząd spowodowanym do udzielenia Gminie miasta Lwowa dalszej zaliczki zwrotnej w kwocie jednego miliona koron na pokrycie bieżących administracyjnych wydatków z wykluczeniem jednak spłaty długów, co do których płatności zażądał osobnego szczegółowego wyjaśnienia.-

Po otrzymaniu przez Gminę miasta Lwowa powyższej zaliczki zwrotnej, pozostał jednak jeszcze niepokryty niedobór budżetowy na rok 1915/16. w sumie 5,342.500 koron, który skutkiem nieprzewidzianych pierwotnie wydatków nadzwyczajnych, jakie obecnie ponieść musi Zarząd Gminy na drożyzniane dodatki wojenne dla całego personelu administracyjnego i nauczycielskiego, - analogicznie do podobnych zarządzeń władz państwowych - wzrośnie jeszcze o pół miliona, a na którego pokrycie nie rozporządza Zarząd Gminy żadnymi własnymi dochodami.- To spowodowało Zarząd Gminy do wysłania w lutym 1915. do Wiednia z grona Rady przybocznej deputacyi, która wniosła na ręce Wysokiego c.k. Rządu prośbę o dalszą pomoc na pokrycie wykazanego powyżej niedoboru budżetowego. Ścisłość cyfrową tego niedoboru zbadał następnie osobiście wysłany do Lwowa delegat Wysokiego c.k. Ministerstwa Skarbu na podstawie wyników gospodarczych uwidocznionych szczegółowo w księgach miejskiej Izby obrachunkowej. Reprezentant ten Wy-

sokiego c.k. Rządu znalazł po przeprowadzonej lustracji rachunków Gminy zupełną zgodność osiągniętych dotąd wyników gospodarczych z odnośnymi pozycjami uchwalonego na rok 1915/16 budżetu gminnego i uznał, że wypośrodkowany przez Zarząd Gminy miasta Lwowa niedobór budżetowy roku 1915/16. jest rzeczowo i cyfrowo uzasadniony i powinien być w całości przy pomocy środków państwowych pokryty.-

Jakkolwiek Prezydyum c.k. Namiestnictwa galicyjskiego w Białej wyasygnowało w następnym miesiącu dla Gminy miasta Lwowa na skutek zabiegów wysłanej do Wiednia deputacji dalszą zaliczkę zwrotną na pokrycie wypłat kuponowych i spłaty wylosowanych obligacyj miejskich w kwocie 500.000 koron, zamiast oczekiwanych odpowiednio do zachodzących potrzeb dwóch pełnych milionów, - to Zarząd Gminy miasta Lwowa ufnv w światłe i sprawiedliwe ocenienie przedstawionego Wysokiemu c.k. Rządowi przez delegację Gminy obecnego położenia finansowego miasta żywił zawsze niezachwianą nadzieję, że otrzyma on jak najrychlej nie tylko spodziewaną na miesiąc kwiecień zaliczkę w kwocie dwóch milionów, a względnie po wyasygnowaniu już 500.000 koron jeszcze brakującą sumę 1 1/2 miliona koron, co też z końcem kwietnia 1916. istotnie nastąpiło, - jak niemniej że przyznana zostanie Gminie miasta Lwowa wobec zbliżającego się końca roku budżetowego także dalsza zaliczka na pokrycie całej reszty niedoboru budżetowego w sumie 3,342.500 koron, chociażby w dotychczasowej formie zaliczki zwrotnej, o której łaskawe wyasygnowanie już obecnie Zarząd Gminy miasta Lwowa Wysoki c.k. Rząd usilnie uprasza.

Tą ostatnią jednak prośbą, której słuszność ocenił już tutaj na miejscu wysłany w tym celu Reprezentant Wy-

sokiego c.k. Rządu, a której przychylne i rychłe załatwienie stanowi dla Gminy miasta Lwowa żywotną kwestyę jej dalszego administracyjnego funkcjonowania w interesie nie tylko ludności miejscowej, - ale także i operującej w Galicyi wschodniej c.k. siły zbrojnej, - nie może jeszcze Gmina miasta Lwowa zamknąć swych starań o roztoczenie nad nią dalszej a zarazem wydatnej opieki Wysokiego c.k. Rządu w kierunku uzyskania trwalszej podstawy i potrzebnych środków materyalnych do podjęcia zanikłej obecnie zupełnie działalności autonomicznej i kulturalnej tej Gminy na najważniejszych przynajmniej polach gospodarki miejskiej. Obecny bowiem zastój tej działalności naraża całą autonomię miejską na nieobliczalne szkody materyalne, jakoteż na niemożność podjęcia się jakichkolwiek obowiązków użyteczności publicznej. Przez pokrycie bowiem tylko samego niedoboru budżetowego, to jakkolwiek Gmina miasta Lwowa o nie usilnie uprasza i co jako wydatną pomoc i wielkie dobro - dziejstwo ze strony Wysokiego c.k. Rządu zawsze oceniać będzie i szczerą wdzięczność za nie już obecnie odczuwa, - dozna finansowego załatwienia jednoroczna tylko gospodarka gminna za rok 1915/16. Z końcem czerwca 1916. jednak staje Gmina miasta Lwowa znowu na tym samym martwym punkcie, jak w roku ubiegłym, to jest bez możliwości pokrycia wymogów nowego budżetu na rok 1916/17, albowiem dotąd ani zapotrzebowania administracji miejskiej w niczem się nie umniejszyły, ani też własne dochody gminne wcale się nie podniosły.

Atoli oprócz tej ciężkiej troski o sposób pokrycia przyszłego budżetu gminnego, która już obecnie zaprzęta umysły Zarządu Gminy miasta Lwowa, stanie w bieżącym roku słonecznym przed tą Gminą równie ważna, lecz nierównie

trudniejsza do rozwiązania kwestya zaopatrzenia Zarządu gminnego w środki potrzebne do spełnienia zadań aprowizacyjnych, jakoteż dalszego prowadzenia rozpoczętych przed wojną a nieodzownych dla dobra miasta zadań asanacyjnych, wymagających jeszcze bardzo znacznych inwestycji, których wykonanie wojna niestety wśród pełnego rozwoju przerwała, a które po jej zakończeniu staną się nagłą potrzebą o ogólnej zdrowotności miasta. Należy tu przede wszystkim dokończenie rozpoczętej już kanalizacyi Pełtwi i podjęcie budowy drugiego wodociągu, które to prace dadzą Gminie przy urządzeniu hal targowych możność wyżywienia wśród obecnie panującej ogromnej drożyzny ogólnie zubożałej a bezradnej wobec braku wszelkiego zarobku przeważnej części ludności miejskiej. Obecne bowiem stosunki zarobkowe i ekonomiczne w ogóle doznały we Lwowie skutkiem tego, że był on terenem wojny i zostawał w długotrwałej okupacyi nieprzyjacielskiej - tak ogromnej depresyi, że znana żywotność i ruchliwość ekonomiczna tego miasta nietylko ogólnie podupadła, ale w wielu kierunkach gospodarczych i społecznych zupełnie prawie zanikła.

Ludności zdolnej do pracy produktywnej ubyło znacznie, reszta zaś w wielkiej części błąka się wygłodniała i bezrobotna za zapomogami i bezpłatnymi obiadami. Sklepy opustoszały, wiele lokali handlowych zamkniętych, inne zaś, które jeszcze funkcjonują, czynią to zaledwie przez kilka godzin porannych, poczem zamykają ludy dla braku towarów, a równocześnie obniżają wynagrodzenie personelu sklepowego. Warsztaty przemysłowe stoją przeważnie puste, a fabryki pozamykane. Drożyzna środków żywności, ubrania i obuwia niesłychana. Mieszkań niewynajętych ogromna liczba, a za wynajęte nie mogą właściciele realności

wydobyć czynszu. Oto słaby obraz dzisiejszego stanu ekonomicznego miasta Lwowa.

To też porównanie obecnego położenia miasta ze stanem jego przedwojennym przedstawia obraz tak przerażający - tego upadku ekonomicznego i ogólnego przygnębienia życiowego na wszystkich polach działalności społecznej, że tylko nadzwyczajna a bardzo wydatna pomoc finansowa c.k.Rządu w formie bezzwrotnej subwencji zdołałaby podźwignąć z upadku tak ciężko dotknięte miasto.-

II. Stan przed wojną.

Miasto Lwów bowiem, które przed wybuchem wojny zbliżało się liczbą swej stałej ludności bez wojska blisko do 1/4 miliona głów, mimo że się rozsiało na znacznej przestrzeni terytoryalnej - było zaopatrzone we wszelkie postępowe wielkemiejskie urządzenia komunikacyjne i sanitarne ułatwiające pełny ekonomiczny rozkwit tej Gminy. Położone geograficznie na linii komunikacyjnej między zachodem a wschodem i południem środkowej Europy, tworząc węzeł całego szeregu krzyżujących się tamże linii kolejowych, posiadało wszelkie warunki wytworzenia w mieście głównego emporium ruchu handlowego i przemysłowego nie tylko dla całego kraju, ale i sąsiednich prowincyj. To też przy wielkiej zapobiegliwości i patryotycznej trosce byłych reprezentacyj miejskich o dobro tej stołecznej Gminy rozwijało się miasto Lwów tak na polu ekonomicznym, jak i kulturalnym bez przerwy przyspieszonym krokiem.

Ludzie, którzy przed kilkunastu laty opuścili by-

li to miasto, nie mogli po swym powrocie do niego nazdziwić się zdumiewającemu wprost postępowi na każdym polu jego działalności ekonomicznej, społecznej, kulturalnej i asanacyjnej, jakoteż wzrastającemu dobrobytowi jego mieszkańców.- Ze średniego prowincjonalnego niemal miasta stał się Lwów w przeciągu niespełna lat dwudziestu własną swą pracą i działalnością społeczną - prawdziwą i okazałą stolicą największego w państwie kraju koronnego i potężną jego siłą podatkową.- Rozszerzyły się bowiem jego dawne, a powstały i wydłużyły się w przestrzeń nowe ulice, skwery i place, zabudowane okazałymi kilkupiętrowymi domami urządzonymi według wszelkich postępowych zasad techniki, higieny i komfortu, a wśród nich otwarły się wspaniałe ogrody i cieniste parki pełne zieleni, kwieciami i artystycznych pomników, - jak ogród miejski przed gmachem sejmowym i waży Hetmańskie i Gubernatorskie w samym środku miasta, a park Kilińskiego z placem powystawowym i areną wyścigową, park Bartosza Głowackiego, Wysoki Zamek z kopcem Unii lubelskiej, wreszcie park Żelaznej wody i wzgórze Wiśniowskiego na jego przedmieściach.- Potworzyły się dalej na peryferyi miasta nowe a wspaniałe dzielnice, poza którymi ujrzało się miasto otoczone szeregiem nowych zakładów przemysłowych i fabryk. W szczególności w północnej i zachodniej dzielnicy, łączącej się bezpośrednio z sąsiednimi gminami wiejskimi, wytworzyły się poważne kolonie fabryczne prowadzące produkcję nie tylko dla potrzeb miasta i okolic bliższych, ale także na eksport - i zaspakajające nawet potrzeby c. i k. armii i c. k. kolei państwowych.- Oprócz tedy istniejących w południowej stronie miasta licznych cegielni fabrycznych

które ułatwiały szybkie rozbudowanie się Gminy, powstały w jej obrębie: fabryki kafli, sztucznego kamienia, wyrobów budowlanych z drzewa - jak fabryka parkietów, wyrobów z cementu i betonu, fabryki maszyn i konstrukcji budowlanych żelaznych, fabryka kas ogniotrwałych, fabryka wyrobów chemicznych dla celów rolniczych i przemysłowych, fabryki konserw, farb i lakierów, rafinerie nafty, fabryki spirytusu i octu, fabryka musztardy, fabryka cukierków, fabryka sztucznych wód mineralnych, fabryka wyrobów leczniczych i toaletowych, wielka fabryka chleba i fabryka obuwia, wreszcie dwa wielkie młyny parowe, nie licząc już nawet olbrzymich zakładów przemysłowych, należących do Gminy samej, które jak gazownia i zakłady elektryczne - powołane przez nią do życia w pierwszym rzędzie dla celów użyteczności publicznej i popierania przemysłu rękodzielniczego w mieście przez dostarczanie mu prądu elektrycznego i gazu jako taniego środka motorowego wraz z potrzebnem światłem - stały się równocześnie silną podporą ekonomiczną gospodarstwa gminnego. Oprócz bowiem świadczeń na cele publiczne jak tanie oświetlenie ulic, placów i gmachów publicznych i ułatwiania taniej komunikacji z przedmieściami, na czem zyskiwała olbrzymie wartości oddalonych od środka miasta gruntów, dostarczały obydwie powyższe zakłady gminne bardzo znacznego czystego dochodu budżetowi gminnemu na pokrycie ogólnych wydatków administracyjnych, skutkiem czego mogła być stopa dodatków gminnych do podatków realnych utrzymana przez szereg lat na najniższym poziomie ze wszystkich gmin krajowych i państwowych.

Stworzenie powyższych dwóch zakładów przemysłowych gminnych wpłynęło też odrazu na szybki rozwój nie-

tylko miasta w ogóle, ale przede wszystkim także przemysłu rękodzielniczego i handlowego, którego wzrost tak nagle postępował, że czynsze najmu za lokale na cele handlowe i przemysłowe z powodu ogromnego za nimi popytu dochodziły niejednokrotnie do zadziwiającej wprost wysokości.

A ponieważ równocześnie miasto było wyposażone w instytucje zaspokajające wszelkie potrzeby kulturalne, - gdyż posiadało oprócz 45 publicznych i licznych prywatnych szkół ludowych 8 wyższych gimnazyów z filiami, 2 wyższe szkoły realne, państwową szkołę przemysłową i państwową Akademię handlową, wyższą szkołę lasową, Akademię weterynaryi, Szkołę politechniczną i Uniwersytet, wreszcie dla młodzieży chcącej kształcić się wojskowo wspaniale urządzoną na gruntach gminnych szkołę kadecą w prześlicznej części miasta, - więc garnęła się do miasta ludność pragnąca zaspokojenia wiedz nie tylko z kraju i Królestwa polskiego, które tych instytucji dotąd nie posiadało, - lecz nawet z zagranicy. Osiadały w mieście liczne rodziny znajdujące tu pracę i możliwość zaspokojenia wszelkich potrzeb materialnych i duchowych, gdyż Lwów był stolicą mieszcząca u siebie wszystkie najwyższe władze państwowe i autonomiczne, prawodawczą władzę krajową i największą samorządną magistraturę gminną, wreszcie wyższą władzę sądową dla dwóch krajów koronnych i władze sądowe I. instancji największe w państwie, a nadto, czego w żadnej innej stolicy nawet państwowej spotkać nie można, był siedzibą trzech metropolij katolickich różnego obrządku i licznych klasztorów z zakładami wychowawczymi, oprócz zboru ewangelickiego i największego w kraju

245

zboru wyznaniowego izraelickiego.

Obok instytucyj tych, które zaspakajały duchowe potrzeby ludności miejscowej, o przeważnej liczbie ludności polskiej, istniały także obok nich zakłady naukowe osobne dla ludności ruskiej i niemieckiej z ich własnym językiem wykładowym.

Wyliczając instytucje naukowe, które nagromadziły z biegiem rozwoju Lwów w swoich murach, nie można pominąć także zakładów uprawiających kult sztuk pięknych, jak znakomicie funkcjonujące konserwatorium muzyczne i galerję sztuki polskiej, jakoteż umieszczony we własnym wspaniałym budynku teatr miejski, który jest przybytkiem dla sztuki dramatycznej i muzycznej.

Oprócz powyższych zakładów publicznych umieściły się we Lwowie ze względu na jego uznaną już powszechnie stanowisko kulturalne, liczne zbiory naukowe i artystyczne prywatne, mające ustaloną sławę swej istotnej wartości, jak zbiory p. Dąbcańskiej, Budzynowskiej, zbiory Eksc. Leona hr. Pinińskiego, zbiory śp. Władysława Łozińskiego, nabyte przed dwoma laty na własność Gminy miasta Lwowa, - jakoteż muzea i zakłady narodowe o charakterze publicznym, jak wspaniałe muzeum przyrodnicze i etnograficzne fundacyi hr. Dzieduszyckich, zakład narodowy im. Ossolińskich popierający naukę polską i oświatę narodową we wszystkich jej kierunkach, muzeum narodowe im. Króla Jana Sobieskiego i muzeum przemysłowe miejskie - wszystkie pomieszczone we własnych wspaniałych gmachach. Wreszcie powstało tu w ostatnich czasach staraniem grecko-katolickiego metropolity hr. Szeptyckiego, także narodowe muzeum ruskie posiadające również własny gmach przy ulicy Mochnackiej.

go - natomiast starożytne zbiory ruskie w instytucie stauropigiańskim stały się pastwą najazdu nieprzyjacielskiego i zostały w czasie inwazyi wywiezione do Rosyi.

Również bardzo dodatnio rozwijał się Lwów na polu działalności dobroczynnej i sanitarnej tak publicznej, jak i prywatnej.- Istniejący w mieście od szeregu lat miejski Zakład dla sierót urządzony według zasad postępowej pedagogii dawał wychowanie i naukę około 190 osieroconym dzieciom obojga płci, dopomagając im do osiągnięcia pożytecznych stanowisk w społeczeństwie.- W ostatnim roku przedwojennym miał być ten zakład przeniesiony do nowego wspaniałego gmachu wzniesionego kosztem miejskiej fundacyi jubileuszowej dla uczczenia 60 rocznicy pełnych chwały rządów Najjaśniejszego Pana, przyczem miał równocześnie powstać w odpowiednich pawilonach tego zakładu Instytut jubileuszowy "Opieki nad dzieckiem", przeznaczony na pomieszczenie kilkuset opuszczonych dzieci bez różnicy narodowości i wyznania.- Światowa wojna z r. 1914. nie dozwoliła na wykończenie i urządzenie tych gmachów i wstrzymała na długi czas otwarcie tej pożytecznej, a obecnie tak potrzebnej instytucyi dobroczynnej dla roztoczenia opieki nad sierotami wojennymi.

Działalność dobroczynna miasta Lwowa w kierunku opieki nad sierotami i ubogimi w ogóle nie poprzestawała jednak tylko na powyższych zakładach publicznych, lecz tworzyła także przy pomocy inicjatywy prywatnej liczne przytułki humanitarne tak dla dzieci jak i dla dorosłych okaleczających i wiekowych osób. Powstały tedy 2 przytuliska braci Tercyarzy, dwa zakłady dla nie-

uleczalnych, 5 ochronek dla małych dzieci, liczne zakłady wychowawcze towarzystw humanitarnych, jak zakłady dla kształcenia głuchoniemych i ciemnych, bursy studenckie, wreszcie zakład dla podupadłych kupców i literatów fundacyi ś.p. Domsa, domy ubogich chrześcian i izraelitów, domy akademickie dla młodzieży polskiej, ruskiej i izraelickiej - wszystkie we własnych budynkach.

Nadto akcja humanitarna Gminy miasta Lwowa wrowadziła od kilku lat nieustającą opiekę nad ubogimi według systemu elberfeldzkiego, łożąc na ten cel rocznie około 163.500 koron, wspierała stażkami subwencjami publiczne zakłady dobroczynne kwotą około 62.000 koron, prywatne zaś około 15.260 koron, wreszcie ponosiła koszty leczenia ubogiej ludności i koszty kąpieli ludowych w kwocie około 43.800 koron rocznie.

Największą atoli akcją humanitarną Gminy lwowskiej było utrzymywanie kuchni tanich ludowych i bezpłatnych dla żywienia ubogiej i bezrobotnej ludności ze wszystkich sfer miejskich, która to akcja doszła w czasie inwazyi nieprzyjacielskiej do imponujących wprost rozmiarów, ażeby tylko ratować mieszkańców miasta od głodu.- Akcja ta jednak naraziła Zarząd miasta na wydatek w czasie samej tylko inwazyi na przeszło 2 miliony koron w gotówce, nie licząc bezpłatnego rozdawnictwa opału w czasie całej srogiej zimy 1914/15. Taką troskliwością i opieką humanitarną otaczała Gmina miasta Lwowa swą ludność, nie szczędząc na tak poważny cel żadnych zasobów, jakimi rozporządzała dzięki rządnej gospodarce lat poprzednich, a

przedewszystkiem w chwili, kiedy w zastępstwie c.k. Rządu opiekowała się nietylko niewinnie w nędzę wtrąconą ludnością, ale i pozostałymi urzędnikami państwowymi i ich rodzinami przez wydzielanie im hojnych datków w naturze.

Ażeby tak szybko i wspaniale rozwijającemu się miastu zapewnić także jak najlepsze warunki zdrowotne przystąpiła Gmina miasta Lwowa równocześnie z założeniem wymienionych poprzednio dwóch swoich największych przedsiębiorstw przemysłowych jak zakłady elektryczne i gazownia do budowy 6 1/2 milionowym sumptem olbrzymiego zakładu wodociągowego i nowej rzeźni miejskiej połączonej torem dojazdowym z dworcem Podzamcze galicyjskich kolei państwowych, której budowa wraz z torem kolejowym dosięgła sumy 2,600.000 K. To też po założeniu tych dwóch zakładów miejskich poprawiły się od razu stosunki sanitarne i żywnościowe miasta - tak, że zniknęły uparczywie dawniej panujące choroby nagminne a importowane nieraz z zewnątrz epidemie nie mogły już znaleźć we Lwowie gruntu do dalszego rozwoju i musiały rychło wygasać pod wpływem zdrowej a obfitej wody, oczyszczonego nią należycie gruntu miejskiego i higienicznie produkowanego w nowej rzeźni bardzo ważnego środka spożywczego, jakim jest zdrowe mięso, jakoteż higieniczny lód sztuczny używany do potraw i napojów.- Współdziałały zaś dzielnie w tych zabiegach Gminy w kierunku tłumienia epidemii i podniesienia stanu publicznej zdrowotności założone we Lwowie kosztem kraju publiczne szpitale powszechny i dla obłąkanych o bardzo wielkich rozmiarach i postępowem urządzeniu, obok szeregu klinik uniwersyteckich i kra-

jowych pawilonów dla chorób zakaźnych, jakoteż baraków epidemicznych miejskich wraz z miejskim zakładem de - synfekcyjnym. Ludność uboga korzystała prócz tego z bezpłatnego leczenia w szpitalu Sióstr miłosierdzia przy klasztorze św. Kazimierza, a dla sfer zamożniejszych istniały 2 sanatoria prywatne z zakładami wodoleczni - czymi, sanatorium „Czerwonego Krzyża” i prywatny zakład dla umysłowo chorych. Wojskowość wreszcie rozporządzała wielkim szpitalem garnizonowym z odosobnionym pawilonem zakaźnym i filią tegoż szpitala we wspaniałym zakładzie dla inwalidów wojskowych.

Inwestując tedy tak na zakłady asanacyjne, jak i poprzednio wymienione przedsiębiorstwa przemysłowe, tudzież na wybrukowanie miasta i na liczne nowe budynki na pomieszczenie szkół miejskich, jakoteż skanalizowanie miasta i uregulowanie biegu rzeki Pełtwi, będącej zbiornikiem dla odpływu nieczystości z całego terytorium miasta, kapitały uzyskane z emisji trzech pożyczek miejskich w łącznej sumie 40,500.000 Koron, a nadto rozszerzając same zakłady elektryczne dodatkową pożyczką 20 milionów koron dla celów komunikacyjnych - stworzył Zarząd Gminy w ciągu swych 40 letnich autonomicznych rządów z miasta Lwowa miasto wielkie, piękne, zdrowe i wyposażone we wszelkie warunki dalszego rozwoju ekonomicznego i kulturalnego. To też mogło to miasto na cele administracji miejskiej oddawać tytułem opłat gminnych stałych i konsumcyjnych tak znaczne sumy, że przy dochodach z własnego majątku gminnego mógł Zarząd miejski nie tylko utrzymać wszystkie publiczne urządzenia miejskie tak administracyjne, jak i społeczne oraz kulturalne, ale także umarzać wszystkie emisyjne pożyczki

miejskie i powiększać stan majątku gminnego przez dokupno potrzebnych dla przyszłości gruntów położonych tak wewnątrz miasta jak i na jego peryferii.

Wyrazem tego stałego rozwoju był wreszcie budżet gminny, wzrastający stale z roku na rok wskutek naturalnego przyrostu własnych przychodów o kwotę około 700.000 koron, - a w r. 1914, w którym już uwidoczniła się skutkiem przygotowań wojennych i cofnięcia przez banki kredytów budowlanych, ogólna depresja handlowo-przemysłowa w całym państwie, doszedł on jeszcze do sumy 10,910.000 koron dochodów netto przeznaczonych na pokrycie preeliminowanych wymogów w ścisłej administracji gminnej, z wyłączeniem zarządu samoistnych zakładów i przedsiębiorstw miejskich. Zakłady te bowiem pokrywały z własnych swych dochodów w zupełności swoje zapotrzebowania ruchu i administracji, oddając czyste swe zyski do rozporządzenia zarządu gminnego . w pierwszym rzędzie na oprocentowanie i amortyzację inwestowanych na nie pożyczek emisyjnych miejskich, a następnie na ogólne cele gminne.

Jak wydatnymi na ten cel wpływami kasowymi z powyższych źródeł rozporządzał Zarząd gminny, wystarczy wskazać na objęte budżetem na rok 1914. cyfry przychodów n.p. w rubryce III., która wykazuje sumę czystych dochodów z dóbr i przedsiębiorstw miejskich na kwotę 1,547.432 koron, z budynków miejskich kwotę 475.606 K., z gruntów miejskich na kwotę 25.604 koron, z opłat konsumcyjnych miejskich na kwotę 1,263.494 K., a z dzierżawy akcyzy rządowej na kwotę 475.000 koron.

Oprócz tego oddawały przedsiębiorstwa miejskie i zakłady gminne tytułem ryczałtowych zwrotów na ko -

sztę centralnej administracji sumę 400.000 koron rocznie, objętą rubryką II. przychodów budżetu gminnego, dalej sumę 732.000 koron, objętą rubryką IX. przychodów tegoż budżetu tytułem pauszalowanych ryczałtów na konserwację dróg i bruków miejskich przez nie zużywanych, wreszcie sumę 40.000 koron objętą rubryką XI przychodów na czyszczenie tychże dróg i bruków.

Obok tego głównego źródła na pokrycie niedoborów budżetowych wynikających z działów ściśle administracyjnej gospodarki, posiadała Gmina miasta Lwowa jeszcze drugie znacznie wydatniejsze źródło, a to w zaoszczędzonej sile podatkowej mieszkańców miasta.

Gdy bowiem budżet n.p. w r. 1914. zestawiony w rozchodach na ogólną sumę 10,892.870 koron wykazał niedobór administracyjny w sumie 7,530.303 koron, ato na pokrycie jego złożyły się powyżej wymienione dwa źródła przychodów w następującym stosunku. Dochody czyste z własnego majątku gminnego i własnych przedsiębiorstw przemysłowych dały na ten cel sumę .... 3,649.304 K. a utrzymanie w granicach własnego zakresu autonomii gminnej bez uciekania się do specjalnych ustaw finansowych krajowych podatki gminne i dodatki do podatków państwowych przyniosły sumę... 3,903.900 " Ogółem tedy uzyskano z tych dwóch źródeł pokrycia sumę ..... 7,553.294 K. która po zupełnem pokryciu niedoboru w kwocie ..... 7 530.803 " dała jeszcze czystą zwyczaję na nie - przewidziane wydatki w sumie ..... 22.491 K.

III. Wpływ wojny.

Ten stale się powtarzający stosunek cyfrowy pokrycia do corocznych normalnych wymogów budżetowych znajduje także swój wyraz i w budżecie ułożonym na rok wojenny 1915/16. Budżet ten bowiem, który skutkiem anormalnych stosunków, jakie w następstwie dotąd prowadzonej wojny w obrębie gminy miasta Lwowa zapanowały, wzrósł w wydatkach swoich ściśle administracyjnych aż do ogólnej sumy ..... 14,725.995 K. i zakończył się niedoborem zbliżonym wprawdzie stosunkowo do niedoboru r. 1914. w kwocie ..... 9,514.507 K., ale na pokrycie tego niedoboru nie mogły już wystarczyć dawne źródła ani z własnych przychodów gminnych, ani też z wpływów podatkowych, gdyż zanikły one do tego stopnia, że dały łącznie tylko 3,172.007 koron. Pozostał tedy jeszcze zupełnie bez pokrycia ostateczny niedobór budżetowy w kwocie ..... 6,342.500 K., który z całym prawdopodobieństwem powtarzać się będzie także przez szereg lat następnych wobec niemożności stworzenia w dzisiejszych stosunkach nowych źródeł przychodów gminnych, jakoteż wobec braku nadziei na rozszerzenie tych, które tak gwałtownie zanikły, że wyniki ich nie dosięgają połowy wpływów z r. 1914. W szczególności obniżyła się czysta zwyżka przychodów z majątku gminnego w roku bieżącym do kwoty ..... 1,365.207 K. wobec analogicznego przychodu z r 1914 w kwocie ..... 3,649.394 "

a to głównie skutkiem niemożności utrzymania ruchu w miejskich zakładach przemysłowych w rozmiarach z lat poprzednich, jakoteż ogólnego obniżenia się czynszów i przychodów z gminnego majątku realnego.

Następnie z powodu powszechnej depresji ekonomicznej miasta osłabła ogólna siła podatkowa mieszkańców Gminy miasta Lwowa poniżej połowy swej pierwotnej normalnej wydajności tak, że na rok obecny liczy Zarząd gminny zaledwie na sumę 1,806.800 koron dochodu z opodatkowania mieszkańców miasta wobec sumy 3,903.900 koron osiągniętej z tego tytułu w r. 1914. W tym samym stosunku obniżył się także gminny podatek wodociągowy, stanowiący podstawę utrzymania całego a tak niezmiernie ważnego zakładu asanacji publicznej, jakim jest miejski zakład wodociągowy.

Ten stan rzeczy jest dla najbliższej przyszłości gospodarki gminnej miasta Lwowa wprost zatrważającym - zwłaszcza, że nie przedstawia się on wcale jako zjawisko przejściowe. Zniszczenie bowiem ekonomiczne miasta przez stosunki wojenne w ogóle a podcięcie sprawności finansowej miejskich Zakładów przemysłowych przez inwazyę nieprzyjacielską w szczególności - sięga tak znacznych rozmiarów, że sanacja tej nieszczęsnej sytuacji gminy miasta Lwowa wymagać będzie długiego szeregu lat nawet przy szczodroblivej pomocy c.k. Rządu, na którą jedynie musi Zarząd gminy obecnie liczyć, jako na ostatnią swoją opiekuńczą ostoję.

Prowadzenie zatem administracji gminnej tak wielkiego miasta jakim jest miasto Lwów, będące zarazem władzą polityczną I. instancji, największą z całego kraju, bez zapewnienia jej potrzebnej podstawy finansowej, na której by przynajmniej przez szereg najbliższych lat ad-

ministracyjnych oprzeć można było pokrycie nieodzownych wymogów administracyjnych, - staje się zadaniem wręcz niewykonalnym, zwłaszcza gdy się zważy, z jakimi trudnościami musi walczyć Zarząd gminny w swych usiłowania - niach o uzyskanie pokrycia wydatków administracyjnych roku 1915/16. nawet przy wydatnej pomocy państwowej.

Jakkolwiek więc Gmina miasta Lwowa wobec dotychczasowych oświadczeń Wysokiego c.k. Rządu z pełną ufnością się spodziewa, że wydatki jej administracyjne z r. 1915/16 doznają całkowitego pokrycia z zaliczek państwowych, to przecież zwrot tych zaliczek obciąży w przyszłości budżety gminne na szereg lat /co najmniej 10 po zawarciu pokoju/ - tak dotkliwie, że niedobory gminne, spodziewane chociażby tylko w dotychczasowej wysokości, wzrosnąć muszą o sumę corocznie zwrócić się mających zaliczek, gdyż o tą samą sumę zostaną dla Gminy miasta Lwowa uszczuplone wpływy z dodatków do podatków państwowych.

IV. Środki zaradcze.

Gdy według wpływów dotychczasowych roku bieżącego i spodziewanego obniżenia podatków państwowych stałych, spodziewany wynik z dodatków gminnych do podatków państwowych nie przekroczy rocznej sumy 650.000 - 700.000 koron - to suma ta nie wystarczy nawet na ewentualne pokrycie zaliczek państwowych, które Gmina miasta Lwowa ma otrzymać na sanację swego budżetu z roku 1915/16, skutkiem czego będzie się ona musiała wyrzec na cały szereg lat

zupełnie wszelkich wpływów z dodatków gminnych, a tem samem przygotować się na coraz bardziej wrażliwe z roku na rok niedobory budżetowe bez widoku i możliwości ich pokrycia bieżącymi dochodami własnymi. Zamierzone bowiem przez obecny Zarząd gminny podniesienie stopy dodatku gminnego od podatku domowo-czynszowego nawet do maksymalnej granicy autonomicznego opodatkowania rokuje przy obniżeniu samej podstawy opodatkowania, to jest podatku państwowego, tak znikomą podwyżkę, - że nie zdoła ona wyrównać na szali równowagi budżetowej wrażliwych ciężarów chociażby tylko z tytułu zwrotu zaliczek państwowych.

Jeżeli tedy dodatki gminne do podatków państwowych usuną się w ten sposób na dłuższy przeciąg czasu z liczby środków, względnie źródeł przeznaczonych na pokrycie corocznych wydatków administracyjnych Gminy miasta Lwowa i pozbawią w ten sposób jej zarząd możliwości zaciągania dalszych zaliczek na sanację, względnie zrównoważenie przychodów z rozchodami przyszłych pasywnych budżetów - to musi się na czoło wszystkich postulatów przyszłej gospodarki gminnej wysunąć troska o podniesienie drugiego źródła przychodów, na których dotąd opierała się równowaga budżetów gminnych, - to jest o zwiększenie wydatności przychodów własnego majątku gminnego, ażeby nie tylko osiągnęły dawną wysokość tej rubryki przychodów, ale ją nawet przynajmniej o tyle przewyższyły, o ile wpływy podatkowe skutkiem powyższych przyczyn nie dopiszą. - To też obecny Zarząd gminny nie zaniedbał żadnego kroku w kierunku podniesienia wydatności finansowej swoich zakładów przemysłowych i postanowił mimo ciężkiego położenia materialnego całej ludno-

ści miejskiej podnieść znacznie opłaty za prąd elektryczny tak do oświetlenia jak i motorów, następnie cenę biletów jazdy tramwajem elektrycznym i cenę gazu świetlnego i technicznego, konsumowanego przez prywatnych odbiorców.

Wydatne jednak podniesienie przychodów z własnego majątku gminnego, któreby zaważyło mogło na szali budżetu, a nawet przywrócenie ich tylko do dotychczasowej wysokości, nie może być osiągnięte ani od razu ani też bez znacznych wkładów renowacyjnych dla podtrzymania podupadłej substancji majątkowej gminnej tak w realnościach miejskich, jak i dobrach ziemskich, jakoteż bez dostarczenia miejskim zakładom przemysłowym odpowiedniego zapasu surowca i urządzeń należących do "fundus instructus" przedsiębiorstwa, względnie potrzebego na to kapitału obrotowego. Tymczasem wykonały się już obecnie skutkiem przejść wojennych w całej administracji gminnej tak znaczne a naglące zapotrzebowania pozabudżetowe, że ich ani uniknąć, ani też zaspokoić nie można drobnymi wkładami corocznymi - zwłaszcza, że ani obecnie, ani w najbliższej przyszłości nie zdoła Gmina miasta Lwowa zdobyć na ten cel żadnych własnych funduszy. Mimo to muszą i powinny te wymogi publiczne doczekać się jak najrychlejszego urzeczywistnienia, gdyż stanowią one nietylko piekącą potrzebę administracji miejskiej w najważniejszym dziale asanacji, ale też stały się stanowczym postulatem c.k. władz wojskowych w mieście.

W szczególności domagają się c.k. Władze wojskowe od Gminy miasta Lwowa ze względu na zły stan budowy i niehygieniczne stosunki w miejskim domu

przedpogrzebowym zagrażające poważnym niebezpieczeństwem dla całego otoczenia, które stwierdzono przez Komendę miasta i fizykat miejski, w akcie z 2. lutego 1916. L. 974. vide LM. 11.330/916 :

a/ rychłego wybudowania dwóch domów przedpogrzebowych /Leichenhallen/ przy cmentarzach: Łycza - kowskim i Janowskim, kosztem obliczonym przez miej. Departament techniczny na 62.000 K.

b/ oczyszczenia dróg i zbiorników w gminach przedmiejskich z powodu gnieźdzących się tam chorób zakaźnych, kosztem około .... 50.000 K.

c/ budowy rakarni z zakładem dla przerabiania padliny, gdyż dotychczasową uznała c.k. Komenda miasta za nienadającą się do dalszego użytkowania, bo w tak dużym mieście jak Lwów, nie podobna inaczej usuwać padliny, jak tylko przez spalanie, na co dawna rakarnia nie była urządzona, będąc tylko zwykłym grzebowiskiem, - więc nie jest to w żadnym razie inwestycją obliczoną na dochód; koszt wyniesie około ..... 500.000 K.

Z powyższymi żądaniami asanacyjnymi łączy się jednak konse -

do przeniesienia ..... 612.000 K.*

Z przeniesienia ..... 612.000 K.

kwentnie :

1/ potrzeba wykończenia budowy drugiego zakładu kąpieli ludowych, gdyż pierwszy przemieniony został na miejsce odczyszczenia i kontumacyi podejrzanych o choroby zakaźne osób - a koszt tego wykończenia wyniesie według kosztorysu miej. Departamentu technicznego ..... 168.000 K.

2/ wykończenie rozpoczętych pięciu pawilonów zakładu humanitarnego dla dzieci obejmującego tak zakład sierót, jak przytulisko i budynek kwarantanowy, - zwłaszcza, że mają tam być jak najrychlej pomieszczone przedewszystkiem sieroty wojenne. Wykończenie to wymagać będzie przy obecnej drożyznie materiałów i robocizny wydatku w kwocie ..... 2,200.000 K.

Sprawa tej budowy wraz z uzasadnieniem wysokości kosztów będzie przedstawioną Wysokiemu c.k. Rządowi ze względu na swą nagłość w osobnym memoryale.

3/ Równocześnie z oczyszczeniem dróg przedmiejskich musi być doko-
do przeniesienia ..... 2,980.000 K.

Z przeniesienia ..... 2,980.000 K.

nanem zrekonstruowanie zupełnie zużytych dróg i bruków w mieście, jakoteż wybudowanie nowych dróg w ulicach nienadających się już do komunikacji wozowej, jak: Słonecznej, Bema, Grodeckiej, Janowskiej, Jabłonowskiej, Pełczyńskiej, Łyczakowskiej, Stryjskiej, św. Piotra, Sichowskiej, Sykstuskiej, Podwale, Lenartowicza, Kochanowskiego, Szeptyckich i Zamarynowskiej, których łączny koszt budowy według obecnych cen materiału i robocizny obliczony został przez miejski Departament techniczny na .....

5,617.170 K.

Osobny szczegółowy memoriał w sprawie nagłości tych robót wniesiony już został na ręce c.i k. Komendy miasta do J. Ekscelencyi Pana Namiestnika Galicyi.

Przy ulicach tych bowiem leżą liczne i często odwiedzane zakłady c.k. administracyi wojskowej, do których dostęp nie może znosić żadnego utrudnienia. W szczególności leżą przy ulicy Janowskiej c.i k. magazyny zapasowe i aprowizacyjne wojskowe, jakoteż piekarnia wojskowa, przy ulicy Jabłonowskich ko-

do przeniesienia ..... 8,597.170 K.

Z przeniesienia ..... 8, 597.170 K.

szary 15 p.p. i magazyny pospolitego ruszenia, przy ul. Bema baraki 30 p.p. i artylerii, przy ulicy Pełczyńskiej baraki obrony krajowej i pływalnia wojskowa, przy ulicy Łyczakowskiej Szpital garnizonowy i rezerwowi, jakoteż koszary kadrów kawaleryi, przy ul. Zamarszyniejskiej koszary piechoty i Sąd garnizonowy, przy ulicy Skonecznej miejski Zakład gazowy zużywający nadmiernie tę drogę przez ciągły dowóz węgla do wyrobu gazu. Nadto tworzy ta ulica główną arterię komunikacyjną między śródmieściem a rogatkami Kleparowską, Zamarszyniejską i Żółkiewską, jakoteż dworcem kolejowym na Podzamczu. - Tak samo są głównymi arteriami komunikacyjnymi ulice: Gródecka, Janowska, Zamarszyniejska, Żółkiewska i Łyczakowska, których nie można skutkiem tego pozostawić bez koniecznych rekonstrukcji.

4/ Z powyższą zaś czynnością łączy się z konieczności podjęcie przerwanych robót kanaliza-

do przeniesienia ..... 8,597.170 K.

Z przeniesienia ..... 8,597.170 K.

cyjnych w poszczególnych ulicach,
w których same straty w materia-
łach kanalizacyjnych spowodowane
zasypaniem na czas wojny niedokoń-
czonych kanałów wynoszą według ob-
liczenia Departamentu techniczne -
go .....

70.000 K.

5/. jakoteż uchwalone już przez
galicyjski Wydział krajowy podjęcie
przerwanej regulacji rzeki Pełtwi,
stanowiącej zbiornik odpływów całej
sieci kanalizacyjnej miasta i gmin
przedmiejskich. Potrzebna na to su-
ma kosztów złożona w gotówce łą-
cznie z funduszami na budowę nie-
zbędnie potrzebnych hal targowych
i rozszerzenie zakładu rzeźni miej-
skiej na rachunku bieżącym Banku
przemysłowego dla król. Galicyi
w kwocie .....

3,651.756 K.

została na zarządzenie galic. Wy-
działu krajowego w zupełności
wyczerpaną w czasie inwazyi nie-
przyjacielskiej na bieżące po-
trzeby administracyjne Gminy i
skutkiem tego musi być obecnie
w całości na swoje pierwotne ce-
le ustawą krajową wskazane - zre-
fundowaną.

---

do przeniesienia ..... 12,318.926 K.

Z przeniesienia .....12,318.926 K.

6/. Zapewnienie wreszcie dla powyższych robót budowlanych jakoteż dalszych robót kanalizacyjnych po - niezbędnego materiału wymaga dokończenia i puszczania w ruch rozpoczętej już przed wojną betoniarni miejskiej, co przedstawia według obliczenia Departamentu technicznego koszt około ..... 100.000 K.

7/. W dziale dobroczynności publicznej, a w szczególności na żywienie ubogiej i bezrobotnej ludności uchodźczej już obecnie znowu ze wschodu licznie do miasta napływającej, jakoteż na tłumienie wlokących się za nią epidemii, czekają Gminę miasta Lwowa znowu bardzo znaczne wydatki, których przybliżony koszt według obliczeń wzorowanych na utrzymaniu kuchni bezpłatnych w czasie inwazyi uczyni co najmniej około ..... 500.000 K.

których pokrycie w obecnem położeniu finansowem Gminy miasta Lwowa przedstawia trudności nie do pokonania. W czasie bowiem inwazyi mógł jeszcze ówczesny Zarząd Gminy _____

do przeniesienia ..... 12,918.926 K.

Z przeniesienia ..... 12,918.926 K.

miasta Lwowa rozporządzać na ten cel będącymi w jego posiadaniu funduszami obcymi, to jest depozytami gminnymi i odsetkami od kapitałów fundacyjnych, po których wyczerpaniu emitować nawet własne banknoty we formie 100 koronowych asygnat kasowych. Obecnie nie posiada już Zarząd Gminy nietylko żadnych powyższego rodzaju funduszków, ale zmuszony jest jak najrychlej zrefundować :

8/ zużyte na własne cele administracyjne z braku innych środków płatniczych sumy zaczerpnięte z depozytów gminnych w kwocie .... 981.503 K.55 h.

9/ następnie zdeponowanych w Kasie miejskiej kredytów pożyczkowych, na cele inwestycyjne przeznaczonych, sumy wynoszące ..... 432.354 K.41 h.

10/ dalej zdeponowanych w tejże Kasie zapasów gotówkowych, należących do fundacji zostających pod zarządem Gminy imienia Stanisława Gosiewskiego i Romana Duchenińskiego, sumy wynoszące ..... 115.624 K.61 h.

11/ wreszcie ze złożonego na _____ do przeniesienia ..... 14,448.408 K.57 h.

Z przeniesienia ..... 14,448.408 K.57 h.
 rzecz c.k. Zarządu skarbowego
 w Kasie miejskiej podatku kon -
 sumcyjnego od rafineryi sumę ..... 247.798 K.09 h.

12/ a licząc ze zobowiązań wi-
 szących choćby tylko zwrot Towa-
 rzystwu akcyjnemu browarów lwow-
 skich akcyzy za eksport piwa w
 drugiej połowie roku 1914. w kwo-
 cie ..... 300.000 " -- "

R a z e m .....14,996.206 K.66 h.

czyli okrągło ..... 15,000.000 koron.

V. W n i o s k i .

W obec ogólnego zubożenia miasta skutkiem nagłego upadku ekonomicznego na każdym prawie polu gospodarstwa społecznego nie mógłby Zarząd Gminy miasta Lwowa uzyskać powyższej sumy ani drogą nałożenia wyższych ciężarów na upadających pod brzmieniem dotychczasowych opłat publicznych swoich mieszkańców, ani też drogą zaciągnięcia jakiegokolwiek pożyczki komunalnej wobec obniżenia się o połowę wartości całego majątku gminnego, obciążonego dotąd już pożyczkami

skonsolidowanemi gminnemi na sumę ogólną	44,672.437 K.
oprócz długów bieżących, wynoszą- cych	5,376.215 K.
i długów miejskiej kolei elektry- cznej poręczonych przez Gminę m. Lwowa w kwocie	20,000.000 K.

Oprocentowanie i amortyzacja wszystkich powyższych długów natrafiała już w czasie od połowy roku 1914. do końca roku 1915. na takie trudności, że wobec nalegań wierzycieli i dla podtrzymania kredytu Gminy musiały być na ten cel uruchomione w ostatnim czasie i wydane wszystkie zapasy inwestycyjne z ostatniej pożyczki emisyjnej, ulokowane na rachunku bieżącym w Banku przemysłowym dla Galicyi w ogólnej powyżej już wykazanej sumie 3,651.756 koron, obok wydatnej pomocy Wysokiego c.k. Rządu, dzięki której jedynie możebnem było dotąd pokrywanie tych wydatków w roku bieżącym.

Ponieważ jednak uzyskanie powyższej sumy na asanację finansów gminnych miasta Lwowa w obecnem jego a wyżej przedstawionem położeniu materyalnym jest nieodzowną koniecznością nietylko dla jego administracyjnego funkcyonowania, ale wprost dla jego dalszego istnienia jako społeczności gospodarczej największej i najważniejszej w całym kraju, przeto zwraca się niniejszem Zarząd tego miasta do Wysokiego c.k. Rządu z gorącą prośbą, aby w światłym a przychylnem ocenieniu przedstawionego powyżej stanu rzeczy i istotnie rozpaczliwego obecnego położenia materyalnego Gminy miasta Lwowa - raczył ją w interesie jej licznych mieszkańców,

266

jak niemniej w interesie kraju i operującej armii - wroszcie w interesie rychłego podniesienia siły podatkowej - uratować od ostatecznej ruiny finansowej i gospodarczej - przez Łaskawo przyznanie jej z równą szczodrobliwością jak dla innych stolic krajowych, nie nawiedzonych nawet inwazyą nieprzyjacielską, bezzwrotnej subwencji w wysokości 15,000.000 koron na pokrycie powyżej wykazanych potrzeb i wymogów asanacyjnych i humanitarnych, zarządzając wypłatę znacznej części tej subwencji na najpilniejsze potrzeby już w ciągu bieżącego roku kalendarzowego.

Jest to nietylko w interesie licznych mieszkańców Lwowa, ażeby miasto uchronione zostało od zupełnej ruiny finansowej i ekonomicznej, ażeby ciężko dotknięta Gmina mogła doznać opieki przynajmniej taksamo wydatnej, jak inne gminy, nie dotknięte inwazyą nieprzyjacielską - ale jest tem bardziej w interesie powagi, znaczenia i przyszłości największego kraju koronnego i Państwa samego, ażeby się rany zadane wojną jak najrychlej zabliznić mogły.-

We Lwowie, w lipcu 1916.

Zarząd Gminy król. stoł. miasta Lwowa
z uchwały Rady przybocznej.

D o

Wysokiego c. k. Rządu

na ręce

Jego Ekscelencyi

Jaśnie Wielmożnego Pana

Eryka barona D I L L E R A

c.k.Tajnego Radcy, Generał. Ma-

jora i Namiestnika dla Galicyi

G m i n a m. L w o w a

do rąk

c.k.Starosty i Komisarza rządo-

wego kr.st.m. Lwowa

z petycją o bezzwrotną
subwencję z funduszków
Państwa na potrzeby mia-
sta.-

268

PROJEKT

budżetu szkolnego na rok 1916 t.j. na czas od 1.lipca 1916

do 30.czerwca 1917.-

Rozchody.

Dział I.

Wydatki, które Gmina ponosi na płace nauczycieli i nauczycielek, potrzeby szkolne i urzędowe, tudzież przybory naukowe.-

Rubryka I.

Płace i emolumenta nauczycieli i nauczycielek szkół miejskich.-

A. Wydatki z tytułu ustawowego obowiązku Gminy do prestacyi na utrzymanie nauczycieli i nauczycielek.-

a/ Szkoły wydziałowe żeńskie.

1. Liceum VI.klasowe żeńskie z nadetatową I. II. III. i IV.klasą gimnazjum realnego im.król. Jadwigi.-

/ Oddziałów 6 /

Płaca	Za kie-	Na mie-	Razem
etato-	rownictwo	szkanie	
wa			

K O R O N.

1 dyrektor.....	2700	500	-	3200
4 nauczycieli stałych po.....	2700	-	800	14000
4 nauczycielki stałe.....	2700	-	600	13200
1 katech.rz.kat.....	2700	-	800	3500
				<u>33900</u>
Ryczałt na nauczycieli I.kl.liceal.	2700K.			
Ryczałt na nauczycieli VII.kl.gim.real.	3000K.			

39.600

Płaca etatowa   Za kie-   Na mie-   Razem
 rowni-   szkanie
 ctwo
 K O R O N.

2. Szkoła 5.klasowa wydź.
 żeńs.o podwójnym etacie
 3-oh klas.wydział. połą-
 czona z 4-klasową posp.
 im.sw.Anny.-

/ Oddziałów 18 /

1 dyrektorka.....	2700	500	-	3200	
5 naucz.dla kl.wydź.po.....	2700	-	600	16500	
3 " " " " "	2500	-	600	9300	
2 " " " posp.po.....	2300	-	600	5800	
2 " " " " "	2100	-	600	5400	
6 " tymcz.po.....	1500	-	300	10800	
2 " nadliczb.do zastępstwa po.....	1500	-	300	3600	
1 katech.rz.kat.....	2700	-	800	3500	58.100

3. Szkoła 3.klasowa wydź.
 żeńs.z nadetatową klasą
 IV. i V. wydź. połączoną
 z 4.klasową posp. o podwój-
 nym etacie im.sw.Antoniego.

/ Oddziałów 18 /

1 dyrektorka.....	2700	500	-	3200	
2 naucz.dla klas wydź.po.....	2700	-	600	6600	
1 " " " " " ...	2500	-	600	3100	
5 " " " posp."	2300	-	600	14500	
3 " " " " "	2100	-	600	8100	
7 " tymczasowych po.....	1500	-	300	12600	
2 " nadliczbowe po.....	1500	-	300	3600	
1 katech.rz.kat.....	2700	-	800	3500	55.200

Praca etatowa Za kiero- Na mie- Razem
wnictwo szkanie

K O R O N

6. Szkoła 3.klasowa wydź.
żeńs. połączona z 4.kla-
sową posp. im. Konarskie-
go.-

/ Oddziałów 16 /

1 dyrektorka.....	2700	500	-	3200
1 nauczycielka dla klas wydź.....	2700	-	600	3300
2 nauczycielki dla klas wydź. po.....	2500	-	600	6200
2 nauczyc. dla klas posp. po.....	2300	-	600	5800
2 nauczyc. dla klas posp. po.....	2100	-	600	5400
9 naucz. tymczasow. po.....	1500	-	300	16200
2 nauczyc. nadliczb. po.....	1500	-	300	3600
1 katecheta rz. kat. po.....	2700	-	800	3500
				47.200

7. Szkoła 3 kl. wydź. żeń. po-
łączona z 4-klasową żeńską
o podwójnym etacie im. ks.
Augustyna Kordeckiego.-

/ Oddziałów 13 /

1 dyrektorka.....	2700	500	-	3200
1 naucz. wydź.....	2700	-	600	3300
1 " "	2500	-	600	3100
4 naucz. stałe po.....	2300	-	600	11600
4 " " "	2100	-	600	10800
3 naucz. tymczas. po.....	1500	-	300	5400
2 " nadliczbowe po.....	1500	-	300	3600
1 katech. rz. kat.....	2700	-	800	3500
				44.500

8. Szkoła 3.klasowa wydzia-
łowa żeńska o podwójnym
etacie z nadetatową IV. i V.
klasą wydziałową, połączona
z 4.klasową pospolitą o podwój-
nym etacie im. św. M. Magdaleny.-

Oddziałów 19.-

Praca Za kie- Na mie- Ra-
 etas-7a rowni- szkanie zem
 towa etwo

K O R O N.

1 dyrektorka.....	2700	500	-	3200
3 naucz.dla kl.wydż.po....	2700	-	-	600 9900
3 " " " " ".....	2500	-	-	600 9300
4 " " " posp. ".....	2300	-	-	600 11600
4 " " " " ".....	2100	-	-	600 10800
4 " tymczas.po.....	1500	-	300	7200
3 " nadliczbowe po.....	1500	-	300	5400
1 katech.rz.kat.po.....	2700	-	800	3500
dodatek za kierown.				
filii po.....	300	-	300	61.200

9.Szkoła 3.klasowa wydzia-
 łowa zenska o podwojnym eta-
 cie z nadetatową IV. i V.kla-
 sę wydziałową połączoną z 4kla-
 sową pospolitą im.sw.Marcina.-

/ Oddziałów 16 /

1 dyrektorka.....	2700	500	-	3200
3 naucz.dla kl.wydż.po....	2700	-	600	9900
3 " " " " ".....	2500	-	600	9300
2 " " " posp. ".....	2300	-	600	5800
2 " " " " ".....	2100	-	600	5400
6 " tymczasow.po.....	1500	-	300	10800
2 " nadliczbowe po.....	1500	-	300	3600
1 katech.rz.kat.po.....	2700	-	800	3500 51.500

10.Szkoła 3.klasowa wydzia-
 łowa zenska połączona z 4.Kla-
 sową pospolitą im.Mickiewicza.-

/ Oddziałów 12 /

1 dyrektorka.....	2700	500	-	3200
1 naucz. dla kl.wydż.po...	2700	-	600	3300
2 " dla kl.wydż.po...	2500	-	600	6200
2 " " " posp.po...	2300	-	600	5800
2 " " " posp.po...	2100	-	600	5400

tymczas.po..... 1500
 nadliczbowa..... 1500

Płaca - Za kiero- Na mie- Razem
 etato- wnictwo. szkanie
 wa

K O R O N.

5 naucz. tymcz. po.....	1500	-	-	300	9000	
1 " nadliczbowa po.....	1500	-	-	300	1800	
1 katech. rz. kat. po.....	2700	-	-	800	3500	
1 naucz. rel. mojż. po.....	2500	-	-	800	3300	41.500

11. Szkoła 3.klasowa wydziałowa żeńska połączona z 4.klasową pospolitą im. Piramowicza.-

/ Oddziałów 9 /

1 dyrektorka.....	2700	500	-	-	3200	
1 naucz. dla kl. wydź. po.....	2700	-	-	600	3300	
2 " dla kl. wydź. po.....	2500	-	-	600	6200	
2 " dla kl. posp. po....	2300	-	-	600	5800	
2 " " " " "....	2100	-	-	600	5400	
2 " tymcz. po.....	1500	-	-	300	3600	
1 " nadliczb.....	1500	-	-	300	1800	29.300

12. Szkoła 3.klasowa wydziałowa żeńska połączona z 4.klasową pospolitą o podwójnym etacie im. Reya.-

/ oddziałów 20 /

1 dyrektorka.....	2700	500	-	-	3200	
1 naucz. dla kl. wydź.....	2700	-	-	600	3300	
2 " " " " po.....	2500	-	-	600	6200	
4 " " " " " po.....	2300	-	-	600	11600	
4 " " " " " "....	2100	-	-	600	10800	
9 " tymczasow. po.....	1500	-	-	300	16200	
2 " nadliczbowe po.....	1500	-	-	300	3600	
1 " religii mojżesz.....	2500	-	-	800	3300	58.200

Płaca   Za kiero-   Na mie-   Razem
 eta-   wnictwo   szkanie
 towa

K O R O N.

13. Szkoła 3.klasowa wydziałowa
 żeńska połączona z 4.kla-
 sową pospolitą o podwójnym
 etacie.-im.Staszica.-

/ Oddziałów 14 /

1 dyrektorka.....	2700	500	-	3200	
1 naucz.dla kl.wydź.....	2700	-	600	3300	
2 " " " " po.....	2500	-	600	6200	
4 " " " " " posp. ".....	2300	-	600	11600	
4 " " " " " ".....	2100	-	600	10800	
3 " tymczas.po.....	1500	-	300	5400	
2 " nadliczbowe po.....	1500	-	300	3600	
1 katech.rzym.kat.po.....	2700	-	800	3500	47.600

14. Szkoła 3-klasowa wydziałowa
 żeńska połączona z 4.klasową
 pospolitą im.Kl.Tanckiej.-

/ Oddziałów 8 /

1 dyrektorka.....	2700	500	-	3200	
1 naucz. dla kl.wydź.....	2700	-	600	3300	
2 " " " " " po.....	2500	-	600	6200	
2 " " " " " posp.po.....	2300	-	600	5800	
2 " " " " " ".....	2100	-	600	5400	
1 " tymczasowa.....	1500	-	300	1800	
1 " nadliczbowa po.....	1500	-	300	1800	
1 katech.rzym.kat.....	2500	-	800	3300	30.800

15. Szkoła 3.klasowa wydziałowa
 żeńska z nadetatową klasą IV. i V.
 wydziałową połączoną z 4.klasową pospo-
 litą im. Żółkiewskiego.-

/ Oddziałów 14 /

1 dyrektorka.....	2700	500	-	3200
1 naucz. dla klas wydź.....	2700	-	600	3300
2 " " " " " po.....	2500	-	600	6200
2 " " " " " posp.po.....	2300	-	600	5800
2 " " " " " ".....	2100	-	600	5400
7 " tymczas.po.....	1500	-	300	12600
1 " nadliczbowa.....	1500	-	300	1800

Plisaa eta- Za kiero- Na mie- Ra-
towa.- wnictwo.- szkanie zem.-
K O R C N.

1 katech rz.kat.....2700	-	800	3500	41.800
<u>16. Szkoła wydziałowa żeńska</u> <u>połączona ze szkołą pospoli-</u> <u>tą im. Lenartowicza.-</u>				
1 naucz. tymczasowa.....1500	300	300	2100	
6 " tymczasowych po....1500	-	300	10800	
1 " pomocnicza.....1300	-	260	1560	14.460
b/ Szkoły pospolite żeńskie.				
<u>17. Szkoła 4. klasowa żeńska</u> <u>o podwójnym etacie im. ks. Isa</u> <u>kowicza.-</u>				
/ Oddziałów 10 /				
1 kierowniczka.....2300	300	-	2600	
3 naucz. st. po....2300	-	600	8700	
4 " " ".....2100	-	600	10800	
2 " tymczas. po.....1500	-	300	3600	
1 " nadliczbowa 1500	-	300	1800	27.800
<u>18. Szkoła 4. klasowa żeńska</u> <u>o podwójnym etacie im. Tadeusza</u> <u>Kosciuszki.-</u>				
/ Oddziałów 9 /				
1 kierowniczka.....2300	300	-	2600	
3 naucz. stałe po.....2300	-	600	8700	
4 " " ".....2100	-	600	10800	
1 naucz. tymczasowa.....1500	-	300	1800	
1 naucz. nadliczbowa.....1500	-	300	1800	
1 katech. rzym. kat.....2300	-	800	3100	28.800

222

	Płaca	Za kie-	Na mie-	Ra-
	eta-	rowni-	szkanie.	zem.-
	towa.-	ctwo.-		

K O R O N.

19. Szkoła 4. klasowa żeńska im. sw. Łopii.

/ Oddziałów 4 /

1 kierowniczk.	2300	300	-	2600	
1 naucz. stała	2300	-	600	2900	
2 " stałe po	2100	-	600	5400	
1 " nadliczb.	1500	-	300	1800	12.700

20. Szkoła 4. kl. Elizy Orzeszko-wej dawniej Filia 4. klasowej szkoły pospolitej żeńskiej im. sw. Anny.

1 kierowniczk.	2300	300	-	2600	
1 naucz. stała	2300	-	600	2900	
2 naucz. stałe	2100	-	600	5400	
2 naucz. tymczasowe po	1500	-	300	3600	
1 naucz. nadliczb.	1500	-	300	1800	16.300

21. Szkoła 4. klasowa żeńska o podwójnym etacie im. Henryka Sienkiewicza.

/ Oddziałów 11 /

1 kierowniczk.	2300	300	-	2600	
3 naucz. stałe po	2300	-	600	8700	
4 " " "	2100	-	600	10800	
3 " tymczasowe po	1500	-	300	5400	
1 naucz. nadliczbowa	1500	-	300	1800	
1 katech. rzymsko-kat.	2300	-	800	3100	32.400

22. Szkoła 4. klasowa żeńska o podwójnym etacie im. króla Jana Sobieskiego.

/ Oddziałów 13 /

1 kierowniczk.	2300	300	-	2600	
3 naucz. stałe po	2300	-	600	8700	

Praca eta- Za kiero- Na mie- Ra-
towa.- wnictwo.- szkanie. zem.-

K O R O N.

4 naucz. stałe po.....	2100	-	600	10.800
5 " tymczasowe po.....	1500	-	300	9.000
1 " nadliczbowa	1500	-	300	1.800
1 nauczyciel rel.mojżesz....	2300	-	800	3.100 36.000

c/ Szkoły wydziałowe męskie.

23.Szkoła 3.kl.wydziałowa męska połączona z 4.klasową pospo-
litą o podwójnym etacie im.św. Antoniego.-

/ Oddziałów 15 /

Praca etato Za kiero- Na mie- Ra-
wa wnictwo szkanie zem.-

K O R O N

1 dyrektor.....	2700	500	800	3200
2 naucz. dla kl.wydz.po...	2700	-	800	7000
1 " " " " " ...	2500	-	800	3300
4 " " " " "	2300	-	800	12400
4 " " " " "	2100	-	800	11600
4 " tymczas.po.....	1500	-	300	7200
2 " nadliczbow.....	1300	-	260	3120
na naukę zręczności.....	900	-	-	900
1 katecheta rzym.kat.....	2700	-	800	3500
1 " greck.kat.....	2700	-	800	3500 55.720

24.Szkoła 3.klasowa wydzia-
łowa męska połączona z 4.kla-
sową pospolitą o podwójnym eta-
cie im.ks.Kordeckiego.-

/ Oddziałów 15 /

1 dyrektor.....	2700	500	-	3200
2 naucz.dla klas wydz.po..	2700	-	800	7000
1 " " " " " ...	2500	-	800	3300
4 " " " " " ...	2300	-	800	12400
4 " " " " " ...	2100	-	800	11600
4 " tymczas.po.....	1500	-	300	7200
2 " nadliczbowe po.....	1300	-	260	3120

Płaca	Za kiero-	Na mie-	Ra-
etato-	wnictwo	szkanie	zem.-
wa			

K O R O N.

27. Szkoła 3. klasowa wydziałowa męska połączona z 4. klasową pospolitą o podwójnym etacie im. króla J. Sobieskiego.-

/ Oddziałów 19 /

1 dyrektor	2700	500	-	3200
2 naucz. dla kl. wydź. po.....	2700	-	800	7000
1 " " " " ".....	2500	-	800	3300
4 " " " " ".....	2300	-	800	12400
4 " " " " ".....	2100	-	800	11600
8 " tymczasow. ".....	1500	-	300	14400
2 " nadliczbow. ".....	1300	-	260	3120
na naukę zręczności.....	900	-	-	900
1 naucz. rel. mojżesz.....	2700	-	800	3500
dod. za nadzór pedagog.	-	-	-	-
oddział popoż.....	-	300	-	300
				59.720

28. Szkoła 3. klasowa wydziałowa męska połączona z 4. kl. pospolitą o podwójnym etacie im. H. Sienkiewicza.-

/ Oddziałów 18 /

1 dyrektor.....	2700	500	-	3200
2 naucz. dla kl. wydź. po.....	2700	-	800	7000
1 " " " " ".....	2500	-	800	3300
4 " " " " ".....	2300	-	800	12400
4 " " " " ".....	2100	-	800	11600
7 " tymczas. po.....	1500	-	300	12600
2 naucz. nadliczbowych po.....	1300	-	260	3120
na naukę zręczności.....	900	-	-	900
1 katech. rzymsko-kat.....	2700	-	800	3500
1 " grecko-kat.....	2700	-	800	3500
dodatek za nadzór pedagog.	-	-	-	-
oddziałów popoż.....	-	300	-	300
				61.420.-

224

Placa Za kiero- Na mie- Ra-
etato wnictwo.- szkanie zem.-
WA

K O R O N.

29. Szkoła 3.klasowa wydziało-
wa męska połączona z 4.klaso-
wą pospolitą im. Staszica.-

/ Oddziałów 12 /			
1 dyrektor.....	2700	500	3200
2 naucz. dla / wydz. po.....	2700	-	7000
1 " " " ".....	2500	-	3300
2 " " " posp. po.....	2300	-	6200
2 " " " ".....	2100	-	5800
5 " tymczasowych po.....	1500	-	9000
1 " nadliczbowy.....	1300	-	1560
na naukę zręczności.....	900	-	900
1 katech. rzym. kat.....	2700	-	3500
40.460			

d/ Szkoły pospolite męskie.-

30. Szkoła 4.klasowa męska im. św.
Anny.-

/ Oddziałów 9 /			
1 kierownik.....	2300	300	2600
1 naucz. stały.....	2300	-	3100
2 " stałych po.....	2100	-	5800
2 " tymczasowych po.....	1500	-	3600
3 " " " ".....	1300	-	4680
1 naucz. nadliczb.....	1100	-	1320
21.100			

31. Szkoła 4.klasowa męska
o podwójnym etacie im. Czaekie
go.

/ Oddziałów 15 /			
1 kierownik.....	2300	300	2600
3 naucz. stał. po.....	2300	-	9300
4 " " " ".....	2100	-	11600
7 " tymczasowych.....	1500	-	12600
2 " nadliczb. po.....	1100	-	2640
1 naucz. religii mojżesz.....	2100	-	2900
41.640			

225

Płaca	Za kie-	Na mie-	Ra-
etato-	rowni-	szkanie	zem.-
wa	stwo.		

K O R C N.

1 kierownik.....	2300	300	-	2600	
3 naucz.stał.po.....	2300	-	800	9300	
4 " " ".....	2100	-	800	11600	
4 " tymczasow.po.....	1500	-	300	7200	
6 " " ".....	1300	-	260	9360	
2 " nadliczbow.po.....	1100	-	220	2640	
1 katech.rzym.kat.....	2300	-	800	3100	
dodatek za nadzór pedag.					
oddz. poprz.....	300	-		300	46.100

36.Szkoła 4.klasowa męs.im.Zi-
morowicza.-

/ Oddziałów 4 /

1 kierownik.....	2300	300	-	2600	
1 nauczyciel stały.....	2300	-	800	3100	
2 nauczyc.stał.po.....	2100	-	800	5800	11.500

37.Szkoła 4.klasowa męska
im.Sw.Zofii.

/ Oddziałów 4 /

1 kierownik.....	2300	300	-	2600	
1 naucz.stał.....	2300	-	800	3100	
2 " stałych po.....	2100	-	800	5800	11.500

38.Szkoła 4.klasowa męska im.
Łoźkiewskiego.-

/ Oddziałów 6 /

1 kierownik.....	2300	300	-	2600	
1 naucz. stały.....	2300	-	800	3100	
2 " stałych po.....	2100	-	800	5800	
2 " tymcz.po.....	1300	-	260	3120	
1 " nadliczbowy po.....	1100	-	220	1320	
1 katech.greck.kat.....	2300	-	800	3100	19.040

Praca Za kie- Na mie- Ra-
eta- równi- szkanie zem.-
towa, ctwo.-

K O R O N.

39. Szkoła 4. klasowa męska
im. T. Kosciuszki.-

/ Oddziałów 4 /

1 kierownik.....	2300	300	-	2600	
1 nauczyciel staż.....	2300		800	3100	
2 naucz. staż. po.....	2100	-	800	5800	11.500

40. Szkoła wydziałowa męska
połączona ze szkołą pospoli-
tą im. Lenartowicza.-

1 naucz. tymczas.....	1500	300	300	2100	
6 naucz. tymczas.....	1500	-	300	10800	
1 " pomocn.....	1300	-	260	1560	14.460

c/ Szkoły mieszane.-

40. Szkoła 2. klasowa z nadeta-
tową 4. klasą im. św. Mikołaja.-

/ Oddziałów 4 /

1 kierownik.....	2300	300	-	2600	
1 nauczycielka staż.....	2100	-	600	2700	
1 " tymczas.....	1500	-	300	1800	
1 nauczyciel tymczasowy.....	1100	-	220	1320	8.420

41. Szkoła 4. klasowa pospoli-
ta męska im. Szaszkiewicza.-

/ Oddziałów 8 /

1 kierownik.....	2300	300	-	2600	
1 nauczyciel staży.....	2300	-	800	3100	
2 nauczycieli staż. po.....	2100	-	800	5800	
4 " tymczas. po.....	1500	-	300	7200	
1 nauczyciel nadliczb.....	1100	-	220	1320	
1 katech. greck. kat.....	2300	-	800	3100	23.120.-

Rubr. Wydatki z tytułu ustawowego obowiązku Gminy do pokrycia kosztów
I.B. mieszkania dla kierowników i kierowniczek szkół etatowych.-

Dodatki na mieszkanie w gatúrze :

38 dyrektorów / rek / kierowników /czek/ po 1200K....45.600K.

Wartość mieszkań w naturze:

1 dyr.s.im.Sienkiewicza męs.i żeńs.im.261k, po 1200K..... 2.400K. 48.000K.

Rubr. Wydatki przyzwolone przez Reprezentację
I. C. Gminy miasta Lwowa ponad obowiązek usta-
wą szkolną krajową określony.-

1/ Liceum im.kr.Jadwigi i połączone z niem
szkoły praktyczne.-

a/ Liceum:

1 dyrektor :uzupełnienie płacy.....100K.

pięć dodatków pięcioletnich.....2800K.

dodatek osobisty.....600K.

uzupełnienie dodatku za kierownictwo.....500K.

uzupełnienie kwaterowego.....440K.

połowa dodatku aktywalnego.....992K.

Razem.....5432K.

4 nauczycieli licealnych;.....

uzupełnienie płacy po K.100.....400K.

uzupełnienie dodatku.aktyw.po K.160.....640K.

2 pięcioletnia dla jednego nauczyciela.....1000K.

3 nauczycielki licealne:

dodatek do płacy po K.600.....1800K.

1 nauczycielka licealna:

uzupełnienie płacy.....100K.

dodatek aktywalny.....362K.

dodatek pięcioletni.....500K.

2 nauczycielki dod.pięć.po 200 K.....400K.

1 katecheta -dodatek do płacy.....600K.

Remuneracya dla doradczyni dyrektora.....500K.

Ryczałt dla docentów.....9.000K.

Ryczałt na naukę śpiewu.....1.280K.

Ryczałt na potrzeby kancelaryjne.....300K.

Koszty druku .....K. 360
 sprawa zdania dyrektora liceum.....K. 360
 Na przybory naukowe liceum.....K.3000 K. 25.674

b/ szkoły praktyczne.

1 Szkoła handlowa.

Honorarys docentów....."10300
 Nauka pisania na maszynie....." 1200
 Ryczałt na wydatki szkolne i kancel....." 48 K. 11.548

	placa	Za kie-	Na mie-	Razem
	etate	rowni-	szkanie	
	wa	ctwo		

K O R O N.

2/ Szkoła robót ręcznych

1 kierowniczka.....2500	-	600	3100
2 nauczycielki st.po2300	-	600	5800
1 nauczycielka stała2100	-	600	2700
3 pomocnice po.....800	-	-	2400
Ryczałt na wydatki kancelaryjne.....	-	-	72

Na wprowadzenie do tej szko-
 zy planu ministeryalnego.. 448 K. 14.520

3. Szkoła gospodarstwa do-
 mowego.-

1 nauczycielka stała.2100	200	600	2900
1 " tymcz. 1500	-	300	1800
1 pomocnica.....800	-	-	800
Przybory dla / kursu gosp.domow.....	-	-	400
Ryczałt na wydatki kancelaryjne	-	-	24
			<u>5.924</u>
			5.924.-

2/ a/ Na opłacenie nauki.....
 gimnastyki w szkołach wydź.
 zenskich i wprowadzenia.....6.000
 skautingu.....

b/ Na podwyższenie wynagro-
 dzenia za udzielanie nauki.....1.540
 gimnastyki.....7.540

227

3/ Ryczałt:

- a/ na naukę języka ruskiego w 13 szkołach
wydziałowych żeńskich.....Kor. 2400
- b/ na naukę śpiewu choralnego....." 3000 5.400

K u r s   d l a   a n a l f a b e t ó w.

a/ przy szkole męskiej im. Konarskiego

- N a d z ó r.....100
- Honorarya dla nauczycieli -2 oddziały.....900 1.000

b/ przy szkole męskiej im.kr.Sobieskiego

- Nadzór i honorarya dla nauczycieli.....570

c/ przy szkole żeńskiej im.Staszica.

- Nadzór i honorarya /subwencya/.....400

- 5/ Honorarya nauczycielskie za gry i zabawy
młodzieży.....3.000

- 6/ Zaopatrzenie biblioteczek szkolnych.....2.000

- 7/ Utrzymanie ogródków szkolnych.....400

8/ Dodatki osobiste:

- dla Dyrektora Boreckiego.....400

9/ Dodatki osobiste dożywotnie:

- a/ dla st. nauczyciela Tanczakowskiego.....400

- b/ " " " Planera.....400

- c/ " emeryt.kierowniczkii Winiarzowej.....300

10/ Dodatki nadzwyczajne dla dyrektorów / rek /

i kierowników / czek / szkół liczących ponad

- 10 klas.....3.900

- 11/ Dodatki starszeństwa dla 10 nauczycieli.....3.000

- 12/ Światło dla kursów nauki zręczności.....600

- 13/ Nadzór lekarski w szkołach miejskich do rozpo-
rządzenia Reprezentacyi miejskiej..... 5.000

- 14/ Uzupełnienie i naprawa przyrządów gimn.....1.000

- 15/ Nieprzewidziane wydatki.....300

- 16/ Wycieczki młodzieży po kraju.....2.000

- 17/ Ryczałt na kurs dla dzieci niedorozwiniętych.....3.000

- 18/ Wynagrodzenie nauczycieli za najlepsze prace
literackie.....400

19/ Na wydanie

nowego śpiewnika choralnego.....Kor. 200

20 / Na dodatki osobiste co pięć lat dla tymcz.

nauczycieli / lek / ..... " 22600

Płaca Doda Na mie- Razem.-
etato tek szkanie
wa

K O R O Ń

Szkółki froeblovskie przy szko
lach publicznych.

a/ im. św. Antoniego-żeńskie.-

/ 2 oddziały /

1 nauczycielka stała.....	2100	-	600	2700	
1 nauczycielka tymczasowa...	1500	-	300	1800	
2 pomocnice po.....	900	-	-	1600	6.300

b/ im. T. Kościuszki-żeńskie

/ 1 oddział /

1 nauczycielka stała.....	2100	-	600	2700	
1 pomocnica.....	900	-	-	900	3.600

c/ im. św. Anny-żeńskie.

/ 1 oddział /

1 nauczycielka tymczasowa...	1500	-	300	1800	
1 pomocnica.....	900	-	-	900	2.700

d/ im. Konarskiego-żeńskie

/ 1 oddział /

1 nauczycielka tymczasowa...	1500	-	300	1800	
1 pomocnica.....	900	-	-	900	2.700

e/ im. św. Marcina-żeńskie

/ 1 oddział /

1 nauczycielka stała.....	2300	-	600	2900	
1 pomocnica.....	900	-	-	900	3.800

Praca Doda- Na mie- Razem.-
sta- tek szkani
towa.-

278

K O R O N.

f/ im. św. Mikołaja
/ I Oddział /

nauczycielka tymczasowa...	1500	-	300	1800	
pomocnica.....	900	-	-	900	Kor. 2.700

g/ im. H. Sienkiewicza-żeńską
/ 1 Oddział /

1 nauczycielka stała.....	2100	-	600	2700	
1 pomocnica.....	900	-	-	900	" 3.600

h/ im. króla J. Sobieskiego żeńska
/ Oddziałów 2 /

1 nauczycielka stała.....	2300	-	600	2900	
1 " "	2100	-	600	2700	
2 pomocnice po.....	900	-	-	1800	" 7.400

i/ im. Zimorowicza -męska
/ I Oddział /

1 nauczycielka stała.....	2300	-	600	2900	
1 pomocnica.....	900	-	-	900	" 3.800

j/ im. św. Zofii-żeńską
/ I Oddział /

1 nauczycielka stała...	2300	-	600	2900	
1 pomocnica.....	900	-	-	900	" 3.800

Rubr. II. Remuneracye katechetów za naukę religii.

Bez zmiany.....46.050

Rubr. III. Potrzeby szkolne i urzędowe..

Bez zmiany.....12.072.-

Rubr. IV. Przybory naukowe.

a/ Utrzymanie i uzupełnienie tychże dla 485 klas etatowych, 13 oddziałów freoblówki i 3 kursów dla analfabeów, razem dla 501 oddziałów po koron.....20.....Kor. 10.020

b/ dla ubogiej dziatwy na przybory naukowe i t.p. z zebranych grzywien za nieposyżanie dzieci do szkoły w myśl art. 22. ust. szkolnej z 9. maja 1892 / patrz rubr. V. przychodu funduszu szkolnego./.....40

c/ dla ubogiej dziatwy na przybory naukowe
ryczakt roczny.....2.000

d/ ryczakt na przybory naukowe dla nowo otwartych szkół.....2.000 14.040

Rubr.V. Koszty konferencji okręgowej.-

Urządzenie sali do posiedzeń i inne z tem połączo-
ne wydatki w sumie..... 100 100
K o r o n

Rubr.VI.Wydatki na bibliotekę okręgową.

na zakupno książek.....1.000
na druk katalogów.....1.000 2.000

Rubr.VII.Wydatki na biuro c.k.Rady szkolnej okrę-
gowej.

Na wydatki nieprzewidziane 1500
zresztą bez zmiany.....33.944

D z i a ł II.

Rubr.VIII.Wydatki z tytułu obowiązku gminy dla
prestacyi rzeczowych.

Płace i emolumenta sług szkolnych:
Bez zmiany.....72.587

Rubr.IX.Czynsze najmu.

Bez zmiany.....367.136

Rubr.X.Opał i oświetlenie.

Bez zmiany.....70.000

Rubr.XI.Koszty utrzymania ubikacyi szkolnych.

Ze zmianą co do ryczałtu na utrzymanie oktarzy
w szkołach im.św.Anny i im.Sienkiewicza.....89.517

D z i a ł III.

Rubryka Zaopatrzenie nauczycieli i nauczycielek dawniejszego esatu
XII.

tudzież
sług szkolnych na podstawie rzeczywistego stanu tychże.-
Bez zmiany.....4.801 K.

Rubryka Wydatki rozmaite.

XIII. Bez zmiany.....50.500 K.

D z i a ł IV.

Rubryka Szkoła wydziałowa żeńska u pp. Benedyktynek ormiańskich.

XIV. Bez zmiany.....7.540 K.

229

Rubryka Szkoła wydziałowa żeńska u pp. Benedyktynek łacińskich.

XV.

Bez zmiany.....6.210K.

Rubryka Szkoła pospolita izraelicka.

XVI.

Bez zmiany.....288K.

Rubryka Szkoła przemysłowa z kursami nauki uzupełniającej.

XVII.

A.B.1. ! Bez zmiany.....173.120K.

i B.2. !

Cl.C 2 !

C.3.- !

Rubryka Wydatki nadzwyczajne i nieprzewidziane.

XVIII.

Bez zmiany.....514K.-

PRZYCHODY.

Rubryki:

I.II.III. B e z z m i a n y.-

IV.V.-

VI. S u b w e n c y e .

z funduszu gminy:

Wysokość należna od wydatków przyzwolonych przez gminę miasta Lwowa.-

VII. Stała dotacja roczna Sejmu krajowego na regulację płac nauczycielskich w mieście Lwowie.....300.000K.

VIII. Wpisowe i czesne od uczniów i uczennic.

a/ szkoły licealnej i gimnazjum real. żeńs.

im.kr.Jadwigi.....28.600K.

b/ szkół praktycznych przy liceum.....14.000K.

c/ froebówek.....2.000K.

d/ szkoły wydz. żeńs.im.św.Anny.....6.600K.

e/ " " " " ces.Elżbiety.....2.500K.

f/ " " " " Żółkiewskiego.....2.400K.

g/ " " " " św.M.Magdaleny.....6.600K.

h/ " " " " św.Marcina.....2.400K.

Różne dochody inne.

Zwroty wydatków rzeczowych.

- 1/ Zwrot 2/3 wydatków na honoraria nauczycielskie i na przybory naukowe kursów uzupełniających przemysłowych przy szkołach ludowych miejskich ponieść się mających przez skarb państwa i kraju.-
  - a/ męskich.....54.077K.
  - b/ żeńskich.....10.071K.
- 2/ Zwrot od funduszu szkolnego krajowego za pięciolecie wypłacane dyrektorowi szkoły licealnej żeńskiej im. królowej Jadwigi..850 K.
  - 2 nauczycielom.....400 K. 1.250 K.
- 3/ Opłaty emerytalne od nauczycieli
  - i sług szkolnych.....910 K.

Uchwały

181

Komisji matki w sprawie ustalenia przejściowego planu nauk na rok 1919/20 w szkołach etatowych miasta Lwowa.

Po wszechstronnem rozpatrzeniu stanu nauki szkolnej wznata Komisya - matka, że zanim obecnym ustroj szkół ludowych i obowiązujący plan nauk ulegnie przekształceniu w drodze ustawodawczej, należy już w najbliższym roku szkolnym 1919/20 wprowadzić w zakresie planu naukowego zmiany, jakich się domagają nie. zbednie:

a) braki w nauczaniu, porównane z ubiegłego roku szkolnego

b) amienione stosunki polityczne kraju;

c) aktualne warunki życia i pracy szkolnej;

Z rozważań powyższych pracy wy. Comity się postulały i wnioski, które postanowiono przekazać Komisji, powołanej do ułożenia szczegółowego planu nauk na przejściowy rok szkolny 1919/20 jako wytyczne w jej pracy. - Niektóre z nich są ogólnej natury, inne wnikają w ważniejsze szczegóły, a prawie wszystkie dotyczą szkół męskich i żeńskich zarówno.

Wnioski natury ogólnej.

1) Od klasy II posp. począwszy, we wszystkich klasach oprócz nauki na materiale, faktycznym przerobionym w ubiegłym roku szkolnym, - dążyć przytem intensywnie do wyzzerpania materiału, przewidzianego na r.

1919/20. - By to umożliwić, podniesiono wy-
miar czasu na niektóre przedmioty nauki,
jak wykazuje dotychczasowa tabelka.

2.) W klasy III i IV posp. usunąć obowiązkową naukę j. niemieckiego, w szkołach miejskich także obowiązkową naukę j. ruskiego.

3.) Do nauki j. polskiego włączyć w klasie III i IV posp. naukę o rzeczach ożywionych, która winna być traktowana planowo i z pełnym naciskiem. - Porozumieć się o cenie Komisji, - o ile w zakresie tego przedmiotu należałoby z wyznaczeniem czasu na j. polski wydzielić osobne godziny i rozłożyć materiały na poszczególne klasy. - W klasach I, II i III wydzielić względnie V, VI i VII przysiętej szkoły powszechnej wprowadzić systema. tyczący naukę gramatyki wraz z przepisami o nowej pisowni.

4.) W szkołach ziemskich, ze względów zdrowotnych i wychowawczych wprowadzić do klas pospolitych od III począwszy, i do trzech klas wydziałowych obowiązkowe ćwiczenia gimnastyczne. - Celem ich zachęcić młodzi do ruchu, wyrobić jej siły i sprawność fizyczną, rozbudzić poczucie ładności i porządku. - Odbywać się winny jednak na razie bez specjalnych przyborów i urządzeń z powodu trudności dostarczenia ich w obecnych warunkach.

5.) W klasie I, II i III wydzielić względnie V, VI i VII szkoły powszechnej wprowadzić obowiązkową naukę j. obcego, nowożytnego, którym nie musi być koniecznie j. niemiecki, ale taki, na którym się oswiadczy większość

rodziców, względnie młodzieży szkolnej; w szkołach o kilku oddziałach równorzędnych może być udzielana n. p. w jednym oddziale nauka j. francuskiego, - w drugim, niemieckiego lub innego. - W najbliższym roku szkolnym może to nastąpić tylko w klasie I. w. - w II. i III. bowiem w razie musi pozostać j. niemiecki, do którego młodzież posiada już pewne przygotowanie. -

6.) Gronom nauczycielskim - w zakresie klas wydziałowych - porzucić swobodę w wyborze podręczników. - Kłopot to większe zainteresowanie się sprawami nauki szkolnej; pilne zaranujamiwanie się z wydawnictwami tego rodzaju i wywiady z wydawcami, - a naukę szkolną uratuje od skostnienia w przestarzałym szablonie. - Z tego powodu w układaniu szeregów planu nauk nie należy się kłopotować układem dotyczących czasowych podręczników. - W razie braku odpowiedniego podręcznika, przedmiotem jest opracowanie rodzaju instrukcji do danego przedmiotu. - Komisya wydeleguje ze swego grona subkomitet dla oceny i wykarania najlepszych podręczników.

Wnioski szeregowe. -

1) W klasie I. i II. pozostawić bez zmiany dotychczasowy wymiar czasu, plan nauki i podręczniki. -

2) W klasie III. i IV. pozostawić wymiar czasu do 24 godzin tygodniowo tak, by nauka

codziennie kończyła się o godz. 12. w potu.
dnie. - Pięciogodzinne przesiadywanie
w szkole jest zbyt nieważne dla nabożnej
działalności i oddziaływa ujemnie na jej roz-
wój fizyczny i duchowy, zwłaszcza wobec
marnego oddziaływania od lat kilku. - Uby-
tek tej jednej godziny tygodniowo nie wy-
wodzi ujemny nauczanie i projektowane bo-
wieniu uświadomienie że szkoła naszych świąt
podwójnego obrotu przysporzy nam
około 30 dni czyli 120 godzin nauki rocznie.

3.) W klasie III i IV do nauki j. polskiego
wprowadzić „Skótki” części III i IV jako świe-
ższe, zgodniejsze z duchem czasu i nowszymi
metodami w nauczaniu od „Dziej
i Trzeciej Książki do czytania”.

4.) W szkołach żeńskich - w zakresie na-
uczania przesunąć z klasy IV posp. do I w.
względnie V szkoły powszechnej - działa-
nia liczbami dziesiętnymi i ułamkami
zwykłymi.

5.) W klasie II, III i IV posp. dodać po je-
dnej godzinie na naukę rysunków
wolnorycznych;

6.) W klasie III i IV szkół żeńskich prze-
znaczyć po 3 godziny tygodniowo - w szko-
łach żeńskich po 2 godziny tygodniowo na na-
uczenie gimnastyki.

7.) W klasie II, III i IV posp. szkół żeńskich
naukę robot ręcznych, ograniczyć do jednej
godziny tygodniowo ze względu na brak
i drożyznę materiałów do nauki.

8.) W klasie I, II i III wydz. podnieść wy-

283

niez wrażeń na naukę j. polskiego do 5 go.
dni tygodniowo. - W klasie III. wydzi. oprócz
naukę j. polskiego nie na przerabianiu
fragmentów, zebranych w jednej książce. -
Choćby te fragmenty, wyjęte były z naj-
celniejszych utworów naszego piśmienia,
mictwa, utwórów nie ustunicy z nich
myśli przewodniej, nie odzwierc. całego
piszka, całej wartości literackiej i rzecz-
owej utworu, - a przyswycerai się do pewne-
go fragmentaryzmu, a więc niedokła-
dności w pracy, do wrabiania sobie za-
dów powierzchownych, opartych nie na
tem, co się poznato, - ale na tem, co się
od drugich o rzeczy słyszato. - Na tym
stopniu nauki należy czytać i prze-
rabiać z utwórów dostępne dla jej
umyślu utworu w całości, - zadać zda-
wania sobie sprawy nie tylko z częściami,
ale i z całego dzieła i odzwierc. powoli
do gruntownego, na własnym poglą-
dzie opartego wytworzenia sobie sądów
i zdania o rzeczy. Utwory takie, pro-
zaiczne i poetyczne, należy z góry
znanaczyc' na cały rok szkolny. - Nau-
ka gramatyki winna się odbywać syste-
matycznie przy rozkładzie materiału
na 3 klasy wydziałowe.

9.) Na naukę j. obcego nowożytnego
przeznaczyć 4 godziny tygodniowo.

10.) Na naukę historii i geografii
dodać w klasach wydziałowych po 1 go.
dniu tygodniowo. - Nauka ta ma obej-
mować przedmiotem gruntowny

ME I.MOWIS

284

-7-

znaczyć w klasie I. szkół męskich 3 g. - w kla-
sie I. w. szkół żeńskich 4 godzin tygodniowo;
w klasie II. w. szkół żeńskich 2 g. tygodniowo.

Uwaga: Nauka o zdrowiu, dla której plan nie przewiduje osobnej godziny, winna być traktowana przygodnie, w związku z przyrodą, nauką gimnastyki, grammi i zabawami.

12.) Na naukę fizyki w klasie II. i III. w. szkół męskich przewidzieć 3 g. tygodniowo na właściwą naukę a 2 g. na ćwiczenia doświadczalne metodami, takimi 5 g. tygodniowo a ten, że ćwiczenia doświadczalne można przesunąć na czas wolny; W szkołach żeńskich: w klasie II. w. na naukę chemii 2 g. tygodniowo, - w klasie III. w. na naukę fizyki 4 g. tygodniowo, sącznie a ćwiczeniami doświadczalnymi.

13.) Na naukę rachunków w I. II. i III. klasie w. szkół żeńskich przewidzieć 3 g. tygodniowo, - przyciem a klasy I. w. do II. w. przewidzieć naukę o stosunkach i proporcjach, - a klasy II. w. do III. w. procent składany, - a III. w. zaś usunąć rachunki gospodarskie, w jakiej formie, w jakiej są przeważnie wadzone w podręczniku, doład wagi.

14.) Na naukę rysunków a natury i geometrycznych w szkołach wydzi. męsk. przewidzieć po 4 godz. tygodniowo, w szkołach żeńskich na samą naukę rysunków po 2 g.

Skrymiar godzin szkół statowych miasta Lwowa.
na r. szk. 1919/20.-

Przedmiot	Szkoly męskie								Uwagi	Przedmiot	Szkoly żeńskie								Uwagi										
	1	II	3	4	5	6	7	8			1	2	3	4	5	6	7	8											
Religia	2	2	2	2	2	2	2	2	14		Religia	2	2	2	2	2	2	2	14										
Lektanie, pisanie										uwaga z pkt 2 i 3	Lektanie, pisanie																		
Język polski	11	12	11	11	5	5	5	5	60	polskim, historycznym	Język polski	11	12	12	12	5	5	5	62										
Nauka o rzeczach ożywionych										z pkt 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000																			
J. obcy, nowoz. lub drugi krajowy	-	-	-	-	4	4	4	4	12		J. obcy, nowoz. lub drugi krajowy	-	-	-	-	4	4	4	12										
Historya					2	2	2	2	6		Historya					2	2	2	6										
Geografia					2	2	2	2	6		Geografia					2	2	2	6										
Naturalna, chemia					3	-	-	3			Naturalna, che. miec.					4	2n. 2ch.	-	8										
Rachunki z geometr.	1/2	4	5	5	4	4	4	4	29		Rachunki z geom.	1/2	4	4	4	3+1	3+1	3+1	24+3										
Fizyka z ćwiczeniami						3+2	3+2			10 z godzin nie ma ćwiczeń wzrostu	Fizyka z ćwiczeniami					-	-	4 z ćwiczeniami	4										
Rysunki z natury i geom.	-	2	2	2	4	4	4	4	18		Rysunki z natury i geom.	-	2	2	2	2	2	2	12										
Kaligrafia					1	1	1	1	3		Kaligrafia					1	1	1	3										
Zajęcia ręczne										w związku z nauką rzem. czyj. i fizyka	Zajęcia ręczne, roboty ręczne	-	1	1	1	1	1	1	6										
Gimnastyka gry i zabawy	2/2	2/2	3	3	2	2	2	2	14		Gimnastyka gry i zabawy			2	2	1	1	1	7										
Śpiew	2/2	1	1	1	1	1	1	1	7		Śpiew	2/2	1	1	1	1	1	1	7										
Nauka o zdrowiu										w związku z przyrodą, gimn. gry i zabawami	Nauka o zdrowiu																		
Razem godzin:	18	22	24	24	30	30+2	30+2	17+4			Razem godzin:	17	22	24	24	28+1	28+1	28+1	17+3										

